

การศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีปัจจัยทางชีวสังคม
และลักษณะทางจิตต่างกัน

ปริญญานิพนธ์
ของ
จิราภรณ์ สุทธิรักษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา
กันยายน 2545
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ
ที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน

บทคัดย่อ
ของ
จิราภรณ์ สุทธิรักษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา
กันยายน ๒๕๔๕

จิราภรณ์ สุทธิรักษ์. (2545), การศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพมหานคร ที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน. ปริญญาโท กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อ้อมเดือน สดมณี

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพมหานคร ที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพมหานคร จำนวน 560 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามสำหรับข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต และแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน วิเคราะห์การเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยใช้ t-test Independent

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับสูง
2. นักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
5. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากครูที่เข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากครูที่ไม่ได้เข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
สูงกว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01

A COMPARATIVE STUDY OF VARIABLES RELATED TO MORAL BEHAVIORS OF
PRATHOM SUKSA VI STUDENTS IN BANGKOK ARCHDIOCESE SCHOOLS
WITH DIFFERENT VISUAL SOCIO-BIOLOGICAL FACTORS AND
PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS

AN ABSTRACT
BY
JIRAPORN SUTTHIRAK

Presented in partial fulfillment of the requirements
For the Master of Education degree in Primary Education
at Srinakarinwirot University
September 2002

Jiraporn Sutthirak. (2002). *A Comparative Study of Variable Related To Moral Behavior of Prathom Suksa VI Students in Bangkok Archdiocese Schools with Different Visual Socio-biological Factors and Psychological Characteristics*. Master Thesis, M.Ed. (Primary Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assist.Prof.Dr. Prapansiri Susaoraj, Assist.Prof.Dr. Oomduen Sodmanee

The major purpose of this study was to compare the moral behaviors of Prathom Suksa VI Students in Bangkok Archdiocese with different visual socio – biological factors and Psychological Characteristics.

The samples of this study were the students in the first semester of the 2002 academic year at Bangkok Archdiocese Schools. The 560 students were randomly selected from Prathom Suksa VI Students in Bangkok Archdiocese Schools.

The instruments used for collecting data were the achievement motive questionnaire, information questionnaire, rearing pattern questionnaire, future orientation questionnaire, and the moral behavior questionnaire. The statistics used in this study were descriptive statistics and t – test.

The main results of the study were indicated as follows :

1. The Prathom Suksa VI Students of Bangkok Archdiocese had moral behaviors totally in the middle level, and had self discipline in the high level.
2. The Prathom Suksa VI female students had moral behaviors significantly higher than Prathom Suksa VI male students at the .01 level.
3. The Prathom Suksa VI students with high learning achievement had the scores of moral behaviors significantly higher than the Prathom Suksa VI students with low learning achievement at the .01 level.
4. The Prathom Suksa VI students with giving pattern of child rearing a lot had moral behaviors significantly higher than the Prathom Suksa VI students with giving pattern of child rearing a little at the 0.1 level .
5. The Prathom Suksa VI students with learning experience taught by the teachers on Integrated. Ethics Training Project in schools had moral behavior scores significantly higher than the Prathom Suksa VI students with no learning experience taught by the teachers on Integrated Ethics Training Project in schools at the .01 level.
6. The Prathom Suksa VI students with high level of future orientation had moral behavior scores significantly higher than the Prathom Suksa VI students with low level of future orientation at the .01 level.

ปริญญานิพนธ์

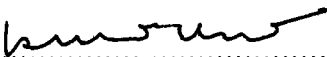
เรื่อง

การศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีปัจจัยทางชีวสังคม
และลักษณะทางจิตต่างกัน

ของ

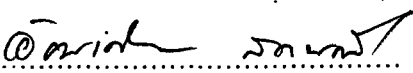
นางจิราภรณ์ สุทธิรักษ์

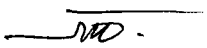
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

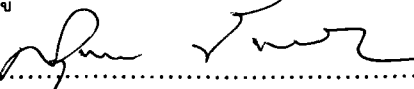
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)
วันที่ ..... พ.ศ. 2545

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อ้อมเดือน สดมนิ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สันน หมีชนม)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์สุนทร จันทรตรี)

ปริญญาโทฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก
ฝ่ายการศึกษาศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาจากคณะอาจารย์สาขาวิชา เอกการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทุกท่านได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ความเอาใจใส่และให้กำลังใจตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้เข้ามาศึกษาต่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่าน ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ ที่ให้ความเมตตากรุณา ดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอตลอดเวลาในการทำปริญญานิพนธ์ อย่างดียิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อ้อมเดือน สดมณี ที่ให้ความกรุณารับเป็นกรรมการควบคุม ปริญญานิพนธ์ ด้วยคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนั่น มีขันหมาก รองศาสตราจารย์สุนทร จันทรรักษ์ ที่กรุณารับเป็นคณะกรรมการเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่า เกี่ยวกับปริญญานิพนธ์ รวมทั้งรองศาสตราจารย์กรรณิการ์ พวงเกษม ที่กรุณารับเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ บาทหลวงวิษุภรณ์ เกตุภาพ ผู้จัดการ ชิสเตอร์วรณวิมล สุขสวัสดิ์ ครูใหญ่โรงเรียนแม่พระฟาติมา สมาคมผู้ปกครองและครู ที่สนับสนุนให้ทุน เวลา ในการศึกษาต่อและทำวิจัยได้สำเร็จ รวมทั้งบาทหลวงวิวัฒน์ แพร์สิริและบาทหลวงศักดิ์ชัย ทรัพย์อัประไมย ที่สนับสนุนมอบทุนในการทำวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ คุณครูเกียรติศักดิ์ วิสูตรจุฑา และคุณครูสมสมัย วิสูตรจุฑา ที่ให้ความอนุเคราะห์และให้คำปรึกษาด้วยดีมาตลอด

ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่อำนวยความสะดวก ให้ผู้วิจัยทดลองใช้เครื่องมือ เก็บข้อมูลในการวิจัย และขอขอบใจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองเครื่องมือและเก็บข้อมูลจนเสร็จสิ้น

ขอขอบคุณคุณครูลำพูน ทองอินทร์และคณะครูโรงเรียนแม่พระฟาติมาที่ให้การช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดระยะเวลาในการศึกษาต่อ

ขอขอบคุณ ญาติพี่น้อง และ คุณครูอภิชาติ สุทธิรักษ์ สามีที่ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือในการศึกษาและทำวิจัยมาโดยตลอด ขอขอบคุณเพื่อนๆ เอกการประถมศึกษา ทุกท่าน รวมทั้งผู้ที่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงแต่มิได้กล่าวนาม จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ อีกครั้งหนึ่ง

จิราภรณ์ สุทธิรักษ์

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำ	23
2 แสดงข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ประสบการณ์การเรียนรู้ และลักษณะมุ่งอนาคต.....	100
3 แสดงค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมและรายด้าน.....	102
4 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	103
5 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ.....	104
6 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกับการได้รับการอบรมเลี้ยงดู แบบรักสนับสนุนน้อย.....	105
7 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรม กับครูที่ไม่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรม.....	106
8 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกับที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ.....	107
9 ตารางค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามลักษณะ มุ่งอนาคต และแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม.....	137

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1. กรอบความคิดในการวิจัย.....	11
2. ภาพทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม.....	43

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ความสำคัญของปัญหา.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
	ความสำคัญของการวิจัย.....	6
	สมมติฐานของการวิจัย.....	6
	ขอบเขตของการวิจัย.....	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
	กรอบความคิดในการวิจัย.....	11
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม.....	12
	ความหมายพฤติกรรมเชิงจริยธรรม.....	13
	ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคล.....	17
	องค์ประกอบของจริยธรรม.....	18
	ขอบข่ายพฤติกรรมเชิงจริยธรรม.....	20
	การเห็นคุณค่าในตนเอง.....	20
	การมีวินัยในตนเอง.....	25
	ความฉลาดทางอารมณ์.....	37
	ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม.....	42
	ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม.....	42
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม.....	44
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางชีวสังคม.....	44
	เพศกับจริยธรรมของบุคคล.....	49
	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับจริยธรรมของบุคคล.....	50
	การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนกับจริยธรรมของบุคคล.....	50
	ประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการจริยธรรมกับจริยธรรม ของบุคคล.....	52
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตของบุคคล แบบลักษณะมุ่งอนาคต.....	65

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2(ต่อ) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย.....	71
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนสังกัด.....	
อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ.....	80
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	88
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	88
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	91
การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	96
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	97
เกณฑ์ในการให้คะแนน.....	98
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	98
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	99
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	99
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	99
ผลการศึกษาค้นคว้า.....	99
5 สรุปผล อภิปราย ข้อเสนอแนะ.....	108
ความมุ่งหมาย.....	108
วิธีดำเนินการวิจัย.....	109
ผลการวิจัย.....	109
อภิปรายผล.....	110
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	116
ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	117
บรรณานุกรม.....	118
ภาคผนวก.....	135
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	150

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันกำลังอยู่ในระยะการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจสภาพแวดล้อม สังคม เทคโนโลยีและวัฒนธรรม สืบเนื่องมาจากการได้รับอิทธิพลและทุนนิยมของตะวันตก ที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความไม่สมดุลระหว่างความเจริญด้านวัตถุกับความเจริญด้านจิตใจ เกิดค่านิยมของการยกย่องวัตถุเงินทองโดยยึดถือความก้าวหน้าของวัตถุเป็นเครื่องมือวัดความสำเร็จมากกว่าการยกย่องบุคคลที่คุณงามความดีเกิดค่านิยมที่เน้นการแข่งขันเพื่อความสำเร็จความก้าวหน้าทางวัตถุของแต่ละคนมากที่สุด มองข้ามความหมายของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบ การใช้กลอุบายฉ้อฉลซึ่งกันและกันเพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จและความก้าวหน้า โดยไม่คำนึงถึงคุณค่าของบุคคลอื่น สังคมจึงเต็มไปด้วยความฟุ้งเฟ้อ แก่งแย่ง แข่งขัน ไม่อดทน ขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม จริยธรรมที่เป็นแบบแผนของความประพฤติที่ดีอันนำไปสู่ความสุขเสมอกันของสังคมจึงถูกละเลย (อำนาจ ทะพิงค์แก และ ชยันต์ วรรณะภูติ, 2522:36-37)

การแก้ปัญหาด้วยวิธีรุนแรงของประชาชนที่เกิดขึ้นให้เห็นมากมาย และมีแนวโน้มสูงขึ้นเป็นลำดับ อยู่ในภาวะวิกฤตที่จำเป็นต้องร่วมกันแก้ไข (พรเมธีธรรมาภรณ์, 2535 : 120) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า “ชาติของเรากำลังล้มละลายและต้องการ การกอบกู้วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเท่า ๆ กับที่กำลังป่วยหนักทางสังคมและจริยธรรม และต้องการเยียวยาอย่างเร่งด่วน” (สิปปนนท์ เกตุทัต, 2541 : 7-8) ดังนั้นในการพัฒนาประเทศแนวใหม่ จึงหันมาให้ความสำคัญของการพัฒนาคนแทนการพัฒนาเศรษฐกิจแต่เพียงด้านเดียว ให้คนเป็นแกนกลางในการพัฒนาซึ่งถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544) โดยกำหนดเป้าหมายให้คนทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา และจิตใจโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมของประชาชน ทั้งนี้เครื่องพัฒนาคนที่สำคัญที่สุดคือการศึกษา การศึกษาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประชากรของประเทศชาติให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรมสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศที่ถาวรยั่งยืน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการศึกษาไว้เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2520 (อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 103) ความว่า

...การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ
ทัศนคติค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมและ
สิทธิภาพ การพัฒนาประเทศก็ย่อมทำได้สะดวก รวดเร็ว ได้เป็นที่แน่นอนรวดเร็ว...

จากพระบรมราโชวาทนี้ แสดงให้เห็นว่าการศึกษาทั้งสองความหมาย ประการแรกเป็น
การพัฒนาองค์ความรู้ต่างๆ ประการที่สอง เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิด ความประพฤติ
ทัศนคติ ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม ซึ่งทั้ง 2 อย่างต้องพัฒนาไปพร้อมๆ กัน จึงจะเป็นการ
พัฒนาที่สมดุล

และพระราชทานพระราชดำรัส แก่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เกี่ยวกับการ
ปฏิรูปการศึกษาและการศาสนา เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2544 ตอนหนึ่ง

“ ส่วนเรื่องที่เป็นปัญหาอีกอันหนึ่งคือ ศิลธรรม จรรยาบรรณของคน ระยะหลังนี้รู้สึก
ว่าเสื่อมหายไป อาจจะต้องปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนต่างๆ ”

✕ ด้วยเหตุนี้การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนจึงมีความสำคัญและเป็นหน้าที่สำคัญ
ของการจัดการศึกษาในปัจจุบันเพราะการศึกษาในอีกบทบาทหนึ่ง คือ เป็นกระบวนการขัดเกลา
ทางสังคมให้สมาชิกในสังคมมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังที่ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2525 : 72, 106)
กล่าวว่าการศึกษาคือ เครื่องมืออันสำคัญในการขัดเกลาพฤติกรรมของคนในสังคมให้เป็นไป
ตามความปรารถนาของสังคม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการ
ศึกษาไว้ในมาตรา 81 รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม...ให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมและพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้บัญญัติสาระการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนา
คนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและ
วัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) การจัดการ
ศึกษา....ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม (มาตรา 23) การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้
สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง...จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ
อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
(มาตรา 24) และให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน
ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่กันไป
กระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสม และรูปแบบการศึกษา (มาตรา 26) ในการ
ประเมินผู้เรียนจึงต้องประเมินด้านคุณธรรมเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีคุณธรรมต่อไปในอนาคต

การพัฒนาคุณภาพของประชากรของประเทศให้มีประสิทธิภาพนั้นคือการปลูกฝังความ
เป็นพลเมืองดี ให้แก่ประชาชนในประเทศ ลักษณะความเป็นพลเมืองดีคือการเป็นผู้มีจริยธรรม

สูง นั่นคือ การเห็นคุณค่าในตนเอง มีวินัยในตนเองและมีความฉลาดทางอารมณ์เป็นต้น การพัฒนาคุณภาพคน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรกระทำควบคู่กับการพัฒนาสังคมในด้านอื่นๆ ด้วย จริยธรรมจัดเป็นปทัสถานและเครื่องล่อมเกล้าให้มนุษย์ประพฤติกาย วาจา และใจ อย่างมี กติกา *การปลูกฝังจริยธรรมในระดับประถมศึกษาพบว่ามีความสำคัญยิ่งด้วยเป็นกลุ่มประชากร ที่มีความสำคัญมากเพราะหากได้มีการพัฒนาจิตใจของเด็กวัยนี้แล้วก็พบว่าเป็นการวางพื้นฐาน ในการพัฒนาจริยธรรมของเด็กในวัยสูงขึ้น (ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร. 2539 : 1)

โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนของประเทศชาติให้ เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมสนองต่อนโยบายของชาติและความต้องการ ของสังคม ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวคิดดังกล่าว โรงเรียนคาทอลิกเป็นสถาบันการศึกษาหนึ่งที่จัดการศึกษาแก่เยาวชนร่วมกับภาครัฐโดยรับ นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนมาจัดการศึกษาเพื่ออบรมบุคคลให้บรรลุ ถึงความสมบูรณ์รอบรูปไปด้วยความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคม ปลูกฝังค่านิยมด้านจิตใจให้ มีจริยธรรมมีความเคารพซึ่งกันและกันมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อความดีของส่วนรวม มี ความรักและกตัญญูต่อพ่อแม่ ครู และสถาบัน (บุญเรือน หมั่นทรัพย์. 2531 : 227-234)

ในปัจจุบันสภาพปัญหาด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนคาทอลิกพบว่าเยาวชนเด็กไทยในโรงเรียนคาทอลิกมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเสื่อมลง ขาดจิตสำนึกใน มโนธรรมที่ดี พ่ายแพ้ต่อการผจญล่อลวงเพราะไม่มีแรงจูงใจให้ทำดี

การหล่อหลอมมโนธรรมเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญมากอีกประการหนึ่งของการศึกษา คาทอลิก : เราจะช่วยอย่างไรให้นักเรียนของเราเติบโตด้วยความเข้าใจในหลักศีลธรรมและ ประพฤติปฏิบัติตนดีงามตามหลักคุณธรรมจริยธรรม เราจะช่วยอย่างไรให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์ เหตุการณ์ต่างๆในชีวิตประจำวันปรกติธรรมดาและตัดสินใจเลือกอย่างเหมาะสมตามคุณค่าทาง ศีลธรรม เราจะเสริมสร้างสำนึกในความยุติธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตได้อย่างไร เราจะอบรม นักเรียนอย่างไรให้เลือกความดีและหลีกเลี่ยงความชั่ว (มิเกล กาไรซาบาล. 2543 : 97-98)

โรงเรียนคาทอลิกสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯเป็นโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาเอกชน ปัจจุบันมีโรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับพื้นฐานในสังกัดทั้งสิ้น 36 โรงเรียน โดยแบ่งออกเป็น 6 เขตการศึกษาได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ ผู้เรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่สำคัญคือ เห็นคุณค่าในตนเอง มีวินัยในตนเอง มีความฉลาด ทางอารมณ์ตามเป้าหมายของโรงเรียนคาทอลิก ดังนั้นโรงเรียนคาทอลิกจึงมุ่งมั่นที่จะปลูกฝัง จริยธรรมที่ยั่งยืนแก่ผู้เรียนสืบไป ด้วยเหตุนี้ฝ่ายการศึกษาในโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ จึงได้จัดโครงการบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนขึ้นซึ่งกำหนดในแผนพัฒนาการ ศึกษาระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ 2540-2544 (ฝ่ายการศึกษาโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ. 2540 : 1-2) โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นการปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่ ยั่งยืนแก่ผู้เรียนด้วยกระบวนการเรียนการสอนที่บูรณาการจริยธรรมในเนื้อหาวิชาต่างๆ

ในกระบวนการทำงานและในชีวิตประจำวันของผู้เรียน เพื่อเป็นการหล่อหลอมและพัฒนาให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตน ซึ่งเป็นการพัฒนาแบบพลวัตอันจะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับบุคคลและในสังคมต่อไป

การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กนอกจากจะขึ้นอยู่กับบทบาทของโรงเรียน ยังมีปัจจัยอื่นที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่สำคัญ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู

เซียร์และคนอื่นๆ (Sears & others. 1957 : 364) กล่าวว่าเด็กเล็กๆ เรียนรู้ว่า อะไรดีอะไรชั่วจากบุคคลใกล้ชิดซึ่งเป็นตัวแทนของสังคมโดยผ่านกระบวนการเทียบเคียง เด็กจะใช้วิธีเลียนแบบผู้มีอำนาจและผู้ที่ตนรักจนในที่สุดเด็กจะยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตนโดยอัตโนมัติ สาเหตุที่เด็กเลียนแบบผู้เลี้ยงดูที่ตนรักใคร่ เพราะการเลียนแบบหรือทำตนคล้ายผู้เลี้ยงดูจะทำให้เด็กเกิดความพอใจเหมือนกับตนได้อยู่ใกล้ชิดผู้เลี้ยงดูในขณะนั้น

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮอฟแมน (Hoffman. 1970 : 286) ได้ศึกษาผลการวิจัยด้านนี้และสรุปความสำคัญของผู้ใหญ่ที่เลี้ยงดูเด็กโดยให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็กว่า ทำให้เด็กเกิดความมั่นใจในความรักความหวังดีของผู้ใหญ่ผู้นั้นและพร้อมที่จะเลียนแบบ

และประสพ รัตนกร (2522 : 21) จิตแพทย์ไทยได้กล่าวถึงการเลี้ยงดูเด็กโดยให้ความรักความอบอุ่นว่าเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเด็กทุกคนต้องการและหวังในความรักอย่างเต็มที่จากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และเป็นสิ่งแรกและสิ่งเดียวที่ทำให้เด็กเกิดความสุข ถ้าเด็กได้รับความรักความใกล้ชิดอย่างสม่ำเสมอตั้งแต่คลอด เด็กจะรู้ค่าของความรักและมีความกตัญญูตลอดจนมีความประพฤติอยู่ในศีลในสัตย์ได้

การอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการที่ถ่ายทอดลักษณะต่างๆ ของสังคมให้แก่เด็ก ในสังคมที่แตกต่างกันก็ใช้วิธีที่ต่างกันไปตามความเชื่อ ลักษณะนิสัยและความเคยชินของคนในกลุ่มต่างๆ ในขณะเดียวกันแต่ละครอบครัวก็มีวิธีอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันในปริมาณของลักษณะบางประการ เช่น การให้ความรัก ซึ่งลักษณะนี้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้วย

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนคือ ต้องเป็นผู้มีลักษณะมุ่งอนาคต เพราะลักษณะมุ่งอนาคตเป็นความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคลซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมอดได้ รอได้ในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต ลักษณะมุ่งอนาคตนี้ตรงข้ามกับลักษณะมุ่งปัจจุบันและอาจถือว่าเป็นลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. 2520 : 35)

บุคคลที่จัดว่าเป็นผู้มุ่งอนาคตนั้นถึงแม้จะมีนิสัยเด่นชัดดังกล่าวยังคงต้องมีลักษณะนิสัยบางอย่างที่สนับสนุนนิสัยนี้ด้วย ได้แก่ การมองเห็นคุณค่าของตนเอง รู้คุณค่าของเวลา สิ่งของ อดออม เป็นผู้ตรงต่อเวลา เป็นผู้มีความรับผิดชอบสูง

ซึ่งสอดคล้องกับ โคลเบอร์ก, มิสเชล ,ไรท์ (Kohlberg, Mischel, Wright) กล่าวว่า ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสามารถระงับหรือชะลอการนำความต้องการต่างๆ ของตนได้ ฉะนั้นผู้ที่มี

ลักษณะมุ่งอนาคต คือ ผู้ที่สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะและไม่เป็นผู้ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของศาสนาและกฎหมายจึงเห็นได้ว่า ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตจัดว่าเป็นผู้มีจริยธรรมด้วย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบปัจฉิก. 2520 : 35 ; อ้างอิงมาจาก Kohlberg. 1964 ; Mischel. 1974; Wright. 1975)

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้เลือกตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตของบุคคล อันได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ประสพการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการจริยธรรม และลักษณะมุ่งอนาคตของบุคคล ซึ่งคาดว่าจะมีส่วนผลักดันให้นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม 3 พฤติกรรมดังกล่าวคือ เห็นคุณค่าในตนเอง มีวินัยในตนเอง มีความฉลาดทางอารมณ์ ผลการศึกษาที่ได้รับจะเป็นข้อมูลอีกด้านหนึ่งสำหรับการวางแผนพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตลอดจนเกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในนักเรียน โดยผ่านสถาบันครอบครัวและโรงเรียน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพฯ
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพฯ
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพฯ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพฯ ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย
5. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพฯ ที่มีประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการจริยธรรมจากครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมกับครูในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรม
6. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพฯ ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกับมีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จะช่วยให้ทราบผลของการเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพมหานครที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน ซึ่งผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้แก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีมีคุณธรรมต่อไปในอนาคต

สมมุติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนหญิงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชาย
2. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
3. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย
4. นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ
5. นักเรียนในโรงเรียนที่ครูเข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนที่ครูไม่ได้เข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 จำนวน 6,912 คน เป็นนักเรียนจากโรงเรียนซึ่งครูผู้สอนเข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม จำนวน 6,523 คน เป็นนักเรียนจากโรงเรียนซึ่งครูผู้สอนไม่ได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรมจำนวน 389 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 จำนวน 560 คน เป็นนักเรียนจากโรงเรียนที่ครูผู้สอนเข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม จำนวน 364 คน เป็นนักเรียนจากโรงเรียนที่ครูผู้สอนไม่ได้เข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม จำนวน 196 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. เพศ
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - ผลการเรียนสูง
  - ผลการเรียนต่ำ
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน
4. ประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งแบ่งออกเป็น
  - โรงเรียนที่ครูเข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม
  - โรงเรียนที่ครูไม่ได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม
5. ลักษณะมุ่งอนาคต

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งประกอบด้วยจริยธรรมหลักๆ 3 ด้าน คือ ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านความมีวินัยในตนเอง และด้านความฉลาดทางอารมณ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง ความประพฤติ การกระทำที่ถูกต้องเหมาะสม

การกระทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์เว้นในสิ่งที่ควรเว้นการกระทำที่ควรทำด้วยความฉลาดรอบคอบ รู้เหตุ รู้ผล ตามกาลเทศะและบุคคลซึ่งก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยวัดได้จากความรู้สึกและการรับรู้ของนักเรียนใน 3 พฤติกรรมได้แก่

1.1 การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลสามารถเห็นคุณค่าของตนเองหรือมีความภาคภูมิใจในตนเอง ประเมินตนเองว่ามีความหมาย มีความสามารถ ความสำคัญ ทำอะไรให้สำเร็จลุล่วงไปได้ รวมทั้งการสามารถยอมรับการเห็นคุณค่าที่ผู้อื่นมีต่อตน มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความนับถือตนเอง

1.2 มีวินัยในตนเองหมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจะต้องเป็นไปตามกฎ ระเบียบของสังคมโดยเกิดจากการสำนึกขึ้นมาเอง อันจะก่อให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและสังคมในงานวิจัยครั้งนี้วัดความมีวินัยในตนเอง ในด้านต่างๆ ต่อไปนี้

1.2.1 ความรับผิดชอบ หมายถึง การมีความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การทำงานด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำพยายามปรับปรุงและปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งต่อตนเองและต่อสังคมมีส่วนร่วมในการบำเพ็ญประโยชน์ สร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ชุมชน

1.2.2 ความซื่อสัตย์ สุจริต หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาอย่างเหมาะสม ทั้งกาย วาจา ใจ การตรงต่อหน้าที่ ตรงต่อกฎเกณฑ์ ระเบียบที่ดีของสังคม ตรงต่อความเป็นจริงทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

1.2.3 ความประหยัด หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพย์ เวลาและสิ่งของเครื่องใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสมให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด รวมทั้งการรู้จักดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพ ฐานะความเป็นอยู่ส่วนตนและสังคม

1.2.4 มีจิตสำนึกในความเป็นไทย หมายถึง ความภาคภูมิใจ และนิยมชมชอบในความเป็นไทย โดยแสดงออกในด้านมีกิริยามารยาทเรียบร้อยอย่างไทย ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง แต่งกายตามประเพณีไทย ใช้เครื่องใช้ ศิลปะประดิษฐ์ ที่อยู่อาศัย อาหารของไทยยึดมั่นในประเพณีและนิยมในศิลปวัฒนธรรมไทย

1.3 ความฉลาดทางอารมณ์หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง สามารถใช้สติและปัญญาในการบริหารอารมณ์หรือควบคุมอารมณ์ของตนเอง

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมวัดได้จากแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยแนวคิดจากการศึกษาแบบวัดของ ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา (2539) , ภาควิชาประเมินผลของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2536) , สุทธิพงศ์ บุญผดุง (2541) , อารมณ สุตม์ (2537) , ศรีนยา ชัยเพียรเจริญกิจ (2530) , และคมเพชร จัตรศุภกุล (2544) นำมาสร้างให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย และนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อให้เหมาะกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจำนวน 24 ข้อ การให้คะแนนคำตอบเรียงลำดับตามชั้นพฤติกรรมที่เป็นตัวเลือก ตั้งแต่ 1-5 คะแนน คนที่เลือกข้อที่ 1 ได้ 1 คะแนน และเลือกข้อที่ 5 ได้ 5 คะแนน ตามลำดับ และนำไปหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้ 0.9255

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสนุนมาก - น้อย หมายถึง การที่บิดามารดาปฏิบัติต่อเด็กในทำนองที่เป็นการแสดงความรักใคร่ เอาใจใส่ สนใจทุกข์สุขของเด็ก มีความใกล้ชิดกับเด็กในปริมาณต่างๆ

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสนุนพิจารณาจากการวัดโดยใช้แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของนักเรียนจากแบบวัดของ สุวรรณ ทองรัมย์กุล (2539) ที่ได้สร้างโดยอาศัยแนวคิดจากแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ คนอื่นๆ (2528) ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเนื้อหาตั้งกล่าวข้างต้นประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ โดยแต่ละข้อจะมีคำตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ การให้คะแนนในแต่ละข้อเรียงลำดับจาก 1-5 คะแนน เกณฑ์การแบ่งกลุ่มโดยดูจากคะแนนแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู

กลุ่มการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสนุนมาก หมายถึง นักเรียนที่มีคะแนนอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไคล์ที่ 76-100

กลุ่มการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสนุนน้อย หมายถึง นักเรียนที่คะแนนอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไคล์ต่ำกว่า 25

แบบวัดนี้ ผู้วิจัย ได้หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้ 0.6574

3. ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ลักษณะที่บุคคลมีความสามารถที่คิดการณ์ไกล เล็งเห็นผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากการกระทำปัจจุบัน สามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรับผลดีที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างเหมาะสม โดยเด็กที่มีลักษณะมุ่งอนาคตมีคุณลักษณะและพฤติกรรมต่อไปนี้

3.1 ลักษณะมุ่งอนาคตในด้านทั่วไป หมายถึง ความสามารถทางสติปัญญาของแต่ละบุคคลในการคาดการณ์อนาคตข้างหน้าโดยเล็งเห็นผลดีผลเสียที่เกิดจากการกระทำในปัจจุบันของตน มีการวางแผนและการควบคุมตนเองให้ทำได้จริงได้ เพื่อผลที่ดีและยิ่งใหญ่กว่าตลอดจนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ในอนาคต

3.2 ความสามารถในการคาดการณ์ไกล หมายถึง ความสามารถของเด็กในการคาดคะเนเกี่ยวกับการศึกษาในอนาคต โดยพิจารณาความเป็นไปได้จากสถานการณ์ในปัจจุบันในด้านส่วนตัวด้านผลการศึกษา และทุนสนับสนุน ตลอดจนการคาดคะเนถึงผลดีที่จะเกิดในอนาคตจากการกระทำในปัจจุบัน

3.3 สามารถวางแผนปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถของเด็กในการวางแผนขั้นตอนในการปฏิบัติตน ในด้านพฤติกรรมส่วนตัวและการศึกษา ที่ส่งเสริมให้ตนเองบรรลุสู่เป้าหมายในอนาคต

ลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนพิจารณาจากการวัดโดยใช้แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตจากแบบวัดของ สุนันท์ ปรีชาชัยสุรัตน์ (2542) ที่ได้สร้างโดยอาศัยแนวคิดจากแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม (2520) แบบวัดนี้ประกอบด้วยข้อคำถาม 12 ข้อ โดยแต่ละข้อจะมีคำตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ การให้คะแนนในแต่ละข้อเรียงลำดับจาก 1-5 คะแนน เกณฑ์การแบ่งกลุ่มโดยดูจากคะแนนแบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต

กลุ่มที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง หมายถึง นักเรียนที่มีคะแนนอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 76-100

กลุ่มที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ หมายถึง นักเรียนที่คะแนนอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ต่ำกว่า 25 แบบวัดนี้ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.6792

4. เพศ หมายถึง เพศชายและเพศหญิง ของนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

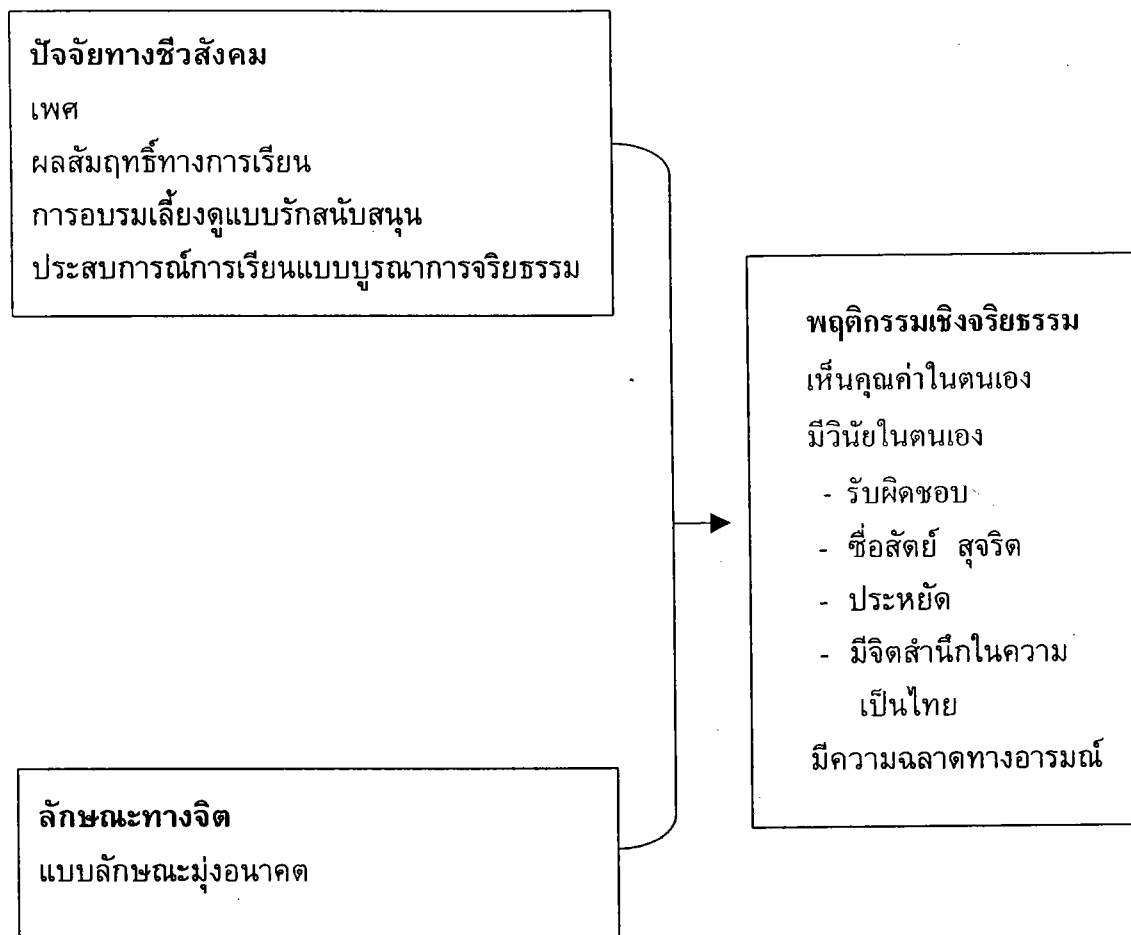
5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนของนักเรียนที่ได้จากการสอบในภาคแรก ของปีการศึกษา 2544 แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

5.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง นักเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง คือ 3.00-4.00

5.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง นักเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ คือ ต่ำกว่า 2.00

6. ประสิทธิภาพการเรียนรู้แบบบูรณาการจริยธรรม หมายถึง การที่นักเรียนได้รับการสอนจากครูที่เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม กับ นักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูที่ไม่ได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม

กรอบความคิด (Conceptual Framework)

ภาพประกอบ 1 กรอบความคิด (Conceptual Framework) ในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมพลเมืองที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งครอบคลุมหัวข้อต่างๆดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

- 1.1 ความหมายของพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
- 1.2 ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคล
- 1.3 องค์ประกอบของจริยธรรม
- 1.4 ขอบข่ายพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
  - 1.4.1 เห็นคุณค่าในตนเอง
  - 1.4.2 มีวินัยในตนเอง
  - 1.4.3 มีความฉลาดทางอารมณ์
- 1.5 ทฤษฎีต้นไมจริยธรรม
- 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางชีวสังคม

- 2.1 เพศกับจริยธรรมของบุคคล
- 2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับจริยธรรมของบุคคล
- 2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนกับจริยธรรมของบุคคล
- 2.4 ประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการจริยธรรมกับจริยธรรมของบุคคล

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตของบุคคล

- 3.1 ลักษณะมุ่งอนาคต

4. เอกสารที่เกี่ยวกับการศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย

5. เอกสารที่เกี่ยวกับโครงการบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนสังกัดองค์กรสังคมพลเมืองกรุงเทพมหานคร

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ความหมายของพฤติกรรม

มีผู้ให้ความหมายของคำว่าพฤติกรรมไว้หลายท่านดังนี้

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2524 : 3) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมไว้ว่า หมายถึง สิ่งที่บุคคลกระทำ แสดงออกตอบสนองหรือตอบโต้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่สามารถสังเกตได้ วัดได้ตรงกันไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกหรือการตอบสนองนั้นจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอกร่างกายก็ตาม

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2526 : 112) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่า หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมทุกอย่างของมนุษย์ทั้งที่เป็นการแสดงออกซึ่งสังเกตได้และที่ถูกควบคุมไม่แสดงออกมาให้เห็น

ไพบุลย์ เทวรักษ์ (2529 : 4-6) กล่าวว่าพฤติกรรม หมายถึง อากัปกริยาทั้งมวลของบุคคลที่เราสามารถสังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัสโดยตรงหรือโดยอ้อม และทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ได้แก่ การนั่ง เดิน นอน ยืน อารมณ์โกรธ เกลียด รัก และฝัน เป็นต้น แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ พฤติกรรมภายในซึ่งเป็นพฤติกรรมที่บุคคลมีอยู่ในใจตนเอง ผู้อื่นจะรู้ได้ยาก ถ้าบุคคลไม่บอกหรือแสดงออกมาให้ปรากฏ เช่น การคิด การเข้าใจ การตัดสินใจ ฯลฯ และพฤติกรรมภายนอกเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาแล้วผู้อื่นสามารถสังเกตได้ เช่น การเต้นของหัวใจ การเดิน พูด ทำงาน ฯลฯ นอกจากนั้นพฤติกรรมภายนอกบางอย่างสามารถใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ช่วยบันทึกได้ เช่น เครื่องมือวัดคลื่นสมอง

ตามการให้ความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2530 : 583-584) พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึก เพื่อตอบสนองสิ่งเร้า

ทิพย์ ดวงวิไล (2532 : 3) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมไว้ว่า หมายถึง การปฏิบัติงานหรือการแสดงออกซึ่งกิจกรรมในหน้าที่รับผิดชอบ

สุรัตน์ ศรีตาเดช (2532 : 2) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมไว้ว่า หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จ

นิตยา พูลทอง (2535 : 10) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมไว้ว่า หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของมนุษย์ที่ปรากฏออกมา เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งการแสดงออกหรือการกระทำดังกล่าวนี้จะมีกระบวนการของสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกำกับอยู่ภายในตัวบุคคลนั้น ๆ เสมอ กล่าวคือ จะมีกลไกกำกับสั่งการจากความคิดและความรู้สึกที่มีอยู่ภายในเป็นของตนเองตลอดเวลา

พอสรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง สิ่งที่มนุษย์กระทำหรือแสดงออกทั้งที่สังเกตได้และสังเกตไม่ได้ ไม่ว่าจะรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม แต่การกระทำและการแสดงออกนั้น สามารถวัดได้โดยการใช้เครื่องมือช่วยการสังเกต

ความหมายของจริยธรรม

คำว่า “จริยธรรม” ได้มีนักการศึกษา นักปราชญ์ นักการศาสนาได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับจริยธรรมไว้หลายแง่มุม ดังต่อไปนี้

พุทธทาส อินทปัญโญ (2514 : 17) กล่าวว่า จริยธรรมหรือศีลธรรมได้แก่ระเบียบซึ่งมุ่งปฏิบัติให้เกิดความผาสุกความสงบสุข เนื่องด้วยคนส่วนใหญ่ซึ่งมนุษย์ได้ทำขึ้นบัญญัติขึ้นแต่งตั้งขึ้นตามเหตุผลของมนุษย์หรือตามความต้องการของมนุษย์

สาโรช บัวศรี (2523 : 18) ให้ความหมายว่า จริยธรรมคือแนวทางในการประพฤติเพื่อยุบรวมกันได้อย่างร่มเย็นในสังคม

พนัส หันนาคินทร์ (2523 : 44) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติอันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคมทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง เกษมสุขขึ้นในสังคม และสมาชิกของสังคม การที่จะพัฒนาให้เป็นเช่นนั้นได้ผู้ปฏิบัติจะต้องรู้ว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด ดังนั้นการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมจึงต้องประกอบกัน ทั้งทางความรู้สึกทางจิตใจและการปฏิบัติทางกาย อันสอดคล้องกับความรู้สึกทางจิต

มานิช ตันชวณิชย์ (2523 : 41) ได้กล่าวถึงจริยธรรมว่า “จริยธรรม” เป็นคำสมาสระหว่างคำว่า “จริยาหรือจรรยา” หมายถึง ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ กับคำว่า “ธรรม” หมายถึง คุณธรรม ความดี ความชอบ ความถูกต้อง เมื่อนำเอาสองคำมารวมกันมีความหมายว่าความประพฤติชอบที่น่าพึงปรารถนาของผู้อื่นที่ได้พบเห็นความประพฤติของแต่ละคนที่แสดงออกมาเป็นอุปนิสัยทั้งกาย วาจา ใจ มิใช่เป็นการแสดงออกมาโดยการเสแสร้ง

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภท ต่าง ๆ ด้วยลักษณะพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภท คือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสังคมนั้น คือ พฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุนและลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัดและผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้นผู้มีจริยธรรมสูง คือ ผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมาก และประเภทหลังน้อย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 214) ให้ความหมายของจริยธรรมในฐานะเป็นคำนามว่า หมายถึงธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม หรือกฎศีลธรรม

ธีรพร อุวรรณโน (2526 : 2) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า ระบบของกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกการกระทำที่ดีจากการกระทำที่ชั่ว การกระทำที่ถูกจากการกระทำที่ผิด และการกระทำที่ควรจากการกระทำที่ไม่ควร

สมเดช มุงเมือง (2527 : 11) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า “จริยธรรม” หมายถึง การประพฤติปฏิบัติที่ตั้งอยู่ในคุณความดี โดยเฉพาะสังคมไทยเรายึดมั่นในคุณความดีตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา

โพธิ์ทอง จิตอ่อนน้อม (2529 : 12) ให้ความหมายไว้ว่าจริยธรรม หมายถึง คุณสมบัติอันเป็นความหวังของสังคมที่ต้องการให้มีขึ้นในมวลสมาชิก เพื่อความอยู่รอดของสังคม และเพื่อดำรงความเป็นสัตว์ประเสริฐไว้

พระธรรมญาณมุนี (2531 : 103) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมหมายถึง พฤติกรรมที่เป็นรูปแบบการปฏิบัติตน การดำเนินตนที่มีความเหมาะสมแก่ภาวะ ฐานะ กาลเทศะ และเหตุการณ์ปัจจุบัน

ประภาศรี สีหอำไพ (2540 : 17) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรมหมายถึง หลักความประพฤติที่อบรมกริยา และปลูกฝังลักษณะนิสัยให้ผู้ประพฤติอยู่ในครรลอง และศีลธรรมและคุณค่าของจริยธรรมนั้นชี้ให้เห็นถึงความเจริญงอกงามในชีวิต อย่างมีระบบ แบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดีงาม

จำนง อติวัฒนสิทธิ์ (2541 : 1) ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง หลักการ กฎเกณฑ์ หรือหลักธรรมที่บุคคลควรประพฤติ เป็นคุณธรรมภายนอกที่แสดงออกในลักษณะที่ถูกต้องดีงามอันเป็นสิ่งที่สังคมปรารถนา

ทิตนา แคมมณี (2541 : 2) กล่าวว่า จริยธรรมเป็นการแสดงออกของการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม สะท้อนให้เห็นถึงการมีคุณธรรมภายใน

Good (1964 : 314) กล่าวว่าจริยธรรมหมายถึง การปรับพฤติกรรมให้เข้ากฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม

Brown (1965 : 411) กล่าวถึงจริยธรรมว่า คือ ระบบของกฎเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์ การกระทำผิดหรือถูกของบุคคล

Kohlberg (1969 : 3) ให้ความหมายของ จริยธรรมว่า เป็นความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็น กฎเกณฑ์และมาตรฐานของพฤติกรรมปฏิบัติในสังคมซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้นจนกระทั่งมี พฤติกรรมเป็นของตนเอง

จากแนวคิดและความหมายต่าง ๆ ที่มีผู้ให้ไว้ นั้น สรุปได้ว่า จริยธรรมหมายถึงหลักการประพฤติปฏิบัติของบุคคลที่ถือว่าถูกต้องดีงาม เป็นลักษณะที่สังคมต้องการและให้การยอมรับ ซึ่งจะทำให้การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมเป็นไปด้วยความสงบสุข มีสันติส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญของประเทศชาติ

ความหมายของพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านดังนี้

กรมวิชาการ (2523 : 3) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินใจจะกระทำถูกหรือผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับอิทธิพลของความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม และความพึงพอใจที่จะนำจริยธรรมมาเป็นแนวประพฤติปฏิบัติ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 3) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไว้ว่า หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนหรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมนี้เป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม การศึกษาด้านอื่น ๆ ของจริยธรรมจึงเป็นเพียงเพื่อให้เข้าใจและสามารถทำนายพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆของบุคคลเท่านั้น

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2529 : 20 - 21) กล่าวว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นการแสดงพฤติกรรมที่ดีงามในทุกโอกาสจนกลายเป็นบุคลิกของบุคคล เปรียบพัฒนาตั้งแต่การปฏิบัติตามเหตุผล การปฏิบัติด้วยความยินดีและพึงพอใจ จนเชื่อมั่นอย่างแน่วแน่และปฏิบัติอย่างคงเส้นคงวาในทุกโอกาส

เจียมจิต บุญรักษ (2534 : 6) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไว้ว่า หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ เป็นการกระทำที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลมีหลักในการปฏิบัติที่ดีต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม

จากความหมายของพฤติกรรม ความหมายของจริยธรรม และความหมายของพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ดังได้กล่าวมาแล้ว จึงพอสรุปได้ว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง ลักษณะที่ชี้ให้เห็นถึงความประพฤติ ปฏิบัติชอบ ทั้งต่อตนเองและสังคม อันจะก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขนั่นเอง

ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคล

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2-3) ได้แบ่งลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนนั้นถือว่า การกระทำชนิดใดดี ควรกระทำ และการกระทำชนิดใดเลว ควรงดเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมหรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษาและพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย ความรู้ทางด้านกฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนาส่วนใหญ่ เด็กจะเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่เกิด และโดยเฉพาะในช่วงอายุ 2 – 10 ปี จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้เป็นพิเศษ

2. เจตคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น ๆ แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมี เจตคติแตกต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นมีความหมายกว้างขวางกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะเจตคติเชิงจริยธรรมนั้น รวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้น เจตคติเชิงจริยธรรมจึงมีคุณสมบัติ ซึ่งจะใช้ทำนายพฤติกรรมได้อย่างแม่นยำกว่าการใช้ความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของบุคคล แต่เพียงผู้เดียว

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลที่ใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่าบุคคลผู้มี จริยธรรมในระดับแตกต่างกัน อาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้เสมอ และบุคคลที่กระทำเหมือนกัน อาจมีเหตุผลเบื้องต้นในการกระทำและระดับจริยธรรมที่แตกต่างกันได้ นักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมคือ เพียเจต์(1953) และโคลเบอร์ก (1976) ได้ใช้การอ้างเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลในการศึกษาระดับจริยธรรมของบุคคลด้วย นอกจากนี้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลในการศึกษาระดับจริยธรรมของบุคคลด้วย นอกจากนี้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมยังมีความสัมพันธ์การพัฒนาการทางด้านอื่น ๆ ของบุคคลด้วย โดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและอารมณ์

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมชมชอบ หรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ของจริยธรรม ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของคนในสังคม

องค์ประกอบของจริยธรรม

เจียมจิต บุญรักษ (2534 : 10) กล่าวว่า การจำแนกองค์ประกอบของจริยธรรม ตามความคิดเห็นของนักจิตวิทยานั้น มีความคล้ายคลึงกัน แต่เรียกชื่อต่างกันออกไป ซึ่งอาจสรุปได้ว่า จริยธรรม จำแนกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบทางปัญญา (Cognition) คือ ส่วนที่เป็นความรู้ ความเชื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรม ซึ่งเป็นความรู้ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้อง ดีงาม สามารถตัดสินแยกพฤติกรรมที่ดี ที่ถูก ที่ควร ออกจากพฤติกรรมที่ไม่ดี ไม่ถูก ไม่ควร มโนทัศน์อื่นที่ใช้เรียกองค์ประกอบส่วนหนึ่ง ได้แก่ ความคิดทางจริยธรรม (Moral Thought) ค่านิยมทางจริยธรรม (Moral Value) ความเชื่อทางจริยธรรม (Moral Judgement) การใช้เหตุผลทางจริยธรรม (Moral Reasoning) และความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรม (Moral Cognition)

2. องค์ประกอบทางอารมณ์ (Affection) คือ ความรู้สึกหรือปฏิกิริยาที่มีต่อลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมว่า ตนชอบหรือไม่ชอบเพียงใด ซึ่งส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น องค์ประกอบในด้านนี้มีความหมายกว้างกว่า ความรู้ ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ เข้าด้วยกัน และองค์ประกอบด้านนี้ยังสามารถเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้ มโนทัศน์ที่ใช้เรียกแทนองค์ประกอบนี้ ได้แก่ เจตคติทาง จริยธรรม (Moral Attitude) ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling) และปฏิกิริยาทางจริยธรรม (Moral Reaction)

3. องค์ประกอบทางพฤติกรรม (Behavior) คือ พฤติกรรมหรือการกระทำที่บุคคลแสดงต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสิ่งแวดล้อม เป็นพฤติกรรมที่สามารถตัดสินได้ว่าดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด ควรหรือไม่ควร ซึ่งอิทธิพลส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมใดจะขึ้นอยู่กับอิทธิพลขององค์ประกอบทั้ง 2 ประการที่กล่าวมาแล้ว พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้นส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม มโนทัศน์ที่ใช้เรียกองค์ประกอบนี้ ได้แก่ ความประพฤติทางจริยธรรม

ดังได้กล่าวแล้วว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้นส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม ดังนั้นนักวิชาการจึงได้ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์เพื่อจุดประสงค์ที่จะหาทางควบคุมพฤติกรรม

นั่นคือส่งเสริมให้ทำดีให้มาก และป้องกัน หรือจัดการทำชั่วให้น้อยลง ดังตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สรุปสาระสำคัญของลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ คือ

มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมคือ ผู้เรียนเป็นคนดี คนดีคือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจ และมีพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รั้งหน้าที่ ซื่อสัตย์ پاکเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข สอดคล้องกับสมพร เทพสิทธา (2526 : 100) ซึ่งกล่าวถึงค่านิยมพื้นฐาน ดังที่สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ประกาศเชิญชวนร่วมกันปฏิบัติตาม คือ

1. การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และความรับผิดชอบ
2. การประหยัดและออม
3. การมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย
4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
5. ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

สอดคล้องกับกรมการศาสนา (โพธิ์ทอง จิตอ่อนน้อม. 2529 : 1-2) ซึ่งได้สรุปลักษณะของคนไทยที่ประเทศชาติต้องการและจำเป็นต้องปลูกฝังให้ถึงพร้อมในสถานการณ์ปัจจุบันไว้ดังนี้ คือความมีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์สุจริต ขยัน ประหยัด รับผิดชอบ มีความคิดริเริ่ม กระตือรือร้น จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รู้จักพึ่งตนเอง เสียสละ กล้าหาญ เมตตาอารี กตัญญู และสามัคคีกัน

สอดคล้องกับสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) (2542 – 2543 : 80 –81) ได้วางเป้าหมายในตัวของผู้เรียนให้เป็นนักเรียนที่ดีและเก่งมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านคุณธรรม จริยธรรมดังนี้

ขยันและวิริยะ	มีเหตุผล
ซื่อสัตย์สุจริต	รับผิดชอบ
ลดเลืกอบายมุขสิ่งเสพติด	มีวินัย
ลดการเห็นแก่ตัว	เสียสละ
ประหยัด	อดทน

และทั้งฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ได้สืบทอดเจตนารมย์จากการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) เป็นผู้จัดทำโครงการบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ได้วางเป้าหมายให้เกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่ผู้เรียน (ฝ่ายการศึกษาโรงเรียนสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. 2543 : 1-2) ใน 3 พฤติกรรม คือ

1. เห็นคุณค่าในตนเอง
2. มีวินัยในตนเอง
3. มีความฉลาดทางอารมณ์

ซึ่งเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ได้รับการกล่าวถึง เพื่อเป็นแนวทางในการปลูกฝังหรือส่งเสริมให้เกิดขึ้นเสมอทั้งในระดับเยาวชนและประชาชนในชาติ ทั้งนี้เพราะสังคมปัจจุบันซับซ้อน การกระทำพฤติกรรมของสมาชิกย่อมส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมแก่ผู้อื่นในสังคมด้วย พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาค้นคว้านี้เป็นจริยธรรมที่หากบุคคลมีอยู่ในตนเองแล้ว สังคมก็จะเกิดความสงบสุขโดยรวม นอกจากนี้ยังสามารถเชื่อมโยงให้ทราบถึงจริยธรรมด้านอื่นๆ ที่มีอยู่ในตัวบุคคลขอบข่ายพฤติกรรม จริยธรรมที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาค้นคว้าแยกเป็น 3 พฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าในตนเอง
2. มีวินัยในตนเอง
3. มีความฉลาดทางอารมณ์

ขอบข่ายพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

1. การเห็นคุณค่าในตนเอง

ความหมายการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self - Esteem)

แซสซี (Sasse. 1978 : 48) ได้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลว่ามีความสำคัญ และความมีคุณค่าในตนเอง มีความต้องการได้รับความเชื่อถือ การยอมรับนับถือจากผู้อื่นเพื่อที่จะได้เกิดความภาคภูมิใจและนับถือตนเอง

โรเซนเบิร์ก (Rosenberg. 1979 : 31) กล่าวถึงการเห็นคุณค่าในตนเองว่าเป็นการประเมินความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในตนเอง ในด้านการยอมรับในตนเอง การนับถือตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเองและความเชื่อมั่นในตนเองทั้งทางด้านดีและทางด้านไม่ดี

คูเปอร์สมิธ (Coopersmith. 1984 : 5) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการที่บุคคลรับรู้และประเมินตนเอง แล้วแสดงออกในแง่ของการยอมรับตนเองหรือไม่ยอมรับตนเอง การนับถือตนเอง รวมไปถึงการรับรู้จากการประเมินของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเองซึ่งสามารถรับรู้ได้จากคำพูดและท่าทางที่บุคคลนั้นแสดงออก

บาบลาดิลิส (Babladelis. 1984 อ้างถึงใน ชนิตา สุวรรณศรี. 2542 : 26-27) ได้กล่าวถึงการเห็นคุณค่าในตนเองว่าประกอบด้วยกระบวนการทั้ง 4 กระบวนการ ซึ่งมีความหมายต่างกันไปดังนี้

1. การสะท้อนของผู้อื่น (Reflected Appraisal) บุคคลเรียนรู้ว่าตนเองเป็นคนอย่างไรได้จากคำบอกเล่าของผู้อื่นบอกตน ทั้งด้วยภาษาพูด และภาษาท่าทาง ซึ่ง การบอกเล่าหรือเสนอแนะเป็นกระจกเงาสะท้อนให้บุคคลมองเห็นตนเองได้ด้านหนึ่ง
2. การเปรียบเทียบทางสังคม (Social Comparison) การที่บุคคลไม่มีเกณฑ์เครื่องวัด

การเห็นคุณค่าในตนเองอย่างชัดเจน จึงใช้การเปรียบเทียบตนเองกับบุคคลอื่นซึ่งอยู่ในสถานภาพทางสังคมที่ต่ำกว่าเพื่อยกระดับการเห็นคุณค่าในตนเองให้สูงขึ้น ในขณะที่การเปรียบเทียบกับบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าจะนำไปสู่การลดคุณค่าของผู้อื่นเพื่อที่จะคงไว้หรือเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเอง

3. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) เป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองซึ่งใช้ได้หลายวิธีคือ

1) ทฤษฎีความไม่ลงรอยกัน ผู้แสดงสามารถลดความไม่ลงรอยกันโดยนำทศนะส่วนตัวออกมาแสดงเพื่อเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองได้

2) ทฤษฎีบทบาทของตัวแบบ โดยการสังเกตพฤติกรรมของตนเอง แล้วใช้ข้อมูลที่พบเห็นมาสร้างภาพลักษณ์ของตนเพื่อเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเอง

3) ทฤษฎีแรงจูงใจ เชื่อว่าเมื่อบุคคลเกิดแรงจูงใจในการเล่นบทบาทสมมติเขาจะหาข้อมูลซึ่งจะทำให้การแสดงบทบาทนั้นมีความน่าเชื่อถือ เป็นการเพิ่มคุณค่าในตนเอง

4) ทฤษฎีการเสริมแรง บุคคลเห็นคุณค่าในตนเองได้จากประสบการณ์ความสำเร็จในการแสดงบทบาทสมมติ หรืออาจจะจากการยอมรับของผู้อื่นหรืออาจเป็นเพราะความชำนาญในการแสดงอย่างยอดเยี่ยมความแตกต่างทางสังคม (Social Discrimination) จากการศึกษาพบว่าคนผิวดำและผู้หญิงมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่าคนผิวขาวและผู้ชาย ตัวอย่างของการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำของคนผิวดำได้จาก เด็กผิวดำจะชอบดูการ์ตูนสาวมากกว่าผิวขาว และจากการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้ชายและผู้หญิง พบว่าผู้หญิงมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่าผู้ชาย เพศชายจะได้รับความนิยมและคุณค่ามากกว่าเพศหญิง

มาสโลว์ (Maslow, 1970 : 45) ได้ให้ทัศนะว่า บุคคลในสังคมทุกคนต้องการเห็นคุณค่าในตนเองและการเห็นคุณค่าในตนเองนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1) ความต้องการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self – Esteem) ต้องการเป็นผู้ประสบความสำเร็จ แข็งแรง มีความสามารถ และเชื่อมั่นที่จะเผชิญสิ่งต่างๆ ในโลก

2) ความต้องการเห็นคุณค่าจากผู้อื่น (Esteem From Other People) ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับยกย่อง ให้เกียรติ ต้องการเป็นผู้มีอำนาจเหนือคนอื่น เป็นบุคคลสำคัญ เป็นที่ชื่นชมของคนอื่น นูซจรี ฉายีเนตร (2538 : 7) กล่าวว่า ทัศนคติที่บุคคลมีต่อตนเอง และยอมรับในความสามารถของตนเอง เกิดความเชื่อมั่นในคุณค่าแห่งตน รวมทั้งสามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่ในการดำเนินชีวิต

ชนิดา สุวรรณศรี (2542 : 21) ให้ความหมายไว้ว่า การรับรู้ของตนเองที่ประกอบด้วย การรับรู้ตนเองโดยทั่วไป การรับรู้ตนเองทางด้านครอบครัวและสังคม รวมถึงการรู้สึกที่มีต่อตนเอง ความเข้าใจตนเองแล้วแสดงออก ในแง่ของการยอมรับหรือไม่ยอมรับตนเองในด้านความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ ความมีคุณค่าและความมีพลังอำนาจในตน พร้อมทั้ง

การรับรู้จากการประเมินของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเอง. ซึ่งสามารถรับรู้ได้จากคำพูดและท่าทางการแสดงออก

จากแนวความคิดของหลายท่านสรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นการประเมินตนเองถึงความสามารถ ความสำคัญ ความเชื่อมั่นในตนเองพร้อมทั้งใช้ศักยภาพในการแสดงความสามารถทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ลักษณะของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเอง

บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงสามารถรับรู้คุณค่าของตนตามความเป็นจริงสอดคล้องกลมกลืนทั้งหมดของ “ตน” ตระหนักถึงศักยภาพของตน มีจิตใจที่เปิดกว้างและยอมรับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงสามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม มีความกระตือรือร้นเป็นผู้นำในการอภิปราย ความเป็นตัวของตัวเองในการแสดงความคิดเห็น และมีความเชื่อมั่นในตนเองว่าความสามารถในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้ามีความคิดสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี ตลอดทั้งมีความพึงพอใจ และเคารพในตนเอง ตระหนักถึงความรับผิดชอบ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นอีกทั้งสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม (Coopersmith.1981 : 345 อ้างถึงในนิราศศิริ โรจนธรรมกุล.2535 :22) การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตเพื่อไปสู่เป้าหมาย ด้วยความสุขและความสำเร็จในชีวิต บุคคลที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูง จะสามารถเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตโดยไม่ย่อท้อ สามารถยอมรับในสถานการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกผิดหวัง ท้อแท้ใจและสร้างความใหม่ในชีวิต ส่วนบุคคลที่รู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ จะไม่ค่อยมีความเชื่อมั่นในตนเอง จะมองว่าตนเองเป็นคนไม่ดี รู้สึกตนเองไร้ค่า ไม่มีความสามารถ มีข้อบกพร่อง ทำอะไรก็ล้มเหลววิตกกังวลสูง เครียด และรู้สึกไม่มีความสุข ไม่มีความพยายามที่ทำงานที่ยากลำบาก เมื่อพบอุปสรรคก็ละทิ้ง หลีกเลี่ยงการแก้ไขปัญหา ไม่มีความยืดหยุ่น ยึดติดอยู่กับสิ่งที่รู้จักหรือเคยชินเพื่อความรู้สึกปลอดภัย หลีกเลี่ยงการคบหากับบุคคลอื่น บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำจึงมีความอายสูง ไม่กล้าปฏิเสธในสิ่งที่ตนเองไม่ต้องการ กลัวการตัดสินของคนอื่นที่มีต่อตนเอง รู้สึกว่าตนเองด้อย กลัวการเข้าสังคม มักนำความคิดเห็นของคนอื่นมาใส่ใจ คิดว่ากลุ่มเพื่อนไม่ยอมรับ ไม่ให้ความสนใจและรู้สึกเสียใจบ่อย (Coopersmith.1981:132134;Hamachek.1985:180;Rosenberg1965 อ้างถึงในสิตา เพียรพิจิตร.2542: 33)

ซาไทร์ (Satir. 1991: 28 อ้างถึงโนริสา จิตสมนึก.2540 :25-26) ได้เปรียบเทียบลักษณะบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำไว้ดังนี้

การเปรียบเทียบลักษณะของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำ

บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ	บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง
แนวคิดในการดำเนินชีวิต ฉันต้องการเป็นที่รัก	แนวคิดในการดำเนินชีวิต ฉันสามารถรักตัวเองและผู้อื่น
วิธีการดำเนินชีวิตไม่สอดคล้องและเหมาะสม ไม่มีความกลมกลืนกันระหว่างคำพูดและท่าทาง และความรู้สึก มีพฤติกรรมคอยเอาใจผู้อื่น ใช้เหตุผลมากกว่าความรู้สึกหรือการเสแสร้ง ไม่แสดงความรู้สึกภายในใจ	วิธีการดำเนินชีวิตสอดคล้องและเหมาะสม สามารถทำสิ่งต่างๆได้อย่างเหมาะสม สามารถยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและ สิ่งแวดล้อม
ไม่ยืดหยุ่นตัดสินใจวิพากษ์วิจารณ์ ไม่มีอารมณ์ขัน	มีเหตุผล มีพลังความสามารถ มีความเชื่อมั่น
ยอมอยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของบุคคลอื่น และครอบครั	ตระหนักรู้ในทางเลือกต่างๆ
ใช้กลไกในการป้องกันตนเอง เก็บอารมณ์ความรู้สึก อยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม	ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนกับบุคคลอื่น ซื่อสัตย์ไว้วางใจได้ สามารถเลี้ยงต่อสถานการณ์ใหม่ได้
เน้นอดีต ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลง	เน้นปัจจุบัน ต้องการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่

วิธีการเสริมสร้างความรู้สึกการเห็นคุณค่าในตนเอง

แซสซี (Sasse. 1978 : 48) ได้เสนอวิธีการสร้างเสริมความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองดังนี้

1. สร้างความมั่นใจ โดยนึกถึงความสำเร็จข้างหน้าในชีวิต
2. ระลึกถึงตนเองเมื่อทำงานลุล่วงไปด้วยดีโดยให้รางวัลตนเอง โดยอาจจะชมเชยตนเองหรือให้สิ่งที่มีความหมาย สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เราเกิดความรู้สึกที่ดีต่องานที่เราทำมากขึ้น ซึ่งแน่นอนที่สุดย่อมส่งผลต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง
3. สะสมบันทึกความสำเร็จ หาสมุดบันทึกเพื่อเขียนบันทึกความสำเร็จที่เราได้รับ สิ่งที่เราทำ

ได้ติดติดต่อกับหลายๆสัปดาห์ หรือหลายเดือน หรืออาจจะเป็นความสำเร็จในโครงการต่างๆที่มีความสำคัญสำหรับตน นักจิตวิทยาแนวมนุษยนิยมเชื่อว่าบุคคลทุกคนต่างมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง แต่มีบุคคลจำนวนมากที่ไม่ได้ตระหนักถึงคุณค่าที่ตนเองมีอยู่ อย่างไรก็ตามบุคคลเหล่านี้สามารถตระหนักถึงคุณค่าของตนเองได้ ถ้าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ด้วยการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยการใช้กระบวนการกลุ่มหรือการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้มีบรรยากาศที่เอื้อให้สมาชิกกลุ่มยอมรับกันและกัน เมื่อสมาชิกกลุ่มมีความรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองได้รับการยอมรับด้วยความจริงใจจากสมาชิกในกลุ่มที่จะทำให้เขาเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าเผชิญหน้ากับปัญหาต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้เขาเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

คูเปอร์สมิธ (Copersmith. 1981 :345) กล่าวว่า ปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้คนเห็นคุณค่าในตนเอง ได้แก่โอกาสที่บุคคลนั้นจะได้ใช้พลังความสามารถที่มีอยู่ในตนเองในการคุ้มครองดูแลตนเองหรือมีโอกาสได้เกื้อกูลผู้อื่น ได้รับการให้ความสำคัญ ความเชื่อถือศรัทธา และประสบความสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวัง ซึ่งเขาได้เสนอเทคนิคในการพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนี้ คือ

1. ให้การยอมรับความรู้สึกของบุคคลตามความเป็นจริง การยอมรับช่วยให้บุคคลได้ถ่ายทอดความรู้สึกของตนเองออกมา โดยเฉพาะการยอมรับความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกกลัว ความรู้สึกขัดแย้ง เป็นต้น
2. การยอมรับความแตกต่างของบุคคล ในการเผชิญปัญหาควรเปิดโอกาสให้บุคคลได้แก้ปัญหาของเขาอย่างเต็มที่ เนื่องจากแต่ละคนย่อมมีความคิดที่เหมาะสมเฉพาะวัยและมีความรับผิดชอบต่อปัญหาที่เผชิญอยู่แล้ว
3. หลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงและกระทันหันที่จะเกิดขึ้น อันเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่บุคคล
4. การมีตัวแบบที่ดีมีประสิทธิภาพในการเผชิญหน้ากับปัญหาให้บุคคลได้ถือเป็นตัวอย่างเพื่อสนับสนุนให้เขาได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัว สามารถเผชิญกับปัญหาด้วยความมั่นใจและส่งเสริมให้เกิดกำลังใจในการต่อสู้ต่อไป
5. ช่วยให้ผู้บุคคลได้พัฒนา การแก้ไขปัญหายุ่งยากอย่างสร้างสรรค์ ด้วยการระบายความขุ่นมัว ซึ่งจะเป็นโอกาสให้เขาได้ค่อยๆเข้าใจความยุ่งยากในตนเอง
6. ช่วยลดระดับความเครียดลงได้จากนั้นเขาจะค่อยๆใส่ใจความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับตนเอง

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองข้างต้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองมีหลายวิธี เช่น การฝึกทักษะการดำเนินชีวิต การใช้กิจกรรมกลุ่ม การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก เป็นต้น ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในด้าน การเห็นคุณค่าในตนเอง จากการเรียนการสอนแบบบูรณาการจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กนักเรียน ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีการปรับตัวดีขึ้น เพราะการเห็นคุณค่า

ในตนเองเป็นส่วนที่จะช่วยให้บุคคลมีสุขภาพจิตที่ดีสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองจะเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเผชิญกับปัญหาอุปสรรคต่างๆในชีวิตได้

2. มีวินัยในตนเอง

ความหมายของวินัยในตนเอง

ความมีวินัยเป็นบุคลิกภาพอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่มีความสำคัญมาก และถือเป็นการแสดงออกของมนุษย์ที่เป็นคนมีวินัยในตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้บรรลุวุฒิภาวะทางจิตสูง สามารถควบคุมพฤติกรรมตนเองให้แสดงออกอย่างมีเหตุผล มีผู้ให้ความหมายของการมีวินัยในตนเองไว้ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2523 : 2-3) ได้ให้ความหมายแห่งวินัยในตนเองว่า หมายถึงความสามารถของบุคคลในการที่จะให้รางวัลตนเอง เมื่อตนทำดี และลงโทษตนเองเมื่อตัวเองทำชั่ว ซึ่งหมายถึงความสามารถในการควบคุมตนหรือความสามารถที่จะยับยั้งเป็นตัวของตัวเอง

พนัส หันนาคินทร์ (2524 : 248) ได้ให้ความหมายของการมีวินัยในตนเองว่า หมายถึงการรู้จักปกครองตนเอง กระทำตามระเบียบข้อบังคับต่างๆ ด้วยความสมัครใจของผู้ปฏิบัติ

ทัศนีย์ อินทรบำรุง (2539 : 7) ได้ให้ความหมายว่า วินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลสามารถควบคุมความประพฤติของตนเอง ทั้งทางด้านการแสดงออก และความรู้สึกต่างๆ โดยตระหนักถึงคุณค่าในการปฏิบัติโดยมิได้เกิดจากข้อบังคับจากอำนาจภายนอก

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2539 : 8-10) ได้ให้ความหมายของวินัยว่า เป็นระบบระเบียบทั้งหมดของชีวิต และสังคมมนุษย์ที่จะตั้งอยู่ให้ดีเป็นผลสำเร็จได้ต้องอาศัยความเข้าใจพื้นฐาน คือ ต้องมีวินัย โยงไปกิจกรรม

วัลลิมา สงสุวรรณ์ (2541 : 55) ได้สรุปความหมายของวินัยในตนเอง หมายถึงความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมของตนเอง สามารถปฏิบัติตามระเบียบต่างๆโดยไม่ต้องบังคับ เพราะเกิดจากการตระหนักถึงคุณค่าสิ่งที่ตนปฏิบัติ

จากการนิยามความหมายของผู้รู้ทั้งหลายพบว่า ลักษณะของผู้มีวินัยคือลักษณะสำคัญของบุคคลที่มีจริยธรรม ดังที่ ปีเตอร์ (Peters. 1974:249) กล่าวว่า คุณลักษณะสำคัญของบุคคลที่มีจริยธรรม คือคนที่มีการบังคับควบคุมตนเอง แสดงวิถีชีวิตของตนเอง เป็นพฤติกรรมที่สม่ำเสมอจากภายในตนเองซึ่งเป็นลักษณะของผู้มีวินัย

จากความหมายที่กล่าวมาสรุปได้ว่าวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะควบคุมตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม เป็นผลดีต่อตนเองและส่วนรวมตามกฎหมายของสังคม

ความสำคัญของวินัยในตนเอง

ผู้มีวินัยในตนเองนั้น นอกจากจะเป็นผู้ที่มีความสามารถปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่ตนเอง กลุ่มหรือสังคมกำหนดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกๆสถานการณ์แล้ว วินัยในตนเองยังเป็นหัวใจของการแสดงออกซึ่งคุณธรรมทุกประการ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน.2523 : 3) วินัยในตนเองเป็นพื้นฐานของการควบคุมตนเอง ให้มีวินัยทางสังคม (สุชา จันทรเฒ่าและสุรางค์ จันทรเฒ่า.2516 :191) ถ้าไม่สามารถสร้างวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นได้แล้ว การที่จะสร้างวินัยในสังคมนั้นย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ ในสภาพความเป็นจริงการที่จะต้องควบคุมให้แต่ละคนมีวินัยตลอดเวลา นั้นเป็นสิ่งที่แทบจะเป็นไปไม่ได้ และไม่สามารถหาเจ้าหน้าที่จำนวนมากมายกยอควบคุมสมาชิกทุกคนในสังคมได้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาให้สมาชิกในสังคมเป็นผู้มีวินัยในตนเอง นอกจากนั้นการพัฒนาประชาธิปไตยจะไม่ประสบความสำเร็จได้ ถ้าประชาชนไม่เคารพกฎเกณฑ์และกติกาสังคม (พระธรรมปิฎก. 2538 :1) ซึ่งการเคารพกฎเกณฑ์และกติกาสังคมนั้น จะต้องมาจากแรงกระตุ้นจากภายในตัวของบุคคลเอง ไม่ใช่มาจากการควบคุมจากภายนอก

วินัยในตนเอง จึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งที่จะก่อให้เกิดการพิจารณาทางประชาธิปไตยในสังคมไทย และก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมที่มุ่งการศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาวินัยในตนเองมากขึ้น

คุณลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง

ในประเทศไทยมีนักวิชาการและนักวิจัยกล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเองไว้หลายท่าน อาทิ

วิภาหวัน มูลสถาน (2523 : 33) สรุปว่าบุคคลที่มีวินัยในตนเองควรมีลักษณะและพฤติกรรม ดังนี้

1. เชื้อมั่นในตนเอง
2. มีความรู้สึกรับผิดชอบ
3. มีความตั้งใจจริง
4. มีลักษณะความเป็นผู้นำ
5. มีเหตุผล
6. เคารพสิทธิของผู้อื่น
7. ทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม
8. มีความอดทน

ลัดดาวรรณ ณะรอง (2525 : 5) ได้สรุปไว้ว่าพฤติกรรมของความมีวินัยในตนเองมีทั้งหมด 11 กลุ่ม ดังนี้

1. ความเชื่ออำนาจภายในตนเอง
2. มีความเป็นผู้นำ
3. มีความรับผิดชอบ
4. ตรงต่อเวลา
5. เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น
6. มีความซื่อสัตย์ สุจริต
7. รู้จักหน้าที่ และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
8. รู้จักเสียสละ
9. มีความอดทน
10. มีความตั้งใจเพียรพยายาม
11. ยอมรับผลการกระทำของตนเอง

สายพิน ประสวส์ดี (2538 : 8-9) กล่าวว่า ผู้มีลักษณะความมีวินัยในตนเองมีพฤติกรรมที่แสดงออกสำคัญๆดังนี้

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง มีความแน่ใจ หรือมั่นใจในความสามารถของตนเองว่า จะกระทำการต่างๆได้อย่างถูกต้องและมีเหตุผล และเชื่อว่าการที่ประสบความสำเร็จได้ตามที่บุคคลนั้นตั้งใจไว้เป็นผลจากความสามารถ ทักษะ หรือการกระทำของตนเอง
2. มีความเป็นผู้นำ หมายถึง ความสามารถ ชักจูง แก้ปัญหา และการดำเนินกิจกรรมกลุ่มไปสู่เป้าหมายที่กำหนดและรับผิดชอบต่อกลุ่มได้
3. มีความรับผิดชอบ หมายถึง มีความสนใจ มีความตั้งใจที่จะดำเนินงานและติดตามผลงานที่ได้กระทำแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นผลสำเร็จไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย
4. มีความตรงต่อเวลา รู้จักกาลเทศะ หมายถึง ทำงานที่ได้รับมอบหมายหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้ตรงต่อเวลา หรือทำให้สำเร็จตามเวลาที่กำหนดให้ ตลอดจนรู้ว่าจะประพฤติอย่างไรให้เหมาะสมกับเวลาและโอกาส
5. เคารพสิทธิของผู้อื่น หมายถึง ไม่ประพฤติปฏิบัติก้าวร้าวหรือล่วงล้ำสิทธิของผู้อื่น
6. มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม หมายถึง ประพฤติโดยไม่ขัดกับกฎข้อบังคับของสังคมทั่วไป รวมทั้งปฏิบัติตามระเบียบสังคมที่กำหนดไว้ต่อหน้าและลับหลัง
7. มีลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง สามารถอดใจรอผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตที่ดีกว่าในปัจจุบันได้

หลักการสร้างวินัยที่ดี

มาลินี จุฑะภพ (2537 : 284 - 285) กล่าวถึงการสร้างวินัยที่ดีไว้ดังนี้

1. สร้างความต้องการของนักเรียน หาทางให้นักเรียนสร้างวิธีการที่สังคมชอบไปใช้ในการทำงานให้สำเร็จ ให้นักเรียนได้เห็นจุดประสงค์ของการทำงานหรือชี้ให้เห็นประโยชน์
  2. สร้างวินัยในสิ่งที่นักเรียนทำได้ไม่เป็นเรื่องหมุมหมิม สะดวกในการปฏิบัติและเป็นประโยชน์จริงๆ เพื่อเป็นการฝึกให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง
  3. สร้างวินัยโดยการหลีกเลี่ยงการตีเตือน ควรใช้วิธีการชมเชยและยกย่องเมื่อนักเรียนกระทำถูกต้อง มีการลงโทษเมื่อนักเรียนปฏิบัติฝ่าฝืนแต่ต้องลงโทษด้วยความเป็นธรรม
  4. ต้องเป็นกันเองกับนักเรียน ให้มีบรรยากาศอันหนึ่งอันเดียวกันในห้องเรียน วินัยที่ดีจะช่วยเชิดชูชื่อเสียงของโรงเรียน
  5. นำวิธีการประชาธิปไตยมาใช้ ให้มีการเคารพนับถือความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รู้สิทธิ หน้าที่ ความร่วมมือร่วมใจ และมีน้ำใจเอื้ออารีต่อกันตามหลักสามัคคีธรรม
  6. ระเบียบวินัยที่สร้างขึ้นต้องชัดเจนไม่คลุมเครือ อ่านง่าย เข้าใจง่าย
  7. การใช้อำนาจในการปกครอง จะต้องเต็มไปด้วยพรหมวิหาร 4 เป็นหลักคือ เมตตา, กรุณา, มุทิตา, อุเบกขา
  8. การให้ความรู้และการประเมินผลจะต้องเป็นไปอย่างถูกต้อง และเป็นธรรม ลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง เป็นผู้มีความสามารถที่จะควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม เป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่ตนเอง กลุ่ม หรือสังคมกำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกสถานการณ์ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงคุณธรรม จริยธรรม อันเป็นตัวบ่งบอกถึงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในตัวบุคคลและเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน
- จากคุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเองที่กล่าวมาข้างต้น เห็นว่ามีหลายลักษณะด้วยกัน สำหรับการศึกษาในที่นี้ ผู้วิจัยใช้คุณลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเองของนักวิจัยที่ได้กำหนดคุณลักษณะของควมมีวินัยสอดคล้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านควมมีวินัยในตนเองของโรงเรียนคาทอลิก เป็นการมีวินัยในตนเองประกอบด้วย

1. ความรับผิดชอบ

สาโรช บัวศรี (2522 : 8 – 10) ได้อธิบายถึงขอบข่ายของพฤติกรรมของความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานว่า ได้แก่ เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อผลของงานนั้นๆ ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์และวินัยในตนเอง มีอารมณ์หนักแน่น เมื่อเผชิญกับอุปสรรค รู้จักหน้าที่และการทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี

มีความพากเพียรพยายาม มีความละเอียดรอบคอบ ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ปรับปรุงงานหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งต่อตนเองและสังคม ตรงต่อเวลา และยอมรับผลการทำงานของตน

กรมวิชาการ (2523 : 146) ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะกระทำการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ด้วยความพากเพียรและความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

สุพัตรา สุภาพ (2525 : 25) ให้ความหมายไว้ว่า ความรับผิดชอบ คือการเรียนรู้หน้าที่ที่ตนต้องปฏิบัติหรือกระทำ ไม่นึกถึงแต่สิทธิเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการกระทำที่ควรกระทำหรือต้องกระทำตามสถานภาพ (ตำแหน่ง) ของบุคคลหนึ่งๆ

ราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 691) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง การยอมรับผลที่ดีหรือไม่ดีในกิจการที่ได้กระทำลงไป

อารมณ สุคมี (2537 : 18) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง ความมุ่งมั่น ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ด้วยความพยายาม ความละเอียดรอบคอบ เพื่อให้บรรลุผลตามความมุ่งหมาย โดยรู้จักหน้าที่ที่ตนต้องกระทำหรือปฏิบัติ และยอมรับผลการกระทำนั้นทั้งด้านผลดีและผลเสีย พร้อมทั้งปรับปรุงวิธีปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น

สายพิณ ปรงสวัสดิ์ (2538 : 8 - 9) ให้ความหมายว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง มีความสนใจ มีความตั้งใจที่จะดำเนินงาน และติดตามผลงานที่ได้กระทำแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นผลสำเร็จไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย

พอสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบหมายถึง การมีความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การทำงาน ด้วยความเพียรพยายามละเอียดรอบคอบ เพื่อให้ผลสำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำพยายาม ปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ทั้งต่อตนเองและต่อสังคม มีส่วนร่วมในการบำเพ็ญประโยชน์สร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ชุมชน

นอกจากนี้ศิริพร กล่อมจันทร์ (2526 : 6) ได้กล่าวถึงลักษณะความรับผิดชอบว่า ควรมีลักษณะดังนี้

1. ปฏิบัติงานตามขั้นตอนและการกำหนดการวางแผนได้อย่างมีมานะอดทน และตั้งใจเพื่อให้มีคุณภาพและบรรลุผลตามเป้าหมายทั้งงานส่วนตัว งานหน้าที่ตลอดจนงานของหมู่คณะ
2. ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมาย และระเบียบของหมู่คณะ ตลอดจนคำนึงสัญญา และข้อตกลงต่างๆ
3. ปฏิบัติถูกต้องตามสิทธิและหน้าที่ของตนเองโดยไม่ละเมิดสิทธิหน้าที่ของผู้อื่น
4. รักษาทรัพย์สินสมบัติทั้งของตนเอง ของผู้อื่น และของส่วนรวม และไม่นำสมบัติของส่วนรวมมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว ตลอดจนคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

5. ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งด้านผิดและชอบ กล่าวเผชิญกับปัญหาและพยายามหาทางแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยความตั้งใจ

ความรับผิดชอบ เป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน ความเพียรพยายาม ละเอียดยรอบคอบ ยอมรับถึงผลการกระทำ พยายามปรับปรุงปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นผลสำเร็จตามเป้าหมาย และถูกต้องตามระเบียบของหมู่คณะ สร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ตนเองและสังคมจึงถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ควรมีอยู่ในตัวบุคคลด้วย

2. ความซื่อสัตย์ สุจริต

กรมการศาสนา (2522 : 145) ให้ความหมายไว้ว่าความซื่อสัตย์สุจริตและความยุติธรรม หมายถึง ความประสงค์ที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่เอาเปรียบ แบบแผน กฎหมายของสังคมเป็นเกณฑ์ในการประพฤติทางกาย วาจา ใจ

ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์ (2524 : 24) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่า หมายถึง การกระทำหรือความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องการไม่ทุจริต และประพฤติมิชอบ การปฏิบัติกฎที่กำหนดไว้ การไม่หลอกลวงการพูดแต่ความจริง การไม่หาประโยชน์ในทางมิชอบ การมีความยุติธรรม และมีความละเอียดรอบาป

สุดใจ ชันทองคำ (2533 : 11) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่า หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมตลอดจนการแสดงความรู้สึกของบุคคลในเรื่อง การพูดความจริง การตรงต่อเวลา การยอมรับผิด การไม่ขโมยของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง และการประพฤติปฏิบัติตามข้อตกลง กติกาหรือสัญญาที่ให้ไว้กับตนเองหรือผู้อื่น

กฤตรินทร์ นิมทองคำ (2542 : 15) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่า หมายถึง การประพฤติอย่างเหมาะสม มีความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อมิตรสหาย และมีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติ ไม่คิดทรยศ ประกอบอาชีพในทางสุจริต ไม่ขโมยของผู้อื่น และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด เช่น ตรงต่อเวลา พูดแต่ความจริง ละอายต่อบาป ไม่เอาเปรียบ ไม่ทุจริต มีความรับผิดชอบ ยุติธรรม ไม่หลอกลวง ไม่หาประโยชน์ในทางมิชอบ

พอสรุปได้ว่าความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติ ปฏิบัติ อย่างตรงไปตรงมาอย่างเหมาะสมทั้งทางกาย วาจา ใจ การตรงต่อหน้าที่ ตรงต่อกฎเกณฑ์ระเบียบที่ดีของสังคม ตรงต่อความเป็นจริงทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

กรมวิชาการ (อดีตคดี ภูมิรัตน์. 2535 : 47-48 ; อ้างอิงมาจากกรมวิชาการ 2528 : 11 -12) ได้เสนอแนวทางแก้ไขและเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้มีจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ พอสรุปได้ใจความสำคัญกว้างๆดังนี้

1. ให้เด็กอยู่ใกล้ชิดกับตัวอย่างที่ดี ได้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันจนเห็นคุณค่า
2. เสนอปัญหาให้คิด เมื่อเด็กเห็นปัญหาของคนอื่นหรือสังคมที่ตนเป็นส่วนหนึ่งหลายๆ ก็

จะนำไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของตนเองทำให้เกิดความสำนึกมากขึ้นและจะเปลี่ยนแปลงค่านิยมและพฤติกรรมของตนเองโดยไม่รู้ตัว

3. จัดให้ออกาสเด็กได้ศึกษาหาประสบการณ์จากวิชาการบางอย่างซึ่งสามารถพัฒนาคุณค่านิยมได้ เช่น ศิลปะ ช่วยขัดเกลากจิตใจให้ละเอียดอ่อน เป็นต้น

4. สนทนาวิสาสะในชีวิตประจำวัน เมื่อได้พบเห็นหรือสัมผัสกับสิ่งต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ในบ้านและนอกบ้าน ก็นำมาวิเคราะห์วิจารณ์กับเด็กได้

6. สร้างคำขวัญที่คนส่วนใหญ่จะยอมรับนับถือร่วมกันทั้งนี้ ต้องอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม

6. จัดกิจกรรมแนะแนวโดยให้กระบวนการกลุ่ม เพื่อให้เด็กได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และส่งผลให้เกิดความงอกงามในทุกๆด้าน

ความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างตรงไปตรงมาถูกต้องและเหมาะสมทั้งกาย วาจา ใจ มีความยุติธรรมและละเอียดรอบคอบ ไม่เอาเปรียบ ไม่ทุจริต ไม่หลอกลวง และไม่หาผลประโยชน์ในทางมิชอบ ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ถ้ามีอยู่ในตัวบุคคลก็จะทำให้สังคมอยู่กันอย่างสงบเรียบร้อยและเกิดความเจริญต่อประเทศชาติ

3. การประหยัดและออม

แปลก สนธิรักษ์ (2513 : 127) กล่าวถึงการประหยัดโดยใช้คำว่า “มัธยัสถ์” ว่า มัธยัสถ์ หมายถึง การประหยัดในการใช้จ่าย ใช้จ่ายปานกลาง พอให้มีความสุขกับความจำเป็นของชีวิต และมีความหมายตรงกันข้ามกับความสุรุ่ยสุร่าย ซึ่งหมายถึงใช้อย่างไม่นึกถึงหน้าถึงหลัง ฟุ่มเฟือยตามความพอใจจนลืมหูลืมตาและลืมนำเงินทองเป็นของหมดเปลือง เมื่อหมดแล้วก็ทำให้เกิดความลำบากต้องเป็นหนี้สินคนอื่น คนมัธยัสถ์หรือคนประหยัดนั้นย่อมใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล รู้จักประมาณว่าตัวใช้จ่ายอะไรบ้าง รู้ว่าสิ่งใดควรเสียสิ่งใดไม่ควรเสียเงินรายได้ที่หามาเมื่อเหลือจากการใช้จ่ายก็เก็บไว้เป็นทุนรอนต่อไป โดยพิจารณาแต่เฉพาะการลงทุนที่เหมาะสมและมั่นคง

การประหยัดเป็นคุณลักษณะสำคัญที่พึงมีในตัวบุคคล และเป็นค่านิยมพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับคนไทย ซึ่งหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2526 : 66-81) ได้ให้ความหมายของการประหยัดและการออมว่า หมายถึง การรู้จักออมทรัพย์ สิ้น เวลา ทรัพยากรทั้งส่วนตนและสังคมตามความจำเป็นให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุดรวมทั้งรู้จักการดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพฐานะความเป็นอยู่ส่วนตนและสังคม

การประหยัดเวลา หมายถึง การรู้จักวางแผนใช้เวลาและให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด เช่น การใช้เวลาเดินทางไปโรงเรียน เดินทางกลับบ้าน ใช้เวลาศึกษาเล่าเรียนใช้แบบฝึกหัด ทบทวน

บทเรียนและหาความรู้เพิ่มเติม ใช้เวลาในการทำธุรกิจส่วนตัว ใช้เวลาในการนอน การทำงาน
อดิเรก ช่วยเหลืองานบ้านชุมชนและสังคม

การประหยัดเงิน หมายถึง รู้จักการวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด
เหมาะสมกับรายรับ มีการเก็บออม ยับยั้งความต้องการของตน อันมีผลทำให้ใช้เงินในขอบเขตที่
พอควร ตัดสินใจใช้เงินโดยคำนึงถึงประโยชน์ คุ้มค่า ความเป็นของตนเองอย่าง
รอบคอบ ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว

การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้ หมายถึง การรู้จักใช้สิ่งของเครื่องใช้ทั้งของตน และ
ส่วนรวมให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด รักษาแซมแซมสิ่งของเครื่องใช้ให้ใช้งานได้อยู่เสมอ
ไม่ใช้อย่างฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นด้วยความเคยชินหรือสะดวกสบายของตน เช่น ประหยัด
ไฟฟ้า น้ำประปา ของส่วนรวม เป็นต้น

สรุปได้ว่าการประหยัดและออม หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพย์สิน เวลา สิ่งของเครื่องใช้ให้
ถูกต้อง เหมาะสมตามความจำเป็นให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุดกับสภาพฐานะความเป็นอยู่
ทั้งส่วนตนและสังคม

สำรอง เพ็ญ (2524 : 2 - 4) กล่าวถึงการประหยัดว่าสามารถปลูกฝังให้เกิดขึ้นได้ดังนี้

1. การประหยัดทรัพย์สิน

- 1.1 แบ่งทรัพย์สินออกเป็นสัดส่วน ใช้จ่ายตามสัดส่วนให้พอดี
- 1.2 เลือกซื้อหาสิ่งของเครื่องใช้ตามควรแก่ฐานะ
- 1.3 งดใช้จ่ายในสิ่งไม่จำเป็นต่างๆ
- 1.4 ไม่เที่ยวเตร่ในสถานที่เร่ร่อนต่างๆ
- 1.5 ละทิ้งค่านิยมไม่ดี เช่น ใช้ของราคาแพงๆ การนิยมใช้ของมาจาก

ต่างประเทศและของใช้ฟุ่มเฟือยต่างๆ

2. การประหยัดเวลา

- 2.1 รู้จักแบ่งเวลาให้เป็นสัดส่วนและใช้เวลาให้ถูกทาง
- 2.2 พยายามใช้เวลาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด
- 2.3 ไม่ทำให้คนอื่นเสียเวลาเพราะตนเองเป็นสาเหตุ เช่น ผิดนัด

3. การประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ

- 3.1 ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า
- 3.2 ใช้ทรัพยากรที่จำเป็นอย่างคุ้มค่า
- 3.3 ไม่ทำลายทรัพยากรให้เสียหายหรือเสื่อมคุณค่าโดยไม่มีเหตุผลอันควร

ต้องถือว่าทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมและเป็นของส่วนรวม การทำลาย
ทรัพยากรถือว่าเป็นการทำลายทรัพย์สินของสังคม

- 3.5 ควรหาทางเพิ่ม หรือสร้างทรัพยากรขึ้นทดแทนส่วนที่ต้องเสียหายหรือ

ถูกทำลายและแนวทางปฏิบัติที่แสดงถึงการมีค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดและออม ตามประกาศของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ. ม.ป.ป. : 50-51) มีดังนี้

1. มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย
2. มีความพอดีในการบริโภค ละเว้นการฟุ้งเฟ้อที่เกินความสามารถ
3. ใช้ทรัพยากรและเวลาให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
4. คำนึงถึงฐานะและเศรษฐกิจ คิดก่อนจ่ายและใช้เท่าที่จำเป็น
5. ไม่ใช่จ่ายสุรุ่ยสุร่ายหรือตระหนี่ถี่เหนียวจนเกินไป
6. จัดงานและพิธีต่างๆโดยใช้เท่าที่จำเป็น
7. เพิ่มพูนทรัพย์ด้วยการเก็บและนำไปทำให้เกิดประโยชน์
8. รู้จักใช้ ดูแลรักษาและบูรณะทรัพย์ทั้งของตนและของส่วนรวม
9. วางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบ มีสัดส่วนและออมไว้บ้างตามสมควร

การประหยัดและออม ถือเป็นค่านิยมพื้นฐานที่สำคัญของคนไทย ซึ่งหากคนไทยมีพฤติกรรมที่แสดงออก ในด้านการวางแผน รู้จักใช้ทั้งเวลา ทรัพย์สิน เงินทอง ดูแลรักษา ทรัพยากรทั้งส่วนตนและส่วนรวมให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอันจะเป็นตัวก่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่พอดี เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ้งเฟ้อ ดำรงชีวิตเหมาะสมกับสภาพฐานะความเป็นอยู่ทั้งส่วนตนและสังคม ก็จะทำให้เกิดคุณภาพในวัฏจักรและส่งผลถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทยด้วย

4. การมีจิตสำนึกในความเป็นไทย

คำว่า “จิตสำนึก” หรือ “ความสำนึก” ที่นำมาใช้ในภาษาไทยนี้ โดยทั่วไปเป็นคำที่ใช้แทนคำว่า Consciousness ซึ่งทั้งสองคำนี้ เมื่อพิจารณาลักษณะการใช้แล้วจะให้ความหมายที่ใกล้เคียงกัน (อ้างถึงในประเสริฐ กิติรัตน์ดระการ. 2532 : 32)

ในส่วนปทานุกรมจิตวิทยา (เดโช สอนานนท์. 2512 : 55) ใช้คำว่า “รู้สำนึก” แทนคำว่า Conscious โดยกล่าวไว้ว่า รู้สำนึกนั้นมีความหมายได้หลายทางคือ

1. รู้สำนึก หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่จะตอบโต้ต่อสิ่งที่อยู่รอบตัวในอาการตระหนักรู้สัมผัส ความรู้สึก ความคิด และการตอบสนองของตนเองได้ หรือพูดง่ายๆ ว่า คือลักษณะบุคคลที่ทำอะไรไปอย่างไม่รู้ตัว ไม่ได้ใจลอย หรือทำลงไปในขณะที่เกิดอารมณ์ชั่ววูบหน้ามืด ขาดสติยับยั้ง

2. รู้สำนึก หมายถึง จิตใจ

3. รู้สำนึก หมายถึง ส่วนหนึ่งของจิตใจ (Psyche) หรือที่เรียกกันในชื่อว่า จิตภาครู้สำนึก (Conscious Mind)

คอฟฟ่า (Koffa. 1948 : 212) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกว่า หมายถึง สภาวะจิต

ใจที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดและความปรารถนาต่างๆ จิตสำนึกเกิดจากการรับรู้ที่มีความหมายเหมือนกับคำว่าความตระหนัก (Awareness)

บราวน์ (Braun. 1983 : 201-205) ได้กล่าวถึงจิตสำนึกไว้ว่า หมายถึงรูปแบบของการแสดงออกด้านจิตใจทั้งหมดในเวลาต่างๆกัน ซึ่งแสดงออกให้เห็นได้จากพฤติกรรมอันเกิดจากประสบการณ์ของบุคคล

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2519 : 220) ได้กล่าวถึงจิตสำนึกไว้ว่า เป็นผลที่ได้มาจากการประเมินค่า การเห็นความสำคัญ ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้จากเจตคติ (Attitudes) ความเชื่อ (Beliefs) ค่านิยม (Value) ความเห็น (Opinions) และความสนใจ (Interests) ความแตกต่างของความคิดเห็น ค่านิยม ทัศนคติ ความเชื่อ และความสำนึกนี้ แตกต่างที่ระดับความรู้สึกที่เกิดขึ้นอย่างผิวเผินที่สุด เมื่อได้รับความรู้ก็จะแสดงออกมาเป็นความเห็น อาจเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ ชอบหรือไม่ชอบก็ได้ซึ่งศักดิ์ สุนทรเสถียร (2531 : 4-7) ได้กล่าวถึงความคิดเห็นว่า หมายถึง การแสดงออกทางด้านวาจาของเจตคติและเมื่อนำความคิดเห็นที่แสดงออกเหล่านั้นมาแปลงความหมายก็จะเป็นเจตคตินั่นเอง ส่วนเจตคติเป็นความรู้สึกหรือความโน้มเอียงที่จะตอบสนองไปในทางชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรืออาจกล่าวว่า เป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ โดยมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ รวมทั้งความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมเฉพาะอย่างต่อบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

ในขณะที่โสภา ชูพิกุลชัย (2528 : 202) ได้กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นและเจตคติว่าไม่สามารถชี้ให้เห็นเด่นชัดได้ยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันด้วย โดยเจตคติจะเป็นการชี้ให้เห็นชัด เป็นความชอบพอและจะเป็นส่วนหนึ่งของความรู้สึกที่จะเป็นจิตใต้สำนึก ส่วนความคิดเห็นหมายถึงบางอย่างซึ่งเป็นการคาดหวังหรือการคาดคะเน ไม่ได้เป็นเพียงความชอบพอเท่านั้นความคิดเห็นสามารถนำมาใช้ในรูปคำพูดได้ ส่วนความสำนึก มีความหมายใกล้เคียงที่สุดกับความเชื่อ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากการรวบรวมและสัมพันธ์กันกับประสบการณ์ของคน ทำหน้าที่ประเมินค่าของจิตใจว่าสิ่งใดเป็นสิ่งสำคัญ หากปราศจากความเชื่อประสบการณ์ต่างๆ ที่คนมีอยู่นั้นก็จะอยู่เพียงในความทรงจำ ไม่มีส่วนใดเป็นความเด่นชัดขึ้นมา แต่หากว่าประเมินค่าแล้วตระหนักถึงความสำคัญที่มีต่อตน นั้นแสดงว่าเกิดความสำนึกถึงสิ่งนั้น

เมธี ปิณฑนันทน์ (2526 : 42-48) ได้อธิบายกระบวนการเกิดจิตสำนึกว่ามี 5 ลำดับ คือ

1. ความรู้สึก มีความรู้สึกสะดุดใจจากสิ่งที่ตนกระทำอยู่ หรือเคยมีประสบการณ์ เกิดการยังคิดในค่านิยมที่ตนมีอยู่
2. ความคิดเห็นแบ่งเป็นหลายประเภทคือ
  - 2.1 เป็นความคิดเห็นอย่างมีระดับ ซึ่งมีอยู่ 7 ระดับด้วยกันคือ ระดับความจำ การแปลความ การประยุกต์ใช้ การตีความ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมิน

2.2 มีความคิดเห็นแบบวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งแยกแยะข้อเท็จจริงจากความคิดเห็นส่วนตัวมโนคติ แยกเอาการเลือกที่รักมักที่ชัง และข้อขัดแย้งออกจากสิ่งที่เป็นสัจจะหรือข้อเท็จจริงรวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์การโฆษณาชวนเชื่อ และพฤติกรรมที่ทำตามๆกันมา

2.3 เป็นความคิดตามหลักตรรกะวิทยาความคิดแบบสร้างสรรค์ ความคิดจากทักษะด้านพุทธิศึกษา เช่น การใช้ภาษา การคำนวณ และการวิจัย เป็นต้น

ส่วนที่เป็นขั้นตอนความคิดเห็นนี้จะปรากฏออกมา เนื่องจากที่เราเกิดความรู้สึกสะอึกใจ ซึ่งจะเกิดความรู้สึกและเป็นความคิดเห็นประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือบูรณาการกันได้

3. การติดต่อสื่อสารและการถ่ายทอด สามารถทำได้ทั้งโดยคำพูด โดยทางอื่น เช่น การส่งข่าวโดยถ้อยคำที่เขียน การฟัง การวาดรูป การถาม การใช้ข้อมูล และรับข้อมูลป้อนกลับ การแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง เป็นต้น

4. การเลือกเชื่อและเกิดศรัทธา ขั้นตอนนี้เป็นการพิจารณาหาข้อสรุปจากทางเลือกต่างๆ มีการพิจารณาสิ่งที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งที่ชอบและไม่ชอบ เลือกการกำหนดเป้าหมาย การรวบรวมข้อมูล การแก้ปัญหา การวางแผน และการเลือกอย่างอิสระ สำหรับขั้นตอนนี้เมื่อได้มีการติดต่อสื่อสารและถ่ายทอดกันแล้ว การเห็นพ้องต้องกัน การสนับสนุนกัน จะทำให้คนอื่นเลือกเชื่อและเกิดศรัทธาในการฟังตนเองว่าเป็นสิ่งที่ดีและยึดมั่นไว้นั่นเอง

5. การปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ทำการซ้ำกับที่เคยทำมาหรือจากที่เลือกใหม่ เมื่อมาถึงขั้นตอนนี้ เกิดความเชื่อถือมีศรัทธาในพฤติกรรม ก็จะพยายามจะถ่ายทอดความเชื่อนี้ออกมาเป็นความพยายามที่จะประพฤติปฏิบัติด้วยตนเองบ้าง ซึ่งก็จะเป็นพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ของบุคคลนั้น

สำหรับศักดิ์ สุนทรเสณี (2531 : 4-7) ได้กล่าวถึงจิตสำนึกว่า เป็นมิติ (Dimensions) ด้านหนึ่งของเจตคติ (Attitude) ซึ่งตามมิตินี้จะถูกมองว่า เจตคตินั้นอยู่ในสภาวะจิตสำนึกหรือจิตไร้สำนึกหรืออยู่ในสำนึกเพียงบางส่วนหรือไม่อย่างไร จึงอาจกล่าวได้ว่า จิตสำนึกเป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้ทางจิตใจ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนการเกิดพฤติกรรม โดยมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ การรู้ (Cognitive) ความรู้สึกทางจิตใจ (Affective) และพฤติกรรม (Behavior) (อ้างถึงใน วรรณ ภาคิต. 2529 : 115) ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของเจตคติ ที่มีอยู่ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบทางด้านความรู้ (Cognitive Component) เป็นเรื่องของการรับรู้ของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจเป็นการรับรู้เกี่ยวกับวัตถุ สิ่งของ บุคคล หรือเหตุการณ์ต่างๆ ว่า รู้สิ่งต่างๆ ดังกล่าวนั้นได้อย่างไร รู้ในทางที่ดีหรือไม่ดี ทางบวกหรือทางลบ ซึ่งก่อให้เกิดเจตคติขึ้น ถ้าเรารู้สิ่งหนึ่งในทางที่ดี และถ้ารู้สิ่งหนึ่งใดในทางไม่ดี เราก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้นด้วย ถ้าเราไม่รู้จักสิ่งใด เจตคติก็จะไม่เกิดขึ้น

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component or Feeling Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งถูกสร้างขึ้นจากการรู้นั้น และความรู้สึกนี้ทำให้เกิดเจตคติในทางใดทางหนึ่งคือ ชอบหรือไม่ชอบ ความรู้สึกนี้เกิดขึ้นแล้วจะเปลี่ยนแปลงได้ยาก

3. องค์ประกอบทางด้านแนวโน้มในเชิงพฤติกรรมหรือการกระทำ (Action Tendency Component of Behavioral Component) เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้นๆ ในทางใดทางหนึ่ง คือ พร้อมที่จะสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ หรือในทางทำลายขัดขวางต่อสู้ เป็นต้น

จากความหมายของจิตสำนึกข้างต้น จะเห็นได้ว่าเป็นการให้ความหมายในเชิงจิตวิทยา ซึ่งเป็นหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอธิบายสภาวะทางจิตใจของมนุษย์ที่มีองค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive) ความรู้สึกทางจิตใจ (Affective) และพฤติกรรม (Behavior) ในขณะที่จิตสำนึกในความหมายเชิงสังคมศาสตร์ที่นำมาใช้ในการวิจัยนั้น จะให้ความหมายในทางที่เป็น การอธิบายถึง สภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็น ความรู้เจตคติ และพฤติกรรม ที่มีต่อสิ่งต่างๆ

ความเป็นคนไทย หมายถึง ฐานะของบุคคลในการเป็นสมาชิกที่ดีของระบบสังคมในประเทศ ซึ่งต่างก็มีความสัมพันธ์กัน มีการพึ่งพาอาศัยกันทั้งระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง และระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมและสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ

เมื่อประมวลความหมายของจิตสำนึกทั้งในเชิงจิตวิทยาและเชิงสังคมศาสตร์และแนวความคิดความเป็นคนไทยดังกล่าวแล้ว

สรุปได้ว่าจิตสำนึกในความเป็นไทย หมายถึง การหันมามีค่านิยมให้คนเกิดความสำนึกในความเป็นท้องถิ่น ความเป็นภูมิภาค ความเป็นชาติ (Hett. 1991 : 135) โดยมีพฤติกรรม การแสดงออกในด้านมีกิจกรรมการเที่ยวเตร่อย่างไทย ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง การแต่งกายตามประเพณีไทย ใช้เครื่องใช้ ศิลปะประดิษฐ์ ที่อยู่อาศัย อาหารอย่างไทย มีความนิยมศิลปวัฒนธรรมไทย ตลอดจนมีความสำนึกและภูมิใจในความเป็นไทย

ความสำนึกในความเป็นคนไทย หมายถึง สภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด และความปรารถนาต่างๆ ที่เกี่ยวกับความรักชาติ ความผูกพัน รวมทั้งความรู้สึกพึงพอใจ ความภาคภูมิใจและนิยมชมชอบในความเป็นคนไทย (วรโรจน์ ภาทิ. 2529 : 115)

ปรัชญาการศึกษาไทย จึงมีลักษณะเฉพาะที่หล่อหลอมพัฒนาคนในชาติให้มีลักษณะแบบไทย อาจจำแนกวิเคราะห์ได้ 3 แนวทางคือ (ประภาศรี สีหอำไพ. 2540 : 238-239)

1. ความเป็นไทยทางวัตถุ รูปร่างที่แสดงภายนอก ได้แก่ หน้าตาท่าทาง การแต่งกาย เครื่องใช้ ศิลปะประดิษฐ์ ที่อยู่อาศัย อาหาร ลายลักษณ์อักษร ฯลฯ

2. ความเป็นไทยทางความประพฤติ ได้แก่ กิจกรรมการเที่ยวเตร่อย่างไทย การใช้ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ฯลฯ

3. ความเป็นไทยทางจิตใจ ได้แก่ ความคิด ความเชื่อ การนับถือศาสนา ความนิยมในศิลปวัฒนธรรม สำนึกและภูมิใจในความเป็นคนไทย

การมีจิตสำนึกในความเป็นไทย เป็นพฤติกรรมที่แสดงออก ถึงการมีค่านิยม เกิดความสำนึกในความเป็นท้องถิ่น ความเป็นภูมิภาค ความเป็นชาติโดยมีพฤติกรรมที่แสดงออกในด้านกิจกรรมการเที่ยวเตร่อย่างไทย ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง การแต่งกายตาม

ประเพณีไทย ใช้เครื่องใช้ ศิลปะประดิษฐ์ ที่อยู่อาศัย อาหารอย่างไทย มีความนิยม ศิลปวัฒนธรรมไทย ตลอดจนมีความสำนึกและภูมิใจในความเป็นไทย ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่จะก่อให้เกิดในตัวบุคคลในการเป็นสมาชิกที่ดีของระบบสังคมในประเทศ ซึ่งต่างก็มีความสัมพันธ์กัน มีการพึ่งพาอาศัยกันทั้งระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองและระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เป็นการส่งผลถึงเอกลักษณ์ของประเทศ

3. มีความฉลาดทางอารมณ์

คำว่า “ฉลาด หมายถึง เจียบแหลม ไหวพริบดี” และคำว่า “อารมณ์ หมายถึง ความคิด ความรู้สึกที่เปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อยๆ เช่น เดี่ยวอารมณ์ดี อารมณ์ร้าย หรือ หมายถึงนิสัยใจคอ เช่นเป็นคนอารมณ์เย็น” (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 244,902) ส่วนความฉลาดทางอารมณ์นั้น เปรียบเสมือนความสามารถของบุคคลในการรับรู้และแสดงอารมณ์นั้นออกมา สามารถที่จะแยกแยะ ประสมประสานความคิดกับอารมณ์ของตนเองได้ทุกสถานการณ์(Mayer and Salovey.1997 : 11)

โกลแมน (Goldman.1997 :43) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความยืดหยุ่นในการจัดการกับความเปลี่ยนแปลงได้ มีความพากเพียรพยายาม รวมถึงความสามารถในการกระตุ้นตนเองและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ซึ่งความหมายดังกล่าวนี้ ก็หมายถึง คุณลักษณะ (Character) ของบุคคลนั่นเอง

ส่วนองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์นั้น โกลแมน (Goldman) แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. การรู้จักอารมณ์ของตนเอง (Knowing One's Emotions) โดย
  - 1.1 สามารถรับรู้ถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะนั้นว่ารู้สึกอย่างไร
  - 1.2 สามารถรับรู้ความรู้สึกต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา
2. การบริหารจัดการอารมณ์ (Managing Emotion) โดย
  - 2.1 สามารถจัดการกับภาวะอารมณ์ต่างๆได้อย่างเหมาะสม
  - 2.2 สามารถที่จะระงับอารมณ์ของตนเอง
  - 2.3 สามารถจัดความวิตกกังวล วุ่นวายใจ ความมีดমন สิ้นหวัง หรือความฉุนเฉียวให้ลดลง และหมดสิ้นไปในที่สุด
3. การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง
  - 3.1 ให้อารมณ์เป็นตัวนำความคิดและเกื้อหนุนการมุ่งสู่เป้าหมาย
  - 3.2 รู้จักอดได้รอได้ และระงับความหุนหันพลันแล่นของตนเอง
  - 3.3 แม้มีปัญหาอุปสรรค ก็ไม่ย่อท้อที่จะมุ่งสู่เป้าหมาย
4. การรับรู้ – รู้จักอารมณ์ของบุคคลอื่น (Motivating Oneself) โดย

4.1 สามารถตระหนักถึงความรู้สึกของบุคคลอื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา และมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

4.2 สามารถปรับอารมณ์ของตนเอง ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของบุคคลตามความจำเป็น เพื่อสร้างและรักษาสัมพันธภาพ

5. การบริหาร – จัดการด้านสัมพันธภาพ (Handling Relationships) โดย

5.1 มีทักษะทางสังคมในการบริหารจัดการอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น สามารถสร้างสายสัมพันธ์ สร้างความร่วมมือ สร้างพลังร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตลอดทั้ง สามารถบริหารความขัดแย้งให้ยุติลงได้

5.2 มีปฏิสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น

เมเยอร์ และซาโลเวย์ (Mayer and Salovey.1997 :11) กล่าวว่าความฉลาดทางอารมณ์เป็นกลุ่มความสามารถที่สามารถบ่งบอกว่า การรับรู้อารมณ์ของบุคคลนั้นเป็นอย่างไร และเขามีความเข้าใจอารมณ์นั้น เปรียบเสมือนความสามารถของบุคคลในการรับรู้และการแสดงอารมณ์นั้นออกมา สามารถที่จะแยกแยะ ประสมประสานความคิดกับอารมณ์มีความเข้าใจและสามารถแสดงอารมณ์ได้อย่างมีปัญญาและไหวพริบ ตลอดทั้งสามารถที่จะควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ทุกสถานการณ์

ส่วนองค์ประกอบที่สำคัญขององค์ประกอบทางอารมณ์นั้น เมเยอร์และซาโลเวย์ (Mayer and Salove) ได้จำแนกเป็น 4 ด้านดังนี้

1. การรับรู้อารมณ์และการแสดงอารมณ์ (Perception and Expression of Emotion) ประกอบด้วยทักษะที่สำคัญๆ (Major Areas of Skills) ดังนี้

1.1 สามารถบอกหรือประเมินได้ว่า การที่แต่ละคนที่แสดงออกเช่นนั้นเป็นเพราะอารมณ์ในขณะนั้นของเขาเป็นอย่างไร เขารู้สึกอย่างไร และมีความคิดอย่างไร

1.2 สามารถบอกและประเมินอารมณ์ของบุคคลอื่น

2. สามารถบอกและประเมินอารมณ์ (Assimilating Emotion in Thought) ทั้งนี้เนื่องจาก

2.1 อารมณ์เป็นตัวนำคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

2.2 อารมณ์เปรียบเสมือนสิ่งที่ช่วยในการตัดสินใจ

3. การเข้าใจและการวิเคราะห์อารมณ์ (Understanding and Analyzing Emotion) ประกอบด้วย

3.1 สามารถบอกได้ว่า อารมณ์ในขณะนั้นของตนเองเป็นอย่างไร ยุ่งยากซับซ้อนและหลากหลายอารมณ์เพียงใด

3.2 สามารถเข้าใจว่า อารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้นั้น เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ใดหรือสถานการณ์อะไร

4. ควบคุมอารมณ์อย่างไตร่ตรอง (Reflective Regulation of Emotion) ประกอบด้วย

4.1 สามารถเปิดเผยความรู้สึกต่างๆที่อยู่ในใจหรือที่ค้างคาใจ

4.2 สามารถเตือนตัวเองโดยไตร่ตรอง คิดทบทวน และควบคุมอารมณ์ของตนเอง เพื่อพัฒนาอารมณ์และสติปัญญาให้เจริญงอกงามต่อไป

บาร์-ออน (Bar – On.1998 : 34-37) กล่าวว่าความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถที่ไม่ใช่ด้านพุทธิปัญญา (Noncognitive Capabilities) และเป็นสมรรถนะรวมทั้งทักษะต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในการเผชิญกับปัญหาตลอดทั้งอุปสรรคต่างๆ ในชีวิตสำหรับองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์นั้น บาร์-ออน (Bar – On) แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ

1. ทักษะภายในตนเอง (Intrapersonal Skills) ได้แก่

1.1 การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง (Emotional Self -Awareness)

1.2 การเคารพในศักดิ์ศรีของตนเอง (Self -Regard)

1.3 การกล้าแสดงออก (Assertiveness)

1.4 การรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self -Regard)

ความเป็นอิสระ (Interpersonal Skills)

2. ทักษะระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) ได้แก่

2.1 สัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship)

2.2 ความรับผิดชอบทางสังคม (Social Responsibility)

2.3 ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy)

3. สเกลการปรับตัว (Adaptability Scales) ได้แก่

3.1 การแก้ปัญหา (Problem - Solving)

3.2 การตรวจสอบตามความเป็นจริง (Reality Testing)

3.3 ความยืดหยุ่น (Flexibility)

4. สเกลการบริหารความเครียด (Stress – Management Scales) ได้แก่

4.1 การอดทน อดกลั้น ยืนหยัดต่อความเครียด (Stress Tolerance) ที่เกิดขึ้นและหาแนวทางที่จะจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้น

4.2 การจัดการกับความรู้สึกที่บังเกิดขึ้นภายในจิตใจตนเอง (Impulse)

4.3 การควบคุม (Control) อารมณ์ของตนเอง

5. ภาวะทางอารมณ์ทั่วไป (General Mood) ที่แฝงอยู่ในตนและคงอยู่นานกว่าอารมณ์ทั่วไป ได้แก่

5.1 ความสุข (Happiness)

5.2 การมองโลกในแง่ดี (Optimism)

คูเปอร์ และสวอฟ (Coper and Sawaf.1997 : xiii) ได้นิยามความหมายของความ

ฉลาดทางอารมณ์ว่า หมายถึง ความสามารถที่จะรู้จักเข้าใจ และประยุกต์พลังความคิดความรู้สึกอย่างมีปัญญาและไหวพริบ ซึ่งความสามารถดังกล่าวนี้ เปรียบเสมือนขุนพลที่จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมหาศาลกับตนเองและการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น นอกจากนี้คูเปอร์ และสวอฟ (Cooper and Sawaf.1997 : xxix) ได้เสนอหลักความฉลาดทางอารมณ์ 4 ประการ (The Four Cornerstones of Emotional Intelligence) ดังนี้

1. ความรอบรู้ทางอารมณ์ (Emotional Literacy) หรือความฉลาดรู้ในอารมณ์ประกอบด้วย

- 1.1 ความซื่อสัตย์ต่อทางอารมณ์ (Emotional Honesty)
- 1.2 พลังอารมณ์ (Emotional Energy)
- 1.3 การให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับอารมณ์ (Emotional Feedback) เพื่อจะได้รับทราบผลของการแสดงอารมณ์หรือผลของการมีความรู้สึกหรืออารมณ์นั้นๆ
- 1.4 การนำความรู้สึกที่บังเกิดในใจไปสู่การปฏิบัติ (Practical Intuition) ซึ่งความรู้สึกที่เกิดขึ้นในใจเปรียบเสมือนความคิดสร้างสรรค์ที่ประหนึ่งเป็นแรงบันดาลใจที่จะช่วยให้สิ่งที่คาดหวังเป็นจริง (Cooper and Sawaf. 1997 : 42)

2. ความสอดคล้องในอารมณ์หรือความเหมาะสมทางอารมณ์ (Emotional Fitness) ประกอบด้วย

- 2.1 ความจริงแท้ของอารมณ์ที่ปรากฏ (Authentic Presence)
- 2.2 รัศมีของอารมณ์ที่บ่งบอกถึงความรู้สึกไว้วางใจ (Trust Radius)
- 2.3 การเสริมสร้างการรู้จักยืดหยุ่นในอารมณ์และการปรับปรุงอารมณ์ใหม่ (Resilience and Renewal)

3. ความลึกซึ้งของอารมณ์ (Emotional Depth) ประกอบด้วย

- 3.1 ศักยภาพที่โดดเด่นและการกำหนดเป้าหมาย (Unique Potential and Purpose)
- 3.2 ความผูกพันทางอารมณ์และความกล้าว่าสิ่งต่างๆในชีวิตล้วนมีความหมาย (Emotional Commitment and Courage)
- 3.3 การประยุกต์ความซื่อสัตย์ (Applied Integrity) ในที่นี้หมายถึง การมีความซื่อสัตย์ทางอารมณ์อย่างแท้จริง โดยซื่อสัตย์ทั้งความรู้สึก การกระทำทั้งด้านถ้อยคำและการแสดงออก
- 3.4 ความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจโดยไม่ต้องอาศัยอำนาจใดๆ (Influence without Authority)

4. ความผันแปรทางอารมณ์ (Emotional Alchemy) ประกอบด้วย

- 4.1 กระแสความรู้สึกที่เกิดขึ้นในใจ (Intuitive Flow) ในที่นี้หมายถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นในลักษณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นตื่นเต้น ปิติยินดี ทำท่าย โกรธเคืองหรือรู้สึกมั่นคง

4.2 ความผันแปร เปลี่ยนแปลงของอารมณ์ตามกาลเวลา (Reflective Time - Shifting) ในที่นี้หมายถึง ความรู้สึกในแต่ละขณะที่เกิดขึ้นนั้น อาจเป็นผลสืบเนื่องจากประสบการณ์ในอดีต หรือเหตุการณ์ปัจจุบัน หรือสิ่งที่คาดหวังในอนาคต หรือเกี่ยวข้องกับทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต

4.3 ความสามารถที่จะได้สัมผัสกับโอกาส (Opportunity Sensing Capacity) ใหม่ๆในอนาคต ตามศักยภาพทางอารมณ์ของแต่ละบุคคล

4.4 การสร้างอนาคต (Creating the Future) อนาคตสำหรับคนบางคนสามารถกำหนดได้ สร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ๆได้ แต่อนาคตแต่ละคนจะเป็นอย่างไร อารมณ์ความรู้สึกของบุคคลนั้นมีส่วนกำหนดอนาคตไม่มากนัก

โดนัลด์สัน (Donaldson.1997 : 2) กล่าวว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ และมีความสำคัญมากกว่าในเชิงปัญญา บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์ จะรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตนเอง สามารถที่จะเผชิญความเครียดได้อย่างเหมาะสม มีความยืดหยุ่น มีเป้าหมายในชีวิต มองโลกในแง่ดี และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

ส่วนโครงสร้างที่สำคัญของความฉลาดทางอารมณ์นั้น โดนัลด์สัน (Donaldson) เสนอว่า ควรจะประกอบด้วย

1. การรับรู้ตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง (Emotional Self - Awareness)
2. มีแรงจูงใจในตนเอง (Self – Motivation)
3. สามารถอดทนอดกลั้น ยืนหยัดต่อความเครียดได้ (Stress Tolerance)
4. มีความยืดหยุ่น (Flexibility)
5. มีแรงบันดาลใจที่จะควบคุมตนเอง (Impulse – Control)
6. มองโลกในแง่ดี (Optimism)

ความฉลาดทางอารมณ์เป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจมากในปัจจุบัน เพราะเชื่อว่าบุคคลที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตจะต้องมีความฉลาดทางอารมณ์

สรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการรับรู้และแยกแยะความคิดกับอารมณ์ทั้งมีความเข้าใจและสามารถแสดงอารมณ์ได้อย่างมีปัญญาและไหวพริบ ตลอดจนสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ทุกสถานการณ์ ทำให้เผชิญต่อปัญหาและอุปสรรคไปได้โดยมีเป้าหมายในชีวิตสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

จากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง หากได้มีการศึกษาและพัฒนาให้เหมาะสมอย่างเป็นลำดับตลอดช่วงชีวิตของแต่ละบุคคล ก็จะช่วยให้บุคคลนั้นสามารถที่จะรู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมรู้จักรับผิดชอบชีวิต รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง มีความเป็นอิสระมีความเต็มใจที่จะผูกสัมพันธ์กับบุคคลอื่น พร้อมทั้งจะสร้างเสริมสภาพจิตใจและอารมณ์ของตนเอง

พร้อมที่จะยอมรับความเป็นจริง และมองเห็นถึงความสัมพันธ์ที่ถูกต้องระหว่างตนและสิ่งแวดล้อม ตลอดทั้งมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกลดภัยทั้งทางกายและทางใจ มีความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ไม่ถูกครอบงำด้วยอารมณ์ ตลอดทั้งปราศจากความกังวลใจที่ไม่จำเป็น ซึ่งก่อให้เกิดคุณภาพในชีวิตของบุคคลและส่งผลถึงการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขของคนในสังคมด้วย

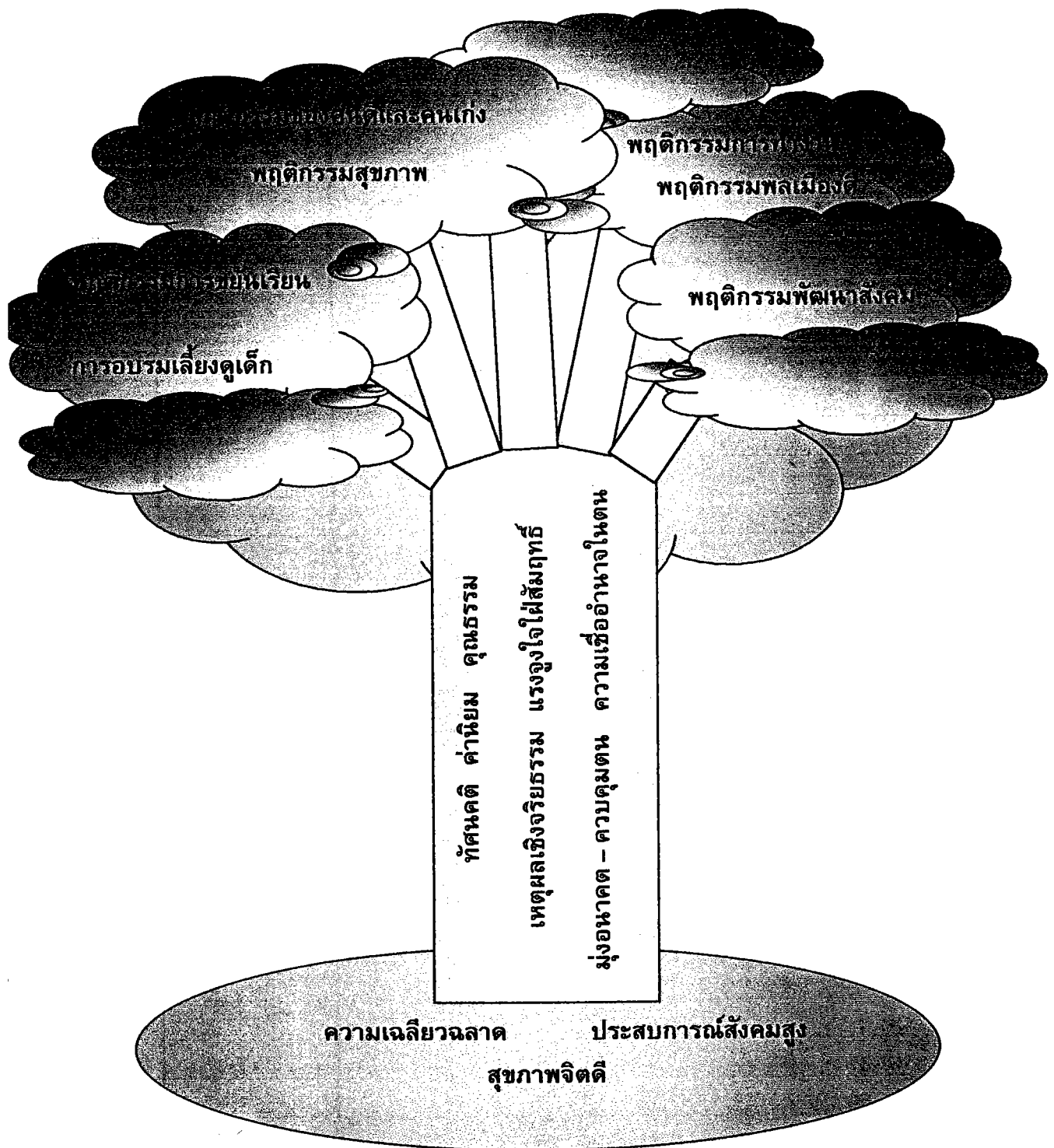
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2535 : 36-38)

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของคนไทยนี้อาจกล่าวได้ว่า เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาทฤษฎีแรก ของนักวิชาการไทย ที่สร้างขึ้นโดยการสรุปรวมผลการวิจัยในประเทศไทย ในหลายสาขา เข้าด้วยกัน โดยเฉพาะงานวิจัยของนักจิตวิทยาไทย นักสังคมศาสตร์ไทย และนักวิจัยการศึกษาไทยทั้งที่เป็นอาจารย์และนิสิตนักศึกษาชั้นสูง ทฤษฎีนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นของวิชาการและการประยุกต์ทางด้านนี้ในประเทศไทย

ลักษณะของทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทย

ทฤษฎีสำหรับต้นไม้จริยธรรมนี้มี 3 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นดอกและผลไม้ของต้นไม้ส่วน ลำต้นและส่วนที่เป็นรากแก้ว รูปภาพประกอบ 2 ในส่วนแรกคือ ดอกและผลไม้บนต้น แสดงถึงพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็ง เพื่อส่วนรวม ส่วนแรกนี้เป็นพฤติกรรมประเภทต่างๆ ที่เข้าเป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศและพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ผลที่ออกมาเป็นพฤติกรรมต่างๆที่น่าปรารถนา มีสาเหตุอยู่ 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือ สาเหตุทางจิตใจที่เป็น ส่วนของลำต้นของต้นไม้อันประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ (1) เหตุผลเชิงจิตวิทยา (2) มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง (3) ความเชื่ออำนาจในตน (4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (5) ทศนคติ คุณธรรม และค่านิยม (ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้นๆหรือสถานการณ์นั้น) ถ้าต้องการที่จะเข้าใจอธิบาย ทำนายและพัฒนาพฤติกรรมชนิดใด จะต้องใช้จิตลักษณะบางด้านหรือทั้ง 5 ด้านนี้ประกอบกันจึงจะได้ผลดีที่สุด ส่วนที่สามของต้นไม้ จริยธรรมคือรากแก้ว ซึ่งเป็น จิตลักษณะกลุ่มที่สอง มี 3 ด้าน คือ (1) สติปัญญา (2) ประสบการณ์ทางสังคม และ (3) สุขภาพจิต จิตลักษณะทั้งสามนี้อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้นของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิต 3 ด้านดังกล่าวและอยู่ใน สภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียน และทางสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้นบุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้โดยวิธีการอื่นๆ ด้วยฉะนั้น จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการจึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและของคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้จิตลักษณะ 3 ประการที่รากอาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้นเพื่อ ใช้อธิบาย ทำนายและพัฒนาพฤติกรรมดังกล่าวมาแล้วด้วย

ภาพประกอบ 2 ภาพทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมแสดงจิตลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจที่จะนำไปสู่พฤติกรรมทางจริยธรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538)

จากการวิจัยที่ได้ศึกษาทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมสำหรับคนไทยพบว่าคนที่จะเป็นผู้มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับสูงนั้นต้องประกอบด้วย จิตลักษณะ 8 ประการด้วยกันโดยแบ่งเป็นจิตลักษณะส่วนราก 3 ประการได้แก่ (1) สติปัญญา (2) ประสบการณ์ทางสังคม (3) สุขภาพจิตกับจิตลักษณะที่เป็นส่วนของลำต้น 5 ประการได้แก่ (1) เหตุผลเชิงจริยธรรม (2) ลักษณะมุ่งอนาคต (3) ความเชื่ออำนาจภายในตน (4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (5) ทศนคติ คุณธรรมและค่านิยม

การวิจัยในครั้งนี้จึงทำการวิจัยโดยใช้ปัจจัยทางชีวสังคมได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมาจากสติปัญญาการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนอันเป็นผลทำให้สุขภาพจิตดี ด้านสังคมคือประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการจริยธรรม และด้านลักษณะทางจิตคือมีลักษณะมุ่งอนาคตซึ่งเป็นปัจจัยร่วมกันในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นไปตามจิตลักษณะของทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

งานวิจัยในต่างประเทศ

★โจนส์ และมอริส (Jones and Morris. 1956 : 781-783) ได้ทำการวิจัยพฤติกรรม และความรู้ด้านจริยธรรมของเด็กพบว่าพฤติกรรมและความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมของเด็ก มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก การสอนความรู้ทางศีลธรรมที่โรงเรียนไม่สามารถจะชักจูงเด็กให้แสดงคุณค่าทางจริยธรรมได้ทั้งนี้เพราะสังคมครอบครัวต้องการและความรู้สึกของเด็ก เป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากกว่าศีลธรรมของโรงเรียน ฉะนั้นโรงเรียนจึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาการสอนจริยธรรม และศีลธรรม ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

★แบนดูรา (Bandura. 1965 : 264-272) ได้ศึกษาอิทธิพลของการใช้การเสริมแรงทางสังคมและพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างต่อการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของเด็กโดยกลุ่มทดลองมีอายุระหว่าง 5-11 ขวบ จำนวน 165 คน โดยสุ่มแบ่งออกเป็นสามกลุ่ม กลุ่มที่หนึ่งให้ดูแบบผู้ใหญ่แสดงการตัดสินใจทางจริยธรรมที่ขัดกับเด็กเป็นอยู่ กลุ่มที่สองให้ดูแบบแต่ไม่มีการเสริมแรงหลังจากที่ทดลอง ทดสอบระดับการตัดสินใจทางจริยธรรมพบว่าการใช้พฤติกรรมเป็นแบบอย่างมีผลต่อการปรับปรุงการตัดสินใจจริยธรรมของเด็ก ด้วยการใช้วาจาเป็นแบบในการตัดสินใจจริยธรรมให้เห็นผลการทดลอง ทั้งที่การอธิบายนั้นขัดกับจริยธรรมที่เด็กมีอยู่เดิมโดยไม่ต้องมีการเสริมแรง ทั้งนี้มีการแสดงให้เห็นว่ามีมีการเปลี่ยนแปลงแบบผู้ใหญ่เกิดขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องเป็นขั้นจริยธรรมเดิมที่เด็กมีอยู่

★ทูเรียล (Turlel. 1966 : 611-618) ได้วัดจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นแล้วให้เด็กแสดงเป็นบุคคลในเรื่อง ซึ่งมีปัญหาและไปขอคำแนะนำจากเพื่อนสองคน เพื่อนสองคนนี้จะแนะนำไปคนละทาง โดยใช้เหตุผลทางจริยธรรมในขั้นเดียวกัน เด็กบางคนจะได้รับคำแนะนำ

จากการใช้เหตุผลสูงกว่าระดับจริยธรรมของตนหนึ่งขั้น บางคนจะได้รับคำแนะนำสูงกว่าระดับจริยธรรมของตนเองถึงสองขั้น บางคนได้รับคำแนะนำที่ต่ำกว่าระดับจริยธรรมของตนหนึ่งขั้น เด็กบางคนไม่มีประสบการณ์ดังกล่าวเลยหลังจากนั้นหนึ่งสัปดาห์ เด็กทุกคนจะถูกวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่าเด็กที่ได้รับคำแนะนำประเภทที่ใช้เหตุผลสูงกว่าระดับจริยธรรมของตนเองหนึ่งขั้นนั้น มีพัฒนาการทางจริยธรรมมากที่สุด และเป็นลักษณะพัฒนาการที่สามารถแผ่ขยายไปยังปัญหาอื่นๆได้ด้วย

★ เลอเฟอจี และวาโลชิน (Lefurgy and Waloshin. 1969 : 104-110) ได้ทำการทดลองยกระดับจิตใจของเด็ก โดยใช้กลุ่มเพื่อนคือให้เด็กที่ได้รับการทดลองรับฟังเหตุผลจากเพื่อนๆ ผลการวิจัยพบว่าเหตุผลที่เพื่อนๆ เสนอนั้นมีอิทธิพลอย่างรุนแรงนั้นถึงขั้นสามารถเพิ่มหรือลดขั้นการพัฒนาทางจริยธรรมได้ และการเปลี่ยนแปลงนี้มีผลคงทนได้หลังจากการฝึก 100 วันและความคงทนในการเปลี่ยนแปลงระดับจริยธรรมที่สูงขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นขั้นต่ำกว่า

★ มิคาสกี ไบรอัน และบรีคแมน (Midlasky Bryan and Beickman. 1975 : 321-328) ได้ศึกษาผลการใช้แม่แบบและรางวัลที่มีต่อการฝึกพฤติกรรมเอื้อเฟื้อกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กเกรดหก จำนวน 72 คน แม่บทที่ใช้ในการทดลองมีสามลักษณะคือ แบบเอื้อเฟื้อแบบเป็นกลางและแบบละโมภ การทดลองใช้สถานการณ์ที่สร้างขึ้นโดยเล่นเกมส้อย่างหนึ่งเมื่อเล่นชนะจะได้รับรางวัลมูลค่า 4 เซนต์ส่วนพฤติกรรมเอื้อเฟื้อนั้น ให้รางวัลโดยใช้คำพูดยกย่อง ผลการวิจัยพบว่าแม่แบบและรางวัลที่เป็นคำพูดยกย่อง มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ

★ แบลท และโคลเบอร์ก (Kohlberg. 1975 : 52-53 , citing Blatt and Kohlberg n.d.) ได้ทดลองการพัฒนาการเหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยวิธีอภิปรายกลุ่มในห้องเรียนโดยใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนมัธยมศึกษา จำนวนสี่ห้องเรียน และแต่ละห้องเรียนนั้นประกอบด้วยผู้เรียน ซึ่งมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสามขั้น คือการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับขั้น 2-4 การฝึกนั้นใช้วิธีอภิปรายกลุ่มในหมู่นักเรียนด้วยกัน ทำให้กลุ่มทดลองมีเหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ และเมื่อทดสอบอีกครั้งหลังจากการฝึกหนึ่งปีก็ยังพบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มทดลอง ยังสูงกว่าของกลุ่มควบคุม

★ เซลแมน และลิปเบอร์แมน (Selman and Lipberman. 1975 : 712-716) ได้ทดลองใช้ฟิล์มสตริปที่มีเสียงประกอบ ในการเสนอเรื่องราวในการสอนร่วมกับการอภิปรายปัญหาจริยธรรมกับนักเรียนเกรดสอง พบว่ามีผลในการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นกว่าไม่ใช้ฟิล์มสตริปนั่นคือ การใช้สื่อเสนอเรื่องราวปัญหาให้เด็ก ทำให้เด็กเข้าใจปัญหามากขึ้น

★ บิสกิน และ ฮอสกินสัน (Biskin and Hoskisson. 1977 : 407-425) ได้ทดลองสอนจริยธรรมโดยใช้วิธีการจัดโครงการอภิปรายเกี่ยวกับจริยธรรมที่ต้องตัดสินใจจากวรรณคดีและการอ่านเรื่องราว โดยใช้นักเรียนในระดับ 4-5 แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม แล้ววัดจริยธรรมตามแบบวิธีของโคลเบอร์ก จากนั้นก็ทดลองตามกลุ่มทดลองมีการจัดโครงการสร้างการประเมินเพื่อยั่วให้ผู้เรียนสมมุติบทบาทของตนลงไป ส่วนกลุ่มควบคุมปล่อยให้

การอภิปรายเป็นไปตามธรรมชาติ จากนั้นทดสอบระดับจริยธรรมในตอนหลัง ผลการวิจัยพบว่าการอภิปรายอย่างเป็นระบบที่ให้โอกาสผู้เรียนให้อยู่ในบทบาทในท้องเรื่อง สามารถเปลี่ยนการตัดสินใจจริยธรรมในระดับที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญนั้นหมายความว่า ผู้สอนสามารถพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้โดยให้เขาได้มีโอกาสอภิปรายขณะที่อยู่ในสถานการณ์ทางสังคมที่ทำให้เขาต้องกระทำบทบาทต่างๆ กันมาก X

งานวิจัยในประเทศ

บุญธร แก้วส่อง (2522 : 64-65) ทำการวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นในสังคมเมืองและชนบทที่มีการอบรมเลี้ยงดู และแบบการคิดแตกต่างกัน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาอายุ 13-18 ปี จากโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร และศรีสะเกษ จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามการคิด และแบบสอบถามวัดพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นชายและหญิงไม่แตกต่างกัน และพัฒนาการทางจริยธรรมของวัยรุ่นในสังคมเมืองและสังคมชนบทไม่แตกต่างกัน”

ในปี พ.ศ. 2522 ได้มีผู้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียน 10 คุณลักษณะทางจริยธรรมได้แก่

1. ความรับผิดชอบ
2. ความซื่อสัตย์สุจริต
3. ความมีเหตุผล
4. ความกตัญญูกตเวที
5. การรักษาระเบียบวินัย
6. ความเสียสละ
7. ความสามัคคี
8. การประหยัดและออมทรัพย์
9. ความยุติธรรม
10. ความอดุสาหะ

ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเทคนิคการฉายออก (Projective Technique) และผู้วิจัยแต่ละคนเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างต่างๆ ดังนี้

วิมล เสวตกนิษฐ์ (2522 : 105-107) เลือกศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง 455 คน ในภาคเหนือ

สุรพล นาควานิช (2522 : 130-132) เลือกศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง 680 คน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประภาศรี จิตรักดี (2522 : 137-139) เลือกศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง 467 คน ในภาคใต้

พรพิมล สันติหิรัญภาค (2522 : 111-113) เลือกศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง 517 ในเขต กรุงเทพมหานคร

ยุพาพร จุนเจืองาน (2522 : 87-89) เลือกศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง 640 คนในภาคกลาง (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร)

ผู้วิจัยทั้งห้าคน ได้เปรียบเทียบพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนกับเกณฑ์ที่คาดหวังผลจากการวิจัยทั้งหมด พอสรุปได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคต่างๆ ของประเทศไทยมีพฤติกรรมอยู่ในสภาพที่ไม่พึงประสงค์ตรงกันอยู่ 6 คุณลักษณะทางจริยธรรมคือการรักษาระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความสามัคคีและความอดทนและความยุติธรรมโดยเฉพาะใน 3 คุณลักษณะทางจริยธรรม คือ การรักษาระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริตและความรับผิดชอบนักเรียนจะมีพฤติกรรมทางจริยธรรมในระดับที่ไม่พึงประสงค์มากที่สุด

เพ็ญพรรณ สุขจันทร์ (2524 : 80-81) ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี” เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนใน 6 คุณลักษณะ คือ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความสามัคคี ความอดทนและความยุติธรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบเทคนิคการฉายออก (Projective Technique) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีพฤติกรรมทางจริยธรรม รวมทั้ง 6 คุณลักษณะ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่อาศัยอยู่ในเมืองกับนอกเมืองมีพฤติกรรมทางจริยธรรม ในคุณลักษณะความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และความสามัคคี ไม่แตกต่างกันส่วนในคุณลักษณะความอดทนและความยุติธรรมนั้น นักเรียนที่อาศัยในเมืองกับนอกเมืองมีพฤติกรรมทางจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิริยาภรณ์ ชัยชลทรัพย์ (2525 : 70-71) ได้ทำการวิจัยโดยการทดสอบความกตัญญูกตเวทีก่อนนักเรียนที่มีระดับสติปัญญาต่างกัน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ความกตัญญูกตเวทีก่อนและแบบทดสอบวัดทัศนคติต่อการแสดงความกตัญญูกตเวทีก่อน

การให้คะแนนเป็นแบบให้ 3,2,1 ตามลำดับ สำหรับข้อความทางบวก ถ้าเป็นข้อความทางลบให้คะแนนในลักษณะตรงกันข้ามความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ.76

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่สอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์มีทัศนคติต่อการแสดงความกตัญญูกตเวทีกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำราญ นิลทอง (2526 : 113-117) ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อศึกษาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ใน 7 คุณลักษณะทางจริยธรรม คือ การรักษาระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ

ความสามัคคี ความอดุสาหะ ความยุติธรรม และความมีเหตุผล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 500 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบลิเคอร์ท ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมในชีวิตประจำวันทั้ง 7 คุณลักษณะทางจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ฉลวยศรี มีใจเย็น (2526 : 46-48) ได้ทำการโดยการทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านกตัญญูกตเวที เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที จำนวน 40 ข้อ ลักษณะแบบทดสอบเป็นชนิดเลือกตอบสี่ตัวเลือก มีคำถามและตัวเลือกในรูปสถานการณ์สมมติ

เกณธ์การให้คะแนน ให้คะแนนตามขั้นของจริยธรรมโคลเบอร์ก คือข้อความที่มีเหตุผลในขั้นที่หนึ่ง ให้ 1 คะแนนไปตามลำดับ จนถึงขั้นที่ 4 คะแนนการหาคุณภาพของแบบทดสอบจากการนำแบบทดสอบไปสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 500 คนได้ค่าความเชื่อมั่นโดยวิธี Alpha Coefficient เท่ากับ 0.6725 ส่วนความเที่ยงตรงตามเนื้อหาใช้วิธีตรวจสอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการทดลองพบว่าคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านกตัญญูกตเวที นักเรียนหลังเรียนโดยวิธีแสดงบทบาทสมมติกับวิธีเรียนตามปกติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

~~ปรีชา~~ ศรีสมยศ (2538 : 93) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทัศนคติเชิงจริยธรรมของกลุ่มที่สอนด้วยการแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มที่สอนด้วยการใช้อภิปรายกลุ่ม ซึ่งผลปรากฏว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมติ กับการใช้อภิปรายกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทัศนคติเชิงจริยธรรม และเหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

~~พิพัฒน์~~ ปิ่นจินดา (2531 : 109) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสอนจริยธรรมเพื่อยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมโดยใช้การอภิปรายกลุ่มและการสอนโดยวิธีเบญจกัณฑ์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนวัดมัชฌันติการาม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นสองกลุ่ม ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย แต่ละกลุ่มมีจำนวน 20 คน กลุ่มทดลองที่หนึ่งเรียนจริยศึกษาเป็นคุณธรรมความมีระเบียบวินัยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และความเสียสละ ความซื่อสัตย์ หน้าที่และความรับผิดชอบ หลังจากเรียนจบบทเรียน ให้นักเรียนทำแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมทันทีทั้งสองกลุ่มและนำคะแนนที่ได้จากการตรวจมาวิเคราะห์ความแตกต่างด้วยสถิติ t-test แบบ Independent

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งต่างประเทศและในประเทศพอสรุปได้ว่า ส่วนใหญ่วิธีการ

ปลูกฝังพฤติกรรมทางจริยธรรมที่แตกต่างกันจะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมทางจริยธรรมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนที่สอนโดยครูเข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรมกับ นักเรียนที่สอนโดยครูที่ไม่ได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรมของโรงเรียนในสังกัด อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มนี้จะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกันหรือไม่

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางชีวสังคม

2.1 เพศกับจริยธรรมของบุคคล

จากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ ฟรอยด์ (Freud) (อ้างอิงมาจากดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจณปัจจนิก. 2520 : 16-17) กล่าวว่าเด็กชายที่อยู่ในครอบครัวที่บิดาและมารดาอยู่พร้อมเพรียงกัน จะมีการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมเมื่ออายุประมาณ 5 ขวบ กล่าวคือ ในช่วง 3-4 ขวบ เด็กชายจะรู้สึกว่าการบิดาของตนจะแย่งความรักจากมารดาไปจากตน จึงเกิดความรู้สึกที่ไม่เป็นมิตรต่อบิดา ครั้นต่อมาเด็กชายที่พัฒนาการทางสังคมอย่างปกติจะสามารถแก้ปัญหาขัดแย้งกับบิดาของตนได้ด้วย การยอมรับบิดาเป็นแบบอย่างแข็งขัน ทำให้ฟรอยด์ ทำนายว่า เด็กชายจะมีจริยธรรมสูงกว่าเด็กหญิง

จากการศึกษาความแตกต่างของระดับพัฒนาการทางจริยธรรมระหว่างเพศชายกับเพศหญิง วัยต่างกัน โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1964 : 316) พบว่า เพศชายและเพศหญิงในวัยเด็ก และวัยโตไม่มีความแตกต่างกัน แต่สำหรับเด็กวัยรุ่นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือ เพศชายจะมีระดับพัฒนาการทางจริยธรรมดีกว่าเพศหญิง

ส่วนทฤษฎีพัฒนาการลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 113) ให้ข้อทำนายที่ตรงกันข้ามกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์เพราะผลการวิจัยการพัฒนาการลักษณะต่างๆ ของหญิงเปรียบเทียบกับชายพบว่า หญิงมีพัฒนาการ ทางภาษาดีกว่าชาย ทำให้หญิงมีความฉลาด และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าชาย ซึ่งอาจทำให้หญิงมีความเข้าใจกฎเกณฑ์ที่เป็นข้อเรียกร้องทางสังคมได้เร็วและมากกว่าชาย หญิงมีการคล้อยตามสังคมสูงกว่าชาย อาจทำให้คาดได้ว่าในวัยก่อนและระหว่างวัยรุ่น หญิงจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าชาย แต่ลักษณะการยึดมั่นต่อสังคมจะทำให้พัฒนาการทางจริยธรรมของผู้หญิงช้าลงกว่าชายในช่วงอายุวัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

จากความเกี่ยวข้องกันของเพศกับจริยธรรมของบุคคลดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า เพศมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการด้านจริยธรรมของบุคคล ฉะนั้นในการศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้น เพศก็น่าจะเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลอยู่ด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำมาศึกษาในครั้งนี้ด้วย

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับจริยธรรมของบุคคล

จากทฤษฎีพัฒนาการลักษณะที่จะส่งเสริมจริยธรรมนั้น นักทฤษฎีเชื่อว่า การพัฒนาทางสติปัญญาและอารมณ์ เป็นรากฐานการพัฒนาการทางจริยธรรม คือโคลเบอร์ก (Kohlberg. 1964 : 320) นักทฤษฎีท่านนี้เชื่อว่า จริยธรรมของเด็กจะเจริญขึ้นตามความเจริญของความสามารถในการรับรู้ (Cognitive ability) สติปัญญาและอารมณ์ของเด็ก

นอกจากนี้การศึกษาวิจัยของ บูลล์ (Bull. 1969 : 7) ได้ตรวจสอบพบว่า ระดับสติปัญญาความสัมพันธ์เหตุผลเชิงจริยธรรม และกิลล์ (Gill. 1962 : 147-149) ได้รายงานผลการศึกษาว่า เด็กที่มีผลการเรียนดีจะมีความสามารถในการแก้ปัญหาด้านการปรับตัวได้ดีกว่าพวกที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สบโชค พูลนวม (สบโชค พูลนวม. 2523 : 48) พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากทฤษฎีและผลการวิจัยที่กล่าวมานี้สรุปได้ว่า เด็กที่มีพัฒนาทางสติปัญญาสูงสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้งและรวดเร็ว รู้จักใช้เหตุผลประกอบในสิ่งที่ควรกระทำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบทางด้านสติปัญญา จัดว่าเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาเป็นตัวแปรในการศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในครั้งนี้ด้วย

2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนกับจริยธรรมของบุคคล

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักคือการที่บิดามารดากระทำตนสนิทสนมกับบุตร ให้ความรักความสำคัญแก่บุตร ทำให้บุตรรู้สึกว่าเป็นที่ภาคภูมิใจของบิดามารดา นอกจากนี้ยังให้ความอบอุ่นเป็นกันเอง สนใจทุกข์สุขช่วยแก้ปัญหาให้บุตร ให้รางวัลด้วยการแสดงความรัก และตามใจเด็กพอสมควร (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก. 2520 : 10 , ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2520 : 25)

เบเนดิก (ประมวญ คิตติสัน. 2512 : 8 อ้างอิงจาก Benedek.1949) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเรื่องนี้ว่า กระบวนการซึ่งเป็นแรงหนุนให้เกิดพัฒนาการทางจิตใจอาศัยความรักเป็นสำคัญ ต้องมีการผสมผสานระหว่างกันและกันอยู่ตลอดเวลา จึงจะนำมาซึ่งความรู้สึกอ่อนโยน ความกตัญญูรู้คุณ และการนับถือซึ่งกันและกัน

ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริคสัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก. 2520 : 23) กล่าวว่า การที่บิดามารดาให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ลูกอย่างเพียงพอ จะทำให้ลูกมีความมั่นคงทางอารมณ์ เกิดความรู้สึกมั่นใจในความต้องการของผู้อื่นต่อไป เมื่อเด็กมีความไว้วางใจในขั้นเริ่มต้นของชีวิตแล้ว จะทำให้เด็ก มีความเชื่อถือในผู้อื่นเมื่อเติบโตขึ้นด้วย

ส่วนนักทฤษฎีที่ใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ เป็นรากฐานเช่นเซียร์และคนอื่นๆ (Sears & Other.1957 : 372) ได้อธิบายที่เด็กยอมรับลักษณะของบิดามารดาเป็นของตนไว้ว่า ความรักของบิดามารดาเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก ถ้าในช่วงแรกเด็กที่ได้รับการรักความอบอุ่นโดยได้รับการบำบัดความต้องการต่างๆทางร่างกายอย่างเพียงพอ เด็กจะมีความรู้สึกพอใจ และมีความสุขเมื่อผู้เลี้ยงดูได้ใกล้ชิดตนเด็กได้เลียนแบบผู้เลี้ยงดูอย่างไม่รู้จัก เมื่อห่างเหินการเลี้ยงดูจะเกิดความรู้สึกว่าหิวและวิตกกังวล เด็กสามารถแก้ความรู้สึกของตนได้ด้วยการแสดงลักษณะและการกระทำคล้ายคลึงกับผู้เลี้ยงดูเป็นเครื่องทดแทน ซึ่งทำให้เด็กรู้สึกพอใจและมีความสุข ทำเช่นนั้นบ่อยครั้งจะติดเป็นนิสัย การที่เด็กจะสามารถรักคนอื่นหรือยอมเลียนแบบคนอื่นๆ ได้ เด็กจะต้องเกิดความรักในผู้เลี้ยงดูตนเป็นอันดับแรกก่อน ฉะนั้นการกระทำตามกฎหมายเกณฑ์ของสังคมจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าเด็กไม่ยอมทำตามกฎหมายเกณฑ์ภายในบ้านเสียก่อน

ฮอฟแมน (Hoffman. 1970 : 291) ได้รวบรวมการวิจัยที่ศึกษาการเลี้ยงดูแบบให้ความรักกับลักษณะที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม 4 ประการคือ การยึดหลักภายในตน การมีความรู้สึกผิดการต้านทานสิ่งยั่วยวนใจ และการยอมรับและสารภาพผิด ปรากฏว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมากทั้งชายและหญิง อายุ 4 ถึง 13 ปี เป็นเด็กที่มีลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 4 ประการนั้นสูงกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อย

จากการศึกษาการเลี้ยงดูภายในประเทศที่ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก กับลักษณะที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ได้ผลที่สอดคล้องกัน กล่าวคือผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก มีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย เช่นการศึกษาของ ประณต เล็กสวาสดี (ประณต เล็กสวาสดี. 2516 : 92) พบว่าวัยรุ่นที่รายงานว่าตนได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมากมีลักษณะรับผิดชอบมากกว่า วัยรุ่นที่รายงานว่าตนได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อย กลุ่มที่รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อยควบคุมมากมีลักษณะความรับผิดชอบต่ำสุด ซึ่งผลการศึกษาใกล้เคียงผลการศึกษาในปีต่อมาของวารินทร์ ม่วงสุวรรณ (วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. 2517 : 97) ซึ่งพบว่าวัยรุ่นที่รายงานว่าตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากนั้นมีวินัยทางสังคมและเป็นผู้มีลักษณะเอื้อเฟื้อมากกว่าผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อยด้วย จากผลการศึกษาที่สอดคล้องกับผลการศึกษาในต่างประเทศเป็นเครื่องยืนยันว่าความรักของบิดามารดาเป็นสิ่งที่สำคัญมากต่อการมีลักษณะอันดีงามของบุตร

แม้การศึกษาโดยการทดลองในห้องปฏิบัติการ ที่มีการสร้างตัวแบบที่ให้ความอบอุ่นแก่เด็ก และตัวแบบที่ห่างเหินจากเด็ก พบว่าเด็กจะเลียนแบบคนที่ให้ความสนิทสนมเป็นกันเอง กับตนมากกว่าคนที่ทำตัวห่างเหิน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิก. 2520 : 24 อ้างอิงจาก Flander. 1968 : 327)

ส่วนผลการวิจัยจริยธรรมของเยาวชน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิก. 2520 : 102) พบว่าผู้ที่รายงานว่าตนได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมากมีจริยธรรมสูง

กว่าผู้ที่รายงานว่าได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อย

สรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่แสดงความรักอย่างเปิดเผย เอาใจใส่ สนใจทุกข์สุข ให้ความใกล้ชิดสนิทสนมและได้กระทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับลูกพร้อมทั้งให้การสนับสนุนช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา

จากการศึกษาค้นคว้าและการศึกษาเอกสารต่างๆ ทำให้คาดได้ว่าพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน

2.4 ประสพการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการจริยธรรมกับจริยธรรมของบุคคล

การบูรณาการจริยธรรมของโรงเรียนเป็นการนำแนวคิดแบบบูรณาการจริยธรรมเข้ากับเนื้อหาวิชาต่างๆ ทุกวิชา โดยครูผู้สอนแต่ละคนนำจริยธรรมเข้าไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในวิชาของตนด้วยเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนได้เต็มความสามารถโดยการนำของครูทุกคนเป็นครูจริยะศึกษา

ความจำเป็นในการเสริมสร้างจริยธรรม

จริยธรรมเป็นหลักประเพณีที่ดั่งามของคนในสังคม หากคนในสังคมประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดี และถูกต้องก็จะทำให้สังคมเกิดความสุข ดังนั้นจริยธรรมจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อคนในสังคม ได้มีผู้กล่าวถึงความจำเป็นของการเสริมสร้างจริยธรรมในสังคมไว้ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541 : 192-193) ได้พูดถึงแนวทางการจัดการศึกษาปัจจุบันว่าต้องเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นจริยธรรม เพราะคุณธรรมและจริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนไทย หากได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอยู่เสมอ ผู้เรียนจะเป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพเป็นทั้งคนเก่งและคนดีและมีแนวทางในการดำเนินชีวิตในสังคมที่ถูกต้องและไม่ก่อให้เกิดปัญหาในสังคมและประเทศชาติในอนาคตและยังให้แนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนว่าควรมีนโยบายที่ชัดเจน ด้วยการจัดให้มีหลักสูตรการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้เรียนด้วยทั้งนี้เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติและนำความรู้ไปใช้ให้ถูกทาง เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ คุณธรรมและจริยธรรมที่โรงเรียนควรสร้างให้แก่ผู้เรียนได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร และความเสียสละ เป็นต้น

ทิตนา แคมมณี (2541 :1) ยังได้กล่าวว่าในสภาพของปัญหาความเสื่อมของสังคมไทยในปัจจุบัน “ในภาวะเช่นนี้จึงน่าจะคนไทยทั้งหลายจะต้องมาช่วยแสวงหาแนวทางแก้ปัญหาและช่วยกันแก้ปัญหาอย่างจริงจังเพื่อความสงบสุขของชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป”

พระธรรมปิฎก (2541 : 118) กล่าวถึงแนวทางการเสริมสร้างจริยธรรมในสังคมไว้ว่า “สิ่งที่สังคมไทยต้องการอย่างมากคือ พลังทางจริยธรรมที่ยึดเหนี่ยวผู้คนให้สัมพันธ์ต่อกันด้วยความเกื้อกูลและร่วมกันสร้างสังคมไทยให้น่าอยู่” นอกจากนั้นยังได้พูดถึงการเสริมสร้างจริยธรรมเพื่อรับมือกับปัญหาของยุคพัฒนาว่า จริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตและสังคมใน

ยุคที่สังคมร่ำร้อมถึงจริยธรรมในสภาพสังคมที่เสื่อมโทรมทางจิตใจจำเป็นต้องเร่งรัดการเสริมสร้างจริยธรรมและพัฒนาทางจิตใจเป็นพิเศษรวมถึงการพัฒนาจริยธรรมชนิดที่เตรียมรับมือไว้ให้พร้อมกับการพัฒนายุคใหม่ที่ยังมาถึงพร้อมความเจริญทางวัตถุต่างๆที่จะตามมาในอนาคต (พระธรรมปิฎก. 2541 :4-5)

อย่างไรก็ตาม เพ็ญศิริ จีระเดชากุล (2539 : 41) ได้กล่าวถึงวิกฤติทางจริยธรรมในสังคมไทยที่เกิดขึ้นทั่วไปและนับวันที่จะทวีความรุนแรงขึ้นว่า “สถาบันทุกสถาบัน องค์การทุกองค์กรในสังคมต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะรับผิดชอบต่อปัญหาจริยธรรมในสังคม”

ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540-2544) ได้เน้นว่าจะมุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมือง โดยเน้นให้มีคุณธรรมจริยธรรม และมีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ (ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ. 2541 : 96)

จากแนวคิดและคำกล่าวของบุคคลระดับต่างๆในสังคมที่กล่าวมาแล้วนั้นแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการเร่งเสริมสร้างจริยธรรมทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในวิถีของสังคมให้ถูกต้องเพื่อช่วยให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสงบและมีสันติ

ความหมายของการบูรณาการ

การบูรณาการ (Integrated) เป็นการนำสิ่งต่างๆซึ่งเป็นส่วนย่อยและกระจัดกระจายอยู่มารวมเข้าด้วยกันให้มีความสำคัญเกิดความเป็นหนึ่งเดียวกันได้มีผู้ให้ความหมายของคำบูรณาการ (Integrated Instruction) คือ เน้นที่องค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้รายวิชา

สำหรับพระธรรมปิฎก (2540 : 29-30) ให้ความหมายของคำว่า บูรณาการ ดังนี้ การบูรณาการ หมายถึง การทำให้สมบูรณ์โดยการนำหน่วยย่อยต่างๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันมารวมเข้าเป็นองค์ประกอบ ประสานกันทำให้เกิดความสมดุลพอดี และสามารถดำเนินไปด้วยกันอย่างดี

ชาญชัย อาจินสมอาจาร (2537 : 30-31) ได้พูดถึงการบูรณาการหลักสูตรว่าเป็นกระบวนการสร้างหลักสูตรเพื่อการจัดความกระจัดกระจาย และความโดดเดี่ยว (Isolation) ของวิชาและเพื่อรวมกิจกรรมต่างๆ ไว้ดังนี้ว่า บูรณาการของหลักสูตรมี 2 สาขา คือ บูรณาการส่วนบุคคลและการบูรณาการทางวิชาครู การบูรณาการส่วนบุคคลหมายถึง การพัฒนาพฤติกรรมทางสมองของคนที่ประสานกัน โดยใช้หลักสูตรเป็นสื่อซึ่งเป็นการบูรณาการความสามารถทางสติปัญญาที่เกิดขึ้นในตัวเองแต่ละบุคคล ส่วนบูรณาการทางวิชาครู หมายถึงการบูรณาการทางจิตวิทยา เช่น ความต้องการ ความสนใจ ประสบการณ์ การเรียนรู้ของนักเรียน ตลอดจนกิจกรรมต่างๆซึ่งเกิดขึ้นภายนอกตัวบุคคลแต่ละคน

นอกจากนี้ ชาตรี สำราญ (2542 : 23-24) กล่าวว่า การบูรณาการ คือ การนำเอามวลประสบการณ์ต่างๆเข้าสู่ห้องเรียนโดยจัดให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มประสบการณ์ต่างๆให้มากที่สุด กำหนดตารางเรียนโดยจัดให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มประสบการณ์ต่างๆให้มาก

ที่สุด กำหนดตารางสอนให้มีเรื่องต่างๆสัมพันธ์กันและสอดแทรกคุณธรรมต่างๆในทุกกลุ่มประสบการณ์เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้พัฒนาลักษณะนิสัยอันดีงามควบคู่ไปด้วย

จากแนวคิดต่างๆของความหมายคำว่า บูรณาการ (Integrated) นั้นสามารถแปลได้หลายความหมาย และการบูรณาการนั้น สามารถบูรณาการได้หลายประเภท เช่น บูรณาการหลักสูตรบูรณาการการเรียนการสอน ฯลฯ ซึ่งสามารถรวมความได้ว่า การบูรณาการเป็นการนำสิ่งต่างๆซึ่งเป็นองค์ประกอบย่อยๆ ที่มีความสัมพันธ์กันมารวบรวมให้สัมพันธ์ประสานกันให้เกิดความสมดุลพอดี และสามารถดำเนินไปด้วยกันได้เป็นอย่างดี

การใช้ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีทางจิตวิทยากับการเรียนการสอนบูรณาการจริยธรรม

จากแนวคิดของนักจิตวิทยาสาขามนุษย์นิยม (Humanism) แนวคิดของนักมนุษยนิยมเกี่ยวกับการเรียนการสอน คือ มุ่งเน้นเกี่ยวกับการให้ผู้เรียนรู้จักตัวเองเป็นหลัก หลักสูตรเป็นการจัดการเรียนการสอนลักษณะบูรณาการที่ตอบสนองความต้องการและความเจริญเติบโตของแต่ละบุคคล เป็นการพัฒนาคนให้ครบ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และจิตใจ การเรียนการสอนต้องสนองความต้องการของแต่ละบุคคล มุ่งพัฒนาศักยภาพของแต่ละคนให้ถึงขีดสูงสุด กระบวนการเรียน การสอนเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน และจัดการเรียนการสอนสนองต่อความสามารถที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537 : 30) การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้ สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาดังต่อไปนี้

ทฤษฎีของ โรเจอร์ (Rogers. 1969 : 299) เป็นทฤษฎีภายในที่เน้นถึงลักษณะภายในตัวบุคคลมากกว่าสิ่งแวดล้อม ใช้วิธีการทางอ้อม (Nondirective) หรือ ผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง (Client-Centred) ซึ่งแนวคิดของ โรเจอร์ (Rogers) ตรงกับ มาสโลว์ (Maslow) ในเรื่องของการบูรณาการและศักยภาพของคน ที่เชื่อว่า “ถ้าศักยภาพของคนได้รับการบูรณาการ หรือได้รับการพัฒนาอย่างสมบูรณ์เต็มที่แล้ว ก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข” และยังพบว่าผู้ให้คำปรึกษาจะช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กได้รับการพัฒนาง่ายขึ้น ครูจึงเป็นผู้ช่วยในการเรียนรู้ของเด็ก

หลักการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของ โรเจอร์ (Rogers) มีดังนี้ (สมจิต ธนสุกาญจน์ . 2522 : 159 – 160)

1. เชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพการเรียนรู้ตามธรรมชาติ
2. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นถ้าผู้เรียนเห็นถึงความสัมพันธ์ของผู้เรียนและวัตถุประสงคฺ์ของตน
3. ผู้เรียนจะต้องต่อต้านการเรียนรู้ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงหรือจัดระเบียบตัวเองเมื่อเห็นว่าไม่เหมาะสมของตนน่ากลัว
4. ถ้าไม่มีการบังคับการเรียนรู้จะเป็นที่ยอมรับและดูดซึมได้ง่าย
5. การเรียนรู้จะดำเนินไปได้ ถ้าความน่ากลัวต่อผู้เรียนต่ำ ผู้เรียนจะมี

ประสบการณ์ด้วยวิธีต่าง ๆ

6. การเรียนรู้มาจากการลงมือกระทำ
7. การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดการเรียนรู้ง่ายขึ้น
8. การเรียนรู้จักตัวเองด้านสติปัญญาและความรู้สึกเป็นความรู้ถาวร
9. การประเมินตนเองเป็นสิ่งสำคัญ ช่วยให้รู้จักตัวเองและยอมรับตัวเองทำให้เกิดความมั่นใจในตัวเอง

10. เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับสามารถนำมาบูรณาการตัวเองทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ดังนั้นกระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดของ โรเจอร์ (Rogers) นั้น เชื่อว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาคือ “การที่ศักยภาพของมนุษย์ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่” และผู้ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้แล้ว จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ด้วยความเชื่อมั่นในตนเองและภูมิใจในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ วิชัย ดิสสระ (2535 : 82) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้ โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตน เพราะถ้าศักยภาพของคนได้รับการพัฒนาให้สมบูรณ์แล้ว มนุษย์จะมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างสมบูรณ์ด้วย

นอกจากนั้นการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของโรเจอร์ (Rogers) นั้น ได้กล่าวถึงลักษณะของครูผู้สอนในแนวนี้ว่า ครูต้องมีความเชื่อและศรัทธาในความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน มีความไว้วางใจ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนให้ถึงขีดสูงสุด ครูต้องมีความจริงใจให้เกียรติและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน (วัฒนาพร ระบุทุกข. 2541 : 5)

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีของโรเจอร์ (Rogers) นั้น การเรียนการสอนเป็น การปฏิสัมพันธ์ และการร่วมมือระหว่างครูและผู้เรียน ครูเป็นผู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาศักยภาพของตนได้ง่ายขึ้น และศักยภาพของผู้เรียนจะได้รับการบูรณาการ หรือพัฒนาขึ้นอย่างสมบูรณ์เต็มที่ (วิชัย ดิสสระ. 2535 : 82)

ทฤษฎีความต้องการขั้นพื้นฐานของ มาสโลว์ (Maslow) (วิชัย ดิสสระ 2535 : 83 – 84) มีความเชื่อว่าความต้องการของมนุษย์นั้นไม่มีที่สิ้นสุด แม้จะได้รับการตอบสนองก็ตาม และหากไม่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการจะเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งมาสโลว์ (Maslow) ได้ลำดับความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ไว้ดังนี้

1. ความต้องการทางร่างกาย ซึ่งเป็นความต้องการขั้นต่ำสุด ได้แก่ อาหาร อากาศ น้ำ ที่อยู่อาศัย แสงสว่าง เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ
2. ความต้องการความปลอดภัย เป็นความรู้สึกต้องการความปลอดภัยและความมั่นคงในชีวิต
3. ความต้องการทางสังคม เป็นความต้องการที่สูงกว่าระดับที่ 2 เป็น

ความรู้สึกรักใคร่กลมเกลียวเป็นหนึ่งเดียวและอยากได้รับความรักจากผู้อื่น

4. ความต้องการได้รับการยกย่องในสังคม เป็นความต้องการที่ต่อเนื่องจากระดับที่ 3 คือ ได้รับการยอมรับว่าเป็นสมาชิกของสังคม ได้รับการยกย่องนับถือจากสมาชิกในกลุ่ม

5. ความต้องการเป็นตัวของตัวเองเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ ซึ่งอยู่ในระดับที่ยากมาก เป็นความรู้สึกว่า เมื่อทำสิ่งใดไปจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ทำให้เกิดความมั่นใจภูมิใจในตนเอง

นอกจากนั้น มาสโลว์ (Maslow) เชื่อว่า เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานแล้ว จึงจะเกิดความรู้และยอมรับในธรรมชาติของตนเอง เข้าใจตนเอง อันจะทำให้เกิดการบูรณาการในตนเอง ซึ่งจะทำให้คนมีลักษณะดังต่อไปนี้ (สมจิต ธนสุกาญจน์. 2522 : 156) คือ

1. เกิดการยอมรับความจริงได้อย่างดี
2. ยอมรับตัวเองและผู้อื่น และธรรมชาติ
3. ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเองมากขึ้น
4. สามารถยอมรับปัญหาต่าง ๆ
5. สามารถแยกตัวเองออกจากผู้อื่นได้
6. เป็นตัวของตัวเอง
7. มีความทราบซึ่งระดับสูง
8. มีประสบการณ์ระดับยอด
9. ยอมรับความเป็นมนุษย์ของคนอื่น
10. รักความเป็นประชาธิปไตย
11. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
12. มีค่านิยมที่ถูกต้อง
13. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

จากแนวคิดของ มาสโลว์ (Maslow) แสดงให้เห็นถึงความต้องการระดับต่าง ๆ ของมนุษย์ที่ต้องได้รับการตอบสนอง ดังนั้นการเรียนรู้ในแนวนี้นั้นความรู้สึกภายใน อารมณ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ กระบวนการเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภายใน (intrinsic learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบพึ่งตัวเอง และเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นการจัดการเรียนการสอน ครูต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และค้นพบตัวเอง ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ จริยธรรม ครูต้องนำจิตวิทยานี้ไปเป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามความต้องการของ ผู้เรียนด้วยและสนองต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน

ทฤษฎีการพิจารณาและเสริมสร้างค่านิยม ของ แรทส์ (Raths)(วัชร ฐวธรรม. 2538 : 133, 135) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นสิ่งที่บุคคลเลือกและยึดถือเป็นหลักในการดำรงชีพของตน บุคคลที่ไม่มีค่านิยมในการดำรงชีวิตมักจะเป็นผู้ที่ตัดสินใจช้า โลเล เคว้งคว้าง ฯลฯ เพราะขาดอุดมการณ์ในการตัดสินใจ แต่บุคคลที่มีค่านิยมถูกต้องชัดเจน มักสามารถตัดสินใจได้รวดเร็ว มีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีเจตคติที่ดีต่อตัวเอง และจะประพฤติปฏิบัติตนตามที่ตัวเองเป็นเช่นนั้น ดังนั้นหน้าที่ของครูผู้สอน ต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาค่านิยมที่ถูกต้อง และยึดถือเป็นหลักในการดำรงชีวิตของตน มีเจตคติที่ดีต่อตนเอง เมื่อผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อตัวเองแล้ว ก็จะมีการยอมรับ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและยึดถือค่านิยมที่ถูกต้องเป็นหลักในการดำรงชีวิตของตน แรทส์ (Raths)ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า ค่านิยมที่แท้จริงมีลักษณะครบ 7 ประการ ซึ่งเป็นค่านิยมที่บุคคลควรปฏิบัติดังนี้

1. เลือกอย่างเสรีโดยไม่ถูกบังคับ
2. เลือกจากตัวเลือกหลายตัว
3. เลือกโดยผ่านการพิจารณาถึงผลที่จะตามมาทั้งทางบวกและทางลบ
4. ภูมิใจในสิ่งที่ตนได้เลือก
5. ยอมรับในสิ่งที่ได้เลือกอย่างเปิดเผย
6. หลังจากเลือกแล้วได้ลงมือปฏิบัติตามค่านิยมนั้นจริง
7. ปฏิบัติตามค่านิยมที่เลือกอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการดังกล่าว เป็นกระบวนการพัฒนาตนเอง (Self-Development) แสดงให้เห็นว่า เมื่อมนุษย์เรียนรู้จักตัวเอง และเข้าใจบุคลิกภาพของตน จากการใช้วิธีการในการหาทางเลือกปฏิบัติหลาย ๆ อย่าง และเลือกปฏิบัติค่านิยมที่ตนเลือก ด้วยความสมัครใจ ดังนั้นบุคคลจะสามารถดำเนินชีวิตตามค่านิยมของตน มีความคิด ความรู้สึก และการกระทำสอดคล้องกัน บุคคลนั้นจะสามารถใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มประสิทธิภาพ นอกนั้นผู้เรียนยังเกิดความตระหนักในคุณค่าของตัวเองและผู้อื่น มั่นใจในศักยภาพของตน และพร้อมที่จะทำประโยชน์แก่สังคมและส่วนรวม

ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences) เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของโลกที่สลับซับซ้อน และหลากหลาย ดังนั้นการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ต้องเป็นการศึกษาที่หลากหลายวัฒนธรรม และเป็นการศึกษาเพื่อเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ในโลก เป็นการสร้างศักยภาพของผู้เรียน ให้สามารถเผชิญปัญหาและสถานการณ์ อย่างเต็มศักยภาพของความเป็นมนุษย์ (กรมวิชาการ. 2541 : 53) เรื่องศักยภาพที่หลากหลายของมนุษย์นั้น แต่เดิมเรามักเชื่อว่า ผู้ที่มีเชาว์ปัญญาเลิศ จะต้องสามารถสอบวัดเชาว์ปัญญาด้านภาษา และคณิตศาสตร์ แต่ที่จริงแล้ว มนุษย์ยังมีปัญญ่อีกหลายด้านที่ถูกละเลย มนุษย์มีความเชื่อเช่นนี้มาเป็นเวลายาวนาน จนกระทั่ง ปี 1983 การ์ดเนอร์ (Gardner) (กรมวิชาการ. 2541 : 52) ได้กล่าวว่า มนุษย์มีพหุปัญญา คือ ปัญญาต่าง ๆ 8 ด้านดังนี้

1. ด้านภาษา
2. ด้านตรรกศาสตร์และการคิดคำนวณ
3. ด้านมิติสัมพันธ์
4. ด้านดนตรี
5. ด้านกีฬา
6. ด้านมนุษยสัมพันธ์
7. ด้านการรู้จักตนเอง
8. ด้านสิ่งแวดล้อม

จากทฤษฎีพหุปัญญาที่ การ์ดเนอร์ (Gardner) เชื่อว่า แต่ละคนจะมีสติปัญญาไม่เท่ากัน ในทุกด้าน แต่ทุกคนมีโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพของคนได้เช่นกัน โดยการได้รับการสนับสนุน ที่ถูกทาง และการแนะแนวที่เหมาะสมตั้งแต่เด็ก และช่วยอายุที่เหมาะสม จะทำให้บุคคลได้รับการช่วยเหลือและพัฒนาด้านศักยภาพและสติปัญญาที่เหมาะสม เป็นประโยชน์ต่อตัวเองและสังคม ดังนั้นเมื่อรู้ว่า สติปัญญาของมนุษย์มีหลากหลายด้านแล้ว ครูและโรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนอย่างน้อย 2 ด้าน ด้วยเหตุผลดังนี้

1. เด็กทุกคนมีความสนใจ และความสามารถที่แตกต่างกัน จึงไม่ควรเรียนรู้ด้วยวิธีเดียวกัน

2. ตามความเป็นจริงของโลกปัจจุบัน ไม่มีใครสามารถเรียนรู้ได้ครบถ้วนทุกสิ่งทุกอย่างอย่างนักเรียนต้องเลือกเรียนสิ่งที่เหมาะสมกับตนเอง และผู้เกี่ยวข้องต้องให้ข้อมูลที่ มีทางเลือก ดังนั้นโรงเรียนที่จัดการเรียนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ต้องมีชีวิตและประเมินผลหลายมิติ คือ ทั้งด้านความรู้ ปัญญา และจิตใจ

ดังนั้นแนวคิดตามทฤษฎีพหุปัญญา โรงเรียนต้องจัดวิธีการสอน โดยให้นักเรียนได้มีโอกาเรียนตามวิธีการของแต่ละคน ให้นักเรียนมีโอกาสแสดงออกทางสติปัญญา ด้านความรู้ ความคิด และค่านิยมต่าง ๆ ให้เด็กมีทางเลือกมากขึ้น เพื่อพัฒนาศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ไปสู่สังคมโลก ซึ่งเป็นสังคมที่จะต้องพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งแนวคิดตามทฤษฎีนี้สอดคล้องกับที่ ประภาศรี สีหอำไพ (2540 : 216) ได้พูดถึงพื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรมของมนุษย์ว่า เป็นการแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาของชีวิต ดังนั้นระบบจริยธรรมจะทำให้คนมีคุณภาพ มีศักยภาพ ใช้ความคิดในทางสร้างสรรค์ ใช้ปัญญาวิเคราะห์ความขัดแย้ง ทำให้มนุษย์มีคุณค่าของความเป็นมนุษย์ และอยู่ในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์และสงบสุข ตามแนวคิดนี้ครูสามารถนำมาจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมแก่เด็กได้

จากทฤษฎีของกลุ่มมนุษย์นิยม ตลอดจนทฤษฎีการพิจารณา และเสริมสร้างค่านิยม (Value Clarification) และทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences) เป็นหลักจิตวิทยาที่ครูต้องเรียนรู้เพื่อนำมาปรับใช้กระบวนการเรียนการสอนบูรณาการจริยธรรม เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของครู ได้สนองตอบการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ทำให้ครูเข้าใจเด็กมาก

ขึ้นเกิดการยอมรับและการร่วมมือในการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนสังกัดองค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ ในปัจจุบัน

การสอนบูรณาการจริยธรรม

การสอนการบูรณาการจริยธรรม เป็นการนำหลักการใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยนำจริยธรรมมาหลอมรวมกับเนื้อหาวิชาการต่างๆ ให้กลมกลืนกันเพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนในด้าน สติปัญญา และคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อมๆ กัน ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของการสอนแนวนี้ไว้ดังต่อไปนี้

ชาตรี สำราญ (2542 : 23-24) ให้ความหมายของการบูรณาการว่า เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบบเชื่อมโยง สิ่งที่ยื่นเข้ากับชีวิตจริงแล้ว ยังได้เน้นการสอดแทรกคุณธรรมต่างๆ เข้าไปด้วยซึ่งถือว่าการบูรณาการคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไปในการจัดการเรียนการสอนของครูด้วย

พระธรรมปิฎก (2540 : 50-51) ได้ให้ความหมายการสอนบูรณาการจริยธรรมไว้อีกแง่มุมหนึ่งดังนี้ว่า “การบูรณาการจริยธรรมนั้น เป็นการประสานคนเข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมให้เกิดความพอดีและเป็นอยู่อย่างดี” ซึ่งหมายถึงการนำเอาจริยศึกษามารวมกับการมนุษยให้เป็นการพัฒนาคนให้ครบทุกด้าน เป็นการพัฒนาดังจะเกิดประโยชน์แก่สังคมและธรรมชาติโดยส่วนรวม นอกจากนั้นยังได้ให้แนวความคิดของการสอนบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนว่า การสอนจริยธรรมในระบบโรงเรียนในปัจจุบันนั้นควรเน้นการสอนด้วยการให้จริยธรรมประสานกลมกลืนกับเนื้อหาวิชาการอื่นๆ ให้เกิดความสมดุลกันกลมกลืนกัน ดังนั้นการสอนจริยธรรมแบบบูรณาการจะไม่แยกเนื้อหาของจริยศึกษาออกจากวิชาอื่น ๆ

นอกจากนั้น เพ็ญศิริ จิระเดชากุล (2539 : 42) ยังได้อธิบายถึงการสอนบูรณาการจริยธรรมในแง่ที่กว้างออกไปอีกว่าจะสามารถนำเอาความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างไร โดยที่ครูทุกคนควรจะเป็นครูจริยศึกษาด้วย

จากแนวคิดและความหมายของการสอนบูรณาการจริยธรรมที่มีผู้กล่าวไว้หลายแนวความคิดที่แตกต่างกันไปนั้น พอจะสรุปได้ว่า การสอนแบบบูรณาการจริยธรรมนั้น เป็นการสอนจริยธรรมโดยตัวครูผู้สอนซึ่งทุกคนสามารถเป็นครูจริยได้ นั่นต้องตระหนักถึงบทบาทในการเน้นและปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนในทุกเนื้อหาวิชาที่สอน และทุกโอกาสโดยไม่จำเป็นต้องแยกหรือตั้งเนื้อหาจริยธรรมขึ้นมาเป็นพิเศษแต่ครูผู้สอนนั้นสามารถโยงความรู้ในเนื้อหาวิชาการที่เรียน และประเด็นของจริยธรรมในเนื้อหานั้นมาผสมผสานเข้าด้วยกันและเน้นให้นักเรียนได้เห็นถึงความสำคัญของจริยธรรมไปพร้อมกัน ด้วยวิธีการต่างๆ ที่ครูสามารถนำมาใช้ในการอภิปรายหรือในการพูดคุยกับนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเข้าใจง่ายขึ้น ดังนั้นการสอนบูรณาการจริยธรรมที่ครูฝึกฝนเด็กทุกวันและทุกวิชานั้น จะเป็นการพัฒนาคุณ

ธรรมชาติของนักเรียนโดยต่อเนื่องและยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริงของตนได้ด้วย ซึ่งเมื่อผู้เรียนได้ฝึกฝนเช่นนี้ประจำ ก็จะปฏิบัติตามได้โดยไม่ยาก จนกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของตนจึงเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้เรียนดังนี้ และเป็นความต้องการของสังคมปัจจุบัน อันจะส่งผลให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข เพราะจิตสำนึกของคนในสังคมที่ก่อรูปไปด้วยคุณธรรมและจริยธรรมเป็นสำคัญ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการจริยธรรม

งานวิจัยในต่างประเทศยังไม่มีผู้ใดวิจัยเกี่ยวข้องกับประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการจริยธรรมโดยตรง แต่มีใกล้เคียงดังนี้

ลานนอตติ (Iannotti, 1978 : 5216 -B) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พัฒนาการของการสำรวจ การปลูกฝัง การเห็นใจผู้อื่น ความไม่เห็นแก่ตัว และความก้าวร้าว การวิจัยในครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นเด็กอายุ 6 ปี 30 คน อายุ 9 ปี 30 คน โดยแบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม ให้กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มทดลอง กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มควบคุม ในกลุ่มทดลองนั้นจะแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มย่อยอีก กลุ่มละ 5 คน แต่ละคนในกลุ่มจะถูกกำหนดให้มีบทบาทต่าง ๆ กัน ตามเรื่องที่ได้อ่านเมื่ออ่านแล้วเด็กแต่ละคนก็จะแสดงบทบาทไปตามบทของตน ซึ่งอาจเป็นการแสดงทางกาย วาจา หรืออารมณ์ แต่ละกลุ่มจะมีการเปลี่ยนบทบาทในทุก 5 นาที เด็กจะมีประสบการณ์อย่างน้อย 5 บทบาท ต่าง ๆ กัน ในช่วงการฝึกครั้งหนึ่ง ส่วนกลุ่มควบคุมก็จะอ่านเรื่องเกี่ยวกับกลุ่มที่ทดลองสวมบทบาท แล้วจะมีการถามว่าความรู้เกี่ยวกับเนื้อเรื่องนั้นโดยผู้ฝึก การฝึกทั้งหมดใช้เวลา 10 วัน วันละ 25-35 นาที ซึ่งผลของการวิจัยครั้งนี้พบว่า การฝึกสวมบทบาทมีผลต่อการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเห็นได้ชัด

ฮิลตัน (Hilton, 1978 : 3375 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างระดับตัดสินใจทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กับระดับความเชื่อของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และสติปัญญา ตัวอย่างประชากรคือ นักเรียนเกรด 11 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เดนเวอร์ จำนวน 195 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ The Defining Issues Test (Rest, 1974) , The Interpersonal Trust Scale (Rotter, 1972) และสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลสำมะโนประชากรซึ่งประกอบไปด้วย ชื่อ ที่อยู่ อาชีพ รายได้ การศึกษาของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง แล้วนำมาคิดเป็นคะแนนสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองใช้ข้อมูลจากระเบียนสะสมมาวัดคะแนนของระดับสติปัญญาของนักเรียนแต่ละคน การวิเคราะห์ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามก็คือ การตัดสินใจทางจริยธรรมและตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร คือความเชื่อระหว่างบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และระดับสติปัญญา ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระที่สามารถทำนายผลในการตัดสินใจทางจริยธรรมได้ดีที่สุด ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามคือการตัดสินใจทางจริยธรรมและตัวแปรอิสระเกี่ยวกับระดับสติปัญญา มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามคือ การตัดสินใจทางจริยธรรมกับตัวแปรอิสระคือ สถานภาพ

ทางเศรษฐกิจและสังคม ตัวแปรอิสระทั้งสองคือ ระดับสติปัญญาและสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม สามารถทำนายตัวแปรตามคือ การตัดสินใจทางจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.1 ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างตัวแปรตามคือการตัดสินใจทางจริยธรรมกับตัวแปรอิสระเกี่ยวกับความเชื่อระหว่างบุคคลมีสหสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างตัวแปรอิสระเกี่ยวกับระดับสติปัญญา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และตัวแปรอิสระเกี่ยวกับระดับสติปัญญากับความเชื่อระหว่างบุคคล

โอซากะ (Osakwe. 1981 : 2056-A-2057 -A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาจริยธรรม : ทักษะการอภิปรายเกี่ยวกับประสบการณ์เบื้องต้น โดยใช้รูปแบบพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (สำหรับครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในไนจีเรีย) การวิจัยครั้งนี้ต้องการเสนอการพัฒนาการของหลักสูตรพัฒนาการสอนของครูโดยมีแบบอย่างการพัฒนาการของโคลเบอร์ก ซึ่งกล่าวว่า พัฒนาการทางจริยธรรมเกิดขึ้นทีละขั้นในโครงสร้างทั้ง 6 เป็นลำดับ อันเป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ทุกคนจะผ่านขั้นต่างๆโดยไม่มีใครกระโดดข้ามขั้น แต่ว่าก้าวช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมขั้นหนึ่งไปยังอีกขั้นหนึ่ง ในการนี้อาจช่วยได้โดยการชี้แจงอภิปราย ซึ่งต้องมีการนำเรื่องแต่ละเรื่องที่จะช่วยในการพัฒนาของโคลเบอร์กนำไปสู่สถานการณ์ที่ขัดแย้งสภาพการณ์เช่นนี้ ครูในฐานะผู้นำต้องรู้ทักษะการชี้แจงอันประกอบไปด้วย

1. ความสามารถที่จะรู้ว่าคำตัดสินนั้นอยู่ในขั้นใด
2. ความสามารถในการกระตุ้นให้ไปสู่ที่สูงขึ้น

วิธีการที่ใช้เป็นแบบประเมินผลโดย 1. เตรียมเนื้อหาในหลักสูตร 2. ทดลองกับกลุ่มครู 3. ปรับปรุงผลและนำไปใช้ในที่สุด จุดมุ่งหมายของการทดลองนี้เพื่อประเมินว่าขอบเขตใดในหลักสูตรที่จะช่วยเสริมการสอนข้างต้น เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินเป็นแบบปรับปรุงของเรสต์ (Rest's Defining Issues Test) ใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรครูที่เข้าร่วมประชุมฝึกอบรม ผลการวิจัยพบว่า ครูสามารถเรียนรู้การตัดสินใจทางจริยธรรมได้มากกว่า 75 เปอร์เซ็นต์

ลองกัโอบาร์ดี (Longobardi. 1982 : 3959 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการฝึกอบรมครูที่มีผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียน การวิจัยในครั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นครูซึ่งทำการสอนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง ซึ่งตั้งอยู่ในตำบลเล็กๆทางตะวันตกของบอสตัน ครูเหล่านี้ได้ผ่านการฝึกทั้งในด้านเทคนิค การนำการอภิปรายทางจริยธรรมและยังได้เข้าร่วมในการอภิปรายทางจริยธรรมที่ยากๆ เพื่อส่งเสริมและยกระดับขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมในตนเองของครูเหล่านั้น ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามคือ The Rest's Defining Issues Test ให้ครูและนักเรียนตอบก่อนทั้งหลังกระบวนการ และใช้แบบสอบถามนี้กับครูอีกกลุ่มในกลุ่มควบคุมที่ไม่มีเคยมีพัฒนาการทางด้านจริยธรรมมาก่อนเลย โดยให้ครูและนักเรียนตอบก่อนและหลังกระบวนการเช่นกัน ผลการวิจัยพบว่า ทั้งกลุ่มครูที่เคยมีประสบการณ์และกลุ่มควบคุมมีระดับขั้นของการพัฒนาทางจริยธรรมที่ดีขึ้น แต่เมื่อนำทั้งสองกลุ่มมาเปรียบเทียบกันแล้วปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ผู้วิจัยจึงสรุปว่า

1. การให้การอบรมครูยังไม่เพียงพอ
2. ผู้วิจัยคิดว่าครูแต่ละคนแม้จะรู้และเข้าใจในสถานการณ์ยากๆนั้นก็ตาม แต่ก็อาจมีปฏิกิริยาแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ของเขา
3. ครูอาจจะยังไม่เข้าใจสถานการณ์ที่ยากนั้นจริง จนกว่าเขาจะมีประสบการณ์ด้วยตัวเอง

เลวิส (Lewis, 1982 : 5088 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง พัฒนาการทางจริยธรรม และพัฒนาการทางพุทธิปัญญา ของเด็กพิเศษ โดยพิจารณาจากตัวแปร ด้านเพศ สถานะทางเศรษฐกิจสังคม และอายุ โดยศึกษาความสัมพันธ์ของพัฒนาการทางจริยธรรมและความรู้ของนักเรียนที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งแตกต่างในเรื่องของเพศ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และอายุ เครื่องมือที่ใช้การให้คะแนน "P" จาก Defining Issues Test ส่วนคะแนนที่ให้เพื่อวัดพัฒนาการทางความรู้ใช้ของเพียเจต์ (Inventory of Piaget's Development Tasks) และใช้ Home Index เพื่อดูสถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียน 120 คน เป็นชาย 60 คน หญิง 60 คน ซึ่งมาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาแถบชานเมืองและชนบท จากเกรด 10,11 และ 12 การวิเคราะห์ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (3 – Way Analysis of Variance) โดยใช้การวิเคราะห์เชิงจริยธรรมทางความรู้ และสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลจากการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีสำคัญในพัฒนาการทางจริยธรรม ระหว่างนักเรียนที่มีความสามารถกับนักเรียนปกติ รวมทั้งพัฒนาการทางด้านความรู้และจริยธรรม มีความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางด้านความรู้และสถานภาพทางเศรษฐกิจ ไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศ อายุ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทางพัฒนาการทางความรู้และจริยธรรม นักเรียนที่มีความสามารถมากมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับนักเรียนปกติในเรื่องสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

ส่วนในประเทศไทยมีผู้วิจัยเกี่ยวข้องกับประสบการณ์การเรียนรู้ บูรณาการจริยธรรมยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัย แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงดังนี้

อาภรณ์ ปรีดาสุวรรณ (2527 : ง-ฉ) ได้สอบถามการสอบของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ได้รับการฝึกอบรมจากโครงการอบรมครูประจำการในการสอนสอดแทรกจริยธรรมตามหลักสูตรประถมศึกษาตามการรับรู้ของครูและนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความเห็นว่าการนำเทคนิคต่างๆไปใช้ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์มีการเปลี่ยนระดับการนำไปใช้เรียงลำดับดังนี้ มากที่สุด คือ กลุ่มงานพื้นฐานอาชีพ รองลงมาคือกลุ่มประสบการณ์พิเศษ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มทักษะ (ภาษาไทย และคณิตศาสตร์) ด้านการรับรู้ของนักเรียน นักเรียนมีความเห็นว่าหลังจากที่ครูได้รับการฝึกอบรมแล้ว ครูมีพฤติกรรมการสอนอยู่ในระดับใช้บ่อยครั้งใน 2 ข้อ คือ ให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และสังเกตนักเรียนทำงานอย่างใกล้ชิด

ปณิธาน นุ่มศิริ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชา

ภาษาไทยและครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานครจำนวน 317 คน
เกี่ยวกับการสอดแทรกจริยธรรมในการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านความ
สำคัญและความสัมพันธ์ของจริยธรรมที่มีต่อวิชาภาษาไทย ผลการวิจัยพบว่า

1. จริยธรรมมีความสำคัญและมีความสัมพันธ์ต่อวิชาภาษาไทยอยู่ในระดับมาก
  2. หัวข้อจริยธรรมที่ควรนำมาสอดแทรกจริยธรรมอยู่ในระดับมากคือ ความซื่อสัตย์
สุจริตและความกตัญญูกตเวที
  3. เนื้อหาภาษาไทยที่ควรสอดแทรกจริยธรรมอยู่ในระดับมากคือการใช้ภาษาและ
วรรณคดี
  4. ครูภาษาไทยควรสอดแทรกจริยธรรมด้วยวิธีการปลูกฝังจริยธรรม โดยการเปิด
โอกาสให้นักเรียนได้ประพฤติปฏิบัติเพื่อแสดงถึงความเป็นผู้มีจริยธรรมอยู่เสมอๆ เช่น ให้
นักเรียนประหยัดน้ำ ไฟ รักษาความสะอาดของห้องเรียนและโรงเรียน
  5. ครูภาษาไทยควรสอดแทรกจริยธรรมโดยตรงด้วยวิธีการใช้กิจกรรมคือ จัดป้าย
นิเทศ และแสดงบทบาทสมมติ
  6. ครูภาษาไทยควรสอดแทรกจริยธรรมตามสภาพการณ์ โดยครูยกย่องชมเชยและ
ประกาศความดี ความสามารถของนักเรียนผู้มีความประพฤติดีแต่งกายเรียบร้อย และในการ
ตรวจ ดัดสิน ให้คะแนนต่างๆครูต้องกำหนดเกณฑ์ไว้ล่วงหน้าและกระทำอย่างยุติธรรม
  7. ครูภาษาไทยควรสอดแทรกจริยธรรมด้วยการสอนแบบสัมพันธ์วิชา โดยครูนำ
เนื้อหาความรู้จากวิชาอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาจริยธรรมที่มีอยู่ในวิชาภาษาไทยมาสอนให้
สัมพันธ์กัน จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอโปรแกรมการสอดแทรกจริยธรรมในการสอนภาษา
ไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งประกอบไปด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เนื้อหา
จริยธรรมและภาษาไทย บทบาทของครูภาษาไทยในการปลูกฝังจริยธรรม วิธีการสอดแทรก
จริยธรรมในการสอนภาษาไทย การติดตามผล และตัวอย่างแผนการสอน
- อรุณศรี อึ้งประเสริฐ (2533 : บทคัดย่อ) การนำเสนอรูปแบบการสอดแทรกความรู้
ด้านจริยธรรมในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเป็น
อาจารย์สอนวิชาคณิตศาสตร์ที่สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในเขตการศึกษา 9
จำนวน 255 คน โดยผู้วิจัยสร้างรูปแบบการเรียนการสอนสอดแทรกด้านจริยธรรม และสอบถาม
ความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง ความรู้ด้านจริยธรรมที่สอดแทรกคือ ความรับผิดชอบ ความ
ซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวที ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ความสามัคคี
การประหยัด ความยุติธรรม ความมีเหตุผล ความอดุสาหะและความเมตตากรุณา ผลการวิจัย
พบว่าวิธีการทางอ้อมที่จะสอดแทรกความรู้ทางจริยธรรมในการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์
คือ ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ เช่น มอบหมายให้ทำงานล่วงหน้า การแบ่งกลุ่มให้ทำงาน การให้
นักศึกษาทำงานเป็นรายบุคคล นอกจากนี้ครูใช้กลวิธีการสอนโดยยกตัวอย่างโจทย์ปัญหาที่
อ้างอิงถึงความรู้ด้านจริยธรรม

ชุดิมา ปัญญาพินิจนุกร (2540 : 175 -177) ได้พัฒนาหารูปแบบการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมทางการพยาบาล โดยบูรณาการแนวคิดเชิงพุทธ และการเน้นปัญหาเป็นหลัก ซึ่งใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในหอผู้ป่วยด้วยวิธีบันทึกกระบวนการ การเรียนการสอนแบบเน้นปัญหาเป็นหลักผสมผสานกับแนวคิดการพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธด้วยมรรคมีองค์แปด โดยทดลองกับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2539 ผลการวิจัยพบว่า

1. การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมทางการพยาบาล จากการออกแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกันและในระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.01 จากการออกแบบประเมินพฤติกรรมจริยธรรมตามแนวมรรคมีองค์แปดก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ กลุ่มทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ส่วนกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยคะแนนก่อนทดลองสูงกว่าหลังการทดลอง และในระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมทางการพยาบาลด้านการนำไปใช้

ครูคลีนิกมีความเห็นว่า ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้จริงเพื่อเสริมสร้างจริยธรรม มีความเหมาะสมมาก นักศึกษาประเมินว่ามีความเหมาะสมมากที่สุดเกือบทุกขั้นตอนกับความพึงพอใจครูคลีนิกประเมินว่าเนื้อหาสาระช่วยให้เข้าใจขั้นตอนการเรียนรู้ชัดเจนดีขึ้นและสามารถเตรียมพร้อมในการนิเทศ มีความมั่นใจต่อการแสดงบทบาท และการเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักศึกษา

นักศึกษาประเมินว่า การได้วิเคราะห์จริยธรรมตามแนวมรรคมีองค์แปดเป็นการเรียนรู้ที่มีประโยชน์มาก เสนอแนะว่าควรจะมีการส่งเสริมให้นักศึกษาทุกคนได้เรียนรู้ในลักษณะนี้อีก

มยุรา วาปีโส (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาการปฏิบัติงานของครูตามโครงการการฝึกอบรมบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนสังกัดองค์กรสังคมมณฑล กรุงเทพฯ จากกลุ่มตัวอย่าง 399 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามปรากฏว่าในด้านการใช้ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีทางจิตวิทยาการเรียนการสอนบูรณาการนั้น ครูได้ปฏิบัติในทุกข้อ โดยครูส่วนใหญ่ได้นำความคิดส่วนใหญ่จากการบูรณาการจริยธรรมนั้น ครูส่วนใหญ่ได้มีการปฏิบัติในทุกข้อโดยครูได้มีการบูรณาการจริยธรรมในการกำหนดจุดประสงค์ของแผนการสอนด้วยจิตพิสัย(คุณธรรมจริยธรรม) มากที่สุดแต่ครูพบปัญหาเรื่องความจำกัดด้านเวลา ในด้านการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางครูได้ปฏิบัติมาก โดยครูได้นำจิตวิทยาต่างๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ใน

การเสริมแรง แต่ยังมีปัญหาในเรื่องจำนวนนักเรียนในห้องเรียนมีมากจัดกิจกรรมได้ลำบากในด้านการวัดประเมินผลพบว่าครูส่วนใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่าไม่ได้ปฏิบัติ โดยก่อนสอน ขณะสอน และหลังสอนครูได้มีการประเมินด้านคุณธรรมของผู้เรียนโดยใช้การสังเกตมากที่สุด แต่ยังมีปัญหาเนื่องจากการประเมินด้านคุณธรรมจริยธรรม ต้องใช้เวลานานและต่อเนื่อง ส่วนด้านการนิเทศเยี่ยมเยียนการสอนนั้นครูส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากการมีผู้ให้การนิเทศ เพราะได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันและกันแต่ยังมีปัญหาเนื่องจากต้องใช้เวลามากในการเดินทาง

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศไทยพบว่าการสอนโดยการสอดแทรกจริยธรรม ครูได้เห็นความสำคัญของการสอดแทรกจริยธรรมและได้ปฏิบัติและนำไปใช้ ในการสอนทั้งยังพบว่าวิธีการบูรณาการจริยธรรมลงไปในวิชาต่างๆที่สอนก็มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังจริยธรรมให้กับนักเรียนในระดับหนึ่ง

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตของบุคคลแบบลักษณะมุ่งอนาคต

3.1 ลักษณะมุ่งอนาคต

ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคต

มีด (Mead. 1971 : 175) กล่าวว่าลักษณะมุ่งอนาคตเป็นความสามารถของบุคคลเป็น การคาดการณ์เกี่ยวกับตนเองในอนาคต

โรบินสัน (กนกวรรณ อุ่นใจ. 2535 : 24 ; อ้างอิงมาจาก Robinson. 1971 : 1225-B) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง การวางแผนการระยะยาวเกี่ยวกับอนาคตของบุคคล

มิสเชล (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ 2529 : 99 ; อ้างอิงมาจาก Mischel. 1974 : 287) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตไว้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นความสามารถของบุคคล ในการคาดการณ์ไกลและเล็งเห็นความสำคัญของผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถวางแผนการปฏิบัติเพื่อรับผลดีหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

ซีจีเนอร์ (Seginer. 1991 : 224 – 237) ได้กล่าวถึง ลักษณะมุ่งอนาคตโดยการรวบรวม จากนักจิตวิทยาอื่น ๆ ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเกี่ยวข้องกับทฤษฎีที่ไร้เดียงสาของแต่ละบุคคล สำหรับพยากรณ์อนาคต ซึ่งประกอบด้วยวางแผน ความปรารถนา ความหวังและความกลัว เกี่ยวกับความเป็นไปได้ของเหตุการณ์และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สำคัญ รวมทั้งจินตนาการใน อนาคตของแต่ละบุคคล ความต้องการ ค่านิยมของบุคคลที่เกี่ยวกับการมุ่งด้านอารมณ์และ คุณสมบัติด้านสติปัญญา

ทรอมสดอร์ฟ (Pulkkinen, Lea and Ronka, Anna. 1994 : 261 ; citing Trommsdorff. 1983) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตไว้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นการคาดการณ์และ ประเมินตนเองในอนาคตที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 24) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตไว้ว่าเป็น ความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล ซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมของการอดใจรอได้ใน

สถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การรอรับรางวัลที่ใหญ่กว่าในอนาคตแทนรางวัลเล็กน้อยซึ่งจะได้รับในทันทีหรือการงดบำบัดความต้องการในปัจจุบันของตน เพราะเล็งเห็นผลร้ายที่จะเกิดตามมาหรือการเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต ลักษณะมุ่งอนาคตนี้ตรงข้ามกับลักษณะมุ่งปัจจุบันและอาจเป็นบุคลิกภาพของบุคคลได้

เพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2527 : 15) กล่าวว่า ลักษณะนิสัยมุ่งอนาคต หมายถึง ลักษณะนิสัยที่อดได้รอได้ รู้จักหักห้ามใจตนเองเพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางความสำเร็จหรือผลตอบแทนที่ยิ่งใหญ่หรือที่มีคุณค่ามากกว่า

พนิดา สินสุวรรณ (2527 : 8) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคลซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่อดได้รอได้ในสภาพการณ์ต่าง ๆ เพราะเล็งเห็นผลที่จะเกิดตามมาหรือการเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต

จรรจา สุวรรณทัต (2531 : 48) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง เป็นลักษณะของการมองสู่อนาคตข้างหน้าซึ่งเป็นการมองที่ลึกซึ้ง กว้างไกล ที่ไม่ได้มีผลเพียงแต่ตัวผู้มองเท่านั้น หากครอบคลุมไปถึงบุคคลอื่นและสังคมมนุษยชาติ ที่บุคคลนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย และถือว่าเป็นจิตลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

บุญรับ ศักดิ์มณี (2532 : 16) กล่าวว่า การมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถทางความรู้และการคิด ตลอดจนการรับรู้ถึงสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งที่เป็นเวลาใกล้ปัจจุบันหรือห่างไกลปัจจุบันออกไปทุกที

สมดุล ชาญนุงศ์ (2533 : 51) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกลและเล็งเห็นผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถวางแผนปฏิบัติรับผลดีหรือแก้ไขปัญหาก็จะเกิดขึ้นในอนาคต

สุรพงษ์ ชูเดช (2534 : 46) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและการบังคับตนเองให้อดได้รอได้หรือเลือกที่จะไม่รับประโยชน์เล็กน้อยในทันที แต่จะรอรับประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่หรือสำคัญกว่าที่ตามมาในภายหลัง

กนกวรรณ อุ้นใจ (2535 : 37) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง เป็นการมองสู่อนาคตของบุคคลโดยผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตเป็นผู้ที่สามารถคาดการณ์ไกลและตัดสินใจเลือกกระทำอย่างเหมาะสมหาแนวทางแก้ไขปัญหาและวางแผนดำเนินการเพื่อเป้าหมายที่ต้องการในอนาคต รู้จักการปฏิบัติให้เกิดการอดได้รอได้และความเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต

จักรวาล ภูพาน์ (2537 : 38) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง เป็นลักษณะของการมองอนาคตของบุคคล การคาดการณ์ไกลการวางแผนเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายในอนาคตของการมองอนาคตของบุคคล การคาดการณ์ไกลการวางแผนเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายใน

อนาคตและสามารถตัดสินใจเลือกอย่างเหมาะสม มีความเพียรพยายามเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และอดได้รอได้เพื่อความสำเร็จในอนาคต

จากความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตที่รวบรวมไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นความสามารถในการมองการณ์ไกล และอนาคตของบุคคลรู้จักวางแผนเพื่อเป้าหมายที่ต้องการในอนาคต มีแนวทางในการแก้ปัญหาและสามารถตัดสินใจเลือกกระทำได้อย่างเหมาะสม เพื่อความเจริญของตนเองและส่งผลต่อประเทศชาติ

ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต

ไรท์ (Wright. 1975 : 298) กล่าวถึง ความสัมพันธ์ลักษณะมุ่งอนาคตไว้ว่า ผู้ที่มีลักษณะนี้สูงจะเป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ ไม่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของศาสนาและกฎหมายและเป็นผู้มีจริยธรรมสูง

โคลเบอร์ก, มิเชล, ไรท์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์จันก. 2520 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Kohlberg. 1964 ; Mischel. 1974 ; Wright. 1975) กล่าวว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงสามารถระงับหรือชลอการบำบัดความต้องการต่าง ๆ ของตนได้ ฉะนั้นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง คือ ผู้ที่สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะและไม่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของศาสนาและกฎหมาย จึงเห็นได้ว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจัดเป็นผู้มีจริยธรรมสูงด้วย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์จันก (2520 : 37) กล่าวถึง ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตว่า เป็นลักษณะหนึ่งของความเป็นพลเมืองดี และเป็นลักษณะหนึ่งซึ่งจะทำให้บุคคลมีความเพียรพยายามต่อสู้อุปสรรคเพื่อความเจริญของตนเองและประเทศชาติ

จรรยา สุวรรณทัต (2531 : 50) กล่าวถึง ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตว่าเป็นลักษณะทางจิตใจที่สำคัญอย่างหนึ่ง และเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลในตัวบุคคลและสังคม ซึ่งลักษณะนี้ยังมีความสัมพันธ์กับลักษณะจิตอื่น ๆ ของบุคคลด้วย ที่สำคัญคือสติปัญญาและจริยธรรม

บุญรับ ศักดิ์มณี (2532 : 7-8) กล่าวถึง ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตว่าเป็นการคำนึงถึงอนาคตและควบคุมพฤติกรรมไปสู่แนวทางนั้น ๆ ทำให้บุคคลสามารถปรับวิธีการและเป้าหมายให้ถูกต้องและสัมพันธ์กัน ซึ่งจันทนา นนทิก (2533 : 32-33) กล่าวว่าบุคคลที่มีเป้าหมายหรือมีการกำหนดสิ่งที่ต้องการไว้ล่วงหน้าที่ชัดเจนย่อมมีความตั้งใจและใช้ความพยายามอย่างจริงจังในการกระทำพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในอนาคต ซึ่งเป้าหมายจะมีหน้าที่สำคัญ 2 ประการ ที่เป็นพื้นฐานของแรงจูงใจที่มุ่งตรงไปสู่พฤติกรรม คือเป้าหมายจะกำหนดแนวทางการตัดสินใจว่าควรจะใช้ความพยายามเท่าใดในการทำงานนั้น เป้าหมายมีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมต่อการทำงานโดยต้องตระหนักถึงความสำคัญ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2529 : 100) กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่มุ่งอนาคต และสามารถควบคุมตนเองได้ ดังต่อไปนี้

1. สามารถคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของอนาคตและตัดสินใจเลือกกระทำอย่างเหมาะสม

2. หาแนวทางแก้ปัญหาและวางแผนดำเนินการเพื่อเป้าหมายในอนาคต

3. รู้จักการปฏิบัติให้เกิดการอดได้รอได้อย่างเหมาะสม

สามารถให้รางวัลและลงโทษตนเองเมื่อกระทำไม่เหมาะสม

สมดุล ชาญนวงศ์ (กนกวรรณ อุ๋นใจ. 2535 : 29 ; อ้างอิงมาจาก สมดุล ชาญนวงศ์. 2533 : 51) ได้สรุปลักษณะของบุคคลที่มุ่งอนาคตและมีการควบคุมตนเองสูงไว้ดังนี้

1. สามารถวางแผนล่วงหน้าได้ และสามารถคาดการณ์ถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

2. สามารถอดได้ รอได้ “ สามารถอดเปรี้ยวไว้กินหวาน ”

3. มีความเชื่อมั่นในผลของการกระทำว่า ทำดีย่อมได้ผลดีตอบแทน

4. เป็นบุคคลที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆอย่างสมเหตุสมผล

5. สามารถงดเว้นจากการกระทำบางชนิดที่สังคมไม่ยอมรับหรือเป็นผลเสียต่อ

สุขภาพได้จากความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตที่รวบรวมไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีและมีจริยธรรมสูง สามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับกาลเทศะ มีเป้าหมายในชีวิต มีการวางแผนเพื่ออนาคต มีความเพียรพยายามเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต เพื่อความเจริญของตนเอง และส่งผลต่อประเทศชาติเป็นลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศด้วย

พัฒนาการของลักษณะมุ่งอนาคต

เนอร์มี (Nurmi. 1991 : 8) ได้กล่าวถึง หลักพัฒนาการของลักษณะมุ่งอนาคตไว้ 3 ข้อ ดังนี้

1. ลักษณะมุ่งอนาคตมีพัฒนาการอยู่ในสิ่งแวดล้อมด้านวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น ความคาดหวังต่าง ๆ ที่เป็นบรรทัดฐานและความรู้ที่เกี่ยวกับอนาคต ซึ่งเป็นพื้นฐานของความสนใจต่อการมุ่งอนาคตและการวางแผน

2. ความสนใจการวางแผนและความเชื่อเกี่ยวกับอนาคต เกิดจากการเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่เฉพาะพ่อแม่ แต่กลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลต่อความคิดของเด็กในเรื่องการวางแผนสำหรับอนาคต (Nurmi. 1991 ; Citing kandel & Lesses. 1969)

ลักษณะมุ่งอนาคตจะดีโดยมีอิทธิพลจิตวิทยาอื่น ๆ ประกอบ เช่น พัฒนาการด้านสติปัญญาและสังคม

นอกจากนี้เนอร์มี (Nurmi. 1991 : 1-59) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตประกอบด้วย

กระบวนการทางจิตวิทยา 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นแรงจูงใจ** บุคคลจะตั้งเป้าหมายขึ้นต้นโดยเปรียบเทียบจากแรงจูงใจค่านิยมและความคาดหวังในอนาคตของตนเองเป็นพื้นฐานสำหรับเป้าหมายในอนาคต
2. **ขั้นวางแผน** บุคคลจะกระทำเพื่อให้เป้าหมายเป็นจริง โดยการวางแผนการทำงานและวิธีการแก้ปัญหาจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อความสำเร็จในอนาคตของตน
3. **ขั้นประเมินผล** บุคคลจะประเมินผลถึงความเป็นไปได้ของความสัมฤทธิ์ผลของเป้าหมายและความสมบูรณ์ของแผนงาน ที่บุคคลวางไว้และตัดสินใจเลือกแนวทาง เพื่อความสำเร็จในอนาคตของตน

จากพัฒนาการของลักษณะมุ่งอนาคตที่รวบรวมไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตนั้นเกิดจาก 2 ปัจจัย คือ ลักษณะส่วนบุคคล เช่น ความสนใจ ค่านิยม สติปัญญา เกิดจากสภาพแวดล้อม เช่น วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคม

ปัจจัยที่ส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคต

เคย์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิก. 2520 : 36 ; อ้างอิงมาจาก Kay. 1950) เชื่อว่าบ่อเกิดของลักษณะมุ่งอนาคตนั้นอยู่ที่ลักษณะมั่นคงทางสังคมของบุคคล การที่เด็กจะเรียนรู้ว่าควรอดใจรอ นั้นส่วนมากจะเกิดในครอบครัวฐานะปานกลางและฐานะสูงเท่านั้น เพราะครอบครัวฐานะยากจนย่อมไม่สามารถจะหาสิ่งของให้เด็กตามสัญญาได้มากนัก ทำให้เด็กขาดความเชื่อถือเกี่ยวกับอนาคต นอกจากนั้นการประสบความสำเร็จด้านต่าง ๆ ในชีวิตก็เป็นสิ่งที่เคย์เชื่อว่าจะช่วยให้บุคคลนั้นมีลักษณะมุ่งอนาคตสูง ทำให้บุคคลเกิดความมานะพยายามในการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ เพราะมีความคาดหวังว่าจะทำให้สำเร็จดังที่ประสบมาแล้ว ฉะนั้นลักษณะมุ่งอนาคตจึงเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมนั่นเอง

มิสเซลและคนอื่น ๆ (ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจฉิก. 2520 : 36 ; อ้างอิงมาจาก Mischel & others. 1966, 1974) กล่าวว่า การเลือกที่จะชลอการบำบัดความต้องการของบุคคลนั้นเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตและการเลียนแบบจากผู้อื่นด้วย นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์กับลักษณะอื่น ๆ ของบุคคลอีกมาก เช่น ความรับผิดชอบทางสังคม วัฒนธรรม และครอบครัว ลักษณะมุ่งอนาคตนี้จะเพิ่มขึ้นตามอายุ มิสเซล กล่าวว่า ความสามารถที่จะคิดถึงเหตุการณ์ในระยะยาวไปในอนาคตนั้น เป็นคุณสมบัติของผู้ที่มีคุณสมบัติด้านสุขภาพจิตและสติปัญญาสูงด้วย และแม้จะมีความสัมพันธ์กับสติปัญญาแต่ไม่สัมพันธ์กับความสามารถทางวาจา

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิก (2520 : 35) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตนี้ นักจิตวิทยาพบหลักฐานว่าเป็นด้านหนึ่งของพลังอีโก้ (Ego – strength) ของบุคคลซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้ที่มิลักษณะมุ่งอนาคตสูง สามารถถ่วงหรือชลอการบำบัดความต้องการต่าง ๆ ของตนได้

รัตนา ประเสริฐสม (2526 : 37 – 38) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตนี้เป็นด้านหนึ่งของบุคลิกภาพที่พัฒนามาจากการเรียนรู้ การศึกษา และกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมซึ่งจะพัฒนาอย่างช้า ๆ ในวัยเด็ก บุคคลบางคนจะอาศัยความสามารถของตนและเวลาในปัจจุบันเป็นรากฐานที่จะคาดการณ์เกี่ยวกับตนเองในอนาคตได้ โครงสร้างของอนาคตขึ้นอยู่กับความคิด มีวิธีการหลายวิธีที่ก่อให้เกิดแผนและโครงการระยะยาว การมุ่งอนาคตจะสัมพันธ์กับความจำเป็นที่จะต้องมีความคิดในการวางแผน ความตั้งใจที่จะกระทำและรายละเอียดบางอย่างที่จะทำซึ่งเปลี่ยนไปตามเวลา

สุรพงษ์ ชูเดช (2534 : 4) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตจะเกิดได้ต้องอาศัยพื้นฐานด้านความคิดและสติปัญญา เนื่องจากบุคคลที่มุ่งอนาคตจะต้องเป็นผู้ที่คาดการณ์ได้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต เห็นคุณค่าของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมากกว่าสิ่งเล็กน้อย ที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบัน และจะต้องเป็นผู้ที่เชื่อว่าสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจะเกิดขึ้นกับตนได้จริง จากปัจจัยที่ส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตที่รวบรวมไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตนั้นเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม สภาพแวดล้อมทางสังคม การอบรมเลี้ยงดู ครอบครัวและการศึกษา ลักษณะมุ่งอนาคตยังมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอีกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคต

มิสเชล และกิลลิแกน (Mischel and Gilligan. 1964 : 375-417) ได้ทำการวิจัยซึ่งแสดงว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะโง่งน้อยและถ้าเด็กประเภทนี้โง่งก็จะใช้เวลานานก่อนที่จะกระทำเช่นนั้น ส่วนการวิจัยอาชญากรวัยรุ่นพบว่า เด็กเหล่านี้มีลักษณะมุ่งปัจจุบันมาก และจะไม่ยอมรอคอยรางวัลใหญ่ แต่ขอรับรางวัลเล็กที่จะได้ทันที นอกจากนั้นเด็กเหล่านี้ยังไม่สามารถชลอการบำบัดความต้องการของตนได้ ส่วนเด็กที่ทำผิดกฎหมายและผ่านการอบรมนิสัยในสถานกักกันมาแล้ว จะเป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตมากขึ้นกว่าก่อนที่จะเข้ารับการอบรม

โรบินสัน (Robinson. 1971 : 1225-B) ศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนเกรเทที่ไม่เคยถูกจำคุก กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กเกรเทที่เคยกระทำความผิด 2 ครั้งหรือมากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป แต่ไม่เคยถูกฟ้องทางกฎหมาย 48 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กเกรเทหรือเด็กที่ไม่มีจริยธรรมจะมองอนาคตในระยะสั้นและมีลักษณะมุ่งอนาคตน้อย นอกจากนี้ยังพบว่าความวิตกกังวลไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะมุ่งอนาคต

ไรท์ (Wright. 1975) ได้รวบรวมผลการค้นคว้าซึ่งแสดงว่าเด็กที่มีความอดได้ รอได้หรือเด็กที่มีลักษณะมุ่งอนาคตนั้น จะไม่โง่งในการเล่นเกมมากเท่าเด็กที่ขาดลักษณะนี้ นอกจากนั้นเด็กที่ขโมยเงินจะแต่งเรื่องซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระยะเวลาที่สั้นกว่าระยะเวลาในเรื่องซึ่งแต่งโดยเด็กที่มีได้ขโมยเงิน

ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2520 : 102-109) ได้ศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาล และนิสิตชายหญิงในเขต

กรุงเทพมหานครเป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 1, 3, 5 และมหาวิทยาลัยปีที่ 2 ซึ่งมีอายุระหว่าง 11-25 ปี และมาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจและสังคมทั้งสามระดับ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังไม่พบงานวิจัยที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยตรง แต่จะมีความสัมพันธ์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตกับพฤติกรรมการโกง คือ ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะมีพฤติกรรมการโกงน้อยกว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั่นเอง ซึ่งพฤติกรรมการโกง ก็คือ ความไม่ซื่อสัตย์ นอกจากนี้ ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม (2520 : 102-109) ยังได้ศึกษาพบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอีกด้วย

สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำประสบการณ์การเรียนการสอนแบบบูรณาการจริยธรรมมาใช้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะพบว่า ประสบการณ์การเรียนการสอนแบบบูรณาการจริยธรรม เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถใช้พัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้ และจากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม จะเห็นได้ว่า จิตลักษณะหลายประการที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางจริยธรรม อันได้แก่ เพศ สติปัญญา สุขภาพจิตอันเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และลักษณะมุ่งอนาคตดังเอกสารที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ข้างต้น แต่จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารทางวิชาการจะพบว่า ประสบการณ์การเรียนการสอนแบบบูรณาการจริยธรรม สามารถใช้เป็นวิธีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้ ในขณะที่เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับลักษณะทางจริยธรรมเช่นกัน ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนำมาใช้เป็นตัวแปรร่วมกันในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการวางแผน การสร้างเสริมและพัฒนาลักษณะทางจริยธรรมต่อไปในภายหน้า

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย

ประวัติการศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย

จากการศึกษาและหลักฐานที่มีอยู่ ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกได้เริ่มเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ.2110 สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 แห่งกรุงศรีอยุธยา ต่อมาในปี พ.ศ.2203 สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้มีพระบรมราชานุญาตให้มิชชันนารี ชาวฝรั่งเศสสังกัดคณะมิชชันต่างประเทศแห่งกรุงปารีส เข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในกรุงศรีอยุธยา และได้พระราชทานที่ดินที่บ้านปลาเห็ด จังหวัดพระนครศรีอยุธยาสำหรับเป็นที่

อยู่อาศัย สามารถสร้างโบสถ์ บ้านพักหรือโรงเรียนได้ ดังนั้น ในปี พ.ศ.2208 โรงเรียนเอกชนคาทอลิกแห่งแรกในประเทศไทยได้ถือกำเนิดขึ้น คือ วิทยาลัยการศึกษาทั่วไป (General College) สร้างขึ้นโดย ชพนช แลมแบร์ เดอลาโมท์ (Bishop Lambert de La Motte) เป็นโรงเรียนสามัญสำหรับเด็กชาย เพื่อให้การศึกษาแก่เยาวชนไทยในกรุงศรีอยุธยา เรียกกันโดยทั่วไปว่า โรงเรียนสามเณร เพราะเป็นโรงเรียนสำหรับเด็กที่เตรียมตัวเข้าบ้านเณร และเด็กสามัญโดยทั่วไปด้วย ส่วนใหญ่จัดการสอนด้านวิชาการและด้านจริยธรรม ในแนวทางที่ปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมและประเพณีของประชาชนท้องถิ่นอย่างเห็นคุณค่า หลังจากนั้นคณะมิชชันนารีได้ขยายกิจการโรงเรียนไปสู่จังหวัดอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2214, ที่ลพบุรีในปี พ.ศ.2216, ที่กรุงเทพฯ ในปี พ.ศ.2217, ที่พิษณุโลกในปี พ.ศ.2218, และที่จันทบุรี ในปี พ.ศ.2250 โรงเรียนเหล่านี้มีได้ยู่ต่อมาถึงปัจจุบัน เนื่องจากเหตุการณ์ผันผวนและศึกสงครามของบ้านเมืองในสมัยนั้น

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ บาทหลวง คอลอมเบต์ (Reverend Father Colombet) ได้ตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กชาย คือ โรงเรียนอัสสัมชัญขึ้น ในปี พ.ศ.2428 ซึ่งถือว่าเป็นโรงเรียนคาทอลิกสมัยใหม่แห่งแรกในยุคใหม่ และดำเนินการต่อเนื่องเรื่อยมา โดยอำนวยการประโชยชน์ให้แก่ผู้เรียนและบ้านเมืองเป็นอย่างมากจนเป็นที่นิยมอย่างสูงของผู้ปกครองและนักเรียนในปัจจุบัน นับตั้งแต่นั้นมา ได้มีคณะนักบวชอุทิศตนด้านการศึกษาหลายคณะ เช่น คณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร (พ.ศ.2448) หรือกลุ่มโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์, คณะอัสสัมชัญ (พ.ศ.2468) หรือกลุ่มโรงเรียนมาแตร์เดอี วิทยาลัย, คณะซาเลเซียน (พ.ศ.2470) หรือกลุ่มโรงเรียนเซนต์ดอมินิกหรืออาชีวศึกษาดอนบอสโก เป็นต้น ได้ทยอยกันเข้ามาทำงานแพร่ธรรม และตั้งโรงเรียนเอกชนคาทอลิกเพิ่มขึ้นมากมาย ตั้งแต่ระดับอนุบาลศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา

ในปี พ.ศ.2502 สภามุขนายกคาทอลิกแห่งประเทศไทย (หรือสภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย) ได้เห็นความสำคัญที่จะจัดให้โรงเรียนเอกชนคาทอลิกรวมตัวกันขึ้นเป็นรูปองค์การเพื่อจะได้แลกเปลี่ยนทัศนะ ประสบการณ์และนโยบายร่วมกัน จึงได้มีมติตั้ง “คณะกรรมการโรงเรียนคาทอลิกแห่งประเทศไทย” โดยมอบหมายให้ ชพนช ปีเตอร์ คาเร็ตโต (Bishop Peter Caretto) ผู้แทนสภามุขนายกคาทอลิกแห่งประเทศไทย เป็นประธาน ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย” โดยมีมติเอกฉันท์ของที่ประชุมสมัชชาครั้งแรกของโรงเรียนเอกชนคาทอลิกในเดือนตุลาคม พ.ศ.2512

ปัจจุบัน “สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย” ได้รับอนุญาตจัดตั้งเป็นสมาคม เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2533 โดยใช้ชื่อว่า “สมาคมสภาการศึกษาคาทอลิก(ประเทศไทย)” (สภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย), 2533 : 2)

พื้นฐานของการศึกษาคาทอลิก

จุดเริ่มต้นและแรงจูงใจของการศึกษาคาทอลิก มาจากพระคริสตธรรมในพระคัมภีร์ ทั้งภาคพันธสัญญาเก่าและพันธสัญญาใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระวรสารหรือคำสอนของพระเยซู ที่ผูกพันเป็นพันธกิจของคริสตชนหรือคาทอลิก ที่จะต้องถ่ายทอด เผยแพร่พระวรสารและพระธรรมคำสอนของพระเจ้าเพื่อประโยชน์สุขแก่มนุษย์ทุกคน และจัดการศึกษาอบรมแก่ประชากรทั้งปวง ทั้งที่เป็นบุตรหลานคริสตชนคาทอลิก และมีใช้คาทอลิก ด้วยกิจการสอนอบรมด้วยวาจา และการเป็นพยานแบบอย่างด้วยชีวิต (สมณสาส์นว่าด้วยการศึกษาคาทอลิก มาตรา 1) การจัดการศึกษาคาทอลิกมีลักษณะมุ่งเน้นการอบรมคน รวมทั้งการใส่ใจในการจัดบริบทของโรงเรียนหรือสถานศึกษา เพื่อประสานการเรียนรู้และพัฒนาการทุกอย่างเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนให้ครองชีวิตส่วนตัวอย่างถูกต้อง ชอบธรรมและในความศักดิ์สิทธิ์ของความจริง และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมและโลกของเรา คุณลักษณะดังกล่าวเป็นเอกลักษณ์และเหตุผลเบื้องหลังของการจัดการศึกษาของโรงเรียนคาทอลิก และเป็นคุณภาพการจัดการศึกษาหรือการเรียนการสอนที่ผนวกการสอนพระธรรมของศาสนาเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอบรมนักเรียน (มิติต้านศาสนาของการศึกษาในโรงเรียนคาทอลิก มาตรา 68) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 6 ที่ต้องการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อีกทั้งการจัดการศึกษามีได้จำกัดเฉพาะบุตรหลานคริสตชนคาทอลิกเท่านั้น แต่ยังคงรวมไปถึงที่มีใช้คาทอลิกอีกด้วย ตามที่มาตรา 10 ได้กำหนดไว้คือความเสมอภาคทางการศึกษา กล่าวคือ บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการศึกษาในสถานศึกษาคาทอลิก

เอกลักษณ์ของสถาบันการศึกษาคาทอลิก

สมาคมสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) ได้กำหนดเอกลักษณ์สำหรับสมาชิกโรงเรียนได้ยึดเป็นแนวปฏิบัติ ตามแนวพื้นฐานการศึกษาและการจัดการศึกษาคาทอลิก การบริการด้านการศึกษาแก่สังคมไทย เป็นต้น สำหรับเด็กและเยาวชนไทย ตามเจตนารมณ์ของนโยบายการศึกษาแห่งชาติ สมาชิกสภาการศึกษาคาทอลิก จะต้องมีความรู้ลักษณะดังนี้ ได้รับการรับรองจากสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) อบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน ให้เป็นบุคคลที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมและความรู้ และเป็นพลเมืองดีของชาติ ตามหลักคริสตธรรม เทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

เอกลักษณ์ของการศึกษาคาทอลิกมิได้ละเลยเจตนารมณ์ของนโยบายการศึกษาแห่งชาติ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการกำหนดเอกลักษณ์ของการศึกษาคาทอลิกจึงเป็นไปตามมาตรา 7 ที่มุ่งปลูกฝังให้เยาวชนมีจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ อันแสดงให้เห็นถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ปรัชญาการศึกษาคาทอลิก

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาคาทอลิกให้ความสำคัญกับคุณค่า ศักดิ์ศรีของมนุษย์ สิทธิเสรีภาพและความรับผิดชอบต่อสังคม และถือว่าการศึกษาร่วมกันพร้อมกับชีวิต อาจกล่าวได้ว่าตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิ นั่นคือ การให้การศึกษอบรมถือว่าเป็นหน้าที่ประการแรกของพ่อแม่ เด็กได้รับรู้และเรียนรู้จากพ่อแม่เป็นบุคคลแรก เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง รอบตัวเอง เรียนรู้ประสบการณ์และสภาพแวดล้อม เรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลอื่น เรียนรู้สังคมและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัว และเรียนรู้สังคมรอบข้างตนเองทั้งในระดับกว้าง (Horizontal level) และระดับลึก (Vertical level) ด้วยการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในสังคมและระหว่างสังคม บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม ในฐานะสมาชิกหรือการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้นการศึกษาจึงพิจารณาในมุมมองที่กว้างที่สุด หมายถึงการเรียนรู้, การศึกษา, การอบรมสอน ถ่ายทอดทั้งในรูปแบบ, นอกกรอบแบบและการศึกษาแบบอรรถาธิบาย และการถ่ายทอด การปรับและพัฒนาเชิงวัฒนธรรมในสังคมระหว่างสังคม และระหว่างอารยธรรมหรือระหว่างประเทศ กล่าวคือเป็นการเรียนรู้และเข้าถึงความรู้ทุกอย่างที่มนุษย์สามารถ พัฒนาการตามวัยหรือศักยภาพของมนุษย์ ทั้งในมิติของปัจเจกบุคคล (Personal Dimension), มิติด้านสังคม (Social Dimension), มิติด้านกาลเวลา (Temporal Dimension) และมิติด้านพื้นที่ (Spatial Dimension) ที่จะเกิดประโยชน์แก่มนุษย์ สังคมและโลก แก่นแห่งความรู้ทั้งปวง แสดงตัวผ่านทางกระบวนการเรียนรู้เชิงความคิด อาศัยสติปัญญา เหตุผลความคิดอ่าน หรือการทดลอง การกระทำหรือการปฏิบัติ ตามแนวทางการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการเรียนรู้เชิงวิทยาศาสตร์ การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญมากในชีวิตมนุษย์ และเป็น สิ่งที่มีอิทธิพลเพิ่มขึ้นเสมอเหนือความเจริญก้าวหน้าของสังคม โรงเรียนคาทอลิกจึงเป็นพันธกิจสำคัญที่พระศาสนจักรเน้นคุณค่าอย่างหนักแน่น ในบทบาทการรับใช้และให้การศึกษอบรมแก่ประชาชนหรือสังคม ซึ่งยึดหลักสำคัญเกี่ยวกับการศึกษอบรมดังนี้คือ มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาอบรมที่ตรงกับเป้าหมายเฉพาะของตนที่เหมาะสมกับคุณลักษณะ, เพศ, วัฒนธรรมและประเพณีของตน เพื่อเขาจะได้มีความสามารถวินิจฉัยอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับคุณค่าทางศีลธรรมด้วยจิตใจเที่ยงตรงต่อสิ่งที่เกิดกับเขาและแวดล้อมชีวิตของเขา การศึกษามีได้จำกัดอยู่ที่ถ่ายทอดความรู้แต่รวมถึงการฝึกอบรม ลักษณะเฉพาะของการให้การศึกษ อบรม ซึ่งนับว่ามีความสำคัญสูงสุดของนักการศึกษาคาทอลิก คือการสื่อความจริง และการศึกษาอบรมที่แท้จริงคือการส่งเสริมศักดิ์ศรีของมนุษย์ รวมทั้งการสร้าง ความสัมพันธ์ที่จริงใจ และจริงจังต่อกัน อีกทั้งเป็นการเปิดตนเองสู่พระสังฆธรรม บิดามารดาเป็นผู้ให้การอบรมที่สำคัญที่สุดอันดับแรกของบุตร หากขาดการ อบรมของบิดามารดาก็ยากที่จะหาการอบรมอื่นใดมาทดแทนได้ และมีสิทธิอย่างแท้จริงในการเลือกโรงเรียนสำหรับลูกหลานของ

ตน ณ สถาบันที่เรียกว่าโรงเรียนนี้ เยาวชนเรียนรู้ที่จะขั้นตอน ที่จะเปิดตนเองสู่ชีวิตในสภาพที่เป็นจริง และสร้าง เจตคติต่อชีวิตดังที่น่าจะเป็น เป้าหมายของการสอนที่โรงเรียนคือ การให้การศึกษาบรม ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาคนจากภายใน ช่วยสร้างอิสรภาพจากภาวะเปิดกันใดๆ เพื่อให้เขาเจริญขึ้นเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และพระศาสนจักรให้ความสำคัญ สนใจต่อวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมทุกอย่าง เป็นวิธีการเฉพาะของพระศาสนจักรเอง การอยู่ร่วมกันฉันพี่น้อง นับเป็นหัวใจของ การศึกษาคาทอลิก โรงเรียนไม่เพียงพำสอนเรื่องนี้ด้วยวาจาแต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโรงเรียนต้องแสดงความจริงอันนี้ การศึกษาต้องชี้นำมนุษย์ให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างพี่น้อง ในทุกสังคมของชีวิต และจะกระทำเช่นนี้ได้ ถ้าเข้าใจความหมายของครอบครัวมนุษย์ จาก ประสบการณ์นี้เขาจะสามารถสร้างสังคมแห่งความรักได้ในครอบครัว ในที่ทำงาน หมู่บ้านประเทศชาติ และในโลก คำพูด การปฏิบัติ การให้กำลังใจ และความช่วยเหลือคำแนะนำ และการแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนอย่างนุ่มนวล ล้วนเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในกระบวนการให้การศึกษาบรมที่จะทำให้ครูบรรลุเป้าหมาย ซึ่งหมายถึงความสำเร็จของนักเรียนในด้านวิชาการ ในการปฏิบัติตนอยู่ในจริยวัตรที่เหมาะสม รวมทั้งมิติทางด้านศาสนาในชีวิต

ดังนั้น การศึกษาคาทอลิกจึงตระหนักในบทบาทหน้าที่ภายในบริบทของสังคม ให้ความสำคัญเคารพและเน้นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น ภารกิจของการศึกษาจึงเป็นการเสริมสร้างจุดแข็งของสังคม/ชุมชน พัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมให้ดีขึ้น ในขณะที่พัฒนาศักยภาพความสามารถของมนุษย์ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมให้งอกงาม เจริญก้าวหน้าครบถ้วนทุกมิติของชีวิตและสังคม เมื่อคนของสังคมมีความรู้ เฉลียวฉลาด พวกเขาจะได้เป็นกำลังเข้มแข็งของสังคม และมีบทบาทที่ดีในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า

ปรัชญาการศึกษาคาทอลิกจึงสอดคล้องกับความมุ่งหมายและหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ไม่ว่าจะเป็นมาตรา 6 ที่มุ่งหวังให้การพัฒนาคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มาตรา 7 ที่มุ่งหวังการปลูกฝังจิตสำนึกของความเป็นไทย มาตรา 8 การจัดการศึกษาที่เป็นการศึกษาตลอดชีวิต การมีส่วนร่วมของสังคม และการพัฒนาหรือกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมาตรา 9 ที่การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาปรัชญาการศึกษาคาทอลิกก็สะท้อนให้เห็นถึงความมีเอกภาพด้านนโยบายและความหลากหลายในการปฏิบัติ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชนและองค์กรชุมชน

แนวคิดการจัดการศึกษาคาทอลิก

แนวคิดการจัดการศึกษาคาทอลิกมีองค์ประกอบสำคัญดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการศึกษา คือ การถ่ายทอดและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ครบทุกด้าน และให้สามารถบรรลุถึงความดีงามครบครันของมนุษย์ตามหลักพระคริสตธรรม

2. หลักการจัดการศึกษา เอกสารสังคายนาวาติกันที่ 2 เกี่ยวกับการศึกษา
 อบรมตามหลักคริสตธรรม และเอกสารของสมณกระทรวงว่าด้วยการศึกษาคาทอลิก เรื่อง
 “โรงเรียนคาทอลิก” ขณะกำลังเข้าสู่สหัสวรรษที่สาม ได้ให้หลักการและเน้นความสำคัญของการ
 ศึกษาอบรมว่าต้องคำนึงถึงความสำคัญในประเด็นต่อไปนี้ คือ

- 2.1 พ่อแม่เป็นครูหรือผู้ให้การศึกษาอบรมคนแรกของลูกตนเอง
- 2.2 การให้การศึกษาอบรมต้องเน้นด้านคุณธรรมสำหรับชีวิต ไม่ว่าจะเป็นโดย
 ทางตรงหรือทางอ้อม, การอบรม สั่งสอนหรือด้วยการสอนเชิงบูรณาการศีลธรรมและจริยธรรม
 ในหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขาวิชาต่างๆ กิจกรรมการเรียนการสอนหรือในโรงเรียนและใน
 บรรยากาศของสถานศึกษา
- 2.3 ให้ความสำคัญและเป็นหน้าที่สำคัญแก่การศึกษาอบรมเยาวชน ตาม
 หลักการอภิบาลเยาวชนของพระศาสนจักรคาทอลิก
- 2.4 เน้นบทบาทและความรับผิดชอบต่อสังคม การศึกษาอบรมจะต้องเป็น
 กระบวนการเสริมสร้างค่านิยม การกล่อมเกลาทางสังคม ให้ทุกคนตระหนักถึงบทบาทและความ
 รับผิดชอบต่อสังคมโดยเน้นบทบาทการมีส่วนร่วม รับผิดชอบต่อสังคมหรือกลุ่มสมาชิกองค์กร
 ของตน และการอุทิศตนบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมส่วนร่วม
- 2.5 ใช้วิทยาการและเทคโนโลยีที่ดีและมีคุณค่า ทันสมัย เป็นเครื่องมือทาง
 การศึกษาอย่างเหมาะสมให้เกิดประโยชน์รับใช้ชีวิตมนุษย์และสังคม
- 2.6 ปรับหรือให้มีอำนาจการแยกแยะ เลือกใช้กระแสแนวคิดต่างๆ ให้เหมาะสม
 กับบริบททางสังคมท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของสังคม
- 2.7 เคารพต่อสิทธิหน้าที่ ศักดิ์ศรีของมนุษย์ และเสรีภาพที่ควบคู่กับความ
 รับผิดชอบ และเคารพต่อคุณค่าของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของสังคมด้วย
- 2.8 ปกป้องสิทธิของชนกลุ่มน้อยและคนด้อยโอกาส

สภาพการจัดการศึกษาคาทอลิกในปัจจุบัน

วิสัยทัศน์ (Vision) ของการศึกษาคาทอลิก

สภาการศึกษาคาทอลิกได้กำหนดวิสัยทัศน์ของการศึกษาคาทอลิกไว้ว่า “บุคคลแห่งการ
 เรียนรู้ ชุมชนที่รักและเอื้ออาทร มุ่งสู่ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์ ตามหลักคริสต-ธรรม”
 (Learning Persons, Loving and Caring Community Reaching for Human Excellence,
 According to Christian Principles)

บุคคลแห่งการเรียนรู้

บุคคลแห่งการเรียนรู้ คือ บุคคลที่นำข้อมูล ประสบการณ์ มาพิจารณาไตร่ตรอง อย่าง

สม่ำเสมอ เกิดความเข้าใจ และสามารถประยุกต์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติ จนกลายเป็นวิถีชีวิตของตน

ผู้บริหาร ครู นักเรียน เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ก็ต่อเมื่อแต่ละคนเป็นผู้ใฝ่รู้ แสวงหาความคิดใหม่ ๆ ตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด และพัฒนาปรับปรุงความรู้และการปฏิบัติของตนอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหาร ครู นักเรียน ติดต่อสื่อสารต่อกันในบรรยากาศของความไว้วางใจ และโลกทัศน์ที่เปิดกว้าง มีการแบ่งปันความรู้ และการแก้ปัญหาาร่วมกัน

สิ่งสำคัญ คือ การเรียนรู้ที่ลึกซึ้งที่สุด เป็นการค้นพบสัจธรรมของชีวิต บุคคลแห่งการเรียนรู้แสวงหาความจริงของชีวิต อาศัยการไตร่ตรองอย่างสม่ำเสมอ

ชุมชนที่รักและเอื้ออาทร

โรงเรียนคือ กลุ่มบุคคลที่ผูกพันกันด้วยความคิด และอุดมคติ ชุมชนโรงเรียนคาทอลิก ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และนักเรียนสะท้อนความเป็นประชากรของพระเจ้า โดยการใช้ปฏิบัติ “บัญญัติแห่งความรัก” ให้ความเคารพ ความเอาใจใส่ เอื้ออาทร ต่อความต้องการของกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างสม่ำเสมอ

มุ่งสู่ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์

การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์เป็นเรื่องของคุณธรรม ความรู้ และการหล่อหลอมบุคคลอย่างเป็นองค์รวม

ในมิติบุคคล ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์ หมายถึง มนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้าน จิตวิญญาณ สติปัญญา อารมณ์ และร่างกาย

ในมิติสังคม ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์ หมายถึง มนุษย์ที่รับผิดชอบ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เสียสละ และอุทิศตนเพื่อส่วนรวม กล่าวคือเป็น “คนเพื่อคนอื่น

พันธกิจ (Mission) ของการศึกษาคาทอลิก

จัดการศึกษาอบรมเสริมสร้างคุณธรรม ความรู้ โดยให้ผู้เรียนมีความสุข
จัดการศึกษาด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ
ให้โอกาสผู้ยากไร้และด้อยโอกาสเข้ารับการศึกษาตามความเหมาะสม
สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในบรรยากาศแห่งความรัก เอื้ออาทร
ให้การอภิบาลเพื่อเสริมสร้างคุณค่าของชีวิตครอบครัว
ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด สถานศึกษา และชุมชนในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ

ส่งเสริมบรรยากาศการเสวนาระหว่างศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น
เชื่อมโยงความรู้กับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดความหมายที่แท้จริงสู่การปฏิบัติในชีวิต

เป็นประจักษ์พยานถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วยชีวิตที่เป็นรูปธรรม

จัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสร้างสังคมแห่งความจริง ยุติธรรม และสันติ

กลยุทธ์การจัดการศึกษาคาทอลิก

“คุณธรรมนำความรู้คู่ความสุข” เป็นแนวคิดที่สภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) ใช้เป็นแนวทางสร้างยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตามแนวปรัชญาการจัดการศึกษาคาทอลิก ซึ่งมีความหมายและวัตถุประสงค์ ดังนี้

สอนให้ผู้เรียนรู้จักสัจธรรมความจริง การเข้าถึงธรรมอันสูงส่งตามคำสอนของพระเยซูคริสตเจ้า คือ ความรัก ความยุติธรรมและสันติภาพ รวมทั้ง คุณธรรมตามหลักสากลของทุกศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณีไทยด้วย จัดการศึกษาอบรมที่มีคุณภาพ เน้นความเป็นเลิศ ทั้ง ภาควิชาและปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้เป็นประโยชน์ในอนาคต โดยสามารถนำทักษะที่เรียนรู้ไปแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ สอนให้นักเรียนรู้จักนำวิชาความรู้ที่ตนได้รับมา ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อ ตนเอง ต่อครอบครัวและสังคม ด้วยจิตสำนึกว่า ตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ต้องรับผิดชอบต่อสังคม รู้จักเสียสละ รับผิดชอบช่วยเหลือสังคมตามสภาพและฐานะของตน

โรงเรียนคาทอลิกเป็นสถาบันการศึกษาที่มีจุดประสงค์การอบรมสั่งสอนกุลบุตรธิดาของชาติให้เป็นบุคคลที่บรรลุถึงความสมบูรณ์ ประกอบด้วยความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม รวมทั้งหลักปรัชญาของศาสนาและจริยธรรมและพร้อมที่จะทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติให้มากที่สุดตามหลักพระคริสตธรรม โรงเรียนคาทอลิกมุ่งมั่นให้การศึกษาอบรมโดยมีเป้าหมาย คือ 1. พัฒนาเด็กนักเรียนให้เป็นบุคคลทั้งครบคือ พัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ตลอดจนเอกลักษณ์และบุคลิก (ตามแนวปรัชญาของแต่ละสถาบัน) 2. ปลุกฝังค่านิยมด้านจิตใจให้มีจริยธรรมมีความเคารพซึ่งกันและกัน เห็นคุณค่าในตนเอง มีวินัยในตนเอง มีความฉลาดทางอารมณ์ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อความดีของส่วนรวม มีความรักและกตัญญูรู้คุณต่อ พ่อแม่ ครู และสถาบัน 3. ปลุกฝังให้เป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตยโดยเน้นให้มีความรักต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ อันเป็นวิถีของคนไทยในระบอบประชาธิปไตย รู้จักรักษาศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของชาติ

4. ส่งเสริมด้านวิชาการและการปฏิบัติโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะที่จำเป็นเพื่อเป็นพื้นฐานอาชีพในอนาคต (บุญเรือน หมั่นทรัพย์. 2531 : 227 – 234)

การเรียนการสอน

นอกจากจะยึดตามพระราชบัญญัติการศึกษา ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม และมีผลบังคับใช้วันที่ 20 สิงหาคม 2542 แล้วการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติ และเต็ม

ตามศักยภาพ

นอกจากนี้ การศึกษาตามมาตรา 23 ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา

สำหรับสถาบันการศึกษาคาทอลิกนั้น เห็นว่าสมควรที่จะเน้นเรื่องการเตรียมตัว ให้นักเรียนเป็นผู้ที่สามารถมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ในสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 นี้ การศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย (2542 – 2543 : 80-81) นอกจากนั้นต้องสามารถเตรียมตัวพวกเขาให้เป็นนักเรียนที่ดีและเก่งนั้นควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ด้านตนเอง

มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์แข็งแรง
มีความรู้ในวิชาการและวิชาชีพอย่างแท้จริง มีความรู้แบบบูรณาการของสหวิทยาการ (Interdisciplinary Integration of knowledge)
มีวัฒนธรรมในการรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต
เห็นคุณค่าในตนเอง
มีความฉลาดทางอารมณ์
มีความคิดสร้างสรรค์ มองการณ์ไกล
กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ
มีมนุษยสัมพันธ์สูง

2. ด้านคุณธรรมจริยธรรมทั่วไป

ขยันและวิริยะ
ซื่อสัตย์สุจริต
ลดเลิกลบมายมุขสิ่งเสพติด
ลดการเห็นแก่ตัว
ประหยัดมีเหตุผล
เสียสละ
รับผิดชอบ
มีวินัย
อดทน

3. ด้านสังคม

มีจิตสำนึกและภูมิใจในความเป็นไทย
วางตัวในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม รับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ สร้างความ
สมานฉันท์ขึ้นในสังคม

พัฒนาตนเองสอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่ยังคงดำรงคุณค่า (Values) ของความเป็นไทยเอาไว้ได้

เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ดำรงชีพในสังคมได้อย่างเหมาะสม และมีความสุขตามอัตภาพ

4. ด้านการจัดการ

รู้หลักการบริหารจัดการกับชีวิตนักเรียนของตนเองได้

รู้จักเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

ทำงานเป็นทีมกับผู้อื่นได้

รับฟังความคิดเห็นรอบด้าน ติดตามข่าวสารต่าง ๆ อย่างกว้างขวางแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับผู้อื่น

5. ด้านความเป็นสากล

รู้จักคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รู้รอบ รู้ทันต่อกระแสโลก กระแสโลกาภิวัตน์และมีความเป็นสากล

ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้เป็นอย่างดี

จากเป้าหมายที่กล่าวมานี้จะเห็นว่าในด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นคุณสมบัติที่พึงปรารถนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างบุคคลให้มีความตระหนักหน้าที่และความรับผิดชอบซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่สังคมประชาธิปไตยต้องการ

สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาของสภาคาทอลิกมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่ ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

และในครั้งนี้อฝ่ายการศึกษาของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯจึงได้สนองเจตนารมณ์ตามแนวนโยบายของสภาการศึกษาคาทอลิก เป็นผู้จัดทำโครงการบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยมีเป้าหมายเน้นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้เกิดในตัวผู้เรียนควบคู่กับความเป็นเลิศทางวิชาการ

5.เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

โครงการบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นโครงการหนึ่งในแผนพัฒนาการศึกษาระยะเวลา 5 ปี (2540-2544) ของฝ่ายการศึกษาในโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีเป้าหมายในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมที่ยั่งยืนแก่ผู้เรียน โดยการนำจริยธรรมมาบูรณาการในเนื้อหาวิชา

ต่าง ๆ ในกระบวนการเรียนการสอน ในการทำงานและชีวิตประจำวันของผู้เรียน เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้ถึงขีดสูงสุด

วัตถุประสงค์ของโครงการ

ในการจัดทำโครงการการฝึกอบรมการบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ นั้น มีวัตถุประสงค์หลักด้วยกัน 4 ประการ ดังต่อไปนี้ (ฝ่ายการศึกษาโรงเรียนองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. 2540 : 1-2)

1. เพื่อพัฒนาและปลูกฝังคุณธรรมที่ยั่งยืนให้แก่นักเรียนในสังกัดของฝ่ายการศึกษาในโรงเรียนขององค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ให้สามารถพัฒนาตนเองมีความสำนึกในมโนธรรม เห็นคุณค่าในตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) มีวินัยในตนเอง มีความฉลาดทางอารมณ์ มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย พร้อมทั้งจะออกไปเป็นคนที่มีความประพฤติดีในสังคม

2. เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนของฝ่ายการศึกษา ให้เน้นกระบวนการประชาธิปไตยการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในการเอื้อให้ผู้เรียนสร้างความรู้เอง โดยใช้ข้อมูลใหม่ ๆ เพื่อเข้าสู่ความรู้แท้ บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมเข้าไปในการเรียนวิชาต่าง ๆ และในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู และนักเรียน ตลอดจนบรรยากาศในชั้นเรียน บ้าน ชุมชน และสังคม ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้สามารถพัฒนาศักยภาพของแต่ละคนให้ไปถึงขีดสูงสุด

3. พัฒนาผู้บริหารและครูผู้สอน ให้เข้าถึงกระบวนการพัฒนาและเสริมสร้างค่านิยมกระบวนการเสริมพลังในตน กระบวนการทางปัญญา และเทคนิคต่าง ๆ ในการบูรณาการจริยธรรมเข้าไปในวิชาต่าง ๆ และในวิถีการดำเนินชีวิตทั้งของตนเอง และนักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้พร้อมในการไปพัฒนาผู้เรียน ให้มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย คือ ยึดกระบวนการเชิงเหตุผล ยุติปัญญาด้วยกระบวนการทางปัญญา เห็นคุณค่าของตัวเอง เพื่อการเห็นคุณค่าของคนอื่น ยอมรับในคุณค่า ในความเป็นมนุษย์ของตนเองและผู้อื่น เห็นความสำคัญของการทำงานเป็นกลุ่ม มีความเสียสละเพื่อส่วนร่วม ยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมและมีวินัยในตนเอง

4. เพื่อรณรงค์ให้เกิดบรรยากาศแห่งการส่งเสริมและการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณธรรมในด้านความรัก และการแบ่งปันตามพระวรสาร ให้เกิดแก่นักเรียนและบุคลากรภายใน

เนื้อหาในการฝึกอบรม

เนื้อหาในการฝึกอบรมครูในโครงการบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ประกอบด้วยทฤษฎีจิตวิทยาสาขามนุษยนิยม (Humanism) ทฤษฎีการพิจารณาและเสริมสร้างค่านิยม (Value Clarification) ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligence) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-Centered) การเขียน

แผนการสอนบูรณาการจริยธรรม การวัดผลประเมินผล และการนิเทศเยี่ยมเยียน การสอนในโรงเรียนซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดต่อไป

การเขียนแผนการสอนบูรณาการจริยธรรม

การปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ ให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีการวางแผนอย่างดีไว้ล่วงหน้าก่อนเสมอจึงจะทำให้งานนั้นดำเนินไปตามขั้นตอนจนสำเร็จ ในการจัดการเรียนการสอนก็เช่นเดียวกัน ครูควรมีการวางแผนการสอนล่วงหน้า เพื่อให้การสอนของครูเป็นไปตามขั้นตอน และเกิดความมั่นใจในการสอน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายของแผนการสอน (lesson Plan) แผนการสอนเป็นการเตรียมตัวของครูล่วงหน้าก่อนที่จะทำการสอนจริงในชั้นเรียน เป็นสิ่งที่ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของครูดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ได้มีผู้ให้ความหมายของแผนการสอนไว้ดังนี้

บุรณชัย ศิริมหาสาร (2539 : 32) กล่าวว่า แผนการสอนหมายถึง “การวางแผนการสอนหรือการเตรียมการสอนล่วงหน้าก่อนที่จะทำการสอน แล้วจัดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้ใครก็ตามที่จะทำการสอนในวิชานั้น ๆ สามารถใช้เป็นแนวทางในการสอนได้”

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2535 : 163) ให้ความหมายของการวางแผนการสอนว่า “เป็นการเตรียมการสอนวิชาต่าง ๆ ล่วงหน้า โดยวิเคราะห์หลักสูตรและเอกสารต่าง ๆ แล้วนำมาสร้างเป็นกำหนดการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร”

กรมวิชาการ (2533 : 1) กล่าวว่า “แผนการสอนเป็นการนำเอาวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์ที่จะสอนตลอดภาคเรียน มาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจัดเนื้อหาสาระ จุดประสงค์ สื่อ อุปกรณ์ ให้สอดคล้องกับหลักสูตร สภาพผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียน”

กล่าวโดยสรุปว่าแผนการสอนเป็นการเตรียมงานของครูล่วงหน้า ในแต่ละเรื่องย่อย ๆ หรือในแต่ละวิชา โดยมุ่งหวังจะให้เกิดพฤติกรรม การเรียนรู้ในเนื้อหา และประสบการณ์หน่วยใดหน่วยหนึ่ง ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ เพื่อให้การสอนของครูดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบของแผนการสอน การเขียนแผนการสอนของครูเป็นกระบวนการมีลำดับขั้นตอน และมีองค์ประกอบหลายอย่างเพื่อช่วยให้ครูได้ทำการสอนได้ง่ายขึ้น ในการเขียนแผนการสอนนั้น มีองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

สุพิน บุญชูวงศ์ (2538 : 116) ได้กำหนดองค์ประกอบของการเขียนแผนการสอนไว้ดังนี้

1. ชื่อกลุ่มวิชาและระดับชั้น
2. ชื่อหน่วย หัวเรื่อง เวลา และวินาที
3. ความคิดรวบยอด หรือมาโนคติ

4. คุณสมบัติที่ต้องการเน้น
5. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
6. เนื้อหา
7. กิจกรรมการเรียนการสอน
8. สื่อการเรียน
9. การประเมินผล
10. หมายเหตุ

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่าการเขียนแผนการสอน เป็นกระบวนการและมีลำดับขั้นตอน ซึ่งจะทำให้ครูได้จัดการเรียนการสอนด้วยความราบรื่น และเกิดความมั่นใจ ทำให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

แนวคิดในการเขียนแผนการสอนบูรณาการจริยธรรม การเขียนแผนการบูรณาการจริยธรรม เป็นการประยุกต์การเขียนแผนการสอนที่ได้นำเอาคุณธรรมจริยธรรมหรือจิตพิสัยที่เป็นคุณลักษณะ รวมทั้งทักษะ ที่ต้องการพัฒนาด้านศักยภาพของผู้เรียน มาบูรณาการหลอมรวมกับเนื้อหาวิชาอื่น ๆ โดยการกำหนดคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนาเหล่านี้ ไว้ในแผนการสอนของครู ซึ่งในการเขียนแผนการสอนบูรณาการจริยธรรมนี้ ครูจะนำจริยธรรมเข้าไปบูรณาการในแผนการสอน 3 จุด ได้แก่ ในจุดประสงค์ ในกิจกรรมการเรียนการสอน และในการประเมินผล

ดังนั้นการเขียนแผนบูรณาการจริยธรรมนี้ ครูต้องกำหนดจุดประสงค์ให้ครอบคลุมทั้งในด้านการเรียนรู้หรือสติปัญญา *(Psychomotor)* ทักษะพิสัย (Cognitive) จิตพิสัย (Affective) และด้านการปฏิบัติ ซึ่งจะต้องกำหนดพฤติกรรมย่อย และเกณฑ์การปฏิบัติที่ชัดเจน สามารถประเมินได้อย่างครอบคลุม

จุดเด่นของแผนการสอนบูรณาการจริยธรรม ซึ่งแตกต่างจากการเขียนแผนการสอนโดยทั่วไป คือ การกำหนดคุณลักษณะด้านจิตพิสัยที่ต้องการพัฒนาและคุณธรรมจริยธรรมไว้ในแผนการสอนอย่างเด่นชัด ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สอนได้บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาครบทุกด้าน ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบองค์รวมตามหลักการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การกำหนดขอบเขตเกี่ยวกับพฤติกรรมและทักษะที่ต้องการพัฒนาในการเขียนแผนการสอนบูรณาการจริยธรรม เพื่อช่วยให้ครูสามารถบูรณาการพฤติกรรม และทักษะที่ต้องการพัฒนา ในจุดประสงค์การเรียนรู้ หรือจุดประสงค์การเรียนการสอนได้ชัดเจน ครูต้องกำหนดพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงหรือปฏิบัติได้ เพื่อช่วยให้การวัดและการประเมินชัดเจนขึ้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมและทักษะที่ต้องการพัฒนาเหล่านี้ได้แก่

1. ทักษะการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้ที่หลากหลายด้วยวิธีการต่าง

ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ และการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตัวเอง และการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน เช่น

1.1 รู้แหล่งข้อมูล มีวิธีการแสวงหาความรู้หลากหลาย ผ่านสื่อและเทคโนโลยี พฤติกรรมที่แสดงออกได้แก่ สามารถบอกแหล่งข้อมูลและแสวงหาข้อมูล

1.2 มีทักษะในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ฟัง อ่าน สังเกต บันทึก ฯลฯ พฤติกรรมที่แสดงออกได้แก่ การเลือกใช้วิธีรวบรวมข้อมูลสังเกตข้อมูลที่กำหนดได้

1.3 มีทักษะในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ จำแนก ลำดับ ฯลฯ พฤติกรรมที่แสดงออกได้แก่ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ จำแนกประเภทของข้อมูล เชื่อมโยงความรู้เดิม ฯลฯ

2. ทักษะการคิด หมายถึง กระบวนการทำงานของสมอง โดยใช้ประสบการณ์สัมพันธ์กับสิ่งเร้าและสภาพแวดล้อม โดยนำมาเปรียบเทียบ สังเคราะห์อย่างมีเหตุผล เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา เช่น

2.1 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง รอบคอบ สมเหตุสมผลพิจารณาให้รอบคอบแล้วจึงตัดสินใจ พฤติกรรมที่แสดงออกได้แก่ การตัดสินใจในระดับต่าง ๆ

2.2 การคิดอย่างสร้างสรรค์ คือ ใช้ความคิดเชิงประจักษ์ เพื่อให้ได้ผลงานใหม่ที่เป็นประโยชน์จากสิ่งที่คิด พฤติกรรมที่แสดงออกได้แก่ การปฏิบัติงานได้ตามระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ธรรมดาจนถึงดีที่สุดใน

3. ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น ๆ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อคนอื่น ซึ่งจะส่งผลให้งานประสบความสำเร็จ พฤติกรรมที่แสดงออกได้แก่ การตัดสินใจร่วมกับผู้อื่น ยอมรับความสามารถของผู้อื่น รู้จักควบคุมอารมณ์ ฯลฯ

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลประเมินตนเองว่ามีคุณค่า มีความสามารถ มีความสำคัญ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ทำอะไรให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ยืนยันว่าตนเองเป็นผู้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นด้วย

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความขยัน อดทน อดออมและประหยัด หมายถึง การมีความอดทนกระตือรือร้น และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า พฤติกรรมได้แก่ ทำงาน ตรงต่อเวลา ไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง ไม่เบื่อง่าย กระตือรือร้น ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฯลฯ

5. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่มุ่งมั่นในการทำงาน และพฤติกรรมของบุคคลตามแบบแผน ตามเกณฑ์ในสังคม พฤติกรรมที่แสดงออกได้แก่ มุ่งมั่นทุ่มเทในงาน รับผิดชอบของตน ตรงต่อเวลา มีวินัย รู้จักการวางแผนในการทำงาน

6. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ สุจริต หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกโดยการประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาอย่างเหมาะสมทั้งกาย วาจา และใจ การตรงต่อหน้าที่ ตรงต่อกฎเกณฑ์ ระเบียบที่ดีของสังคมตรงต่อความเป็นจริงทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

8. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการมีจิตสำนึกในความเป็นไทย หมายถึง จิตใจที่

เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดและความปรารถนาต่างๆที่เกี่ยวกับความรักชาติ ความผูกพัน รวมทั้งความรู้สึกพึงพอใจ ความภาคภูมิใจและนิยมชมชอบในความเป็นไทย

9. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านมีความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง สามารถใช้สติปัญญาในการบริหารอารมณ์หรือควบคุมอารมณ์ของตนเองได้

พฤติกรรมที่ต้องการพัฒนาตามที่กล่าวมาแล้วนั้น ครูต้องกำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน เพื่อเป็นประโยชน์ในการวัดและประเมินผล นอกจากนั้นกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 7) ยังกำหนดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในเรื่องความมีวินัย และความเป็นประชาธิปไตยที่ต้องได้รับการพัฒนาในระดับประถมศึกษาไว้ดังนี้ คือ

มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน

มีความรับผิดชอบ

การเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น

ความอดทนและอดกลั้น

ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

จากพฤติกรรมที่ต้องการพัฒนาด้านต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้วนั้น แสดงให้เห็นถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดแก่ผู้เรียนโดยการปรับรูปแบบในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน ด้วยการนำจริยธรรมเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง และคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อมกับความรู้ด้านสติปัญญาด้วย

การนิเทศเยี่ยมเยียนการสอนภายในโรงเรียน

การนิเทศการศึกษาเป็นความพยายามในการร่วมมือ และประสานงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่จะช่วยกันพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในระบบการศึกษา เพราะการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีต่าง ๆ ในสังคม จึงต้องมีการนิเทศติดตามการสอนของครู เพื่อจะได้รับความรู้ความเข้าใจใหม่ ๆ ได้มีผู้กล่าวถึงการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ดังต่อไปนี้

ชาญชัย อาจินสมจาร (2525 : 5) กล่าวว่าความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนมีดังนี้ 1. การศึกษาเน้นกิจกรรมที่ซับซ้อนและยุ่งยาก 2. การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อความเจริญของงานของครูที่ต้องปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ 3. การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อการช่วยเหลือครูในการเตรียมการสอน 4. การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นในการพัฒนาครูให้ทันสมัย เกิดการพัฒนาทางการศึกษา

สวัสดิ์ อุทรานันท์ (2530 : 12) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการทำงานร่วม

กับครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์สูงสุดในการเรียนของนักเรียน

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2525 : 93) ให้ความหมายว่า การนิเทศภายในโรงเรียนหมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการที่ผู้นิเทศนำมาใช้ในการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติของครู ให้มีผลต่อการปฏิบัติงานการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดที่กล่าวมานั้นสรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารจะต้องสนใจ เพราะเป็นหน้าที่โดยตรง เป็นความร่วมมือของบุคลากรในการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพ อยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อนักเรียนซึ่งจะเป็นผู้ได้รับความรู้จากการเรียนการสอนอย่างสูงสุด

การนิเทศเยี่ยมเยียนการสอนในโรงเรียนตามโครงการบูรณาการจริยธรรม การนิเทศเยี่ยมเยียนการสอนภายในโรงเรียนเป็นความร่วมมือของบุคลากรในการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอนี้เพื่อประโยชน์ต่อนักเรียนซึ่งจะเป็นผู้ได้รับความรู้จากการเรียนการสอนอย่างสูงสุด

อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ผู้บริหารและครูที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมในแต่ละโรงเรียน ที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูและพัฒนาครูผู้เข้าร่วมโครงการให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดประสงค์ของการนิเทศเยี่ยมเยียนการสอนภายในโรงเรียน คือ เน้นการสร้างให้เกิดบรรยากาศของการพัฒนาร่วมกันในทางสร้างสรรค์มากกว่าการสร้างบรรยากาศของการจ้องจับผิดหรือการขัดแย้งตามแบบของการนิเทศแบบเก่า ซึ่งไม่เกิดผลดีในการพัฒนาครู

รูปแบบของการเยี่ยมเยียนการสอนภายในโรงเรียน เป็นการออกไปเยี่ยมเยียนครูผู้เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนต่างๆ เพื่อเยี่ยมเยียนการสอนแบบบูรณาการจริยธรรม ตามที่ครูได้รับการฝึกอบรมมา ครูผู้มาเยี่ยมเยียนจะให้การนิเทศแก่ครูในโรงเรียนที่ไปเยี่ยม มีการแบ่งปันข้อคิด คำแนะนำ กำลังใจและนำเสนอข้อดีหรือการพัฒนาของเพื่อนครู หลังจากให้การนิเทศ ขณะเดียวกันครูทุกคนที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมจะออกไปนิเทศการสอนหรือเยี่ยมเยียนครูในโรงเรียนอื่นในลักษณะเดียวกัน โดยการสับเปลี่ยนหมุนเวียนไปตามที่โครงการกำหนด ดังนั้นการนิเทศเยี่ยมเยียนนี้ ครูผู้เข้าร่วมโครงการทุกคน จะได้รับการนิเทศจากครูจากโรงเรียนต่าง ๆ ขณะเดียวกัน ก็จะออกไปเยี่ยมเยียนและให้นิเทศการสอนแก่ครูโรงเรียนอื่น ๆ ด้วยการนิเทศเยี่ยมเยียนการสอนภายในโรงเรียนนี้ เป็นกระบวนการหนึ่งในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาครู การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็นและเทคนิควิธีการสอนตามโครงการบูรณาการจริยธรรม แก่กันและกัน ทำให้ครูแต่ละคนเกิดความเชื่อมั่นในการสอนของตนได้รับความรู้ เทคนิควิธีการใหม่ ๆ และมีทัศนคติที่ดีต่อการนิเทศการศึกษาและต่ออาชีพครู

จากที่กล่าวมาแล้วนั้นสรุปได้ว่า การนิเทศเยี่ยมเยียนการสอนในชั้นเรียนเป็นเทคนิควิธีการนิเทศ ในรูปแบบของการเยี่ยมเยียนการสอนของครูในชั้นเรียน ซึ่งทำให้ครูแต่ละคนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สังเกตการสอน และแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ ความ

สามารถที่ดีแก่กันและกันอันจะทำให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนา และเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

สรุปได้ว่าการจัดทำโครงการบูรณาการจริยธรรมของฝ่ายการศึกษาในองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯมุ่งเน้นการฝึกอบรมครูให้ปฏิบัติการสอนและใช้เทคนิคการสอนโดยการบูรณาการจริยธรรมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของทุกวิชาเพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในตัวผู้เรียนอันเป็นการส่งผลถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาเรื่อง “ การศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพมหานครที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน” ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แนวคิดในการวิจัย จากการทบทวนเอกสาร ตำราวิชาการ และการค้นคว้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องที่จะทำการศึกษา จากนั้นมากำหนดเป็นกรอบความคิด และกำหนดรูปแบบในการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่ออธิบายถึงการเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพมหานครที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกันโดยมีรายละเอียดดังนี้

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 36 โรงเรียน ได้แก่

เขตการศึกษา 1

1. โรงเรียนอัสสัมชัญศึกษา
2. โรงเรียนสามัคคีสงเคราะห์
3. โรงเรียนวิริยาลัย
4. โรงเรียนเปรมฤดี
5. โรงเรียนกุหลาบวิทยา
6. โรงเรียนกุหลาบวัฒนา
7. โรงเรียนเซนต์หลุยส์ศึกษา
8. โรงเรียนราฟาแอล

เขตการศึกษา 2

9. โรงเรียนคอนเซ็ปชัญ
10. โรงเรียนโยนออฟอาร์ค
11. โรงเรียนแม่พระฟาติมา
12. โรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์

เขตการศึกษา 3

13. โรงเรียนแม่พระประจักษ์ กรุงเทพฯ
14. โรงเรียนตรีมิตรวิทยา

15. โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์
16. โรงเรียนช่างดาครุสต์ศึกษา
17. โรงเรียนประชานาถ

เขตการศึกษา 4

18. โรงเรียนเซนต์แอนโทนี
19. โรงเรียนพระวิสุทธิวงศ์
20. โรงเรียนมาเรียลัย
21. โรงเรียนมารดานฤมล
22. โรงเรียนเซนต์เทเรซา
23. โรงเรียนดาราสมุทร
24. โรงเรียนมาลาสวรรค์พิทยา
25. โรงเรียนสิงห์ประสาทวิทยา

เขตการศึกษา 5

26. โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์
27. โรงเรียนบอสโกพิทักษ์
28. โรงเรียนนักบุญเปโตร
29. โรงเรียนอัมมัลัย

เขตการศึกษา 6

30. โรงเรียนราชภัฏรำลึกศิลป์
31. โรงเรียนแม่พระประจักษ์สุพรรณบุรี
32. โรงเรียนยอแซฟอุษยา
33. โรงเรียนแสงทองวิทยา
34. โรงเรียนไตรราชวิทยา
35. โรงเรียนประสาทศิลป์
36. โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ อุ้มทอง

จำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2545 จำนวนรวมทั้งสิ้น 6,912 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนจากโรงเรียนซึ่งครูผู้สอนได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม มีจำนวนทั้งสิ้น 32-โรงเรียน เป็นนักเรียนจำนวน 6,523 คน นักเรียนจากโรงเรียนซึ่งครูผู้สอนไม่ได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรมมีจำนวนทั้งสิ้น 4 โรงเรียน ได้แก่

เขตการศึกษา 1 โรงเรียนกุหลาบวัฒนา

เขตการศึกษา 3 โรงเรียนประชานาถ

เขตการศึกษา 4 โรงเรียนดาราสมุทร

เขตการศึกษา 6 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ อู่ทอง

เป็นจำนวนนักเรียน 389 คน

กลุ่มตัวอย่าง สำหรับการศึกษารั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรทั้งสองกลุ่ม ด้วยวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอแกน (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนจากโรงเรียนที่ครูผู้สอนเข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรมจำนวน 364 คน และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนจากโรงเรียนที่ครูผู้สอนไม่ได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรมจำนวน 196 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยมีวิธีการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1. สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เพื่อแยกเป็นกลุ่มโรงเรียนทั้ง 2 กลุ่ม คือกลุ่มโรงเรียนที่ครูผู้สอนเข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรมและกลุ่มโรงเรียนที่ครูผู้สอนไม่ได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม

2. สุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ในการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่ได้แบ่งชั้นไว้แล้วในขั้นแรก เพื่อให้ได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ ดังนี้

2.1 กลุ่มโรงเรียนที่ครูผู้สอนเข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการจับฉลากจาก 6 เขตการศึกษาตามการจัดแบ่งของฝ่ายการศึกษาในโรงเรียนอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ได้เขตการศึกษาละ 1 โรงเรียนดังนี้

เขตการศึกษา 1 โรงเรียนเปรมฤดีศึกษา

เขตการศึกษา 2 โรงเรียนแม่พระฟาติมา

เขตการศึกษา 3 โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์

เขตการศึกษา 4 โรงเรียนเซนต์เทเรซา

เขตการศึกษา 5 โรงเรียนนักบุญเปโตร

เขตการศึกษา 6 โรงเรียนแม่พระประจักษ์ สุพรรณบุรี

ในแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้เลือกผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียนคิดเฉลี่ยจากจำนวนนักเรียนของแต่ละโรงเรียน

2.2 กลุ่มโรงเรียนที่ครูผู้สอนไม่ได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม ได้เลือกผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียนคิดเฉลี่ยจากจำนวนนักเรียนของแต่ละโรงเรียนดังนี้

1. โรงเรียนกุหลาบวัฒนา

2. โรงเรียนประชานาถ

3. โรงเรียนดาราสมุทร

4. โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ อู่ทอง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับข้อมูลทั่วไปแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต และแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านต่าง ๆ โดยแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ได้แก่ โรงเรียนที่นักเรียนสังกัด เพศ อายุ ระดับผลการเรียน มีลักษณะเป็นแบบกำหนดให้เลือกตอบ (Check list) และเติมคำในช่องว่าง รวมเป็นคำถามสำหรับตอนที่ 1 จำนวน 3 ข้อ

ตัวอย่างแบบสอบถาม

1. โรงเรียน.....
2. เพศ
☐ ชาย ☐ หญิง
3. ระดับคะแนนเฉลี่ยเมื่อภาคเรียนที่ผ่านมา..... (ตอบเป็นเกรด เต็ม 4)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของ สุวรรณี ทองรัมย์ภากุล (2539) ที่ได้สร้างโดยอาศัยแนวคิดจากแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูของ ดวงเดือน พันธุมนาวินและคนอื่นๆ (2528) ซึ่งแบบสอบถามนำมาหาค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.6574 เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert's Scale) จำแนกระดับความรู้สึกและการรับรู้ของปัจจัยต่าง ๆ ออกเป็น 5 ระดับ มีจำนวนทั้งสิ้น 10 ข้อ โดยแต่ละระดับมีความหมายดังต่อไปนี้

จริงที่สุด	ระดับคะแนน	5
จริง	ระดับคะแนน	4
จริงบ้าง	ระดับคะแนน	3
จริงน้อย	ระดับคะแนน	2
ไม่จริงเลย	ระดับคะแนน	1

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
1 แม่แสดงให้เห็นว่าท่านรักฉันมาก					
2 แม่ชอบพูดคุยกุญแจกับฉันที่เพื่อนกับฉันเสมอ					
3 แม่ต้องการให้ฉันมีส่วนร่วมในกิจกรรมแทบทุกอย่าง					

ตอนที่ 3 ลักษณะการมุ่งอนาคต ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตของ สุนันท์ ปรีชาชัยสุรัตน์ (2542) ที่สร้างโดยอาศัยแนวคิดจากแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบปัจฉิม (2520) ซึ่งแบบสอบถามนำมาหาค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.6792 เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert's Scale) โดยจำแนกระดับความรู้สึกและการรับรู้ของปัจจัยต่าง ๆ ออกเป็น 5 ระดับ มีจำนวนทั้งสิ้น 12 ข้อ โดยแต่ละระดับมีความหมายดังต่อไปนี้

จริงที่สุด	ระดับคะแนน	5
จริง	ระดับคะแนน	4
จริงบ้าง	ระดับคะแนน	3
จริงน้อย	ระดับคะแนน	2
ไม่จริงเลย	ระดับคะแนน	1

กรณีคำถามเชิงลบจะทำการกลับค่าคะแนนใหม่ มีความหมายดังนี้

จริงที่สุด	ระดับคะแนน	1
จริง	ระดับคะแนน	2
จริงบ้าง	ระดับคะแนน	3
จริงน้อย	ระดับคะแนน	4
ไม่จริงเลย	ระดับคะแนน	5

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
1 เด็กทุกคนควรเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ เพื่อจะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปในอนาคต					
2 ถ้าฉันพบปัญหาไม่ว่าเรื่องใดก็ตาม ฉันจะหาทางแก้ปัญหานั้นให้หมดไป โดยไม่ให้ผู้อื่นเดือดร้อน					
3 ฉันคิดว่าตัวเองยังเด็กเกินไปที่จะคิดถึงเรื่องเกี่ยวกับอนาคต					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของโรงเรียนคาทอลิกฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพ โดยแบ่งพฤติกรรมเชิงจริยธรรมออกเป็น 3 พฤติกรรม ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตัวเอง การมีวินัยในตนเอง และ การมีความฉลาดทางอารมณ์

แบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของการเห็นคุณค่าในตนเองผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเองของ ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา (2539) ซึ่งแบบสอบถามที่นำมาวัดค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74 และนำมาปรับปรุงเพื่อใช้เป็นข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ

แบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของการมีวินัยในตนเอง โดยมีเนื้อหาของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต ด้านการประหยัดและออม และด้านการมีจิตสำนึกในความเป็นไทย

แบบสอบถามด้านความรับผิดชอบผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามความรับผิดชอบของ สุทธิพงศ์ บุญผดุง (2541) ซึ่งแบบสอบถามที่นำมาวัดค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 และ จากแบบวัดคุณธรรมความรับผิดชอบของ ภาควิชาประเมินผล และวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2536)

แบบสอบถามด้านความซื่อสัตย์ สุจริตผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามความซื่อสัตย์ สุจริตของอารมย์ สุดมี (2537) ซึ่งแบบสอบถามที่นำมาวัดค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

แบบสอบถามด้านการประหยัดและออมผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามการประหยัดและออมของ ศรีนยา ชัยเพียรเจริญกิจ (2530) ซึ่งแบบสอบถามที่นำมาวัดค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

แบบสอบถามด้านการมีจิตสำนึกในความเป็นไทย ผู้วิจัยสร้างขึ้นด้วยตนเอง รวมข้อคำถามของการมีวินัยในตนเอง 8 ข้อ

แบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการมีความฉลาดทางอารมณ์ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ของ คมเพชร จัตรศุภกุล และ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2544) และนำมาปรับปรุงเป็นข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ

รวมเป็นข้อคำถามทั้งสิ้นจำนวน 24 ข้อ และนำมาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9255 คำถามที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert's Scale) โดยจำแนกระดับความรู้สึกและการรับรู้ของปัจจัยต่าง ๆ ออกเป็น 5 ระดับ โดยแต่ละระดับมีความหมายดังต่อไปนี้

จริงที่สุด	ระดับคะแนน	5
จริง	ระดับคะแนน	4
จริงบ้าง	ระดับคะแนน	3
จริงน้อย	ระดับคะแนน	2
ไม่จริงเลย	ระดับคะแนน	1

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
<u>1 ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง</u> 1.1 ฉันไม่แสดงอาการหวั่นไหวต่อเหตุการณ์ต่างๆ 1.2 ฉันรู้สึกลำบากใจในการพูดหน้าชั้นเรียน <u>2 การมีวินัยในตนเอง</u> 2.1 ความรับผิดชอบ 2.1.1 เมื่อได้รับมอบหมายงานฉันจะพยายามทำให้เสร็จตามกำหนด 2.1.2 ฉันยอมลำบากเพื่อให้งานสำเร็จอย่างดีที่สุด					
2.2 ความซื่อสัตย์ สุจริต 2.2.1 ข้าพเจ้าไม่หยิบสิ่งของ ของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต 2.2.2 ข้าพเจ้าจะไม่ลอกการบ้านหรือรายงานแม้ข้าพเจ้าทำไม่ได้ก็ตาม					
2.3 ความประหยัด 2.3.1 ฉันแบ่งเงินส่วนหนึ่งที่ได้รับจากผู้ปกครองเก็บสะสมไว้ 2.3.2 ฉันแบ่งเวลาทบทวนบทเรียนเพื่อเตรียมตัวสอบ 2.4 มีจิตสำนึกในความเป็นไทย 2.4.1 ฉันใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องทั้งการพูดและการเขียน 2.4.2 ฉันเลือกซื้อสิ่งของเครื่องใช้ที่ผลิตในประเทศไทย <u>3. มีความฉลาดทางอารมณ์</u> 3.1 ฉันสามารถบอกได้ว่าตนเองมีอารมณ์อย่างไร 3.2 ขณะที่ฉันมีอารมณ์โกรธมากทำให้ฉันลืมตัว					

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำวิจัย เพื่อวิเคราะห์ความหมายและพฤติกรรมของผู้มีจริยธรรมและสร้างแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยใช้คุณลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์ของโรงเรียนคาทอลิก ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นเกณฑ์ในการสร้าง และ คัดเลือกแบบสอบถามอื่น ๆ ซึ่งใช้ร่วมสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของสุวรรณี ทองรัมย์ภากุล และแบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต ของ สุนันท์ ปรีชาชัยสุรัตน์
3. ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าประมวลความหมายและพฤติกรรมทางจริยธรรมแล้วนำมากำหนดกรอบของจริยธรรมที่จะศึกษาแล้วแบ่งเป็น 3 พฤติกรรม แล้วสร้างข้อสอบจำนวนทั้งสิ้น 24 ข้อ
4. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ
5. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะและตรวจสอบภาษาแล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ
6. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มประชากรเดียวกันไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง (Try-Out) จำนวน 100 คน ซึ่งจากโรงเรียนที่ส่งครูเข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมจำนวน 50 คน จากโรงเรียนที่ไม่ส่งครูเข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมจำนวน 50 คนแล้วนำมาหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อและหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha-Coefficient) ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

โดยที่ α	หมายถึง	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
n	หมายถึง	จำนวนข้อ

S_i^2	หมายถึง	คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
S_t^2	หมายถึง	คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

และในการวิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อ (Item-Analysis) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก ใช้การทดสอบที (t-test) โดยใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_{\text{สูง}} - \bar{X}_{\text{ต่ำ}}}{\sqrt{\frac{S2_{\text{สูง}} + S2_{\text{ต่ำ}}}{n_{\text{สูง}} + n_{\text{ต่ำ}}}}}$$

เมื่อ	t	หมายถึง	ค่าที่ใช้พิจารณาการแจกแจงแบบที
	$\bar{X}_{\text{สูง}}$	หมายถึง	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\bar{X}_{\text{ต่ำ}}$	หมายถึง	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	$S2_{\text{สูง}}$	หมายถึง	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
	$S2_{\text{ต่ำ}}$	หมายถึง	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
	n	หมายถึง	จำนวนคนในแต่ละกลุ่ม

7. ปรับปรุงแก้ไขเพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์
8. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ติดต่อประสานงานไปยังโรงเรียนต่างๆ ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบท กรุงเทพฯ ทั้งที่ครูเข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรมและที่ครูไม่ได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลของแต่ละโรงเรียนในกลุ่ม
2. ควบคุมการเก็บข้อมูลด้วยตนเองทุกโรงเรียนเพื่อลดความผิดพลาดและความลำเอียง (Bias) ในการเก็บข้อมูล และขอความร่วมมือกับอาจารย์ประจำชั้นเพื่อช่วยเหลือในการควบคุมห้องทดสอบ

เกณฑ์ในการให้คะแนน

กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนเป็นแบบอัตรภาคชั้น (Class Interval) ซึ่งมีวิธีในการกำหนดแต่ละช่วงคะแนนดังนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2531 : 9)

$$\begin{aligned}
 \text{พิสัย} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5 - 1}{3} \\
 &= 1.33
 \end{aligned}$$

จากเกณฑ์ดังกล่าว สามารถแปลความหมายของระดับคะแนนได้ดังนี้

<u>ระดับคะแนน</u>	<u>ความหมาย</u>
1.00-2.33	ต่ำ
2.34-3.67	ปานกลาง
3.68-5.00	สูง

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการสอบถามประชาชนกลุ่มตัวอย่างเสร็จสิ้นแล้ว ผู้ศึกษาจะนำแบบสอบถามมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลมาลงรหัส (Coding) และนำไปวิเคราะห์ประเมินผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS for Windows version 10.0 (Statistical for the Social-Science/for Windows) โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์และประมวลผลดังต่อไปนี้

- 1 . สถิติพื้นฐาน (Descriptive Statistics) ได้แก่
  - 1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)
  - 1.2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean)
  - 1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S)
2. สถิติที่ใช้เพื่อการทดสอบสมมติฐานข้อ 1 – 5 โดยการใช้สถิติ t-test (Independent)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าเฉลี่ยที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ประสพการณ์การเรียนรู้ และลักษณะมุ่งอนาคต

ตอนที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

ตอนที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำแนกตาม เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ประสพการณ์การเรียนรู้ และลักษณะมุ่งอนาคต

ผลการศึกษาค้นคว้า

ตอนที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ประสพการณ์การเรียนรู้ และลักษณะมุ่งอนาคต ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัด
 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ประสบการณ์การเรียนรู้ และลักษณะมุ่งอนาคต

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	196	35.0
หญิง	364	65.0
รวม	560	100
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
ผลการเรียนสูง	378	67.5
ผลการเรียนต่ำ	182	32.5
รวม	560	100
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน		
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก	139	50.9
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย	134	49.1
รวม	273	100
4. ประสบการณ์การเรียนรู้		
โรงเรียนที่ครูเข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม	364	65.0
โรงเรียนที่ครูไม่เข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม	196	35.0
รวม	560	100
5. ลักษณะมุ่งอนาคต		
ลักษณะมุ่งอนาคตสูง	151	56.1
ลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ	118	43.9
รวม	269	100

จากตาราง 1 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมเทศบาลกรุงเทพฯที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 560 คน จำแนกเป็น นักเรียนเพศชายร้อยละ 35 และเพศหญิง ร้อยละ 65 เป็นนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนสูง ร้อยละ 67.5 และผลการเรียนต่ำ 32.5 คน เป็นนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ รักสนับสนุนมากร้อยละ 50.9 และเป็นนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ร้อยละ 49.1 เป็นโรงเรียนที่ครูเข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรมร้อยละ 65 โรงเรียนที่ ครูไม่เข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรมร้อยละ 35 และเป็นนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต สูงร้อยละ 56.1 เป็นนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำร้อยละ 43.9

ตอนที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพ ดังตารางที่ 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพ โดยรวมและรายด้าน

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม	$\bar{X}$	s	ระดับ
1. การเห็นคุณค่าในตนเอง	3.27	.53	ปานกลาง
2. การมีวินัยในตนเอง	3.73	.55	สูง
3. ความฉลาดทางอารมณ์	3.55	.49	ปานกลาง
รวม	3.52	.41	ปานกลาง

จากตาราง 2 แสดงว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.52$) และ
เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบท
กรุงเทพ มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมรายด้านอันได้แก่การเห็นคุณค่าในตนเอง และความฉลาด
ทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการมีวินัยในตนเองอยู่ใน
ระดับสูง

ตอนที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ ดังตารางที่ 3 – 7

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม	เพศ				t
	ชาย (N = 196)		หญิง (N = 364)		
	$\bar{X}$	s	$\bar{X}$	s	
1. ด้านการเห็นคุณค่าตนเอง	3.27	.46	3.28	.56	.307
2. ด้านการมีวินัยในตนเอง	3.60	.50	3.80	.56	4.19**
3.ด้านความฉลาดทางอารมณ์	3.50	.45	3.58	.51	1.73
รวม	3.46	.36	3.55	.43	2.80**

จากตาราง 3 แสดงว่า นักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกับนักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ในข้อ 1

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการมีวินัยในตนเอง แตกต่างกับนักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการมีวินัยในตนเองสูงกว่านักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมหนองหลวง ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน				t
	สูง (N = 378)		ต่ำ (N = 182)		
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. ด้านการเห็นคุณค่าตนเอง	3.34	.54	3.14	.47	4.29**
2. ด้านการมีวินัยในตนเอง	3.78	.53	3.63	.57	3.00**
3.ด้านความฉลาดทางอารมณ์	3.59	.50	3.47	.47	2.59**
รวม	3.57	.42	3.42	.37	4.10**

จากตาราง 4 แสดงว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ในข้อ 2

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทุกด้านสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมพลกรุงเทพฯ ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม	การอบรมเลี้ยงดู				t
	แบบรักสนับสนุนมาก		แบบรักสนับสนุนน้อย		
	(N = 139)		(N = 134)		
	$\bar{X}$	S.	$\bar{X}$	S	
1. ด้านการเห็นคุณค่าตนเอง	3.46	.55	3.13	.53	5.00**
2. ด้านการมีวินัยในตนเอง	3.93	.52	3.49	.58	6.55**
3.ด้านความฉลาดทางอารมณ์	3.76	.47	3.38	.51	6.17**
รวม	3.72	.40	3.33	.43	7.52**

จากตาราง 5 แสดงว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ในข้อ 3

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทุกด้านสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรม กับครูในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรม

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม	ประสบการณ์การเรียนรู้				t
	โรงเรียนที่ครูเข้า		โรงเรียนที่ครูไม่ได้เข้า		
	อบรม (N = 364)		อบรม (N = 196)		
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. ด้านการเห็นคุณค่าตนเอง	3.35	.54	3.14	.48	4.71**
2. ด้านการมีวินัยในตนเอง	3.78	.54	3.64	.55	3.01**
3.ด้านความฉลาดทางอารมณ์	3.60	.50	3.45	.45	3.57**
รวม	3.58	.42	3.41	.37	4.71**

จากตาราง 6 แสดงว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่ครูเข้าอบรม

โครงการบูรณาการจริยธรรมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่ครูไม่ได้เข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่ครูเข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่ครูไม่ได้เข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ในข้อ 4

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่ครูเข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทุกด้านสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่ครูไม่ได้เข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกับลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม	ลักษณะ				t
	มุ่งอนาคตสูง (N = 151)		มุ่งอนาคตต่ำ (N = 118)		
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. ด้านการเห็นคุณค่าตนเอง	3.50	.62	3.06	.45	6.70**
2. ด้านการมีวินัยในตนเอง	4.09	.49	3.29	.51	12.88**
3.ด้านความฉลาดทางอารมณ์	3.80	.49	3.22	.52	9.28**
รวม	3.80	.41	3.19	.37	12.32**

จากตาราง 7 แสดงว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ในข้อ 5

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทุกด้านสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาคุณภาพประชากรทั่วไปของประเทศให้มีประสิทธิภาพนั้น คือการปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีให้แก่ประชาชนในประเทศ ลักษณะความเป็นพลเมืองดี คือการเป็นผู้มีจริยธรรมสูง การพัฒนาคุณภาพคนให้เป็นผู้ที่มีจริยธรรม จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรกระทำควบคู่กันกับการพัฒนาสังคมในด้านอื่นๆด้วย จริยธรรมจึงเป็นปทัสถานและเครื่องกล่อมเกลามนุษย์ ให้มนุษย์เป็นคนดี เป็นผู้สร้างสรรค์สังคมให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ในปัจจุบันสภาพปัญหาด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนพบว่า เยาวชนเด็กไทยในโรงเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเสื่อมลง ขาดจิตสำนึกในมโนธรรมที่ดี การจัดการศึกษาจึงควรมุ่งเน้นและปลูกฝังจริยธรรมที่ยั่งยืนแก่ผู้เรียนสืบไป

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน ซึ่งจะทำให้ได้รับข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตลอดจนเกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในนักเรียนโดยมีความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก กับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย
5. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมกับครูในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรม
6. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกับลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ

ในการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยมีวิธีการสรุปได้ดังนี้

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ขั้นตอนแรกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มโรงเรียนที่ครูผู้สอนเข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม และกลุ่มที่ครูผู้สอนไม่ได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม ขั้นตอนที่สองใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายจากกลุ่มโรงเรียนที่ครูผู้สอนเข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม 6 โรงเรียน จำนวน 364 คน และสุ่มแบบเจาะจงจากกลุ่มโรงเรียนที่ครูผู้สอนไม่ได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม 4 โรงเรียน จำนวน 196 คน สองกลุ่มรวมกันเท่ากับ 560 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถามต่าง ๆ ทั้งที่ได้นำของผู้อื่นมาใช้ นำมาปรับปรุงและทำการพัฒนาขึ้นใช้เอง คือแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักเรียน แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตและแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากการนำแบบสอบถามไปให้นักเรียนทำในชั้นเรียนโดยผู้วิจัยได้ชี้แจงในแบบสอบถามและดูแลให้นักเรียนตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้มาคัดเลือกฉบับสมบูรณ์นำมาวิเคราะห์ผลได้จำนวน 560 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100.00

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณในการวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรม SPSS หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำค่าเฉลี่ยของกลุ่มไปเทียบเกณฑ์การแปลความหมายเพื่อหาระดับจริยธรรมของนักเรียน และวิเคราะห์การเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจำแนกตามเพศ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การอบรมเลี้ยงดู, ประสพการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการจริยธรรมและลักษณะมุ่งอนาคต โดยใช้ t – test (Independent Sample)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

จากการศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน สรุปผลได้ดังนี้

1. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัด องค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในด้านการมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับสูง โดยการเห็นคุณค่าในตนเองและความฉลาดทางด้านอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง

2. เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ปรากฏว่านักเรียนหญิงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมสูงกว่านักเรียนชายโดยมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการมีวินัยในตนเองสูงกว่านักเรียนชาย ส่วนด้านการเห็นคุณค่าในตนเองและความฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปรากฏว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมและในแต่ละด้านสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

4. การเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมและในแต่ละด้านสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย

5. การเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมกับครูในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรม ปรากฏว่านักเรียนที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมและในแต่ละด้านสูงกว่านักเรียนที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูในโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรม

6. การเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกับลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ ปรากฏว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมและในแต่ละด้านสูงกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ

อภิปรายผล

การศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรม เชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกันมีประเด็นสำคัญ ที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางซึ่งประกอบไปด้วยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง ($\bar{X} = 3.27$) การมีวินัยในตนเอง ($\bar{X} = 3.73$) และความฉลาดทางอารมณ์ ($\bar{X} = 3.55$)

แสดงว่านักเรียนในโรงเรียนอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลางแต่ค่อนข้างไปในทางสูงเนื่องจากสภาพการศึกษา คาทอลิก (ประเทศไทย) ได้วางเป้าหมายในตัวผู้เรียนให้เป็นนักเรียนที่ดีและเก่ง มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยให้ฝ่ายการศึกษาสืบทอดเจตนารมณ์ลงสู่โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ให้การอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนให้เป็นบุคคลที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมและความรู้ เป็นพลเมืองดีของชาติตามหลักคริสตธรรม เทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในตัวผู้เรียนและจากผลการวิจัยครั้งนี้ได้ทราบระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้เพิ่มพูนต่อไป เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการมีวินัยในตนเองของ นักเรียนอยู่ในระดับสูงซึ่งเป็นไปตามปณิธาน เป้าหมายของโรงเรียน ในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่กำหนดไว้ อันอาจมีปัจจัยสนับสนุนหลายประการซึ่งนอกจากการจัดกระบวนการศึกษาในโรงเรียนแล้วยังอาจเป็นผลมาจากการที่ผู้บริหารระดับสูงเป็นนักบวชซึ่งต้องเคร่งครัดต่อการปฏิบัติตน มีระเบียบวินัยในตนเอง จึงสามารถสืบทอดเจตนารมณ์และเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ จึงทำให้นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีวินัยในตนเองอยู่ในระดับสูง

2. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ผลจากการวิเคราะห์พบว่านักเรียนหญิงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกับนักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงมีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชายซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จีรวรรณ วิรัชกุล (2524 : 104) ; อาลัย จันทรพาณิชย์ (2524 : 81 – 84) ; บัณฑิต พัดเย็น (2527 : บทคัดย่อ) และ บุญสม โพธิ์เงิน (2537 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงแตกต่างกันโดยนักเรียนหญิงจะมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชาย

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมในแต่ละด้านพบว่า นักเรียนหญิงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการมีวินัยในตนเองแตกต่างกับนักเรียนชายโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการวินัยในตนเองสูงกว่านักเรียนชายสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร พงษ์ประเสริฐ (2526 : 71 – 72) ที่พบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมในเรื่องการรักษาระเบียบวินัยแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของกุหลาบ ดิยะสัตย์สกุลโกวิท (2531 : 48) ; จารุวรรณ พานทอง (2536 : 76) ที่พบว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงจะแตกต่างกันเมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า นักเรียนหญิงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชาย ทั้งนี้ อาจเนื่องจากสภาพสังคมไทย ครอบครัวและผู้ใหญ่ให้ความเอาใจใส่อบรมบุตรหลานเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ประกอบกับเพศหญิงว่านอนสอนง่าย เชื่อฟังคำสั่งสอน โอกาสในการปลูก

ฝึจริยธรรมโดยตรงให้แก่เพศหญิงจึงมีมากกว่าเพศชาย นอกจากนี้ค่านิยมในสังคมไทยยังมีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเพศหญิงอีกด้วย พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากความปกติของเพศหญิงจะไม่ใช่ที่ยอมรับและทำให้ได้รับความอับอาย ในขณะที่เดียวกันสังคมจะขัดเกลาและเปิดโอกาสให้เพศชายได้เรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ โดยไม่มีขอบเขตจำกัด ด้วยเหตุผลดังกล่าวเพศชายและเพศหญิงจึงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน ด้วยเหตุผลนี้เพศชายและเพศหญิงจึงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจุณี (2520 : 215) ที่ว่าลักษณะสังคมไทยในด้านการอบรมเลี้ยงดูให้บุตรชายและหญิงแตกต่างกัน โดยหญิงจะได้รับการอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดการควบคุมเข้มงวดกวดขัน ในขณะที่ชายได้รับอิสระและต้องควบคุมตนเองมากกว่า โอกาสการปลูกฝึจริยธรรมจากครอบครัวจึงน้อยกว่าเพศหญิง ด้วยเหตุผลดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุให้นักเรียนหญิงมีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชาย

3. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ผลการวิเคราะห์พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำโดยรวมและในแต่ละด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่าทุกด้าน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน : 2522 : 3; อ้างอิงมาจาก Kohlberg, 1969) พบว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์ด้วย นอกจากนี้การศึกษาวิจัยของบูลส์ (Bull - 1969 : 7) ได้ตรวจสอบพบว่า ระดับสติปัญญามีความสัมพันธ์กับเหตุผลเชิงจริยธรรม และกิลล์ (Gill . 1962 : 147 – 149) ได้รายงานผลการศึกษาค้นคว้าว่าเด็กที่มีผลการเรียนดีจะมีความสามารถในการแก้ปัญหาด้านการปรับตัวได้ดีกว่าพวกที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสเปซค พูลนวม (2532 : 48) พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 วิวัฒน์ อัสวณิชย์ (2525 : 56) พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ศิริพร แก้วพุ่ม (2526 : 69) พบว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และภาวนา ไพศาลสุขสมบูรณ์ (2535 : 78 – 80) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ และความขยันหมั่นเพียรกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัด อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ผลการวิเคราะห์พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยโดยรวมและในแต่ละด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยทุกด้าน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้สอดคล้องกับ เบเนดิก (ประมวญ ดิติดิสัน 2512 : 8 อ้างอิงมาจาก Benedek . 1949) ได้กล่าวว่า กระบวนการซึ่งเป็นแรงหนุนให้เกิดการพัฒนาทางจิตใจอาศัยความรักเป็นสำคัญต้องมีการผสมผสานระหว่างกันและกันอยู่ตลอดเวลา จึงจะนำมาซึ่งความรู้สึกอ่อนโยน ความกตัญญู รู้คุณ และความนับถือซึ่งกันและกัน และทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริกสัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจณี 2520 : 23 อ้างอิง Erikson) กล่าวคือ การที่บิดามารดาให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูกอย่างเพียงพอจะทำให้ลูกมีความมั่นคงทางอารมณ์ เกิดความรู้สึกมั่นใจในความต้องการของผู้อื่นต่อไป เมื่อเด็กมีความไว้วางใจในชั้นเริ่มต้นของชีวิตแล้วจะทำให้เด็กมีความเชื่อถือในผู้อื่นเมื่อเติบโตขึ้นด้วย เซียร์และคนอื่น ๆ (Sears & others 1957 : 372) กล่าวว่าเด็กยอมรับลักษณะของบิดามารดาเป็นของตนเองไว้ ความรักของบิดามารดาเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็ก ถ้าในช่วงแรก ๆ เด็กที่ได้รับการรักความอบอุ่น โดยได้รับการบำบัดความต้องการต่าง ๆ ทางร่างกายอย่างเพียงพอเด็กจะมีความรู้สึกพอใจ และมีความสุขเมื่อผู้เลี้ยงดูได้ใกล้ชิดต่อเด็ก ได้เลียนแบบผู้เลี้ยงดูอย่างไม่รู้ตัว เมื่อห่างเหินการเลี้ยงดูจะเกิดความรู้สึกว่าหวาดและวิตกกังวลเด็กสามารถแก้ความรู้สึกของตนได้ด้วยการแสดงลักษณะและการกระทำคล้ายคลึงกับผู้เลี้ยงดูเป็นเครื่องทดแทนซึ่งทำให้เด็กรู้สึกพอใจและมีความสุขการที่เด็กจะสามารถรักคนอื่นหรือยอมเลียนแบบคนอื่น ๆ ได้ เด็กจะต้องเกิดความรู้สึกรักในผู้เลี้ยงดูตนเป็นอันดับแรกก่อน ฉะนั้นการกระทำตามกฎเกณฑ์ของสังคมจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าเด็กไม่ยอมทำตามกฎเกณฑ์ภายในบ้านเสียก่อน ฮอฟแมน (Hoffman . 1970 : 291) ได้รวบรวมการวิจัยที่ศึกษาการเลี้ยงดูแบบให้ความรักกับลักษณะมีเกี่ยวข้องกับจริยธรรม 4 ประการ คือ การยึดหลักภายในตน การมีความรู้สึกผิด การต้านทานสิ่งยั่วชวนใจ และการยอมรับและสารภาพผิดปรากฏว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมากทั้งชายและหญิง อายุ 4 – 13 ปี เป็นเด็กที่ลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 4 ประการนั้นสูงกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อยและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประณต เล็กสวัสดิ์ (2516 : 92) พบว่าวัยรุ่นที่รายงานตนว่าตนได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมากมีลักษณะความรับผิดชอบมากกว่าวัยรุ่นที่รายงานตนว่าได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อย กลุ่มที่รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อยควบคุมมากมีลักษณะความรับผิดชอบต่ำสุด ซึ่งผลการศึกษานี้ใกล้เคียง

ผลการศึกษาในปีต่อมาของ วารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517 : 97) พบว่า วัยรุ่นที่รายงานตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก มีวินัยทางสังคมและเป็นผู้มีลักษณะเอื้อเฟื้อมากกว่าผู้ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อย ด้วยผลการวิจัยจริยธรรมของเยาวชนของดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิก (2520 : 102) พบว่าผู้ที่มีรายงานว่าตนได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมาก มีจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่รายงานตนว่าได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อย

5. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัด อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมกับครูในโรงเรียนที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมผลการวิเคราะห์พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกับนักเรียนที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมโดยรวมและในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมในทุกด้านซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ประเด็นที่สำคัญคือ สภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) ได้วางเป้าหมายในตัวผู้เรียนให้เป็นนักเรียนที่ดีและเก่งมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยฝ่ายการศึกษาของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯเป็นผู้รับนโยบายสืบทอดเจตนารมณ์ให้โรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ นำแนวปฏิบัติไปดำเนินการ ฝ่ายการศึกษาของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯจัดโครงการฝึกอบรมครูบูรณาการจริยธรรม เป็นการนำจริยธรรมมาหล่อหลอมรวมกับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ให้กลมกลืนกัน เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนในด้านสติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อม ๆ กัน และเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริงของคนได้ด้วย ซึ่งผู้เรียนฝึกฝนเป็นประจำจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของตนและเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้เรียนโดยครูผู้สอนได้นำเอาคุณธรรมจริยธรรมเน้นลงสู่แผนการสอน จุดประสงค์การเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ต้องพัฒนา ทั้งยังมีการวัดผลประเมินผลคุณธรรมจริยธรรมที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนในแต่ละวิชาด้วย และงานวิจัยของมยุร วาปีโส (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของครูตามโครงการฝึกอบรมบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ปรากฏว่า ในด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีทางจิตวิทยาการเรียนการสอนบูรณาการนั้นครูได้ปฏิบัติทุกข้อ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ได้มีการบูรณาการจริยธรรมในการกำหนดจุดประสงค์ของแผนการสอน การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอนได้ปฏิบัติมาก โดยครูได้นำจิตวิทยาต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้การเสริมแรง ทั้งในการวัดประเมินผลพบว่าครูส่วนใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่าไม่ได้ปฏิบัติ โดยใช้การสังเกตมากที่สุด จึงเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากครูที่เข้าร่วมโครงการบูรณาจริยธรรมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากครูที่ไม่ได้เข้าร่วมในโครงการบูรณาการจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องไปตามทฤษฎีของ โรเจอร์ (Carl Rogers 1969 : 299) ในเรื่องของการบูรณาการและศักยภาพของคนที่ยืนยันว่า ถ้าศักยภาพของคนได้รับการบูรณาการหรือได้รับการพัฒนาสมบูรณ์เต็มที่แล้วก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข และในทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2535 : 36 – 38) ต้นไม้จริยธรรมนี้มี 3 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นดอกและผล ส่วนของลำต้นและส่วนที่เป็นรากแก้ว ส่วนที่สามของต้นไม้จริยธรรมคือรากแก้ว ซึ่งเป็นจิตลักษณะประกอบด้วย 3 ด้านคือ (1) สติปัญญา (2) ประสบการณ์ทางสังคม (3) สุขภาพจิต บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิต 3 ด้านดังกล่าว และอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้านการจัดประสบการณ์ของโรงเรียนและสังคม จะเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งนั่นเอง

6. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ ผลการวิเคราะห์พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ โดยรวมและในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มิลเซลและกิลลิแกน (1964 : 375 – 417) ได้วิจัยพบว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะไถ่ถอนและถ้าเด็กประเภทนี้ไถ่ถอนจะใช้เวลานานก่อนที่จะกระทำเช่นนั้น โรบินสัน (Robinson 1971 : 1225) ศึกษาบุคลิกภาพของนักเรียนเกรที่ไม่เคยจำคุกผลการศึกษพบว่า เด็กเกรหรือเด็กที่ไม่มีจริยธรรมจะมองอนาคตในระยะสั้น และมีลักษณะมุ่งอนาคตน้อย ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจวบจันทน์ (2520 : 102 – 109) ได้ศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทย พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์กับระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมทั้งนี้ลักษณะมุ่งอนาคตจะเกิดได้ต้องอาศัยพื้นฐานด้านความคิดและสติปัญญา เนื่องจากบุคคลที่มุ่งอนาคตจะต้องเป็นผู้ที่คาดการณ์ได้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคตเห็นคุณค่าของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมากกว่าสิ่งเล็กน้อยที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบัน และลักษณะมุ่งอนาคตนั้นเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ทางสังคม สภาพแวดล้อมทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูครอบครัวและการศึกษาซึ่งสิ่งเหล่านี้นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทส่วนใหญ่ได้รับพื้นฐานการอบรมจากสภาพแวดล้อมของทางโรงเรียน สภาพแวดล้อมจากครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูในระดับดี นักเรียนส่วนใหญ่จึงมีลักษณะมุ่งอนาคตสูง ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในด้านการมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับสูง ส่วนการเห็นคุณค่าในตนเองและความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นที่น่าพึงพอใจ อย่างไรก็ตามโรงเรียนควรจะได้มีการวางแผนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้อยู่ในระดับสูงขึ้นโดยการจัดให้มีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียนที่เอื้อต่อการปลูกฝังจริยธรรม บุคลากรจริยธรรมในการสอนวิชาต่างๆ รวมทั้งกิจกรรมเสริมหลักสูตร และจัดโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมจริยธรรมอย่างต่อเนื่องต่อไป

2. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากครูที่เข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากครูที่ไม่ได้เข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม ซึ่งเห็นได้ว่าการให้ครูเข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรมเป็นผลให้เกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในระดับสูง โรงเรียน ผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาควรสนับสนุนให้ครูอาจารย์ได้เข้ารับการอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม หรือทำการเผยแพร่ ขยายผล ให้ความรู้กับครูอาจารย์ในเรื่องของการเรียนการสอนบูรณาการจริยธรรม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้เกิดกับตัวผู้เรียนควบคู่ไปกับการพัฒนาทางวิชาการ

3. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้ปกครอง ควรให้ความสนใจ อบรมเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด เข้มงวดกวดขัน มีการแบ่งเบาภาระความรับผิดชอบ โดยเฉพาะในด้านการมีวินัยในตนเองควรเร่งปลูกฝังและฝึกการปฏิบัติตนในเพศชายให้มากขึ้น

4. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้ปกครองควรให้ความสนใจ เอาใจใส่ ดูแลและมีการส่งเสริมปลูกฝังให้เกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำให้มากขึ้น

5. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ดังนั้นควรมีการประชุมผู้ปกครองให้ความรู้ ข้อมูล หรือแจกเอกสาร วารสาร ให้แนวทางและวิธีการอบรมเลี้ยงดู เนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากเป็นผลให้เกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในระดับสูง

6. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ

ดังนั้นโรงเรียนควรมีการประชุมผู้ปกครอง ให้ความรู้ ข้อมูล หรือแจกเอกสาร วารสาร ในเรื่องของการอบรมเลี้ยงดู เนื่องจากลักษณะมุงอนาคตนั้นเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ทางสังคม สภาพแวดล้อมทางสังคม การอบรมเลี้ยงดู ซึ่งจะก่อให้เกิดลักษณะมุงอนาคตสูงและเกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้กับกลุ่มตัวอย่างที่ต่างสังกัด เช่น โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร, โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ฯลฯ เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษา
2. ควรมีการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ในระดับชั้นอื่นของโรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพฯ
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านอื่น ๆ เช่นจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของแต่ละโรงเรียนที่ได้กำหนดไว้ เพื่อนำผลไปใช้ในการปลูกฝังและส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ อุ่นใจ. (2535). ผลของการใช้เทคนิคการพยากรณ์ที่มีต่อลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. (2526). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สยามมกุฎราชวิทยาลัย.
- กรมวิชาการ. (2523). แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2533). แนวการทำแผนการสอนหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ฉบับใช้ในโรงเรียนร่วมพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2540). ชุดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อเทคโนโลยีเครื่องมือวัดและประเมินผล เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมและจริย-ธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2541). คู่มือพัฒนาโรงเรียนด้านการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมการศาสนา. (2522). ศิลปกรรมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : กรมฯ.
- กฤตรินทร์ นิมทองคำ. (2542). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กุหลาบ ดิยะสัจย์. (2531). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาและการเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2530 โรงเรียนสวนอนันต์. กรุงเทพฯ : กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). คลื่นลูกที่ 5 ประชาชนสังคม : สังคมไทยที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : บริษัทซัคเซสมีเดีย จำกัด.
- โกวิท ประวาลพุกษ์. (2529). “การพัฒนาจริยศึกษา,” ในจริยศึกษา เอกสารการสอน ชุดวิชา หน่วยที่ 1-5. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540). รายงานผลการนิเทศ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2539). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544. ม.ป.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (252, 21 ตุลาคม). รายงานผลการประชุมปรับปรุงแผนและทิศทางการทำงาน. หน้า 82. ณ สวนสามพราน จังหวัดนครปฐม.
- คมเพชร ฉัตรศุภกุล และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2544). รายงานวิจัยเรื่อง การสร้างมาตรฐานประเมินและปกติวิสัยของความฉลาดทางอารมณ์สำหรับวัยรุ่นไทย. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จรรจา สุวรรณทัต. (2531). ประมวลบทความวิชาการระหว่างปีพุทธศักราช 2526-2531. ฉบับอภินันทนาการครบรอบ 33 ปี สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ :เยาวชนไทยกับการมุ่งอนาคต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จักรวาล ภูวนันท์. (2537). ผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนสถานสงเคราะห์เด็กหญิง บ้านราชวิถี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จันทนา นนทิกกร. (2533). การทดลองใช้ชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการทำงานโดยวางเป้าหมายสำหรับเยาวชน. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จารุวรรณ พานทอง. (2536). การเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- จำนง อติวัฒนสิทธิ์. (2541). ความสำคัญของจริยธรรม. เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาจริยธรรมสำหรับผู้นำทางสังคม. ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิรวรรณ วิรัชกุล. (2524). การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายสำเนา.
- เจียมจิต บุญรักษ์. (2534). การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาในเขตภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- ไฉทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2535). การพัฒนาหลักสูตร : หลักและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อัสสัม เพรส.

- ฉลวยศรี มีใจเย็น. (2526). การทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความ
กตัญญูกตเวทีของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ชนิดา สุวรรณศรี. (2542). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนผู้ติดยา
เสพติด. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา. (2539). ผลการฝึกอบรมที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ชาติรี สำราญ. (2542). เส้นทาง Story Line สู่การเรียนรู้. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2537). นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ชุติมา ปัญญาพินิจนุญ. (2540). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมทางการพยาบาลโดย
บูรณาการแนวคิดเชิงพุทธ และการเน้นปัญหาเป็นหลัก. ปรินิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2523). จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายสำเนา.
- _____. (2524). "ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียน
วัยรุ่น," รายงานการวิจัย ฉบับที่ 26. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2524). พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 และจิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2526). คู่มือการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน จุลสารฉบับที่ 4. สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2535). แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2538). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ :
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่นๆ. (2529). ชุดการฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณลักษณะ
ข้าราชการพลเรือน. กรุงเทพฯ : กรมศาสนา.

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก. (2520). *จริยธรรมของเยาวชนไทย* รายงานการวิจัย ฉบับที่ 21. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน, อรพินทร์ ชุชม และสุภาพร ลอยด์. (2529). *การควบคุมอิทธิพลของสื่อมวลชนของครอบครัวกับจิตลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เดโช สวานนท์. (2512). *ปทานุกรมจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ทัศนีย์ อินทรบำรุง. (2529). *วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นทานก่อนกลับบ้าน*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ทิพย์ ดวงวิไล. (2532). *พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร ตามทัศนะของครูวิชาการโรงเรียนและศึกษานิเทศก์อำเภอ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายสำเนา.
- ทิตนา แคมณี. (2541). *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : สมาคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ธีรพร อุวรรณ. (2526, เมษายน-มิถุนายน). “แล้วเราจะเสริมสร้างจริยธรรมกับคนในวัยใด,” *ครุศาสตร์*. 1(4) : 1-6.
- นริสา จิตรสมนึก. (2540). *ผลของการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนกระทำผิดกฎหมายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จ.ขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา พูลทอง. (2535). *การศึกษาวิธีการที่ครูใช้ในการปรับพฤติกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- นिरาศศิริ โรจนธรรมกุล. (2534). *ผลของการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มที่มีต่อการเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีในสถานสงเคราะห์หญิงบ้านเกร็ดกระการ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นุชจรี ญาเ็นตร. (2538). *ผลของการฝึกทักษะการดำเนินชีวิตที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของคนพิการ*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

- บุญชร แก้วส่อง. (2522). การเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นในสังคมเมือง และชนบทที่มีการอบรมเลี้ยงดูและแบบการคิดแตกต่างกัน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- บัณฑิต พัดเย็น. (2527). การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสมุทรสาคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2531). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีอนันต์.
- บุญรับ ศักดิ์มณี. (2532). การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ. ปรินิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายสำเนา.
- บุญเรือน หมั่นทรัพย์. (2531). “การพัฒนาเด็กและเยาวชน และแนวทางในการประสานงาน,” เอกสารสัมมนาของสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ถ่ายเอกสาร.
- บุญสม โพธิ์เงิน. (2537). คุณธรรมในการอยู่ร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- บุรณชัย ศิริมหาสาคร. (2539, มกราคม-มีนาคม). “จากหลักสูตร...สู่แผนการสอนตอนที่ 2 หลักการเขียนแผนการสอน,” สารพัฒนาหลักสูตร. หน้า 124.
- ปณิธาน นุ่มศิริ. (2528). การนำเสนอโปรแกรมการสอดแทรกจริยธรรมในการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประณต เล็กสวาสดี. (2516). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การฟังผู้อื่น พฤติกรรม ด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกับผิดชอบ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาศรี จิตรักดี. (2522). การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาศรี ศรีอำไพ. (2540). พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประมวญ คิตตินันท์. (2512). ความรักตามความหมายทางจิตวิทยา. เอกสารทางวิชาการ ฉบับที่ 2 วิทยาลัยครูมหาสารคามและวิทยาลัยวิชาการศึกษามหาสารคาม.
- ประเสริฐ กิติรัตน์ตระกูล. (2532). การพัฒนารูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนชนบท. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์. (2524). การทดลองใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อพัฒนาจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ปรีชา ศรีสมยศ. (2528). การเปรียบเทียบการสอนจริยศึกษาโดยการใช้การแสดงบทบาทสมมติ และการใช้การอภิปรายกลุ่ม ระดับประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายสำเนา.
- แปลก สนธิรักษ์. (2513). แบบเรียนศีลธรรมประโยคประถมศึกษาตอนปลาย : อักษรเจริญทัศน์. ฝ่ายการศึกษาในโรงเรียนของอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ. (2540). แผนงานและโครงการประจำปี 2540. กรุงเทพฯ : สุชาติการพิมพ์.
- _____. (2543). วารสารเซนต์โทมัส. ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 ตุลาคม กรุงเทพฯ.
- พินดา สินสุวรรณ. (2527). การเปรียบเทียบลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในวิชาสังคมศึกษา เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยการสอน โดยใช้เทคนิคการพยากรณ์กับการสอนแบบบรรยาย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พนัส หันนาคินทร์. (2523, มกราคม). “การสร้างจริยธรรมให้แก่นักเรียนไทย” ในแนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย เอกสารการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย. หน้า 122-127.
- _____. (2523). แนวทางพัฒนาจริยธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2524). หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- พรพิมล สันติศิริฤภาค. (2522). การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2532). พฤติกรรมการเมือง ขอบข่ายทางทฤษฎี. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.
- พระธรรมญาณมุนี. (2531). พระธรรมญาณมุนี 84. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.

- พระธรรมปิฎก. (ป.อ.ปยุตโต). (2539). วินัยเรื่องใหญ่กว่าที่คิด. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัทสหธรรมมิก.
- _____. (2540). การศึกษาพัฒนาการหรือบูรณาการ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.
- _____. (2541). ทางสายอิสรภาพของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระเมธีธรรมาภรณ์. (2535). พุทธศาสนากับปรัชญา. กรุงเทพฯ : บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- พุทธทาส อินทปัญโญ. (2514). ความแตกต่างระหว่างศีลธรรมกับศาสนา. นนทบุรี : โรงพิมพ์ เอกรินทร์.
- พิพัฒน์ ปิ่นจินดา. (2531). การเปรียบเทียบการสอนจริยศึกษาเพื่อยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยการอภิปรายกลุ่มและการสอนโดยวิธีเบญจขันธ์ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เพ็ญแข ประจันปัจฉิก. (2527). "ลักษณะนิสัยมุ่งอนาคต," เอกสารการสอนวิชาพัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม หน่วยที่ 9-15. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เพ็ญสิริ จีระเดชากาล. (2539). "กระบวนการทัศน์ของการพัฒนาและการศึกษาวัยรุ่นของวิกฤตทางจริยธรรมในสังคมไทย," พัฒนาศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพียงพรรณ สุขจันทร์. (2524). การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- โพธิ์ทอง จิตอ่อนน้อม. (2529). พฤติกรรมทางจริยธรรมของครูพลศึกษาในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และนักเรียนในเขตการศึกษา 7. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไพบุลย์ เทวรักษ์. (2529). จิตวิทยา : ศึกษาพฤติกรรมภายนอกและภายใน. กรุงเทพฯ : โครงการตำราวิทยาศาสตร์อุตสาหกรรม.
- ภาควิชาประเมินผล และ วิจัยทางการศึกษา . (2540). การสร้างแบบวัดคุณธรรมความรับผิดชอบ. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ภาวนา ไพศาลสุขสมบูรณ์. (2535). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษามัธยมปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- มยุรา วาปีโส. (2543). การปฏิบัติงานของครูตามโครงการฝึกอบรมบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียน สังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- มาโนชญ์ ดันชนวนิชย์. (2523). “ปัญหาการถ่ายทอดจริยธรรมกับอนาคตของชาติ,”
ครุปริทัศน์. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- มาลินี จุฑะภพ. (2537). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์.
- เมธี บิลันธนาพันธ์. (2526). วิธีการปลูกฝังและการเสริมสร้างค่านิยม. ครุปริทัศน์ 8.
- ยุพาพร จุนเจือจาน. (2522). การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- รัตนา ประเสริมสม. (2526). การสร้างจิตลักษณะส่งเสริมอนามัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์
- _____. (2530). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2530. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ลัดดาวรรณ ณะระนอง. (2525). การทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเอง. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตรและคณะ. (2539). สรุปรายงานการวิจัย ฉบับที่ 60. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. (2525). หลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วรรณ ภัคดี. (2529). ความสำนึกในความเป็นคนไทยของชาวเขา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วัชร ฐวธรรม. (2538). “จิตวิทยามนุษย์นิยมกับการพัฒนาวินัยและประชาธิปไตย,” คำบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัย และความเป็นประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2541). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : บริษัททันอ้อ 1999 จำกัด.
- วัลลิมา สงสุวรรณ์. (2541). ผลการใช้ชุดการเรียนรู้เรื่องการบวกและการลบที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความมีวินัยในตนเองและความคงทนในการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. (2517). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และแบบควบคุมความเอื้อเฟื้อ และวินัยทางสังคม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. : วิทยาลัยวิชาการ ศึกษาประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย ดิสสระ. (2535). การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาหลักสูตร และการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- วิชาการ, กรม. (2524). การศึกษาหาเกณฑ์ปกติของระดับพัฒนาการทางจริยธรรมและองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- วิเชียร พงษ์ประเสริฐ. (2526). ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประจำปีการศึกษา 2525 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วิมล เศวตกนิษฐ์. (2522). การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายสำเนา.
- วิริยาภรณ์ ชัยชลทรัพย์. (2525). การทดลองสอนความกตัญญูแก่ผู้ปกครองที่แม่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- วิวัฒน์ อัคราณิชย์. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วิภาหวัณ มูลสถาน. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความมีวินัยในตนเอง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร
- ศรินยา ชัยเพียรเจริญกิจ. (2530). ผลการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริพร กล่อมจันทร์. (2526). ความรับผิดชอบ การพึ่งตนเอง และวินัยในงานตนเองของการศึกษาวิทยาลัยครู. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริพร แก้วนุ้ม. (2526). การศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในเขตการศึกษา 12. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ศักดิ์ สุนทรเสณี. (2531). เจตคติ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2525). จริยศาสตร์ศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- _____. (2541). "รายงานการวิจัยประกอบร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.... ประเด็น ปรัชญาการศึกษา". กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สัจด์ อุทรานนท์. (2530). การนิเทศการศึกษา: หลักการทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- สงบ ลักษณะและคณะ. (2524). "การศึกษาและพัฒนาจริยธรรมไทย," การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สบโชค พูลนวม. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรับผิดชอบ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย. (2542, สิงหาคม-2543, กรกฎาคม). การศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย สิงหาคม 2542 – กรกฎาคม 2543. กรุงเทพฯ : สมาคมสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย.
- สมจิต ธนสุกาญจน์. (2522). จิตวิทยากับการศึกษา. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูสวนสุนันทา.

- สมดุล ชาญนวงศ์. (2539). ลักษณะทางจิตใจของประชากรไทยที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมเดช มุงเมือง. (2527). “การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน” คุรุปริทัศน์. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สมพร เทพสิทธา. (2526). คุณธรรม 4 ประการตามพระบรมราโชวาท. กรุงเทพฯ : สมชายการพิมพ์.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2524). การปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สามัญศึกษา, กรม, หน่วยงานนิเทศก์. (2526). ชุดการสอนการปลูกฝังและสร้างค่านิยมพื้นฐานเรื่องการประหยัดและการออม. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว
- สาโรช บัวศรี. (2522). “วิเคราะห์ความหมายของจริยธรรม” ในแนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทยวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2523). จริยธรรมไทยในสังคมปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สายพิน ประจักษ์. (2538). การศึกษาความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมโดยครูสร้างกฎเกณฑ์และเด็กสร้างกฎเกณฑ์. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายสำเนา.
- สำรอง เพ็ญ. (2524). เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สำราญ นิลทอง. (2526). ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุชา จันท์เอม. (2517). หลักการศึกษาจิตวิทยา : หลักสูตรการสอน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา.
- สุดใจ ชันทองคำ. (2533). การพัฒนาแบบขจัดความซื่อสัตย์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2541). การสร้างแบบทดสอบวัดลักษณะความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรง ความไม่เที่ยงตรง และความเชื่อมั่น. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- สุนันท์ ปรีชาชัยสุรัตน์. (2542). การใช้เทคนิคแม่แบบในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างกัน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัตรา สุภาพ. (2525). สังคมและวัฒนธรรมไทย. คำนิยม สังคม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพิน บุญชูวงศ์. (2538). หลักการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักการสอน คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต.
- สุพงษ์ ชูเดช. (2531). ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะที่สำคัญของนิสิต. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุพล นาควานิช. (2522). การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุรัตน์ ศรีตาเดช. (2532). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการติดต่อสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนกับขวัญของบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัด พิษณุโลก. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- สุวรรณ กุลวิจิตรรังสี. (2520). ความสำคัญต่อชาติของนักเรียนในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุวรรณ ทองรัมย์กุล. (2539). การอบรมเลี้ยงดู การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว และลักษณะทางชีวสังคมที่มีผลต่อความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น (10-12 ปี). ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สิตา เพียรพิจิตร. (2542). ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของพนักงานท่าอากาศยานกรุงเทพ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาอุตสาหกรรม) : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ลีปนพนธ์ เกตุทัต. (2541). การปฏิรูปการศึกษาไทยในยุคปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : ฝ่ายโสตทัศนศึกษาสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- โสภา ชูพิกุลชัย. (2528). ความรู้เบื้องต้นทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุตรไพศาล.

- อดิศักดิ์ ภูมิรัตน์. (2535). ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- อาภรณ์ ปรีดาสุวรรณ. (2527). การสอนของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ได้รับการฝึกอบรมจากโครงการฝึกอบรมครูประจำการ ในการสอดแทรกจริยธรรมตามหลักสูตรประถมศึกษาตามการรับรู้ของครูและนักเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- อารมณี สดมี. (2537). พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- อาลัย จันทรพาณิชย์. (2524). การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- อำนวย ทะพิงค์แก และชยันต์ วรรณะภูติ. (2522, มิถุนายน-กรกฎาคม). "จริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะของนักศึกษา," วารสารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 13(5) : 36-37.
- อุทัย คำมูล และคนอื่น ๆ. (2542). *Child – Center : Story Line Method* การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : พี ที พรินส์ จำกัด.
- อรุณศรี อึ้งประเสริฐ. (2533). การนำเสนอรูปแบบการสอดแทรกความรู้ด้านจริยธรรมในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- Bandura, A. (1965). *Principles of Behavior Modification*. New York : Rinehart and Winston Inc.
- Bar-On, Reuven. (1998). *EQ-I : Facilitator's Resource Manual*. New York : Multi Health Systems, Inc.
- Biskin, Donald S. and Kenneth Hoskisson. (1977). "An Experimental Test of the Effect of Structured Discussions of Moral Dilemmas Found in children's Literature on Moral Reasoning," *The Elementary School Journal*. 77(5) : 407-415.

- Braun, Joseph A., Jr. (1983). *The Role of Consciousness Education in Developing A Global Perspective*. The Social Studies (September/October).
- Brown, R. (1965). *Social Psychology*. New York : Free Press.
- Bull, Norman J. (1969). *Moral Education*. London, Routledge & Kegan Paul.
- Roger, C.R. (1969). *Freedom to Learn*. Columbus Ohio : C.E. Merrill.
- Cooper, Robert K. and Ayman Sawaf. (1997). *Executive EQ*. New York : Grosset / Putnam.
- Coopersmith, S. (1984). *SEI : Self-Esteem Inventories*. Palo Alto C.A. : Consulting Psychologist Press.
- Donaldson, June. (1997, June). "Emotional Intelligence Test," Edmonton Journal.
- Gill, L.T. (1962). "Some Norm Intellectual Correlates of Academic Achievement Among Mexican Secondary School Student" *Journal of Education*.
- Goleman, D. (1997). *Emotional Intelligence*. New York : Bantam Books.
- Good, C.V. (1964). *Dictionary of Education* (2d ed.). New York : McGraw-Hill Book Co.
- Hett, Jane E. (1991). *The Development of Instrument to measure Global-Mindedness*. UMI Dissertation Service, University of San Diego.
- Hoffman, M. L. (1970). "Moral Development," in *Carmichael's Manual of Child Development*. 261-360, v.2. p. ed. By P. H. Mussen. New York : John Wiley and Sons, Inc.
- James, Test R. (1977). "A Theoretical Analysis of Moral Judgment Development." Minnesota : University of Minnesota.
- Jones, V. and Morris. (1956, May). "Relation of Temperament to the Choice of Values," *Journal of Abnormal Social Psychology*. 53 : 781-783.
- Joseph, Gusfield R.. (1978). "Tradition and Modernity : Misplaced Polarities in the study of social Change," in *Social Change*
- Koffa, K. (1948). *Consciousness*. *Encyclopedia of the Social Sciences* 3-4.
- Kohlberg, L. (1964). *Sex Difference in Morality in E.E., Maccoby (ed.) Sex Role Development*. New York : Social Science Research Council.
- Kohlberg, L. (1969). "Stage and Sequence : The Cognitive Development Approach to Socialization: p.3. Theory and Research. Chicago : Rand McNally.

Kohlberg, L. (1975). "Moral Education for a Social in Moral Transition, W Educational Leadership. 33(1) : 52-53 ; October.

Lefurgy, W.G. and G.W. Waloshin. (1969). "Immediate and Longterm Effects of Experimentally Induced Social Influence in the Modification of Adolescents Moral Judgements," Journal of Personality and Social Psychology. 18(12) : 104-110 ; December.

Lewis, Christine Lynne. (1982). *The Relationship of Moral Development and Conitive development within Gifted Students Examined in The Light of The Variables of sex , Socioeconomic Status*. Dissertation Atstracts International 42 (June) 5038 : A

Longobardi, Ronald Paul. (1982). *The Effects of Teacher Training Sessions on The Moral Development of Their Students*. Dissertation Abstracts Internation. 42 (March) : 3959-A.

Maslow, A. (1970). *Motivation and Personality*. 2nd ed. New York : Haper & Row.

Mayer, John D. and Salovey, Peter. (1997). *What is your Emotional Intelligence?*. New York : Basic Books.

Mead, Robert D. (1971). "Future Time Perspective of College Students in America and India," Journal of Social Psychology. 83 : 175-182.

Midlasky, F.G., J.H. Bryan and P. Brickman. (1975). "Aversive Approval : Internation Effects on Modeling and Reinforcemant on Altruistie Behavior," *Children Development*. 44 : 321-325.

Mischel, W. (1974). "Processes in Delay of Gratification," in L.Berkowitz (ed) *Advances in Experimental Social Psychology*. Vol.7 p.249-293. New York : Academic Press.

Nurmi J.E. (1991). "How Do Adolescents See Their FutureM A Review of the Development of Future Orientation and Planning." *Development Review*. 11 : 1-5.

Osakwe, Vincent Chukwuka. *Moral Education : Discussion Skills for a Beginning Experience in The Use of Kohlber's Stage-Developmental Model (For Nigerian Secondary School Teachers)*. Dissertation Abstracts International. 42 (November) : 2056-2057-A.

- Pulkkien, Lea. And Ronka, Anna. (1994). *"Personal Control Over Development, Identity Formation and Future Wrientation as Components of Life Orientation : A Development Approach,"* Developmental Psycholoty. 30(20) : 260-271.
- Rosenberg,M. (1979). *Conceiving the Self*. New york : Basic Book.
- Sagotsky, Garald et al. (1981). *"Learning to Cooperate : Effects of Modeling and Direct Instruction,"* Child Development. 52 : 1037-1042.
- Sasse, C.R. (1978). *Person to Person*. Illinois : Bennep Publishing Co.
- Sears, R. R., E. E. Maccoby and H. Levin. (1957). *Pattern of Child Rearing*. New York, Peterson and Company.
- Seginer, Rachel and Hoda Halabi. (1991). *"Cross-Cultural Variations of Adolescents' Future Orientation : The Case of Israeli Druze Versus Israeli Arab and Jewish Male,"* Journal of Cross Cultural Psycholoty. 22(2) : 244-257.
- Selman, Robert L. and Marcus Liberman. (1975). *"Moral Education in The Primary Grades : An Evaluation of a Development Curriculum,"* Journal of Educational Psychology. 67(5) : 712-716.
- Turiel, Elliot. (1966). *"An Experimental Test of the Sequentiallity of Development Stages in the Child's Moral Judgement,"* Journal of Personality and social Psychology. 3(6) : 611-618 ; June.
- Wright, D. (1975). *The Psycholoty of Moral Behaviour*. Middleses. England : Penquin Book Ltd.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบสอบถาม

ตาราง 8 คำอำนาจจำแนก (t) ของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถาม
ลักษณะมุ่งอนาคต และแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ข้อ	การอบรมเลี้ยงดู (t)	ลักษณะมุ่งอนาคต (t)	พฤติกรรมเชิงจริยธรรม (t)
1	4.840	2.208	3.137
2	4.078	2.573	10.123
3	4.840	3.066	4.148
4	4.644	4.038	2.699
5	10.123	3.253	10.123
6	2.208	10.123	1.820
7	3.719	2.906	10.123
8	4.840	6.853	10.123
9	10.123	2.842	10.123
10	1.930	2.408	10.123
11		10.123	2.251
12		10.123	10.123
13			3.641
14			3.059
15			3.481
16			4.291
17			3.143
18			10.123
19			10.123
20			3.277
21			4.137
22			2.892
23			10.123
24			4.137

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู	=	.6574
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต	=	.6792
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม	=	.9255

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนั่น มีชันหมาก ภาควิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
2. รองศาสตราจารย์สุนทร จันทรรตรี ภาควิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
3. รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ พวงเกษม ภาควิชาการประถมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

ที่ ทม 1012/ 3042

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔๐ พฤษภาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ครูใหญ่โรงเรียนแม่พระประจักษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางจิราภรณ์ สุทธิรักษ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรต้นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อ้อมเดือน สดมณี เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่ และขอให้นักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 จำนวน 55 คน ตอบแบบสอบถามการศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรต้นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน ในระหว่างเดือนมิถุนายน 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางจิราภรณ์ สุทธิรักษ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภกรรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 02-258-4119

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพฯ ที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นผู้ตอบ โดยแบ่งเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม

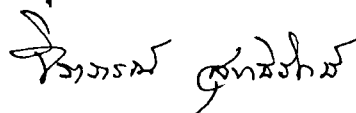
ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคต

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน

สุดท้ายนี้ ต้องขอความกรุณาจากท่านได้โปรดให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามนี้
ตามความเป็นจริง

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง

นางจิราภรณ์ สุทธิรักษ์

ผู้วิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมนทลกรุงเทพฯ ที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน

*****

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ( ) หน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียน

1. โรงเรียน.....
2. เพศ
( ) ชาย
( ) หญิง
3. ระดับผลการเรียนเฉลี่ยทุกวิชาของภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544
( ) ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2.00 ลงมา (ต่ำกว่า 60.00 %)
( ) ระดับผลการเรียนระหว่าง 2.01-2.99 (60.00% – 69.00%)
( ) ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป (70.00% ขึ้นไป)

ตอนที่ 2 – 4

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ ให้ตรงกับคำตอบที่ท่านเลือกเพียงคำตอบเดียว

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริง น้อย	ไม่จริง เลย
0	แม่แสดงให้เห็นว่าท่านรักฉันมาก	☒	☐	☐	☐	☐
00	แม่ชอบพูดคุยกัยออกล้อฉันที่เพื่อนกับฉันเสมอ	☐	☐	☒	☐	☐
000	แม่ต้องการให้ฉันมีส่วนร่วมในกิจกรรมแทบทุกครั้ง	☐	☒	☐	☐	☐

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู

แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู

แบบสอบถามต่อไปนี้ ขอให้นักเรียนอ่านอย่างระมัดระวัง แล้วตอบให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด และขอให้ทำความเข้าใจกับคำว่า "พ่อแม่" ในข้อความทั้งหมดข้างล่างนี้ หมายถึง บุคคลที่อบรมเลี้ยงดูนักเรียนมานานที่สุด อาจเป็นพ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง

ส่วนคำว่า "ดิฉัน" หมายถึง ตัวของนักเรียนเอง

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด,	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	ไม่ จริง เลย
1.	แม่แสดงให้ฉันรู้ว่าท่านรักฉันมาก					
2.	แม่ชอบพูดคุยหยอกล้อฉันเพื่อตลกกับฉันเสมอ					
3.	แม่ต้องการให้ฉันมีส่วนร่วมในกิจกรรมแทบทุกอย่าง					
4.	แม่เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของฉันอยู่เสมอ					
5.	แม่มักแสดงให้ฉันรู้ว่า แม่ภูมิใจในตัวฉันมาก					
6.	แม่ชอบให้ฉันปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากท่านเสมอ					
7.	แม่ชอบพูดคุยกับลูกด้วยเสียงอันไพเราะนุ่มนวลเสมอ					
8.	แม่สามารถช่วยให้ฉันหายกลุ้มใจและคลายทุกข์เสมอ					
9.	แม่ไม่เคยแสดงให้ฉันรู้ว่าแม่รักฉันมากเพียงใด					
10.	แม่เห็นว่าฉันดีกว่าลูกคนอื่นเสมอ					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	ไม่จริง เลย
1.	เด็กทุกคนควรเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ เพื่อจะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปใน อนาคต					
2.	ถ้าฉันพบปัญหาไม่ว่าเรื่องใดก็ตามฉันจะ หาทางแก้ปัญหานั้นให้หมดไป โดยไม่ให้ ผู้อื่นเดือดร้อน					
3.	ฉันคิดว่าตัวเองยังเด็กเกินไปที่จะคิดถึง เรื่องเกี่ยวกับอนาคต					
4.	ฉันคิดว่าเราไม่ควรปล่อยเวลาว่างโดยไม่ ทำประโยชน์อะไร ควรใช้เวลาว่างในการ ทำกิจกรรมต่างๆ					
5.	ฉันพยายามทำงานที่คุณครูสั่งให้เสร็จก่อน ถึงเวลากำหนด					
6.	ฉันหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อความก้าว หน้าในการเรียน					
7.	ฉันคิดว่าความขยันหมั่นเพียร และความตั้งใจ จะทำให้ฉันประสบความสำเร็จในการเรียน					
8.	ฉันจะพยายามเรียนต่อไป แม้ว่าผลการ เรียนในบางวิชาจะไม่ค่อยดีนักก็ตาม					
9.	ถ้าพบปัญหาในเรื่องใดก็ตาม ฉันจะหาทาง แก้ปัญหานั้น โดยพยายามคิดวางแผน แก้ไขอย่างรอบคอบ					
10.	ถ้าได้รับมอบหมายงานจากคุณครู ฉันจะ คิดวางแผนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอนจน งานสำเร็จลุล่วง					
11.	ฉันวางแผนเกี่ยวกับการเรียนต่อในอนาคต ไว้แล้ว					
12.	ฉันจัดตารางสอนก่อนไปโรงเรียนทุกวัน เพื่อจะได้ไม่ลืมแบบเรียนวิชาใด					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
เพื่อนๆมักเห็นด้วยกับความคิดของฉัน					
ฉันมีความรู้สึกว่าตนเองไม่ทัดเทียมกับคนอื่น					
เพื่อนๆมักชอบเล่นกับฉัน					
เพื่อนๆมักมาปรึกษาหารือกับฉันเมื่อมีปัญหา					
ฉันไม่สามารถเป็นที่พึ่งของใครได้					
ฉันมักได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าทำงานต่างๆเสมอ					
ฉันเป็นที่ชื่นชอบในหมู่เพื่อนวัยเดียวกัน					
ฉันมักจะเสียใจในสิ่งที่ทำลงไปแล้ว					
เมื่อได้รับมอบหมายงาน ฉันจะพยายามทำให้เสร็จตามกำหนด					
ฉันยอมพลาดรายการโทรทัศน์ที่ชอบที่สุดถ้างานนั้นยังไม่เสร็จ					
ฉันปฏิบัติตามคำสั่งของครูไม่ว่าจะอยู่ต่อหน้าหรือลับหลัง					
ฉันไม่วิ่งเล่นบนอาคารเรียนตามระเบียบของโรงเรียน					
ฉันไม่สามารถแบ่งเวลาเรียนกับเวลาเล่นได้					
ฉันนำสมุดเก่าที่เหลือใช้มารวบรวมไว้ใช้เป็นสมุดโน้ต					
ฉันคิดว่าควรใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องทั้งการพูดและการเขียน					
ฉันคิดว่าเสื้อผ้าของต่างชาติมีคุณภาพดีกว่าของประเทศไทย					
ฉันสามารถบอกได้ว่าในขณะนี้ตนเองมีอารมณ์อย่างไร					
ฉันรู้สึกไม่พอใจเพื่อนๆ บ่อยครั้ง					
ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนฉันก็ปรับตัวได้					

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
แม้ว่าฉันจะหมดกำลังใจ ฉันก็พยายามสู้ต่อไปเพื่อความ สำเร็จในชีวิต					
เพื่อนๆรักและไว้วางใจฉัน					
ฉันค่อนข้างจะเอาแต่ใจตนเอง					
ฉันสามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในสภาวะของความ เป็นจริง ได้					
ฉันเป็นคนมีอารมณ์ขันอยู่เสมอ					

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางจิราภรณ์ สุทธิรักษ์
วันเดือนปีเกิด	9 พฤษภาคม 2506
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	14/4 ซอยวัดพรพระร่วง ถนนสายไหม แขวงออเงิน เขตสายไหม จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10220
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	หัวหน้าระดับประถมศึกษา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนแม่พระฟาติมา เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2525	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 แผนกศิลปภาษา โรงเรียนอินทพิชัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
พ.ศ. 2530	ระดับปริญญาตรี การศึกษามัธยมศึกษา (เอกจิตวิทยาการแนะแนว) จากมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2545	ระดับปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต (เอกการประถมศึกษา) จากมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ
ที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน

บทคัดย่อ
ของ
จิราภรณ์ สุทธิรักษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา
กันยายน ๒๕๔๕

จิราภรณ์ สุทธิรักษ์. (2545), การศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพมหานคร ที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน. ปริญญาโท กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อ้อมเดือน สดมณี

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพมหานคร ที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพมหานคร จำนวน 560 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามสำหรับข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต และแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน วิเคราะห์การเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยใช้ t-test Independent

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับสูง
2. นักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
5. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากครูที่เข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากครูที่ไม่ได้เข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
สูงกว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01

A COMPARATIVE STUDY OF VARIABLES RELATED TO MORAL BEHAVIORS OF
PRATHOM SUKSA VI STUDENTS IN BANGKOK ARCHDIOCESE SCHOOLS
WITH DIFFERENT VISUAL SOCIO-BIOLOGICAL FACTORS AND
PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS

AN ABSTRACT
BY
JIRAPORN SUTTHIRAK

Presented in partial fulfillment of the requirements
For the Master of Education degree in Primary Education
at Srinakarinwirot University
September 2002

Jiraporn Sutthirak. (2002). *A Comparative Study of Variable Related To Moral Behavior of Prathom Suksa VI Students in Bangkok Archdiocese Schools with Different Visual Socio-biological Factors and Psychological Characteristics*. Master Thesis, M.Ed. (Primary Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assist.Prof.Dr. Prapansiri Susaoraj, Assist.Prof.Dr. Oomduen Sodmanee

The major purpose of this study was to compare the moral behaviors of Prathom Suksa VI Students in Bangkok Archdiocese with different visual socio – biological factors and Psychological Characteristics.

The samples of this study were the students in the first semester of the 2002 academic year at Bangkok Archdiocese Schools. The 560 students were randomly selected from Prathom Suksa VI Students in Bangkok Archdiocese Schools.

The instruments used for collecting data were the achievement motive questionnaire, information questionnaire, rearing pattern questionnaire, future orientation questionnaire, and the moral behavior questionnaire. The statistics used in this study were descriptive statistics and t – test.

The main results of the study were indicated as follows :

1. The Prathom Suksa VI Students of Bangkok Archdiocese had moral behaviors totally in the middle level, and had self discipline in the high level.
2. The Prathom Suksa VI female students had moral behaviors significantly higher than Prathom Suksa VI male students at the .01 level.
3. The Prathom Suksa VI students with high learning achievement had the scores of moral behaviors significantly higher than the Prathom Suksa VI students with low learning achievement at the .01 level.
4. The Prathom Suksa VI students with giving pattern of child rearing a lot had moral behaviors significantly higher than the Prathom Suksa VI students with giving pattern of child rearing a little at the 0.1 level .
5. The Prathom Suksa VI students with learning experience taught by the teachers on Integrated. Ethics Training Project in schools had moral behavior scores significantly higher than the Prathom Suksa VI students with no learning experience taught by the teachers on Integrated Ethics Training Project in schools at the .01 level.
6. The Prathom Suksa VI students with high level of future orientation had moral behavior scores significantly higher than the Prathom Suksa VI students with low level of future orientation at the .01 level.

การศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีปัจจัยทางชีวสังคม
และลักษณะทางจิตต่างกัน

ปริญญานิพนธ์
ของ
จิราภรณ์ สุทธิรักษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา
กันยายน 2545
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์

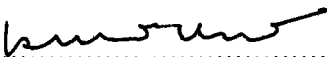
เรื่อง

การศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีปัจจัยทางชีวสังคม
และลักษณะทางจิตต่างกัน

ของ

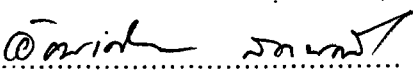
นางจิราภรณ์ สุทธิรักษ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

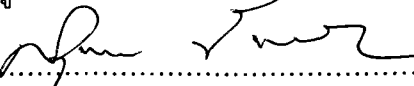
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)
วันที่ ..... พ.ศ. 2545

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อ้อมเดือน สดมนิ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สันน มีชนมาก)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์สุนทร จันทรตรี)

ปริญญาโทฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก
ฝ่ายการศึกษาศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาจากคณะอาจารย์สาขาวิชา เอกการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทุกท่านได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ความเอาใจใส่และให้กำลังใจตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้เข้ามาศึกษาต่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่าน ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ ที่ให้ความเมตตากรุณา ดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอตลอดเวลาในการทำปริญญานิพนธ์ อย่างดียิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อ้อมเดือน สดมณี ที่ให้ความกรุณารับเป็นกรรมการควบคุม ปริญญานิพนธ์ ด้วยคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนั่น มีขันหมาก รองศาสตราจารย์สุนทร จันทรรักษ์ ที่กรุณารับเป็นคณะกรรมการเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่า เกี่ยวกับปริญญานิพนธ์ รวมทั้งรองศาสตราจารย์กรรณิการ์ พวงเกษม ที่กรุณารับเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ บาทหลวงวิษุภรณ์ เกตุภาพ ผู้จัดการ ชิสเตอร์วรณวิมล สุขสวัสดิ์ ครูใหญ่โรงเรียนแม่พระฟาติมา สมาคมผู้ปกครองและครู ที่สนับสนุนให้ทุน เวลา ในการศึกษาต่อและทำวิจัยได้สำเร็จ รวมทั้งบาทหลวงวิวัฒน์ แพร์สิริและบาทหลวงศักดิ์ชัย ทรัพย์อัประไมย ที่สนับสนุนมอบทุนในการทำวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ คุณครูเกียรติศักดิ์ วิสูตรจุฑา และคุณครูสมสมัย วิสูตรจุฑา ที่ให้ความอนุเคราะห์และให้คำปรึกษาด้วยดีมาตลอด

ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่อำนวยความสะดวก ให้ผู้วิจัยทดลองใช้เครื่องมือ เก็บข้อมูลในการวิจัย และขอขอบใจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองเครื่องมือและเก็บข้อมูลจนเสร็จสิ้น

ขอขอบคุณคุณครูลำพูน ทองอินทร์และคณะครูโรงเรียนแม่พระฟาติมาที่ให้การช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดระยะเวลาในการศึกษาต่อ

ขอขอบคุณ ญาติพี่น้อง และ คุณครูอภิชาติ สุทธิรักษ์ สามีที่ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือในการศึกษาและทำวิจัยมาโดยตลอด ขอขอบคุณเพื่อนๆ เอกการประถมศึกษา ทุกท่าน รวมทั้งผู้ที่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงแต่มิได้กล่าวนาม จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ อีกครั้งหนึ่ง

จิราภรณ์ สุทธิรักษ์

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำ	23
2 แสดงข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ประสบการณ์การเรียนรู้ และลักษณะมุ่งอนาคต.....	100
3 แสดงค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมและรายด้าน.....	102
4 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	103
5 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ.....	104
6 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกับการได้รับการอบรมเลี้ยงดู แบบรักสนับสนุนน้อย.....	105
7 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรม กับครูที่ไม่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรม.....	106
8 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกับที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ.....	107
9 ตารางค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามลักษณะ มุ่งอนาคต และแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม.....	137

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1. กรอบความคิดในการวิจัย.....	11
2. ภาพทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม.....	43

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบความคิดในการวิจัย.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม.....	12
ความหมายพฤติกรรมเชิงจริยธรรม.....	13
ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคล.....	17
องค์ประกอบของจริยธรรม.....	18
ขอบข่ายพฤติกรรมเชิงจริยธรรม.....	20
การเห็นคุณค่าในตนเอง.....	20
การมีวินัยในตนเอง.....	25
ความฉลาดทางอารมณ์.....	37
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม.....	42
ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม.....	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม.....	44
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางชีวสังคม.....	44
เพศกับจริยธรรมของบุคคล.....	49
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับจริยธรรมของบุคคล.....	50
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนกับจริยธรรมของบุคคล.....	50
ประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการจริยธรรมกับจริยธรรม ของบุคคล.....	52
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตของบุคคล แบบลักษณะมุ่งอนาคต.....	65

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2(ต่อ) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย.....	71
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนสังกัด.....	
อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ.....	80
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	88
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	88
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	91
การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	96
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	97
เกณฑ์ในการให้คะแนน.....	98
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	98
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	99
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	99
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	99
ผลการศึกษาค้นคว้า.....	99
5 สรุปผล อภิปราย ข้อเสนอแนะ.....	108
ความมุ่งหมาย.....	108
วิธีดำเนินการวิจัย.....	109
ผลการวิจัย.....	109
อภิปรายผล.....	110
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	116
ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	117
บรรณานุกรม.....	118
ภาคผนวก.....	135
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	150

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันกำลังอยู่ในระยะการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจสภาพแวดล้อม สังคม เทคโนโลยีและวัฒนธรรม สืบเนื่องมาจากการได้รับอิทธิพลและทุนนิยมของตะวันตก ที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความไม่สมดุลระหว่างความเจริญด้านวัตถุกับความเจริญด้านจิตใจ เกิดค่านิยมของการยกย่องวัตถุเงินทองโดยยึดถือความก้าวหน้าของวัตถุเป็นเครื่องมือวัดความเจริญมากกว่าการยกย่องบุคคลที่คุณงามความดีเกิดค่านิยมที่เน้นการแข่งขันเพื่อความสำเร็จความก้าวหน้าทางวัตถุของแต่ละคนมากที่สุด มองข้ามความหมายของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบ การใช้กลอุบายฉ้อฉลซึ่งกันและกันเพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จและความก้าวหน้า โดยไม่คำนึงถึงคุณค่าของบุคคลอื่น สังคมจึงเต็มไปด้วยความฟุ้งเฟ้อแก่งแย่ง แข่งขัน ไม่อดทน ขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม จริยธรรมที่เป็นแบบแผนของความประพฤติที่ดีอันนำไปสู่ความสุขเสมอกันของสังคมจึงถูกละเลย (อำนาจ ทะพิงค์แก และ ชยันต์ วรรณะภูติ, 2522:36-37)

การแก้ปัญหาด้วยวิธีรุนแรงของประชาชนที่เกิดขึ้นให้เห็นมากมาย และมีแนวโน้มสูงขึ้นเป็นลำดับ อยู่ในภาวะวิกฤตที่จำเป็นต้องร่วมกันแก้ไข (พรเมธีธรรมาภรณ์, 2535 : 120) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า “ชาติของเรากำลังล้มละลายและต้องการ การกอบกู้วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเท่า ๆ กับที่กำลังป่วยหนักทางสังคมและจริยธรรม และต้องการเยียวยาอย่างเร่งด่วน” (สิปปนนท์ เกตุทัต, 2541 : 7-8) ดังนั้นในการพัฒนาประเทศแนวใหม่ จึงหันมาให้ความสำคัญของการพัฒนาคนแทนการพัฒนาเศรษฐกิจแต่เพียงด้านเดียว ให้คนเป็นแกนกลางในการพัฒนาซึ่งถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544) โดยกำหนดเป้าหมายให้คนทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา และจิตใจโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมของประชาชน ทั้งนี้เครื่องพัฒนาคนที่สำคัญที่สุดคือการศึกษา การศึกษาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประชากรของประเทศชาติให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรมสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศที่ถาวรยั่งยืน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการศึกษาไว้เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2520 (อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 103) ความว่า

...การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ
ทัศนคติค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมและ
สิทธิภาพ การพัฒนาประเทศก็ย่อมทำได้สะดวก รวดเร็ว ได้เป็นที่แน่นอนรวดเร็ว...

จากพระบรมราโชวาทนี้ แสดงให้เห็นว่าการศึกษาทั้งสองความหมาย ประการแรกเป็น
การพัฒนาองค์ความรู้ต่างๆ ประการที่สอง เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิด ความประพฤติ
ทัศนคติ ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม ซึ่งทั้ง 2 อย่างต้องพัฒนาไปพร้อมๆ กัน จึงจะเป็นการ
พัฒนาที่สมดุล

และพระราชทานพระราชดำรัส แก่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เกี่ยวกับการ
ปฏิรูปการศึกษาและการศาสนา เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2544 ตอนหนึ่ง

“ ส่วนเรื่องที่เป็นปัญหาอีกอันหนึ่งคือ ศิลธรรม จรรยาบรรณของคน ระยะหลังนี้รู้สึก
ว่าเสื่อมหายไป อาจจะต้องปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนต่างๆ ”

✖ ด้วยเหตุนี้การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนจึงมีความสำคัญและเป็นหน้าที่สำคัญ
ของการจัดการศึกษาในปัจจุบันเพราะการศึกษาในอีกบทบาทหนึ่ง คือ เป็นกระบวนการขัดเกลา
ทางสังคมให้สมาชิกในสังคมมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังที่ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2525 : 72, 106)
กล่าวว่าการศึกษาคือ เครื่องมืออันสำคัญในการขัดเกลาพฤติกรรมของคนในสังคมให้เป็นไป
ตามความปรารถนาของสังคม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการ
ศึกษาไว้ในมาตรา 81 รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม...ให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมและพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้บัญญัติสาระการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนา
คนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและ
วัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) การจัดการ
ศึกษา....ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม (มาตรา 23) การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้
สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง...จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ
อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
(มาตรา 24) และให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน
ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่กันไป
กระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสม และรูปแบบการศึกษา (มาตรา 26) ในการ
ประเมินผู้เรียนจึงต้องประเมินด้านคุณธรรมเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีคุณธรรมต่อไปในอนาคต

การพัฒนาคุณภาพของประชากรของประเทศให้มีประสิทธิภาพนั้นคือการปลูกฝังความ
เป็นพลเมืองดี ให้แก่ประชาชนในประเทศ ลักษณะความเป็นพลเมืองดีคือการเป็นผู้มีจริยธรรม

สูง นั่นคือ การเห็นคุณค่าในตนเอง มีวินัยในตนเองและมีความฉลาดทางอารมณ์เป็นต้น การพัฒนาคุณภาพคน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรกระทำควบคู่กับการพัฒนาสังคมในด้านอื่นๆ ด้วย จริยธรรมจัดเป็นปทัสถานและเครื่องล่อมเกล้าให้มนุษย์ประพฤติกาย วาจา และใจ อย่างมี กติกา *การปลูกฝังจริยธรรมในระดับประถมศึกษาพบว่ามีความสำคัญยิ่งด้วยเป็นกลุ่มประชากร ที่มีความสำคัญมากเพราะหากได้มีการพัฒนาจิตใจของเด็กวัยนี้แล้วก็พบว่าเป็นการวางพื้นฐาน ในการพัฒนาจริยธรรมของเด็กในวัยสูงขึ้น (ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร. 2539 : 1)

โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนของประเทศชาติให้ เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมสนองต่อนโยบายของชาติและความต้องการ ของสังคม ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวคิดดังกล่าว โรงเรียนคาทอลิกเป็นสถาบันการศึกษาหนึ่งที่จัดการศึกษาแก่เยาวชนร่วมกับภาครัฐโดยรับ นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนมาจัดการศึกษาเพื่ออบรมบุคคลให้บรรลุ ถึงความสมบูรณ์รอบรูปไปด้วยความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคม ปลูกฝังค่านิยมด้านจิตใจให้ มีจริยธรรมมีความเคารพซึ่งกันและกันมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อความดีของส่วนรวม มี ความรักและกตัญญูต่อพ่อแม่ ครู และสถาบัน (บุญเรือน หมั่นทรัพย์. 2531 : 227-234)

ในปัจจุบันสภาพปัญหาด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนคาทอลิกพบว่าเยาวชนเด็กไทยในโรงเรียนคาทอลิกมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเสื่อมลง ขาดจิตสำนึกใน มโนธรรมที่ดี พ่ายแพ้ต่อการผจญล่อลวงเพราะไม่มีแรงจูงใจให้ทำดี

การหล่อหลอมมโนธรรมเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญมากอีกประการหนึ่งของการศึกษา คาทอลิก : เราจะช่วยอย่างไรให้นักเรียนของเราเติบโตด้วยความเข้าใจในหลักศีลธรรมและ ประพฤติปฏิบัติตนดีงามตามหลักคุณธรรมจริยธรรม เราจะช่วยอย่างไรให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์ เหตุการณ์ต่างๆในชีวิตประจำวันปรกติธรรมดาและตัดสินใจเลือกอย่างเหมาะสมตามคุณค่าทาง ศีลธรรม เราจะเสริมสร้างสำนึกในความยุติธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตได้อย่างไร เราจะอบรม นักเรียนอย่างไรให้เลือกความดีและหลีกเลี่ยงความชั่ว (มิเกล กาไรซาบาล. 2543 : 97-98)

โรงเรียนคาทอลิกสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯเป็นโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาเอกชน ปัจจุบันมีโรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับพื้นฐานในสังกัดทั้งสิ้น 36 โรงเรียน โดยแบ่งออกเป็น 6 เขตการศึกษาได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ ผู้เรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่สำคัญคือ เห็นคุณค่าในตนเอง มีวินัยในตนเอง มีความฉลาด ทางอารมณ์ตามเป้าหมายของโรงเรียนคาทอลิก ดังนั้นโรงเรียนคาทอลิกจึงมุ่งมั่นที่จะปลูกฝัง จริยธรรมที่ยั่งยืนแก่ผู้เรียนสืบไป ด้วยเหตุนี้ฝ่ายการศึกษาในโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ จึงได้จัดโครงการบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนขึ้นซึ่งกำหนดในแผนพัฒนาการ ศึกษาระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ 2540-2544 (ฝ่ายการศึกษาโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ. 2540 : 1-2) โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นการปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่ ยั่งยืนแก่ผู้เรียนด้วยกระบวนการเรียนการสอนที่บูรณาการจริยธรรมในเนื้อหาวิชาต่างๆ

ในกระบวนการทำงานและในชีวิตประจำวันของผู้เรียน เพื่อเป็นการหล่อหลอมและพัฒนาให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตน ซึ่งเป็นการพัฒนาแบบพลวัตอันจะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับบุคคลและในสังคมต่อไป

การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กนอกจากจะขึ้นอยู่กับบทบาทของโรงเรียน ยังมีปัจจัยอื่นที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่สำคัญ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู

เซียร์และคนอื่นๆ (Sears & others. 1957 : 364) กล่าวว่าเด็กเล็กๆ เรียนรู้ว่า อะไรดีอะไรชั่วจากบุคคลใกล้ชิดซึ่งเป็นตัวแทนของสังคมโดยผ่านกระบวนการเทียบเคียง เด็กจะใช้วิธีเลียนแบบผู้มีอำนาจและผู้ที่ตนรักจนในที่สุดเด็กจะยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตนโดยอัตโนมัติ สาเหตุที่เด็กเลียนแบบผู้เลี้ยงดูที่ตนรักใคร่ เพราะการเลียนแบบหรือทำตนคล้ายผู้เลี้ยงดูจะทำให้เด็กเกิดความพอใจเหมือนกับตนได้อยู่ใกล้ชิดผู้เลี้ยงดูในขณะนั้น

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮอฟแมน (Hoffman. 1970 : 286) ได้ศึกษาผลการวิจัยด้านนี้และสรุปความสำคัญของผู้ใหญ่ที่เลี้ยงดูเด็กโดยให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็กว่า ทำให้เด็กเกิดความมั่นใจในความรักความหวังดีของผู้ใหญ่ผู้นั้นและพร้อมที่จะเลียนแบบ

และประสพ รัตนกร (2522 : 21) จิตแพทย์ไทยได้กล่าวถึงการเลี้ยงดูเด็กโดยให้ความรักความอบอุ่นว่าเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเด็กทุกคนต้องการและหวังในความรักอย่างเต็มที่จากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และเป็นสิ่งแรกและสิ่งเดียวที่ทำให้เด็กเกิดความสุข ถ้าเด็กได้รับความรักความใกล้ชิดอย่างสม่ำเสมอตั้งแต่คลอด เด็กจะรู้ค่าของความรักและมีความกตัญญูตลอดจนมีความประพฤติอยู่ในศีลในสัตย์ได้

การอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการที่ถ่ายทอดลักษณะต่างๆ ของสังคมให้แก่เด็ก ในสังคมที่แตกต่างกันก็ใช้วิธีที่ต่างกันไปตามความเชื่อ ลักษณะนิสัยและความเคยชินของคนในกลุ่มต่างๆ ในขณะเดียวกันแต่ละครอบครัวก็มีวิธีอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันในปริมาณของลักษณะบางประการ เช่น การให้ความรัก ซึ่งลักษณะนี้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้วย

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนคือ ต้องเป็นผู้มีลักษณะมุ่งอนาคต เพราะลักษณะมุ่งอนาคตเป็นความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคลซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมอดได้ รอได้ในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต ลักษณะมุ่งอนาคตนี้ตรงข้ามกับลักษณะมุ่งปัจจุบันและอาจถือว่าเป็นลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. 2520 : 35)

บุคคลที่จัดว่าเป็นผู้มุ่งอนาคตนั้นถึงแม้จะมีนิสัยเด่นชัดดังกล่าวยังต้องมีลักษณะนิสัยบางอย่างที่สนับสนุนนิสัยนี้ด้วย ได้แก่ การมองเห็นคุณค่าของตนเอง รู้คุณค่าของเวลา สิ่งของ อดออม เป็นผู้ตรงต่อเวลา เป็นผู้มีความรับผิดชอบสูง

ซึ่งสอดคล้องกับ โคลเบอร์ก, มิสเชล ,ไรท์ (Kohlberg, Mischel, Wright) กล่าวว่า ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสามารถระงับหรือชะลอการนำความต้องการต่างๆ ของตนได้ ฉะนั้นผู้ที่มี

ลักษณะมุ่งอนาคต คือ ผู้ที่สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะและไม่เป็นผู้ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของศาสนาและกฎหมายจึงเห็นได้ว่า ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตจัดว่าเป็นผู้มีจริยธรรมด้วย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบปัจฉิก. 2520 : 35 ; อ้างอิงมาจาก Kohlberg. 1964 ; Mischel. 1974; Wright. 1975)

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้เลือกตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตของบุคคล อันได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ประสพการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการจริยธรรม และลักษณะมุ่งอนาคตของบุคคล ซึ่งคาดว่าจะมีส่วนผลักดันให้นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม 3 พฤติกรรมดังกล่าวคือ เห็นคุณค่าในตนเอง มีวินัยในตนเอง มีความฉลาดทางอารมณ์ ผลการศึกษาที่ได้รับจะเป็นข้อมูลอีกด้านหนึ่งสำหรับการวางแผนพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตลอดจนเกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในนักเรียน โดยผ่านสถาบันครอบครัวและโรงเรียน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพฯ
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพฯ
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพฯ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพฯ ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย
5. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพฯ ที่มีประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการจริยธรรมจากครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมกับครูในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรม
6. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพฯ ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกับมีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จะช่วยให้ทราบผลของการเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพมหานครที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน ซึ่งผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้แก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีมีคุณธรรมต่อไปในอนาคต

สมมุติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนหญิงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชาย
2. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
3. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย
4. นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ
5. นักเรียนในโรงเรียนที่ครูเข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนที่ครูไม่ได้เข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 จำนวน 6,912 คน เป็นนักเรียนจากโรงเรียนซึ่งครูผู้สอนเข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม จำนวน 6,523 คน เป็นนักเรียนจากโรงเรียนซึ่งครูผู้สอนไม่ได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรมจำนวน 389 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 จำนวน 560 คน เป็นนักเรียนจากโรงเรียนที่ครูผู้สอนเข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม จำนวน 364 คน เป็นนักเรียนจากโรงเรียนที่ครูผู้สอนไม่ได้เข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม จำนวน 196 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. เพศ
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - ผลการเรียนสูง
  - ผลการเรียนต่ำ
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน
4. ประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งแบ่งออกเป็น
  - โรงเรียนที่ครูเข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม
  - โรงเรียนที่ครูไม่ได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม
5. ลักษณะมุ่งอนาคต

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งประกอบด้วยจริยธรรมหลักๆ 3 ด้าน คือ ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านความมีวินัยในตนเอง และด้านความฉลาดทางอารมณ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง ความประพฤติ การกระทำที่ถูกต้องเหมาะสม

การกระทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์เว้นในสิ่งที่ควรเว้นการกระทำที่ควรทำด้วยความฉลาดรอบคอบ รู้เหตุ รู้ผล ตามกาลเทศะและบุคคลซึ่งก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยวัดได้จากความรู้สึกและการรับรู้ของนักเรียนใน 3 พฤติกรรมได้แก่

1.1 การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลสามารถเห็นคุณค่าของตนเองหรือมีความภาคภูมิใจในตนเอง ประเมินตนเองว่ามีความหมาย มีความสามารถ ความสำคัญ ทำอะไรให้สำเร็จลุล่วงไปได้ รวมทั้งการสามารถยอมรับการเห็นคุณค่าที่ผู้อื่นมีต่อตน มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความนับถือตนเอง

1.2 มีวินัยในตนเองหมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจะต้องเป็นไปตามกฎ ระเบียบของสังคมโดยเกิดจากการสำนึกขึ้นมาเอง อันจะก่อให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและสังคมในงานวิจัยครั้งนี้วัดความมีวินัยในตนเอง ในด้านต่างๆ ต่อไปนี้

1.2.1 ความรับผิดชอบ หมายถึง การมีความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การทำงานด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดยรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำพยายามปรับปรุงและปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งต่อตนเองและต่อสังคมมีส่วนร่วมในการบำเพ็ญประโยชน์ สร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ชุมชน

1.2.2 ความซื่อสัตย์ สุจริต หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาอย่างเหมาะสม ทั้งกาย วาจา ใจ การตรงต่อหน้าที่ ตรงต่อกฎเกณฑ์ ระเบียบที่ดีของสังคม ตรงต่อความเป็นจริงทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

1.2.3 ความประหยัด หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพย์ เวลาและสิ่งของเครื่องใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสมให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด รวมทั้งการรู้จักดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพ ฐานะความเป็นอยู่ส่วนตนและสังคม

1.2.4 มีจิตสำนึกในความเป็นไทย หมายถึง ความภาคภูมิใจ และนิยมชมชอบในความเป็นไทย โดยแสดงออกในด้านมีกิริยามารยาทเรียบร้อยอย่างไทย ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง แต่งกายตามประเพณีไทย ใช้เครื่องใช้ ศิลปะประดิษฐ์ ที่อยู่อาศัย อาหารของไทยยึดมั่นในประเพณีและนิยมในศิลปวัฒนธรรมไทย

1.3 ความฉลาดทางอารมณ์หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง สามารถใช้สติและปัญญาในการบริหารอารมณ์หรือควบคุมอารมณ์ของตนเอง

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมวัดได้จากแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยแนวคิดจากการศึกษาแบบวัดของ ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา (2539) , ภาควิชาประเมินผลของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2536) , สุทธิพงศ์ บุญผดุง (2541) , อารมณ สุตม์ (2537) , ศรีนยา ชัยเพียรเจริญกิจ (2530) , และคมเพชร จัตรศุภกุล (2544) นำมาสร้างให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย และนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อให้เหมาะกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจำนวน 24 ข้อ การให้คะแนนคำตอบเรียงลำดับตามชั้นพฤติกรรมที่เป็นตัวเลือก ตั้งแต่ 1-5 คะแนน คนที่เลือกข้อที่ 1 ได้ 1 คะแนน และเลือกข้อที่ 5 ได้ 5 คะแนน ตามลำดับ และนำไปหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้ 0.9255

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสนุนมาก - น้อย หมายถึง การที่บิดามารดาปฏิบัติต่อเด็กในทำนองที่เป็นการแสดงความรักใคร่ เอาใจใส่ สนใจทุกข์สุขของเด็ก มีความใกล้ชิดกับเด็กในปริมาณต่างๆ

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสนุนพิจารณาจากการวัดโดยใช้แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของนักเรียนจากแบบวัดของ สุวรรณ ทองรัมย์กุล (2539) ที่ได้สร้างโดยอาศัยแนวคิดจากแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ คนอื่นๆ (2528) ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเนื้อหาตั้งกล่าวข้างต้นประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ โดยแต่ละข้อจะมีคำตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ การให้คะแนนในแต่ละข้อเรียงลำดับจาก 1-5 คะแนน เกณฑ์การแบ่งกลุ่มโดยดูจากคะแนนแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู

กลุ่มการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสนุนมาก หมายถึง นักเรียนที่มีคะแนนอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไคล์ที่ 76-100

กลุ่มการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสนุนน้อย หมายถึง นักเรียนที่คะแนนอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไคล์ต่ำกว่า 25

แบบวัดนี้ ผู้วิจัย ได้หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้ 0.6574

3. ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ลักษณะที่บุคคลมีความสามารถที่คิดการณ์ไกล เล็งเห็นผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากการกระทำปัจจุบัน สามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรับผลดีที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างเหมาะสม โดยเด็กที่มีลักษณะมุ่งอนาคตมีคุณลักษณะและพฤติกรรมต่อไปนี้

3.1 ลักษณะมุ่งอนาคตในด้านทั่วไป หมายถึง ความสามารถทางสติปัญญาของแต่ละบุคคลในการคาดการณ์อนาคตข้างหน้าโดยเล็งเห็นผลดีผลเสียที่เกิดจากการกระทำในปัจจุบันของตน มีการวางแผนและการควบคุมตนเองให้ทำได้จริงได้ เพื่อผลที่ดีและยิ่งใหญ่กว่าตลอดจนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ในอนาคต

3.2 ความสามารถในการคาดการณ์ไกล หมายถึง ความสามารถของเด็กในการคาดคะเนเกี่ยวกับการศึกษาในอนาคต โดยพิจารณาความเป็นไปได้จากสถานการณ์ในปัจจุบันในด้านส่วนตัวด้านผลการศึกษา และทุนสนับสนุน ตลอดจนการคาดคะเนถึงผลดีที่จะเกิดในอนาคตจากการกระทำในปัจจุบัน

3.3 สามารถวางแผนปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถของเด็กในการวางแผนขั้นตอนในการปฏิบัติตน ในด้านพฤติกรรมส่วนตัวและการศึกษา ที่ส่งเสริมให้ตนเองบรรลุสู่เป้าหมายในอนาคต

ลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนพิจารณาจากการวัดโดยใช้แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตจากแบบวัดของ สุนันท์ ปรีชาชัยสุรัตน์ (2542) ที่ได้สร้างโดยอาศัยแนวคิดจากแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม (2520) แบบวัดนี้ประกอบด้วยข้อคำถาม 12 ข้อ โดยแต่ละข้อจะมีคำตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ การให้คะแนนในแต่ละข้อเรียงลำดับจาก 1-5 คะแนน เกณฑ์การแบ่งกลุ่มโดยดูจากคะแนนแบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต

กลุ่มที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง หมายถึง นักเรียนที่มีคะแนนอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 76-100

กลุ่มที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ หมายถึง นักเรียนที่คะแนนอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ต่ำกว่า 25 แบบวัดนี้ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.6792

4. เพศ หมายถึง เพศชายและเพศหญิง ของนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

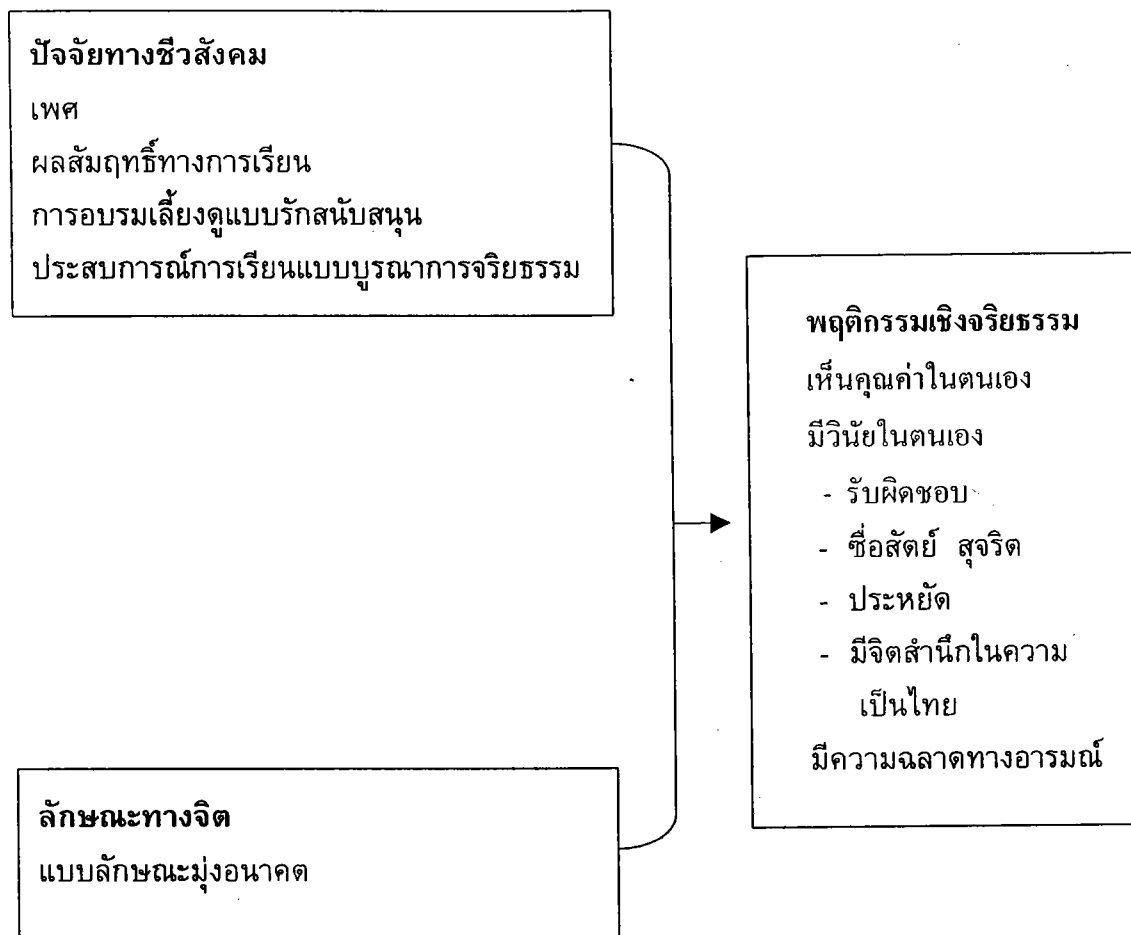
5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนของนักเรียนที่ได้จากการสอบในภาคแรก ของปีการศึกษา 2544 แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

5.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง นักเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง คือ 3.00-4.00

5.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง นักเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ คือ ต่ำกว่า 2.00

6. ประสิทธิภาพการเรียนรู้แบบบูรณาการจริยธรรม หมายถึง การที่นักเรียนได้รับการสอนจากครูที่เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม กับ นักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูที่ไม่ได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม

กรอบความคิด (Conceptual Framework)

ภาพประกอบ 1 กรอบความคิด (Conceptual Framework) ในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งครอบคลุมหัวข้อต่างๆดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

- 1.1 ความหมายของพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
- 1.2 ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคล
- 1.3 องค์ประกอบของจริยธรรม
- 1.4 ขอบข่ายพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
  - 1.4.1 เห็นคุณค่าในตนเอง
  - 1.4.2 มีวินัยในตนเอง
  - 1.4.3 มีความฉลาดทางอารมณ์
- 1.5 ทฤษฎีต้นไมจริยธรรม
- 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางชีวสังคม

- 2.1 เพศกับจริยธรรมของบุคคล
- 2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับจริยธรรมของบุคคล
- 2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนกับจริยธรรมของบุคคล
- 2.4 ประสิทธิภาพการเรียนรู้แบบบูรณาการจริยธรรมกับจริยธรรมของบุคคล

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตของบุคคล

- 3.1 ลักษณะมุ่งอนาคต

4. เอกสารที่เกี่ยวกับการศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย

5. เอกสารที่เกี่ยวกับโครงการบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ความหมายของพฤติกรรม

มีผู้ให้ความหมายของคำว่าพฤติกรรมไว้หลายท่านดังนี้

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2524 : 3) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมไว้ว่า หมายถึง สิ่งที่บุคคลกระทำ แสดงออกตอบสนองหรือตอบโต้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ที่สามารถสังเกตได้ วัดได้ตรงกันไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกหรือการตอบสนองนั้นจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอกร่างกายก็ตาม

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2526 : 112) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่า หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมทุกอย่างของมนุษย์ทั้งที่เป็นการแสดงออกซึ่งสังเกตได้และที่ถูกควบคุมไม่แสดงออกมาให้เห็น

ไพบุลย์ เทวรักษ์ (2529 : 4-6) กล่าวว่าพฤติกรรม หมายถึง อากัปกริยาทั้งมวลของบุคคลที่เราสามารถสังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัสโดยตรงหรือโดยอ้อม และทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ได้แก่ การนั่ง เดิน นอน ยืน อารมณ์โกรธ เกลียด รัก และฝัน เป็นต้น แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ พฤติกรรมภายในซึ่งเป็นพฤติกรรมที่บุคคลมีอยู่ในใจตนเอง ผู้อื่นจะรู้ได้ยาก ถ้าบุคคลไม่บอกหรือแสดงออกมาให้ปรากฏ เช่น การคิด การเข้าใจ การตัดสินใจ ฯลฯ และพฤติกรรมภายนอกเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาแล้วผู้อื่นสามารถสังเกตได้ เช่น การเต้นของหัวใจ การเดิน พูด ทำงาน ฯลฯ นอกจากนั้นพฤติกรรมภายนอกบางอย่างสามารถใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ช่วยบันทึกได้ เช่น เครื่องมือวัดคลื่นสมอง

ตามการให้ความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2530 : 583-584) พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึก เพื่อตอบสนองสิ่งเร้า

ทิพย์ ดวงวิไล (2532 : 3) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมไว้ว่า หมายถึง การปฏิบัติงานหรือการแสดงออกซึ่งกิจกรรมในหน้าที่รับผิดชอบ

สุรัตน์ ศรีตาเดช (2532 : 2) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมไว้ว่า หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จ

นิตยา พูลทอง (2535 : 10) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมไว้ว่า หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของมนุษย์ที่ปรากฏออกมา เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งการแสดงออกหรือการกระทำดังกล่าวนี้จะมีกระบวนการของสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกำกับอยู่ภายในตัวบุคคลนั้น ๆ เสมอ กล่าวคือ จะมีกลไกกำกับสั่งการจากความคิดและความรู้สึกที่มีอยู่ภายในเป็นของตนเองตลอดเวลา

พอสรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง สิ่งที่มนุษย์กระทำหรือแสดงออกทั้งที่สังเกตได้และสังเกตไม่ได้ ไม่ว่าจะรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม แต่การกระทำและการแสดงออกนั้น สามารถวัดได้โดยการใช้เครื่องมือช่วยการสังเกต

ความหมายของจริยธรรม

คำว่า “จริยธรรม” ได้มีนักการศึกษา นักปราชญ์ นักการศาสนาได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับจริยธรรมไว้หลายแง่มุม ดังต่อไปนี้

พุทธทาส อินทปัญโญ (2514 : 17) กล่าวว่า จริยธรรมหรือศีลธรรมได้แก่ระเบียบซึ่งมุ่งปฏิบัติให้เกิดความผาสุกความสงบสุข เนื่องด้วยคนส่วนใหญ่ซึ่งมนุษย์ได้ทำขึ้นบัญญัติขึ้นแต่งตั้งขึ้นตามเหตุผลของมนุษย์หรือตามความต้องการของมนุษย์

สาโรช บัวศรี (2523 : 18) ให้ความหมายว่า จริยธรรมคือแนวทางในการประพฤติเพื่อยุบรวมกันได้อย่างร่มเย็นในสังคม

พนัส หันนาคินทร์ (2523 : 44) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติอันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคมทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง เกษมสุขขึ้นในสังคม และสมาชิกของสังคม การที่จะพัฒนาให้เป็นเช่นนั้นได้ผู้ปฏิบัติจะต้องรู้ว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด ดังนั้นการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมจึงต้องประกอบกัน ทั้งทางความรู้สึกทางจิตใจและการปฏิบัติทางกาย อันสอดคล้องกับความรู้สึกทางจิต

มานิช ตันชวณิชย์ (2523 : 41) ได้กล่าวถึงจริยธรรมว่า “จริยธรรม” เป็นคำสมาสระหว่างคำว่า “จริยาหรือจรรยา” หมายถึง ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ กับคำว่า “ธรรม” หมายถึง คุณธรรม ความดี ความชอบ ความถูกต้อง เมื่อนำเอาสองคำมารวมกันมีความหมายว่าความประพฤติชอบที่น่าพึงปรารถนาของผู้อื่นที่ได้พบเห็นความประพฤติของแต่ละคนที่แสดงออกมาเป็นอุปนิสัยทั้งกาย วาจา ใจ มิใช่เป็นการแสดงออกมาโดยการเสแสร้ง

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภท ต่าง ๆ ด้วยลักษณะพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภท คือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสังคมนั้น คือ พฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุนและลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัดและผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้นผู้มีจริยธรรมสูง คือ ผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมาก และประเภทหลังน้อย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 214) ให้ความหมายของจริยธรรมในฐานะเป็นคำนามว่า หมายถึงธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม หรือกฎศีลธรรม

ธีรพร อุวรรณโน (2526 : 2) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า ระบบของกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกการกระทำที่ดีจากการกระทำที่ชั่ว การกระทำที่ถูกจากการกระทำที่ผิด และการกระทำที่ควรจากการกระทำที่ไม่ควร

สมเดช มุงเมือง (2527 : 11) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า “จริยธรรม” หมายถึง การประพฤติปฏิบัติที่ตั้งอยู่ในคุณความดี โดยเฉพาะสังคมไทยเรายึดมั่นในคุณความดีตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา

โพธิ์ทอง จิตอ่อนน้อม (2529 : 12) ให้ความหมายไว้ว่าจริยธรรม หมายถึง คุณสมบัติอันเป็นความหวังของสังคมที่ต้องการให้มีขึ้นในมวลสมาชิก เพื่อความอยู่รอดของสังคม และเพื่อดำรงความเป็นสัตว์ประเสริฐไว้

พระธรรมญาณมุนี (2531 : 103) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมหมายถึง พฤติกรรมที่เป็นรูปแบบการปฏิบัติตน การดำเนินตนที่มีความเหมาะสมแก่ภาวะ ฐานะ กาลเทศะ และเหตุการณ์ปัจจุบัน

ประภาศรี สีหอำไพ (2540 : 17) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรมหมายถึง หลักความประพฤติที่อบรมกริยา และปลูกฝังลักษณะนิสัยให้ผู้ประพฤติอยู่ในครรลอง และศีลธรรมและคุณค่าของจริยธรรมนั้นชี้ให้เห็นถึงความเจริญงอกงามในชีวิต อย่างมีระบบ แบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดีงาม

จำนง อติวัฒนสิทธิ์ (2541 : 1) ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง หลักการ กฎเกณฑ์ หรือหลักธรรมที่บุคคลควรประพฤติ เป็นคุณธรรมภายนอกที่แสดงออกในลักษณะที่ถูกต้องดีงามอันเป็นสิ่งที่สังคมปรารถนา

ทิตนา แคมมณี (2541 : 2) กล่าวว่า จริยธรรมเป็นการแสดงออกของการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม สะท้อนให้เห็นถึงการมีคุณธรรมภายใน

Good (1964 : 314) กล่าวว่าจริยธรรมหมายถึง การปรับพฤติกรรมให้เข้ากฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม

Brown (1965 : 411) กล่าวถึงจริยธรรมว่า คือ ระบบของกฎเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์ การกระทำผิดหรือถูกของบุคคล

Kohlberg (1969 : 3) ให้ความหมายของ จริยธรรมว่า เป็นความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็น กฎเกณฑ์และมาตรฐานของพฤติกรรมปฏิบัติในสังคมซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้นจนกระทั่งมี พฤติกรรมเป็นของตนเอง

จากแนวคิดและความหมายต่าง ๆ ที่มีผู้ให้ไว้ นั้น สรุปได้ว่า จริยธรรมหมายถึงหลักการประพฤติปฏิบัติของบุคคลที่ถือว่าถูกต้องดีงาม เป็นลักษณะที่สังคมต้องการและให้การยอมรับ ซึ่งจะทำให้การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมเป็นไปด้วยความสงบสุข มีสันติส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญของประเทศชาติ

ความหมายของพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านดังนี้

กรมวิชาการ (2523 : 3) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินใจจะกระทำถูกหรือผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับอิทธิพลของความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม และความพึงพอใจที่จะนำจริยธรรมมาเป็นแนวประพฤติปฏิบัติ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 3) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไว้ว่า หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนหรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมนี้เป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม การศึกษาด้านอื่น ๆ ของจริยธรรมจึงเป็นเพียงเพื่อให้เข้าใจและสามารถทำนายพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆของบุคคลเท่านั้น

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2529 : 20 - 21) กล่าวว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นการแสดงพฤติกรรมที่ดีงามในทุกโอกาสจนกลายเป็นบุคลิกของบุคคล เติบโตมาตั้งแต่การปฏิบัติตามเหตุผล การปฏิบัติด้วยความยินดีและพึงพอใจ จนเชื่อมั่นอย่างแน่วแน่และปฏิบัติอย่างคงเส้นคงวาในทุกโอกาส

เจียมจิต บุญรักษ (2534 : 6) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไว้ว่า หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ เป็นการกระทำที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลมีหลักในการปฏิบัติที่ดีต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม

จากความหมายของพฤติกรรม ความหมายของจริยธรรม และความหมายของพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ดังได้กล่าวมาแล้ว จึงพอสรุปได้ว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง ลักษณะที่ชี้ให้เห็นถึงความประพฤติ ปฏิบัติชอบ ทั้งต่อตนเองและสังคม อันจะก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขนั่นเอง

ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคล

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2-3) ได้แบ่งลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนนั้นถือว่า การกระทำชนิดใดดี ควรกระทำ และการกระทำชนิดใดเลว ควรงดเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมหรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษาและพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย ความรู้ทางด้านกฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนาส่วนใหญ่ เด็กจะเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่เกิด และโดยเฉพาะในช่วงอายุ 2 – 10 ปี จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้เป็นพิเศษ

2. เจตคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น ๆ แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมี เจตคติแตกต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นมีความหมายกว้างขวางกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะเจตคติเชิงจริยธรรมนั้น รวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้น เจตคติเชิงจริยธรรมจึงมีคุณสมบัติ ซึ่งจะใช้ทำนายพฤติกรรมได้อย่างแม่นยำกว่าการใช้ความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของบุคคล แต่เพียงผู้เดียว

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลที่ใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจที่อยู่ เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่าบุคคลผู้มี จริยธรรมในระดับแตกต่างกัน อาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้เสมอ และบุคคลที่กระทำเหมือนกัน อาจมีเหตุผลเบื้องต้นในการกระทำและระดับจริยธรรมที่แตกต่างกันได้ นักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมคือ เพียเจต์(1953) และโคลเบอร์ก (1976) ได้ใช้การอ้างเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลในการศึกษาระดับจริยธรรมของบุคคลด้วย นอกจากนี้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลในการศึกษาระดับจริยธรรมของบุคคลด้วย นอกจากนี้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมยังมีความสัมพันธ์การพัฒนาการทางด้านอื่น ๆ ของบุคคลด้วย โดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและอารมณ์

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมชมชอบ หรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ของจริยธรรม ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของคนในสังคม

องค์ประกอบของจริยธรรม

เจียมจิต บุญรักษ (2534 : 10) กล่าวว่า การจำแนกองค์ประกอบของจริยธรรม ตามความคิดเห็นของนักจิตวิทยานั้น มีความคล้ายคลึงกัน แต่เรียกชื่อต่างกันไป ซึ่งอาจสรุปได้ว่า จริยธรรม จำแนกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบทางปัญญา (Cognition) คือ ส่วนที่เป็นความรู้ ความเชื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรม ซึ่งเป็นความรู้ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้อง ดีงาม สามารถตัดสินแยกพฤติกรรมที่ดี ที่ถูก ที่ควร ออกจากพฤติกรรมที่ไม่ดี ไม่ถูก ไม่ควร มโนทัศน์อื่นที่ใช้เรียกองค์ประกอบส่วนหนึ่ง ได้แก่ ความคิดทางจริยธรรม (Moral Thought) ค่านิยมทางจริยธรรม (Moral Value) ความเชื่อทางจริยธรรม (Moral Judgement) การใช้เหตุผลทางจริยธรรม (Moral Reasoning) และความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรม (Moral Cognition)

2. องค์ประกอบทางอารมณ์ (Affection) คือ ความรู้สึกหรือปฏิกิริยาที่มีต่อลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมว่า ตนชอบหรือไม่ชอบเพียงใด ซึ่งส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น องค์ประกอบในด้านนี้มีความหมายกว้างกว่า ความรู้ ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ เข้าด้วยกัน และองค์ประกอบด้านนี้ยังสามารถเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้ มโนทัศน์ที่ใช้เรียกแทนองค์ประกอบนี้ ได้แก่ เจตคติทาง จริยธรรม (Moral Attitude) ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling) และปฏิกิริยาทางจริยธรรม (Moral Reaction)

3. องค์ประกอบทางพฤติกรรม (Behavior) คือ พฤติกรรมหรือการกระทำที่บุคคลแสดงต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสิ่งแวดล้อม เป็นพฤติกรรมที่สามารถตัดสินได้ว่าดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด ควรหรือไม่ควร ซึ่งอิทธิพลส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมใดจะขึ้นอยู่กับอิทธิพลขององค์ประกอบทั้ง 2 ประการที่กล่าวมาแล้ว พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้นส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม มโนทัศน์ที่ใช้เรียกองค์ประกอบนี้ ได้แก่ ความประพฤติทางจริยธรรม

ดังได้กล่าวแล้วว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้นส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม ดังนั้นนักวิชาการจึงได้ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์เพื่อจุดประสงค์ที่จะหาทางควบคุมพฤติกรรม

นั่นคือส่งเสริมให้ทำดีให้มาก และป้องกัน หรือจัดการทำชั่วให้น้อยลง ดังตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สรุปสาระสำคัญของลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ คือ

มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมคือ ผู้เรียนเป็นคนดี คนดีคือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจ และมีพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ชื่อสัตย์ پاکเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข สอดคล้องกับสมพร เทพสิทธา (2526 : 100) ซึ่งกล่าวถึงค่านิยมพื้นฐาน ดังที่สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ประกาศเชิญชวนร่วมกันปฏิบัติตาม คือ

1. การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และความรับผิดชอบ
2. การประหยัดและออม
3. การมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย
4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
5. ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

สอดคล้องกับกรมการศาสนา (โพธิ์ทอง จิตอ่อนน้อม. 2529 : 1-2) ซึ่งได้สรุปลักษณะของคนไทยที่ประเทศชาติต้องการและจำเป็นต้องปลูกฝังให้ถึงพร้อมในสถานการณ์ปัจจุบันไว้ดังนี้ คือความมีระเบียบวินัย ชื่อสัตย์สุจริต ขยัน ประหยัด รับผิดชอบ มีความคิดริเริ่ม กระตือรือร้น จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รู้จักพึ่งตนเอง เสียสละ กล้าหาญ เมตตาอารี กตัญญู และสามัคคีกัน

สอดคล้องกับสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) (2542 – 2543 : 80 –81) ได้วางเป้าหมายในตัวของผู้เรียนให้เป็นนักเรียนที่ดีและเก่งมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านคุณธรรม จริยธรรมดังนี้

ขยันและวิริยะ	มีเหตุผล
ชื่อสัตย์สุจริต	รับผิดชอบ
ลดเลืกอบายมุขสิ่งเสพติด	มีวินัย
ลดการเห็นแก่ตัว	เสียสละ
ประหยัด	อดทน

และทั้งฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ได้สืบทอดเจตนารมย์จากการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) เป็นผู้จัดทำโครงการบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ได้วางเป้าหมายให้เกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่ผู้เรียน (ฝ่ายการศึกษาโรงเรียนสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. 2543 : 1-2) ใน 3 พฤติกรรม คือ

1. เห็นคุณค่าในตนเอง
2. มีวินัยในตนเอง
3. มีความฉลาดทางอารมณ์

ซึ่งเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ได้รับการกล่าวถึง เพื่อเป็นแนวทางในการปลูกฝังหรือส่งเสริมให้เกิดขึ้นเสมอทั้งในระดับเยาวชนและประชาชนในชาติ ทั้งนี้เพราะสังคมปัจจุบันซับซ้อน การกระทำพฤติกรรมของสมาชิกย่อมส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมแก่ผู้อื่นในสังคมด้วย พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาค้นคว้านี้เป็นจริยธรรมที่หากบุคคลมีอยู่ในตนเองแล้ว สังคมก็จะเกิดความสงบสุขโดยรวม นอกจากนี้ยังสามารถเชื่อมโยงให้ทราบถึงจริยธรรมด้านอื่นๆ ที่มีอยู่ในตัวบุคคลขอบข่ายพฤติกรรม จริยธรรมที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาค้นคว้าแยกเป็น 3 พฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าในตนเอง
2. มีวินัยในตนเอง
3. มีความฉลาดทางอารมณ์

ขอบข่ายพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

1. การเห็นคุณค่าในตนเอง

ความหมายการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self - Esteem)

แซสซี (Sasse. 1978 : 48) ได้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลว่ามีความสำคัญ และความมีคุณค่าในตนเอง มีความต้องการได้รับความเชื่อถือ การยอมรับนับถือจากผู้อื่นเพื่อที่จะได้เกิดความภาคภูมิใจและนับถือตนเอง

โรเซนเบิร์ก (Rosenberg. 1979 : 31) กล่าวถึงการเห็นคุณค่าในตนเองว่าเป็นการประเมินความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในตนเอง ในด้านการยอมรับในตนเอง การนับถือตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเองและความเชื่อมั่นในตนเองทั้งทางด้านดีและทางด้านไม่ดี

คูเปอร์สมิธ (Coopersmith. 1984 : 5) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการที่บุคคลรับรู้และประเมินตนเอง แล้วแสดงออกในแง่ของการยอมรับตนเองหรือไม่ยอมรับตนเอง การนับถือตนเอง รวมไปถึงการรับรู้จากการประเมินของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเองซึ่งสามารถรับรู้ได้จากคำพูดและท่าทางที่บุคคลนั้นแสดงออก

บาบลาดิลิส (Babladelis. 1984 อ้างถึงใน ชนิตา สุวรรณศรี. 2542 : 26-27) ได้กล่าวถึงการเห็นคุณค่าในตนเองว่าประกอบด้วยกระบวนการทั้ง 4 กระบวนการ ซึ่งมีความหมายต่างกันไปดังนี้

1. การสะท้อนของผู้อื่น (Reflected Appraisal) บุคคลเรียนรู้ว่าตนเองเป็นคนอย่างไร ได้ จากคำบอกเล่าของผู้อื่นบอกตน ทั้งด้วยภาษาพูด และภาษาท่าทาง ซึ่ง การบอกเล่าหรือเสนอแนะเป็นกระจกเงาสะท้อนให้บุคคลมองเห็นตนเองได้ด้านหนึ่ง
2. การเปรียบเทียบทางสังคม (Social Comparison) การที่บุคคลไม่มีเกณฑ์เครื่องวัด

การเห็นคุณค่าในตนเองอย่างชัดเจน จึงใช้การเปรียบเทียบตนเองกับบุคคลอื่นซึ่งอยู่ในสถานภาพทางสังคมที่ต่ำกว่าเพื่อยกระดับการเห็นคุณค่าในตนเองให้สูงขึ้น ในขณะที่การเปรียบเทียบกับบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าจะนำไปสู่การลดคุณค่าของผู้อื่นเพื่อที่จะคงไว้หรือเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเอง

3. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) เป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองซึ่งใช้ได้หลายวิธีคือ

1) ทฤษฎีความไม่ลงรอยกัน ผู้แสดงสามารถลดความไม่ลงรอยกันโดยนำทศนะส่วนตัวออกมาแสดงเพื่อเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองได้

2) ทฤษฎีบทบาทของตัวแบบ โดยการสังเกตพฤติกรรมของตนเอง แล้วใช้ข้อมูลที่พบเห็นมาสร้างภาพลักษณ์ของตนเพื่อเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเอง

3) ทฤษฎีแรงจูงใจ เชื่อว่าเมื่อบุคคลเกิดแรงจูงใจในการเล่นบทบาทสมมติเขาจะหาข้อมูลซึ่งจะทำให้การแสดงบทบาทนั้นมีความน่าเชื่อถือ เป็นการเพิ่มคุณค่าในตนเอง

4) ทฤษฎีการเสริมแรง บุคคลเห็นคุณค่าในตนเองได้จากประสบการณ์ความสำเร็จในการแสดงบทบาทสมมติ หรืออาจจะจากการยอมรับของผู้อื่นหรืออาจเป็นเพราะความชำนาญในการแสดงอย่างยอดเยี่ยมความแตกต่างทางสังคม (Social Discrimination) จากการศึกษาพบว่าคนผิวดำและผู้หญิงมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่าคนผิวขาวและผู้ชาย ตัวอย่างของการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำของคนผิวดำได้จาก เด็กผิวดำจะชอบดูการ์ตูนสาวมากกว่าผิวขาว และจากการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้ชายและผู้หญิง พบว่าผู้หญิงมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่าผู้ชาย เพศชายจะได้รับความนิยมและคุณค่ามากกว่าเพศหญิง

มาสโลว์ (Maslow, 1970 : 45) ได้ให้ทัศนะว่า บุคคลในสังคมทุกคนต้องการเห็นคุณค่าในตนเองและการเห็นคุณค่าในตนเองนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1) ความต้องการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self – Esteem) ต้องการเป็นผู้ประสบความสำเร็จ แข็งแรง มีความสามารถ และเชื่อมั่นที่จะเผชิญสิ่งต่างๆ ในโลก

2) ความต้องการเห็นคุณค่าจากผู้อื่น (Esteem From Other People) ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับยกย่อง ให้เกียรติ ต้องการเป็นผู้มีอำนาจเหนือคนอื่น เป็นบุคคลสำคัญ เป็นที่ชื่นชมของคนอื่น นูซจรี ฉายีเนตร (2538 : 7) กล่าวว่า ทัศนคติที่บุคคลมีต่อตนเอง และยอมรับในความสามารถของตนเอง เกิดความเชื่อมั่นในคุณค่าแห่งตน รวมทั้งสามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่ในการดำเนินชีวิต

ชนิดา สุวรรณศรี (2542 : 21) ให้ความหมายไว้ว่า การรับรู้ของตนเองที่ประกอบด้วย การรับรู้ตนเองโดยทั่วไป การรับรู้ตนเองทางด้านครอบครัวและสังคม รวมถึงการรู้สึกที่มีต่อตนเอง ความเข้าใจตนเองแล้วแสดงออก ในแง่ของการยอมรับหรือไม่ยอมรับตนเองในด้านความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ ความมีคุณค่าและความมีพลังอำนาจในตน พร้อมทั้ง

การรับรู้จากการประเมินของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเอง. ซึ่งสามารถรับรู้ได้จากคำพูดและท่าทางการแสดงออก

จากแนวความคิดของหลายท่านสรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นการประเมินตนเองถึงความสามารถ ความสำคัญ ความเชื่อมั่นในตนเองพร้อมทั้งใช้ศักยภาพในการแสดงความสามารถทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ลักษณะของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเอง

บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงสามารถรับรู้คุณค่าของตนตามความเป็นจริงสอดคล้องกลมกลืนทั้งหมดของ “ตน” ตระหนักถึงศักยภาพของตน มีจิตใจที่เปิดกว้างและยอมรับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงสามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม มีความกระตือรือร้นเป็นผู้นำในการอภิปราย มีความเป็นตัวของตัวเองในการแสดงความคิดเห็น และมีความเชื่อมั่นในตนเองว่าความสามารถในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้ามีความคิดสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี ตลอดทั้งมีความพึงพอใจ และเคารพในตนเอง ตระหนักถึงความรับผิดชอบ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นอีกทั้งสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม (Coopersmith.1981 : 345 อ้างถึงในนิราศศิริ โรจนธรรมกุล.2535 :22) การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตเพื่อไปสู่เป้าหมาย ด้วยความสุขและความสำเร็จในชีวิต บุคคลที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูง จะสามารถเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตโดยไม่ย่อท้อ สามารถยอมรับในสถานการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกผิดหวัง ท้อแท้ใจและสร้างความใหม่ในชีวิต ส่วนบุคคลที่รู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ จะไม่ค่อยมีความเชื่อมั่นในตนเอง จะมองว่าตนเองเป็นคนไม่ดี รู้สึกตนเองไร้ค่า ไม่มีความสามารถ มีข้อบกพร่อง ทำอะไรก็ล้มเหลววิตกกังวลสูง เครียด และรู้สึกไม่มีความสุข ไม่มีความพยายามที่ทำงานที่ยากลำบาก เมื่อพบอุปสรรคก็ละทิ้ง หลีกเลี่ยงการแก้ไขปัญหา ไม่มีความยืดหยุ่น ยึดติดอยู่กับสิ่งที่รู้จักหรือเคยชินเพื่อความรู้สึกปลอดภัย หลีกเลี่ยงการคบหากับบุคคลอื่น บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำจึงมีความอายสูง ไม่กล้าปฏิเสธในสิ่งที่ตนเองไม่ต้องการ กลัวการตัดสินใจของคนอื่นที่มีต่อตนเอง รู้สึกว่าตนเองด้อย กลัวการเข้าสังคม มักนำความคิดเห็นของคนอื่นมาใส่ใจ คิดว่ากลุ่มเพื่อนไม่ยอมรับ ไม่ให้ความสนใจและรู้สึกเสียใจบ่อย (Coopersmith.1981:132134;Hamachek.1985:180;Rosenberg1965 อ้างถึงในสิตา เพียรพิจิตร.2542: 33)

ซาไทร์ (Satir. 1991: 28 อ้างถึงโนริสา จิตสมนึก.2540 :25-26) ได้เปรียบเทียบลักษณะบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำไว้ดังนี้

การเปรียบเทียบลักษณะของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำ

บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ	บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง
แนวคิดในการดำเนินชีวิต ฉันต้องการเป็นที่รัก	แนวคิดในการดำเนินชีวิต ฉันสามารถรักตัวเองและผู้อื่น
วิธีการดำเนินชีวิตไม่สอดคล้องและเหมาะสม ไม่มีความกลมกลืนกันระหว่างคำพูดและท่าทาง และความรู้สึก มีพฤติกรรมคอยเอาใจผู้อื่น ใช้เหตุผลมากกว่าความรู้สึกหรือการเสแสร้ง ไม่แสดงความรู้สึกภายในใจ	วิธีการดำเนินชีวิตสอดคล้องและเหมาะสม สามารถทำสิ่งต่างๆได้อย่างเหมาะสม สามารถยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและ สิ่งแวดล้อม
ไม่ยืดหยุ่นตัดสินใจวิพากษ์วิจารณ์ ไม่มีอารมณ์ขัน	มีเหตุผล มีพลังความสามารถ มีความเชื่อมั่น
ยอมอยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของบุคคลอื่น และครอบครั	ตระหนักรู้ในทางเลือกต่างๆ
ใช้กลไกในการป้องกันตนเอง เก็บอารมณ์ความรู้สึก อยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม	ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนกับบุคคลอื่น ซื่อสัตย์ไว้วางใจได้ สามารถเลี้ยงต่อสถานการณ์ใหม่ได้
เน้นอดีต ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลง	เน้นปัจจุบัน ต้องการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่

วิธีการเสริมสร้างความรู้สึกการเห็นคุณค่าในตนเอง

แซสซี (Sasse. 1978 : 48) ได้เสนอวิธีการสร้างเสริมความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองดังนี้

1. สร้างความมั่นใจ โดยนึกถึงความสำเร็จข้างหน้าในชีวิต
2. ระลึกถึงตนเองเมื่อทำงานลุล่วงไปด้วยดีโดยให้รางวัลตนเอง โดยอาจจะชมเชยตนเองหรือให้สิ่งที่มีความหมาย สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เราเกิดความรู้สึกที่ดีต่องานที่เราทำมากขึ้น ซึ่งแน่นอนที่สุดย่อมส่งผลต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง
3. สะสมบันทึกความสำเร็จ หาสมุดบันทึกเพื่อเขียนบันทึกความสำเร็จที่เราได้รับ สิ่งที่เราทำ

ได้ติดติดต่อกับหลายๆสัปดาห์ หรือหลายเดือน หรืออาจจะเป็นความสำเร็จในโครงการต่างๆที่มีความสำคัญสำหรับตน นักจิตวิทยาแนวมนุษยนิยมเชื่อว่าบุคคลทุกคนต่างมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง แต่มีบุคคลจำนวนมากที่ไม่ได้ตระหนักถึงคุณค่าที่ตนเองมีอยู่ อย่างไรก็ตามบุคคลเหล่านี้สามารถตระหนักถึงคุณค่าของตนเองได้ ถ้าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ด้วยการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยการใช้กระบวนการกลุ่มหรือการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้มีบรรยากาศที่เอื้อให้สมาชิกกลุ่มยอมรับกันและกัน เมื่อสมาชิกกลุ่มมีความรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองได้รับการยอมรับด้วยความจริงใจจากสมาชิกในกลุ่มที่จะทำให้เขาเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าเผชิญหน้ากับปัญหาต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้เขาเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

คูเปอร์สมิธ (Copersmith. 1981 :345) กล่าวว่า ปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้คนเห็นคุณค่าในตนเอง ได้แก่โอกาสที่บุคคลนั้นจะได้ใช้พลังความสามารถที่มีอยู่ในตนเองในการคุ้มครองดูแลตนเองหรือมีโอกาสได้เกื้อกูลผู้อื่น ได้รับการให้ความสำคัญ ความเชื่อถือศรัทธา และประสบความสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวัง ซึ่งเขาได้เสนอเทคนิคในการพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนี้ คือ

1. ให้การยอมรับความรู้สึกของบุคคลตามความเป็นจริง การยอมรับช่วยให้บุคคลได้ถ่ายทอดความรู้สึกของตนเองออกมา โดยเฉพาะการยอมรับความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกกลัว ความรู้สึกขัดแย้ง เป็นต้น
2. การยอมรับความแตกต่างของบุคคล ในการเผชิญปัญหาควรเปิดโอกาสให้บุคคลได้แก้ปัญหanyaอย่างเต็มที่ เนื่องจากแต่ละคนย่อมมีความคิดที่เหมาะสมเฉพาะวัยและมีความรับผิดชอบต่อนปัญหาที่เผชิญอยู่แล้ว
3. หลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงและกะทันหันที่จะเกิดขึ้น อันเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่บุคคล
4. การมีตัวแบบที่ดีมีประสิทธิภาพในการเผชิญหน้ากับปัญหาให้บุคคลได้ถือเป็นตัวอย่างเพื่อสนับสนุนให้เขาได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัว สามารถเผชิญกับปัญหาด้วยความมั่นใจและส่งเสริมให้เกิดกำลังใจในการต่อสู้ต่อไป
5. ช่วยให้ผู้บุคคลได้พัฒนา การแก้ไขปัญหาคความยุ่งยากอย่างสร้างสรรค์ ด้วยการระบายความขุ่นมัว ซึ่งจะเป็นโอกาสให้เขาได้ค่อยๆเข้าใจความยุ่งยากในตนเอง
6. ช่วยลดระดับความเครียดลงได้จากนั้นเขาจะค่อยๆใส่ใจความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับตนเอง

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองข้างต้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองมีหลายวิธี เช่น การฝึกทักษะการดำเนินชีวิต การใช้กิจกรรมกลุ่ม การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก เป็นต้น ดังนั้นการศึกษาคครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในด้าน การเห็นคุณค่าในตนเอง จากการเรียนการสอนแบบบูรณาการจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กนักเรียน ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีการปรับตัวดีขึ้น เพราะการเห็นคุณค่า

ในตนเองเป็นส่วนที่จะช่วยให้บุคคลมีสุขภาพจิตที่ดีสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองจะเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเผชิญกับปัญหาอุปสรรคต่างๆในชีวิตได้

2. มีวินัยในตนเอง

ความหมายของวินัยในตนเอง

ความมีวินัยเป็นบุคลิกภาพอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่มีความสำคัญมาก และถือเป็นการแสดงออกของมนุษย์ที่เป็นคนมีวินัยในตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้บรรลุวุฒิภาวะทางจิตสูง สามารถควบคุมพฤติกรรมตนเองให้แสดงออกอย่างมีเหตุผล มีผู้ให้ความหมายของการมีวินัยในตนเองไว้ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2523 : 2-3) ได้ให้ความหมายแห่งวินัยในตนเองว่า หมายถึงความสามารถของบุคคลในการที่จะให้รางวัลตนเอง เมื่อตนทำดี และลงโทษตนเองเมื่อตัวเองทำชั่ว ซึ่งหมายถึงความสามารถในการควบคุมตนหรือความสามารถที่จะยับยั้งเป็นตัวของตัวเอง

พนัส หันนาคินทร์ (2524 : 248) ได้ให้ความหมายของการมีวินัยในตนเองว่า หมายถึงการรู้จักปกครองตนเอง กระทำตามระเบียบข้อบังคับต่างๆ ด้วยความสมัครใจของผู้ปฏิบัติ

ทัศนีย์ อินทรบำรุง (2539 : 7) ได้ให้ความหมายว่า วินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลสามารถควบคุมความประพฤติของตนเอง ทั้งทางด้านการแสดงออก และความรู้สึกต่างๆ โดยตระหนักถึงคุณค่าในการปฏิบัติโดยมิได้เกิดจากข้อบังคับจากอำนาจภายนอก

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2539 : 8-10) ได้ให้ความหมายของวินัยว่า เป็นระบบระเบียบทั้งหมดของชีวิต และสังคมมนุษย์ที่จะตั้งอยู่ให้ดีเป็นผลสำเร็จได้ต้องอาศัยความเข้าใจพื้นฐาน คือ ต้องมีวินัย โยงไปกิจกรรม

วัลลิมา สงสุวรรณ์ (2541 : 55) ได้สรุปความหมายของวินัยในตนเอง หมายถึงความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมของตนเอง สามารถปฏิบัติตามระเบียบต่างๆโดยไม่ต้องบังคับ เพราะเกิดจากการตระหนักถึงคุณค่าสิ่งที่ตนปฏิบัติ

จากการนิยามความหมายของผู้รู้ทั้งหลายพบว่า ลักษณะของผู้มีวินัยคือลักษณะสำคัญของบุคคลที่มีจริยธรรม ดังที่ ปีเตอร์ (Peters. 1974:249) กล่าวว่า คุณลักษณะสำคัญของบุคคลที่มีจริยธรรม คือคนที่มีการบังคับควบคุมตนเอง แสดงวิถีชีวิตของตนเอง เป็นพฤติกรรมที่สม่ำเสมอจากภายในตนเองซึ่งเป็นลักษณะของผู้มีวินัย

จากความหมายที่กล่าวมาสรุปได้ว่าวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะควบคุมตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม เป็นผลดีต่อตนเองและส่วนรวมตามกฎหมายของสังคม

ความสำคัญของวินัยในตนเอง

ผู้มีวินัยในตนเองนั้น นอกจากจะเป็นผู้ที่มีความสามารถปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่ตนเอง กลุ่มหรือสังคมกำหนดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกๆสถานการณ์แล้ว วินัยในตนเองยังเป็นหัวใจของการแสดงออกซึ่งคุณธรรมทุกประการ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน.2523 : 3) วินัยในตนเองเป็นพื้นฐานของการควบคุมตนเอง ให้มีวินัยทางสังคม (สุชา จันทรเฒ่าและสุรางค์ จันทรเฒ่า.2516 :191) ถ้าไม่สามารถสร้างวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นได้แล้ว การที่จะสร้างวินัยในสังคมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ ในสภาพความเป็นจริงการที่จะต้องควบคุมให้แต่ละคนมีวินัยตลอดเวลา นั้นเป็นสิ่งที่แทบจะเป็นไปไม่ได้ และไม่สามารถหาเจ้าหน้าที่จำนวนมากมายกยอควบคุมสมาชิกทุกคนในสังคมได้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาให้สมาชิกในสังคมเป็นผู้มีวินัยในตนเอง นอกจากนั้นการพัฒนาประชาธิปไตยจะไม่ประสบความสำเร็จได้ ถ้าประชาชนไม่เคารพกฎเกณฑ์และกติกาสังคม (พระธรรมปิฎก. 2538 :1) ซึ่งการเคารพกฎเกณฑ์และกติกาสังคมนี้ จะต้องมาจากแรงกระตุ้นจากภายในตัวของบุคคลเอง ไม่ใช่มาจากการควบคุมจากภายนอก

วินัยในตนเอง จึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งที่จะก่อให้เกิดการพิจารณาทางประชาธิปไตยในสังคมไทย และก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมที่มุ่งการศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาวินัยในตนเองมากขึ้น

คุณลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง

ในประเทศไทยมีนักวิชาการและนักวิจัยกล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเองไว้หลายท่าน อาทิ

วิภาหวัน มูลสถาน (2523 : 33) สรุปว่าบุคคลที่มีวินัยในตนเองควรมีลักษณะและพฤติกรรม ดังนี้

1. เชื้อมั่นในตนเอง
2. มีความรู้สึกรับผิดชอบ
3. มีความตั้งใจจริง
4. มีลักษณะความเป็นผู้นำ
5. มีเหตุผล
6. เคารพสิทธิของผู้อื่น
7. ทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม
8. มีความอดทน

ลัดดาวรรณ ณะรอง (2525 : 5) ได้สรุปไว้ว่าพฤติกรรมของความมีวินัยในตนเองมีทั้งหมด 11 กลุ่ม ดังนี้

1. ความเชื่ออำนาจภายในตนเอง
2. มีความเป็นผู้นำ
3. มีความรับผิดชอบ
4. ตรงต่อเวลา
5. เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น
6. มีความซื่อสัตย์ สุจริต
7. รู้จักหน้าที่ และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
8. รู้จักเสียสละ
9. มีความอดทน
10. มีความตั้งใจเพียรพยายาม
11. ยอมรับผลการกระทำของตนเอง

สายพิน ประสวส์ดี (2538 : 8-9) กล่าวว่า ผู้มีลักษณะความมีวินัยในตนเองมีพฤติกรรมที่แสดงออกสำคัญๆดังนี้

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง มีความแน่ใจ หรือมั่นใจในความสามารถของตนเองว่า จะกระทำการต่างๆได้อย่างถูกต้องและมีเหตุผล และเชื่อว่าการที่ประสบความสำเร็จได้ตามที่บุคคลนั้นตั้งใจไว้เป็นผลจากความสามารถ ทักษะ หรือการกระทำของตนเอง
2. มีความเป็นผู้นำ หมายถึง ความสามารถ ชักจูง แก้ปัญหา และการดำเนินกิจกรรมกลุ่มไปสู่เป้าหมายที่กำหนดและรับผิดชอบต่อกลุ่มได้
3. มีความรับผิดชอบ หมายถึง มีความสนใจ มีความตั้งใจที่จะดำเนินงานและติดตามผลงานที่ได้กระทำแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นผลสำเร็จไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย
4. มีความตรงต่อเวลา รู้จักกาลเทศะ หมายถึง ทำงานที่ได้รับมอบหมายหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้ตรงต่อเวลา หรือทำให้สำเร็จตามเวลาที่กำหนดให้ ตลอดจนรู้ว่าจะประพฤติอย่างไรให้เหมาะสมกับเวลาและโอกาส
5. เคารพสิทธิของผู้อื่น หมายถึง ไม่ประพฤติปฏิบัติก้าวร้าวหรือล่วงล้ำสิทธิของผู้อื่น
6. มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม หมายถึง ประพฤติโดยไม่ขัดกับกฎข้อบังคับของสังคมทั่วไป รวมทั้งปฏิบัติตามระเบียบสังคมที่กำหนดไว้ต่อหน้าและลับหลัง
7. มีลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง สามารถอดใจรอผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตที่ดีกว่าในปัจจุบันได้

หลักการสร้างวินัยที่ดี

มาลินี จุฑะภพ (2537 : 284 - 285) กล่าวถึงการสร้างวินัยที่ดีไว้ดังนี้

1. สร้างความต้องการของนักเรียน หาทางให้นักเรียนสร้างวิธีการที่สังคมชอบไปใช้ในการทำงานให้สำเร็จ ให้นักเรียนได้เห็นจุดประสงค์ของการทำงานหรือชี้ให้เห็นประโยชน์
  2. สร้างวินัยในสิ่งที่นักเรียนทำได้ไม่เป็นเรื่องหมุมหมิม สะดวกในการปฏิบัติและเป็นประโยชน์จริงๆ เพื่อเป็นการฝึกให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง
  3. สร้างวินัยโดยการหลีกเลี่ยงการตีเตือน ควรใช้วิธีการชมเชยและยกย่องเมื่อนักเรียนกระทำถูกต้อง มีการลงโทษเมื่อนักเรียนปฏิบัติฝ่าฝืนแต่ต้องลงโทษด้วยความเป็นธรรม
  4. ต้องเป็นกันเองกับนักเรียน ให้มีบรรยากาศอันหนึ่งอันเดียวกันในห้องเรียน วินัยที่ดีจะช่วยเชิดชูชื่อเสียงของโรงเรียน
  5. นำวิธีการประชาธิปไตยมาใช้ ให้มีการเคารพนับถือความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รู้สิทธิ หน้าที่ ความร่วมมือร่วมใจ และมีน้ำใจเอื้ออารีต่อกันตามหลักสามัคคีธรรม
  6. ระเบียบวินัยที่สร้างขึ้นต้องชัดเจนไม่คลุมเครือ อ่านง่าย เข้าใจง่าย
  7. การใช้อำนาจในการปกครอง จะต้องเต็มไปด้วยพรหมวิหาร 4 เป็นหลักคือ เมตตา, กรุณา, มุทิตา, อุเบกขา
  8. การให้ความรู้และการประเมินผลจะต้องเป็นไปอย่างถูกต้อง และเป็นธรรม ลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง เป็นผู้มีความสามารถที่จะควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม เป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่ตนเอง กลุ่ม หรือสังคมกำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกสถานการณ์ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงคุณธรรม จริยธรรม อันเป็นตัวบ่งบอกถึงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในตัวบุคคลและเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน
- จากคุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเองที่กล่าวมาข้างต้น เห็นว่ามีหลายลักษณะด้วยกัน สำหรับการศึกษาในที่นี้ ผู้วิจัยใช้คุณลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเองของนักวิจัยที่ได้กำหนดคุณลักษณะของควมมีวินัยสอดคล้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านควมมีวินัยในตนเองของโรงเรียนคาทอลิก เป็นการมีวินัยในตนเองประกอบด้วย

1. ความรับผิดชอบ

สาโรช บัวศรี (2522 : 8 – 10) ได้อธิบายถึงขอบข่ายของพฤติกรรมของความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานว่า ได้แก่ เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อผลของงานนั้นๆ ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์และวินัยในตนเอง มีอารมณ์หนักแน่น เมื่อเผชิญกับอุปสรรค รู้จักหน้าที่และการทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี

มีความพากเพียรพยายาม มีความละเอียดรอบคอบ ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ปรับปรุงงานหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งต่อตนเองและสังคม ตรงต่อเวลา และยอมรับผลการทำงานของตน

กรมวิชาการ (2523 : 146) ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะกระทำการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ด้วยความพากเพียรและความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

สุพัตรา สุภาพ (2525 : 25) ให้ความหมายไว้ว่า ความรับผิดชอบ คือการเรียนรู้หน้าที่ที่ตนต้องปฏิบัติหรือกระทำ ไม่นึกถึงแต่สิทธิเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการกระทำที่ควรกระทำหรือต้องกระทำตามสถานภาพ (ตำแหน่ง) ของบุคคลหนึ่งๆ

ราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 691) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง การยอมรับผลที่ดีหรือไม่ดีในกิจการที่ได้กระทำลงไป

อารมณ สุคมี (2537 : 18) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง ความมุ่งมั่น ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ด้วยความพยายาม ความละเอียดรอบคอบ เพื่อให้บรรลุผลตามความมุ่งหมาย โดยรู้จักหน้าที่ที่ตนต้องกระทำหรือปฏิบัติ และยอมรับผลการกระทำนั้นทั้งด้านผลดีและผลเสีย พร้อมทั้งปรับปรุงวิธีปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น

สายพิณ ปรงสวัสดิ์ (2538 : 8 - 9) ให้ความหมายว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง มีความสนใจ มีความตั้งใจที่จะดำเนินงาน และติดตามผลงานที่ได้กระทำแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นผลสำเร็จไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย

พอสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบหมายถึง การมีความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การทำงาน ด้วยความเพียรพยายามละเอียดรอบคอบ เพื่อให้ผลสำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำพยายาม ปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ทั้งต่อตนเองและต่อสังคม มีส่วนร่วมในการบำเพ็ญประโยชน์สร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ชุมชน

นอกจากนี้ศิริพร กล่อมจันทร์ (2526 : 6) ได้กล่าวถึงลักษณะความรับผิดชอบว่า ควรมีลักษณะดังนี้

1. ปฏิบัติงานตามขั้นตอนและการกำหนดการวางแผนได้อย่างมีมานะอดทน และตั้งใจเพื่อให้มีคุณภาพและบรรลุผลตามเป้าหมายทั้งงานส่วนตัว งานหน้าที่ตลอดจนงานของหมู่คณะ
2. ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมาย และระเบียบของหมู่คณะ ตลอดจนคำนึงสัญญา และข้อตกลงต่างๆ
3. ปฏิบัติถูกต้องตามสิทธิและหน้าที่ของตนเองโดยไม่ละเมิดสิทธิหน้าที่ของผู้อื่น
4. รักษาทรัพย์สินสมบัติทั้งของตนเอง ของผู้อื่น และของส่วนรวม และไม่นำสมบัติของส่วนรวมมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว ตลอดจนคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

5. ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งด้านผิดและชอบ กล่าวเผชิญกับปัญหาและพยายามหาทางแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยความตั้งใจ

ความรับผิดชอบ เป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน ความเพียรพยายาม ละเอียดยรอบคอบ ยอมรับถึงผลการกระทำ พยายามปรับปรุงปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นผลสำเร็จตามเป้าหมาย และถูกต้องตามระเบียบของหมู่คณะ สร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ตนเองและสังคมจึงถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ควรมีอยู่ในตัวบุคคลด้วย

2. ความซื่อสัตย์ สุจริต

กรมการศาสนา (2522 : 145) ให้ความหมายไว้ว่าความซื่อสัตย์สุจริตและความยุติธรรม หมายถึง ความประสงค์ที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่เอาเปรียบ แบบแผน กฎหมายของสังคมเป็นเกณฑ์ในการประพฤติทางกาย วาจา ใจ

ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์ (2524 : 24) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่า หมายถึง การกระทำหรือความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องการไม่ทุจริต และประพฤติมิชอบ การปฏิบัติกฎที่กำหนดไว้ การไม่หลอกลวงการพูดแต่ความจริง การไม่หาประโยชน์ในทางมิชอบ การมีความยุติธรรม และมีความละเอียดรอบาป

สุดใจ ชันทองคำ (2533 : 11) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่า หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมตลอดจนการแสดงความรู้สึกของบุคคลในเรื่อง การพูดความจริง การตรงต่อเวลา การยอมรับผิด การไม่ขโมยของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง และการประพฤติปฏิบัติตามข้อตกลง กติกาหรือสัญญาที่ให้ไว้กับตนเองหรือผู้อื่น

กฤตรินทร์ นิมทองคำ (2542 : 15) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่า หมายถึง การประพฤติอย่างเหมาะสม มีความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อมิตรสหาย และมีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติ ไม่คิดทรยศ ประกอบอาชีพในทางสุจริต ไม่ขโมยของผู้อื่น และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด เช่น ตรงต่อเวลา พูดแต่ความจริง ละอายต่อบาป ไม่เอาเปรียบ ไม่ทุจริต มีความรับผิดชอบ ยุติธรรม ไม่หลอกลวง ไม่หาประโยชน์ในทางมิชอบ

พอสรุปได้ว่าความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติ ปฏิบัติ อย่างตรงไปตรงมาอย่างเหมาะสมทั้งทางกาย วาจา ใจ การตรงต่อหน้าที่ ตรงต่อกฎเกณฑ์ระเบียบที่ดีของสังคม ตรงต่อความเป็นจริงทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

กรมวิชาการ (อดีตศักดิ์ ภูมิรัตน์. 2535 : 47-48 ; อ้างอิงมาจากกรมวิชาการ 2528 : 11 -12) ได้เสนอแนวทางแก้ไขและเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้มีจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ พอสรุปได้ใจความสำคัญกว้างๆดังนี้

1. ให้เด็กอยู่ใกล้ชิดกับตัวอย่างที่ดี ได้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันจนเห็นคุณค่า
2. เสนอปัญหาให้คิด เมื่อเด็กเห็นปัญหาของคนอื่นหรือสังคมที่ตนเป็นส่วนหนึ่งหลายๆ ก็

จะนำไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของตนเองทำให้เกิดความสำนึกมากขึ้นและจะเปลี่ยนแปลงค่านิยมและพฤติกรรมของตนเองโดยไม่รู้ตัว

3. จัดให้อีกาสเด็กได้ศึกษาหาประสบการณ์จากวิชาการบางอย่างซึ่งสามารถพัฒนาคุณค่านิยมได้ เช่น ศิลปะ ช่วยขัดเกลากจิตใจให้ละเอียดอ่อน เป็นต้น

4. สนทนาวิสาสะในชีวิตประจำวัน เมื่อได้พบเห็นหรือสัมผัสกับสิ่งต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ในบ้านและนอกบ้าน ก็นำมาวิเคราะห์หวัจการณ์กับเด็กได้

6. สร้างคำขวัญที่คนส่วนใหญ่จะยอมรับนับถือร่วมกันทั้งนี้ ต้องอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม

6. จัดกิจกรรมแนะแนวโดยให้กระบวนการกลุ่ม เพื่อให้เด็กได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และส่งผลให้เกิดความงอกงามในทุกๆด้าน

ความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างตรงไปตรงมาถูกต้องและเหมาะสมทั้งกาย วาจา ใจ มีความยุติธรรมและละเอียดรอบาป ไม่เอาเปรียบ ไม่ทุจริต ไม่หลอกลวง และไม่หาผลประโยชน์ในทางมิชอบ ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ถ้ามีอยู่ในตัวบุคคลก็จะทำให้สังคมอยู่กันอย่างสงบเรียบร้อยและเกิดความเจริญต่อประเทศชาติ

3. การประหยัดและออม

แปลก สนธิรักษ์ (2513 : 127) กล่าวถึงการประหยัดโดยใช้คำว่า “มัธยัสถ์” ว่า มัธยัสถ์ หมายถึง การประหยัดในการใช้จ่าย ใช้จ่ายปานกลาง พอให้มีความสุขกับความจำเป็นของชีวิต และมีความหมายตรงกันข้ามกับความสุรุ่ยสุร่าย ซึ่งหมายถึงใช้อย่างไม่นึกถึงหน้าถึงหลัง ฟุ่มเฟือยตามความพอใจจนลืมหูลืมตาและลืมนะและลืมนะเงินทองเป็นของหมดเปลือง เมื่อหมดแล้วก็ทำให้เกิดความลำบากต้องเป็นหนี้สินคนอื่น คนมัธยัสถ์หรือคนประหยัดนั้นย่อมใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล รู้จักประมาณว่าตัวใช้จ่ายอะไรบ้าง รู้ว่าสิ่งใดควรเสียสิ่งใดไม่ควรเสียเงินรายได้ที่หามาเมื่อเหลือจากการใช้จ่ายก็เก็บไว้เป็นทุนรอนต่อไป โดยพิจารณาแต่เฉพาะการลงทุนที่เหมาะสมและมั่นคง

การประหยัดเป็นคุณลักษณะสำคัญที่พึงมีในตัวบุคคล และเป็นค่านิยมพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับคนไทย ซึ่งหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2526 : 66-81) ได้ให้ความหมายของการประหยัดและการออมว่า หมายถึง การรู้จักออมทรัพย์ สิ้น เวลา ทรัพยากรทั้งส่วนตนและสังคมตามความจำเป็นให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุดรวมทั้งรู้จักการดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพฐานะความเป็นอยู่ส่วนตนและสังคม

การประหยัดเวลา หมายถึง การรู้จักวางแผนใช้เวลาและให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด เช่น การใช้เวลาเดินไปโรงเรียน เดินทางกลับบ้าน ใช้เวลาศึกษาเล่าเรียนใช้แบบฝึกหัด ทบทวน

บทเรียนและหาความรู้เพิ่มเติม ใช้เวลาในการทำธุรกิจส่วนตัว ใช้เวลาในการนอน การทำงาน
อดิเรก ช่วยเหลืองานบ้านชุมชนและสังคม

การประหยัดเงิน หมายถึง รู้จักการวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด
เหมาะสมกับรายรับ มีการเก็บออม ยับยั้งความต้องการของตน อันมีผลทำให้ใช้เงินในขอบเขตที่
พอควร ตัดสินใจใช้เงินโดยคำนึงถึงประโยชน์ คุ้มค่า ความเป็นของตนเองอย่าง
รอบคอบ ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว

การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้ หมายถึง การรู้จักใช้สิ่งของเครื่องใช้ทั้งของตน และ
ส่วนรวมให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด รักษาแซมแซมสิ่งของเครื่องใช้ให้ใช้งานได้อยู่เสมอ
ไม่ใช้อย่างฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นด้วยความเคยชินหรือสะดวกสบายของตน เช่น ประหยัด
ไฟฟ้า น้ำประปา ของส่วนรวม เป็นต้น

สรุปได้ว่าการประหยัดและออม หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพย์สิน เวลา สิ่งของเครื่องใช้ให้
ถูกต้อง เหมาะสมตามความจำเป็นให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุดกับสภาพฐานะความเป็นอยู่
ทั้งส่วนตนและสังคม

สำรอง เพ็ญ (2524 : 2 - 4) กล่าวถึงการประหยัดว่าสามารถปลูกฝังให้เกิดขึ้นได้ดังนี้

1. การประหยัดทรัพย์สิน

- 1.1 แบ่งทรัพย์สินออกเป็นสัดส่วน ใช้จ่ายตามสัดส่วนให้พอดี
- 1.2 เลือกซื้อหาสิ่งของเครื่องใช้ตามควรแก่ฐานะ
- 1.3 งดใช้จ่ายในสิ่งไม่จำเป็นต่างๆ
- 1.4 ไม่เที่ยวเตร่ในสถานที่เร่ร่อนต่างๆ
- 1.5 ละทิ้งค่านิยมไม่ดี เช่น ใช้ของราคาแพงๆ การนิยมใช้ของมาจาก

ต่างประเทศและของใช้ฟุ่มเฟือยต่างๆ

2. การประหยัดเวลา

- 2.1 รู้จักแบ่งเวลาให้เป็นสัดส่วนและใช้เวลาให้ถูกทาง
- 2.2 พยายามใช้เวลาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด
- 2.3 ไม่ทำให้คนอื่นเสียเวลาเพราะตนเองเป็นสาเหตุ เช่น ผิดนัด

3. การประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ

- 3.1 ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า
- 3.2 ใช้ทรัพยากรที่จำเป็นอย่างคุ้มค่า
- 3.3 ไม่ทำลายทรัพยากรให้เสียหายหรือเสื่อมคุณค่าโดยไม่มีเหตุผลอันควร

ต้องถือว่าทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมและเป็นของส่วนรวม การทำลาย
ทรัพยากรถือว่าเป็นการทำลายทรัพย์สินของสังคม

- 3.5 ควรหาทางเพิ่ม หรือสร้างทรัพยากรขึ้นทดแทนส่วนที่ต้องเสียหายหรือ

ถูกทำลายและแนวทางปฏิบัติที่แสดงถึงการมีค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดและออม ตามประกาศของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ. ม.ป.ป. : 50-51) มีดังนี้

1. มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย
2. มีความพอดีในการบริโภค ละเว้นการฟุ้งเฟ้อที่เกินความสามารถ
3. ใช้ทรัพยากรและเวลาให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
4. คำนึงถึงฐานะและเศรษฐกิจ คิดก่อนจ่ายและใช้เท่าที่จำเป็น
5. ไม่ใช่จ่ายสุรุ่ยสุร่ายหรือตระหนี่ถี่เหนียวจนเกินไป
6. จัดงานและพิธีต่างๆโดยใช้เท่าที่จำเป็น
7. เพิ่มพูนทรัพย์ด้วยการเก็บและนำไปทำให้เกิดประโยชน์
8. รู้จักใช้ ดูแลรักษาและบูรณะทรัพย์ทั้งของตนและของส่วนรวม
9. วางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบ มีสัดส่วนและออมไว้บ้างตามสมควร

การประหยัดและออม ถือเป็นค่านิยมพื้นฐานที่สำคัญของคนไทย ซึ่งหากคนไทยมีพฤติกรรมที่แสดงออก ในด้านการวางแผน รู้จักใช้ทั้งเวลา ทรัพย์สิน เงินทอง ดูแลรักษา ทรัพยากรทั้งส่วนตนและส่วนรวมให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอันจะเป็นตัวก่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่พอดี เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ้งเฟ้อ ดำรงชีวิตเหมาะสมกับสภาพฐานะความเป็นอยู่ทั้งส่วนตนและสังคม ก็จะทำให้เกิดคุณภาพในวัฏจักรและส่งผลถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทยด้วย

4. การมีจิตสำนึกในความเป็นไทย

คำว่า “จิตสำนึก” หรือ “ความสำนึก” ที่นำมาใช้ในภาษาไทยนี้ โดยทั่วไปเป็นคำที่ใช้แทนคำว่า Consciousness ซึ่งทั้งสองคำนี้ เมื่อพิจารณาลักษณะการใช้แล้วจะให้ความหมายที่ใกล้เคียงกัน (อ้างถึงในประเสริฐ กิติรัตน์ดระการ. 2532 : 32)

ในส่วนปทานุกรมจิตวิทยา (เดโซ สอนานนท์. 2512 : 55) ใช้คำว่า “รู้สำนึก” แทนคำว่า Conscious โดยกล่าวไว้ว่า รู้สำนึกนั้นมีความหมายได้หลายทางคือ

1. รู้สำนึก หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่จะตอบโต้ต่อสิ่งที่อยู่รอบตัวในอาการตระหนักรู้สัมผัส ความรู้สึก ความคิด และการตอบสนองของตนเองได้ หรือพูดง่ายๆ ว่า คือลักษณะบุคคลที่ทำอะไรไปอย่างไม่รู้ตัว ไม่ได้ใจลอย หรือทำลงไปในขณะที่เกิดอารมณ์ชั่ววูบหน้ามืด ขาดสติยับยั้ง

2. รู้สำนึก หมายถึง จิตใจ

3. รู้สำนึก หมายถึง ส่วนหนึ่งของจิตใจ (Psyche) หรือที่เรียกกันในชื่อว่า จิตภาครู้สำนึก (Conscious Mind)

คอฟฟา (Koffa. 1948 : 212) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกว่า หมายถึง สภาวะจิต

ใจที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดและความปรารถนาต่างๆ จิตสำนึกเกิดจากการรับรู้ที่มีความหมายเหมือนกับคำว่าความตระหนัก (Awareness)

บราวน์ (Braun. 1983 : 201-205) ได้กล่าวถึงจิตสำนึกไว้ว่า หมายถึงรูปแบบของการแสดงออกด้านจิตใจทั้งหมดในเวลาต่างๆกัน ซึ่งแสดงออกให้เห็นได้จากพฤติกรรมอันเกิดจากประสบการณ์ของบุคคล

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2519 : 220) ได้กล่าวถึงจิตสำนึกไว้ว่า เป็นผลที่ได้มาจากการประเมินค่า การเห็นความสำคัญ ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้จากเจตคติ (Attitudes) ความเชื่อ (Beliefs) ค่านิยม (Value) ความเห็น (Opinions) และความสนใจ (Interests) ความแตกต่างของความคิดเห็น ค่านิยม ทัศนคติ ความเชื่อ และความสำนึกนี้ แตกต่างที่ระดับความรู้สึกที่เกิดขึ้นอย่างผิวเผินที่สุด เมื่อได้รับความรู้ก็จะแสดงออกมาเป็นความเห็น อาจเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ ชอบหรือไม่ชอบก็ได้ซึ่งศักดิ์ สุนทรเสถียร (2531 : 4-7) ได้กล่าวถึงความคิดเห็นว่า หมายถึง การแสดงออกทางด้านวาจาของเจตคติและเมื่อนำความคิดเห็นที่แสดงออกเหล่านั้นมาแปลงความหมายก็จะเป็นเจตคตินั่นเอง ส่วนเจตคติเป็นความรู้สึกหรือความโน้มเอียงที่จะตอบสนองไปในทางชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรืออาจกล่าวว่า เป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ โดยมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ รวมทั้งความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมเฉพาะอย่างต่อบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

ในขณะที่โสภา ชูพิกุลชัย (2528 : 202) ได้กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นและเจตคติว่าไม่สามารถชี้ให้เห็นเด่นชัดได้ยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันด้วย โดยเจตคติจะเป็นการชี้ให้เห็นชัด เป็นความชอบพอและจะเป็นส่วนหนึ่งของความรู้สึกที่จะเป็นจิตใต้สำนึก ส่วนความคิดเห็นหมายถึงบางอย่างซึ่งเป็นการคาดหวังหรือการคาดคะเน ไม่ได้เป็นเพียงความชอบพอเท่านั้นความคิดเห็นสามารถนำมาใช้ในรูปคำพูดได้ ส่วนความสำนึก มีความหมายใกล้เคียงที่สุดกับความเชื่อ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากการรวบรวมและสัมพันธ์กันกับประสบการณ์ของคน ทำหน้าที่ประเมินค่าของจิตใจว่าสิ่งใดเป็นสิ่งสำคัญ หากปราศจากความเชื่อประสบการณ์ต่างๆ ที่คนมีอยู่นั้นก็จะอยู่เพียงในความทรงจำ ไม่มีส่วนใดเป็นความเด่นชัดขึ้นมา แต่หากว่าประเมินค่าแล้วตระหนักถึงความสำคัญที่มีต่อตน นั้นแสดงว่าเกิดความสำนึกถึงสิ่งนั้น

เมธี ปิณฑนันทน์ (2526 : 42-48) ได้อธิบายกระบวนการเกิดจิตสำนึกว่ามี 5 ลำดับ คือ

1. ความรู้สึก มีความรู้สึกสะดุดใจจากสิ่งที่ตนกระทำอยู่ หรือเคยมีประสบการณ์ เกิดการยังคิดในค่านิยมที่ตนมีอยู่
2. ความคิดเห็นแบ่งเป็นหลายประเภทคือ
  - 2.1 เป็นความคิดเห็นอย่างมีระดับ ซึ่งมีอยู่ 7 ระดับด้วยกันคือ ระดับความจำ การแปลความ การประยุกต์ใช้ การตีความ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมิน

2.2 มีความคิดเห็นแบบวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งแยกแยะข้อเท็จจริงจากความคิดเห็นส่วนตัวมโนคติ แยกเอาการเลือกที่รักมักที่ชัง และข้อขัดแย้งออกจากสิ่งที่เป็นสัจจะหรือข้อเท็จจริงรวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์การโฆษณาชวนเชื่อ และพฤติกรรมที่ทำตามๆกันมา

2.3 เป็นความคิดตามหลักตรรกะวิทยาความคิดแบบสร้างสรรค์ ความคิดจากทักษะด้านพุทธิศึกษา เช่น การใช้ภาษา การคำนวณ และการวิจัย เป็นต้น

ส่วนที่เป็นขั้นตอนความคิดเห็นนี้จะปรากฏออกมา เนื่องจากที่เราเกิดความรู้สึกสะอิดสะเอียน ซึ่งจะเกิดความรู้สึกและเป็นความคิดเห็นประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือบูรณาการกันได้

3. การติดต่อสื่อสารและการถ่ายทอด สามารถทำได้ทั้งโดยคำพูด โดยทางอื่น เช่น การส่งข่าวโดยถ้อยคำที่เขียน การฟัง การวาดรูป การถาม การใช้ข้อมูล และรับข้อมูลป้อนกลับ การแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง เป็นต้น

4. การเลือกเชื่อและเกิดศรัทธา ขั้นตอนนี้เป็นการพิจารณาหาข้อสรุปจากทางเลือกต่างๆ มีการพิจารณาสิ่งที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งที่ชอบและไม่ชอบ เลือกการกำหนดเป้าหมาย การรวบรวมข้อมูล การแก้ปัญหา การวางแผน และการเลือกอย่างอิสระ สำหรับขั้นตอนนี้เมื่อได้มีการติดต่อสื่อสารและถ่ายทอดกันแล้ว การเห็นพ้องต้องกัน การสนับสนุนกัน จะทำให้คนอื่นเลือกเชื่อและเกิดศรัทธาในการฟังตนเองว่าเป็นสิ่งที่ดีและยึดมั่นไว้นั่นเอง

5. การปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ทำการซ้ำกับที่เคยทำมาหรือจากที่เลือกใหม่ เมื่อมาถึงขั้นตอนนี้ เกิดความเชื่อถือมีศรัทธาในพฤติกรรม ก็จะพยายามจะถ่ายทอดความเชื่อนี้ออกมาเป็นความพยายามที่จะประพฤติปฏิบัติด้วยตนเองบ้าง ซึ่งก็จะเป็นพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ของบุคคลนั้น

สำหรับศักดิ์ สุนทรเสณี (2531 : 4-7) ได้กล่าวถึงจิตสำนึกว่า เป็นมิติ (Dimensions) ด้านหนึ่งของเจตคติ (Attitude) ซึ่งตามมิตินี้จะถูกมองว่า เจตคตินั้นอยู่ในสภาวะจิตสำนึกหรือจิตไร้สำนึกหรืออยู่ในสำนึกเพียงบางส่วนหรือไม่อย่างไร จึงอาจกล่าวได้ว่า จิตสำนึกเป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้ทางจิตใจ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนการเกิดพฤติกรรม โดยมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ การรู้ (Cognitive) ความรู้สึกทางจิตใจ (Affective) และพฤติกรรม (Behavior) (อ้างถึงใน วรรณ ภาคิต. 2529 : 115) ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของเจตคติ ที่มีอยู่ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบทางด้านความรู้ (Cognitive Component) เป็นเรื่องของการรับรู้ของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจเป็นการรับรู้เกี่ยวกับวัตถุ สิ่งของ บุคคล หรือเหตุการณ์ต่างๆ ว่า รู้สิ่งต่างๆ ดังกล่าวนั้นได้อย่างไร รู้ในทางที่ดีหรือไม่ดี ทางบวกหรือทางลบ ซึ่งก่อให้เกิดเจตคติขึ้น ถ้าเรารู้สิ่งหนึ่งในทางที่ดี และถ้ารู้สิ่งหนึ่งใดในทางไม่ดี เราก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้นด้วย ถ้าเราไม่รู้จักสิ่งใด เจตคติก็ยังไม่เกิดขึ้น

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component or Feeling Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งถูกสร้างขึ้นจากการรู้นั้น และความรู้สึกนี้ทำให้เกิดเจตคติในทางใดทางหนึ่งคือ ชอบหรือไม่ชอบ ความรู้สึกนี้เกิดขึ้นแล้วจะเปลี่ยนแปลงได้ยาก

3. องค์ประกอบทางด้านแนวโน้มในเชิงพฤติกรรมหรือการกระทำ (Action Tendency Component of Behavioral Component) เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้นๆ ในทางใดทางหนึ่ง คือ พร้อมที่จะสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ หรือในทางทำลายขัดขวางต่อสู้ เป็นต้น

จากความหมายของจิตสำนึกข้างต้น จะเห็นได้ว่าเป็นการให้ความหมายในเชิงจิตวิทยา ซึ่งเป็นหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอธิบายสภาวะทางจิตใจของมนุษย์ที่มีองค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive) ความรู้สึกทางจิตใจ (Affective) และพฤติกรรม (Behavior) ในขณะที่จิตสำนึกในความหมายเชิงสังคมศาสตร์ที่นำมาใช้ในการวิจัยนั้น จะให้ความหมายในทางที่เป็น การอธิบายถึง สภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็น ความรู้เจตคติ และพฤติกรรม ที่มีต่อสิ่งต่างๆ

ความเป็นคนไทย หมายถึง ฐานะของบุคคลในการเป็นสมาชิกที่ดีของระบบสังคมในประเทศ ซึ่งต่างก็มีความสัมพันธ์กัน มีการพึ่งพาอาศัยกันทั้งระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง และระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมและสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ

เมื่อประมวลความหมายของจิตสำนึกทั้งในเชิงจิตวิทยาและเชิงสังคมศาสตร์และแนวความคิดความเป็นคนไทยดังกล่าวแล้ว

สรุปได้ว่าจิตสำนึกในความเป็นไทย หมายถึง การหันมามีค่านิยมให้คนเกิดความสำนึกในความเป็นท้องถิ่น ความเป็นภูมิภาค ความเป็นชาติ (Hett. 1991 : 135) โดยมีพฤติกรรม การแสดงออกในด้านมีกิจกรรมารยาทเรียบร้อยอย่างไทย ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง การแต่งกายตามประเพณีไทย ใช้เครื่องใช้ ศิลปะประดิษฐ์ ที่อยู่อาศัย อาหารอย่างไทย มีความนิยมศิลปวัฒนธรรมไทย ตลอดจนมีความสำนึกและภูมิใจในความเป็นไทย

ความสำนึกในความเป็นคนไทย หมายถึง สภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด และความปรารถนาต่างๆ ที่เกี่ยวกับความรักชาติ ความผูกพัน รวมทั้งความรู้สึกพึงพอใจ ความภาคภูมิใจและนิยมชมชอบในความเป็นคนไทย (วรโรจน์ ภักดี. 2529 : 115)

ปรัชญาการศึกษาไทย จึงมีลักษณะเฉพาะที่หล่อหลอมพัฒนาคนในชาติให้มีลักษณะแบบไทย อาจจำแนกวิเคราะห์ได้ 3 แนวทางคือ (ประภาศรี สีหอำไพ. 2540 : 238-239)

1. ความเป็นไทยทางวัตถุ รูปร่างที่แสดงภายนอก ได้แก่ หน้าตาท่าทาง การแต่งกาย เครื่องใช้ ศิลปะประดิษฐ์ ที่อยู่อาศัย อาหาร ลายลักษณ์อักษร ฯลฯ

2. ความเป็นไทยทางความประพฤติ ได้แก่ กิจกรรมารยาท การใช้ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ฯลฯ

3. ความเป็นไทยทางจิตใจ ได้แก่ ความคิด ความเชื่อ การนับถือศาสนา ความนิยมในศิลปวัฒนธรรม สำนึกและภูมิใจในความเป็นคนไทย

การมีจิตสำนึกในความเป็นไทย เป็นพฤติกรรมที่แสดงออก ถึงการมีค่านิยม เกิดความสำนึกในความเป็นท้องถิ่น ความเป็นภูมิภาค ความเป็นชาติโดยมีพฤติกรรมที่แสดงออกในด้านกิจกรรมารยาทเรียบร้อยอย่างไทย ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง การแต่งกายตาม

ประเพณีไทย ใช้เครื่องใช้ ศิลปะประดิษฐ์ ที่อยู่อาศัย อาหารอย่างไทย มีความนิยม ศิลปวัฒนธรรมไทย ตลอดจนมีความสำนึกและภูมิใจในความเป็นไทย ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่จะก่อให้เกิดในตัวบุคคลในการเป็นสมาชิกที่ดีของระบบสังคมในประเทศ ซึ่งต่างก็มีความสัมพันธ์กัน มีการพึ่งพาอาศัยกันทั้งระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองและระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เป็นการส่งผลถึงเอกลักษณ์ของประเทศ

3. มีความฉลาดทางอารมณ์

คำว่า “ฉลาด หมายถึง เจียบแหลม ไหวพริบดี” และคำว่า “อารมณ์ หมายถึง ความคิด ความรู้สึกที่เปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อยๆ เช่น เดี่ยวอารมณ์ดี อารมณ์ร้าย หรือ หมายถึงนิสัยใจคอ เช่นเป็นคนอารมณ์เย็น” (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 244,902) ส่วนความฉลาดทางอารมณ์นั้น เปรียบเสมือนความสามารถของบุคคลในการรับรู้และแสดงอารมณ์นั้นออกมา สามารถที่จะแยกแยะ ประสมประสานความคิดกับอารมณ์ของตนเองได้ทุกสถานการณ์(Mayer and Salovey.1997 : 11)

โกลแมน (Goldman.1997 :43) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความยืดหยุ่นในการจัดการกับความเปลี่ยนแปลงได้ มีความพากเพียรพยายาม รวมถึงความสามารถในการกระตุ้นตนเองและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ซึ่งความหมายดังกล่าวนี้ ก็หมายถึง คุณลักษณะ (Character) ของบุคคลนั่นเอง

ส่วนองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์นั้น โกลแมน (Goldman) แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. การรู้จักอารมณ์ของตนเอง (Knowing One's Emotions) โดย
  - 1.1 สามารถรับรู้ถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะนั้นว่ารู้สึกอย่างไร
  - 1.2 สามารถรับรู้ความรู้สึกต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา
2. การบริหารจัดการอารมณ์ (Managing Emotion) โดย
  - 2.1 สามารถจัดการกับภาวะอารมณ์ต่างๆได้อย่างเหมาะสม
  - 2.2 สามารถที่จะระงับอารมณ์ของตนเอง
  - 2.3 สามารถจัดความวิตกกังวล วุ่นวายใจ ความมีดমন สิ้นหวัง หรือความฉุนเฉียวให้ลดลง และหมดสิ้นไปในที่สุด
3. การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง
  - 3.1 ให้อารมณ์เป็นตัวนำความคิดและเกื้อหนุนการมุ่งสู่เป้าหมาย
  - 3.2 รู้จักอดใจรอได้ และระงับความหุนหันพลันแล่นของตนเอง
  - 3.3 แม้มีปัญหาอุปสรรค ก็ไม่ย่อท้อที่จะมุ่งสู่เป้าหมาย
4. การรับรู้ – รู้จักอารมณ์ของบุคคลอื่น (Motivating Oneself) โดย

4.1 สามารถตระหนักถึงความรู้สึกของบุคคลอื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา และมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

4.2 สามารถปรับอารมณ์ของตนเอง ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของบุคคลตามความจำเป็น เพื่อสร้างและรักษาสัมพันธภาพ

5. การบริหาร – จัดการด้านสัมพันธภาพ (Handling Relationships) โดย

5.1 มีทักษะทางสังคมในการบริหารจัดการอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น สามารถสร้างสายสัมพันธ์ สร้างความร่วมมือ สร้างพลังร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตลอดทั้ง สามารถบริหารความขัดแย้งให้ยุติลงได้

5.2 มีปฏิสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น

เมเยอร์ และซาโลเวย์ (Mayer and Salovey.1997 :11) กล่าวว่าความฉลาดทางอารมณ์เป็นกลุ่มความสามารถที่สามารถบ่งบอกว่า การรับรู้อารมณ์ของบุคคลนั้นเป็นอย่างไร และเขามีความเข้าใจอารมณ์นั้น เปรียบเสมือนความสามารถของบุคคลในการรับรู้และการแสดงอารมณ์นั้นออกมา สามารถที่จะแยกแยะ ประสมประสานความคิดกับอารมณ์มีความเข้าใจและสามารถแสดงอารมณ์ได้อย่างมีปัญญาและไหวพริบ ตลอดทั้งสามารถที่จะควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ทุกสถานการณ์

ส่วนองค์ประกอบที่สำคัญขององค์ประกอบทางอารมณ์นั้น เมเยอร์และซาโลเวย์ (Mayer and Salove) ได้จำแนกเป็น 4 ด้านดังนี้

1. การรับรู้อารมณ์และการแสดงอารมณ์ (Perception and Expression of Emotion) ประกอบด้วยทักษะที่สำคัญๆ (Major Areas of Skills) ดังนี้

1.1 สามารถบอกหรือประเมินได้ว่า การที่แต่ละคนที่แสดงออกเช่นนั้นเป็นเพราะอารมณ์ในขณะนั้นของเขาเป็นอย่างไร เขารู้สึกอย่างไร และมีความคิดอย่างไร

1.2 สามารถบอกและประเมินอารมณ์ของบุคคลอื่น

2. สามารถบอกและประเมินอารมณ์ (Assimilating Emotion in Thought) ทั้งนี้เนื่องจาก

2.1 อารมณ์เป็นตัวนำคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

2.2 อารมณ์เปรียบเสมือนสิ่งที่ช่วยในการตัดสินใจ

3. การเข้าใจและการวิเคราะห์อารมณ์ (Understanding and Analyzing Emotion) ประกอบด้วย

3.1 สามารถบอกได้ว่า อารมณ์ในขณะนั้นของตนเองเป็นอย่างไร ยุ่งยากซับซ้อนและหลากหลายอารมณ์เพียงใด

3.2 สามารถเข้าใจว่า อารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้นั้น เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ใดหรือสถานการณ์อะไร

4. ควบคุมอารมณ์อย่างไตร่ตรอง (Reflective Regulation of Emotion) ประกอบด้วย

4.1 สามารถเปิดเผยความรู้สึกต่างๆที่อยู่ในใจหรือที่ค้างคาใจ

4.2 สามารถเตือนตัวเองโดยไตร่ตรอง คิดทบทวน และควบคุมอารมณ์ของตนเอง เพื่อพัฒนาอารมณ์และสติปัญญาให้เจริญงอกงามต่อไป

บาร์-ออน (Bar – On.1998 : 34-37) กล่าวว่าความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถที่ไม่ใช่ด้านพุทธิปัญญา (Noncognitive Capabilities) และเป็นสมรรถนะรวมทั้งทักษะต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในการเผชิญกับปัญหาตลอดทั้งอุปสรรคต่างๆ ในชีวิตสำหรับองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์นั้น บาร์-ออน (Bar – On) แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ

1. ทักษะภายในตนเอง (Intrapersonal Skills) ได้แก่

1.1 การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง (Emotional Self -Awareness)

1.2 การเคารพในศักดิ์ศรีของตนเอง (Self -Regard)

1.3 การกล้าแสดงออก (Assertiveness)

1.4 การรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self -Regard)

ความเป็นอิสระ (Interpersonal Skills)

2. ทักษะระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) ได้แก่

2.1 สัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship)

2.2 ความรับผิดชอบทางสังคม (Social Responsibility)

2.3 ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy)

3. สเกลการปรับตัว (Adaptability Scales) ได้แก่

3.1 การแก้ปัญหา (Problem - Solving)

3.2 การตรวจสอบตามความเป็นจริง (Reality Testing)

3.3 ความยืดหยุ่น (Flexibility)

4. สเกลการบริหารความเครียด (Stress – Management Scales) ได้แก่

4.1 การอดทน อดกลั้น ยืนหยัดต่อความเครียด (Stress Tolerance) ที่เกิดขึ้นและหาแนวทางที่จะจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้น

4.2 การจัดการกับความรู้สึกที่บังเกิดขึ้นภายในจิตใจตนเอง (Impulse)

4.3 การควบคุม (Control) อารมณ์ของตนเอง

5. ภาวะทางอารมณ์ทั่วไป (General Mood) ที่แฝงอยู่ในตนและคงอยู่นานกว่าอารมณ์ทั่วไป ได้แก่

5.1 ความสุข (Happiness)

5.2 การมองโลกในแง่ดี (Optimism)

คูเปอร์ และสวอฟ (Coper and Sawaf.1997 : xiii) ได้นิยามความหมายของความ

ฉลาดทางอารมณ์ว่า หมายถึง ความสามารถที่จะรู้จักเข้าใจ และประยุกต์พลังความคิดความรู้สึกอย่างมีปัญญาและไหวพริบ ซึ่งความสามารถดังกล่าวนี้ เปรียบเสมือนขุนพลที่จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมหาศาลกับตนเองและการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น นอกจากนี้คูเปอร์ และสวอฟ (Cooper and Sawaf.1997 : xxix) ได้เสนอหลักความฉลาดทางอารมณ์ 4 ประการ (The Four Cornerstones of Emotional Intelligence) ดังนี้

1. ความรอบรู้ทางอารมณ์ (Emotional Literacy) หรือความฉลาดรู้ในอารมณ์ประกอบด้วย

- 1.1 ความซื่อสัตย์ต่อทางอารมณ์ (Emotional Honesty)
- 1.2 พลังอารมณ์ (Emotional Energy)
- 1.3 การให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับอารมณ์ (Emotional Feedback) เพื่อจะได้รับทราบผลของการแสดงอารมณ์หรือผลของการมีความรู้สึกหรืออารมณ์นั้นๆ
- 1.4 การนำความรู้สึกที่บังเกิดในใจไปสู่การปฏิบัติ (Practical Intuition) ซึ่งความรู้สึกที่เกิดขึ้นในใจเปรียบเสมือนความคิดสร้างสรรค์ที่ประหนึ่งเป็นแรงบันดาลใจที่จะช่วยให้สิ่งที่คาดหวังเป็นจริง (Cooper and Sawaf. 1997 : 42)

2. ความสอดคล้องในอารมณ์หรือความเหมาะสมทางอารมณ์ (Emotional Fitness) ประกอบด้วย

- 2.1 ความจริงแท้ของอารมณ์ที่ปรากฏ (Authentic Presence)
- 2.2 รัศมีของอารมณ์ที่บ่งบอกถึงความรู้สึกไว้วางใจ (Trust Radius)
- 2.3 การเสริมสร้างการรู้จักยืดหยุ่นในอารมณ์และการปรับปรุงอารมณ์ใหม่ (Resilience and Renewal)

3. ความลึกซึ้งของอารมณ์ (Emotional Depth) ประกอบด้วย

- 3.1 ศักยภาพที่โดดเด่นและการกำหนดเป้าหมาย (Unique Potential and Purpose)
- 3.2 ความผูกพันทางอารมณ์และความกล้าว่าสิ่งต่างๆในชีวิตล้วนมีความหมาย (Emotional Commitment and Courage)
- 3.3 การประยุกต์ความซื่อสัตย์ (Applied Integrity) ในที่นี้หมายถึง การมีความซื่อสัตย์ทางอารมณ์อย่างแท้จริง โดยซื่อสัตย์ทั้งความรู้สึก การกระทำทั้งด้านถ้อยคำและการแสดงออก
- 3.4 ความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจโดยไม่ต้องอาศัยอำนาจใดๆ (Influence without Authority)

4. ความผันแปรทางอารมณ์ (Emotional Alchemy) ประกอบด้วย

- 4.1 กระแสความรู้สึกที่เกิดขึ้นในใจ (Intuitive Flow) ในที่นี้หมายถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นในลักษณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นตื่นเต้น ปิติยินดี ทำท่าย โกรธเคืองหรือรู้สึกมั่นคง

4.2 ความผันแปร เปลี่ยนแปลงของอารมณ์ตามกาลเวลา (Reflective Time - Shifting) ในที่นี้หมายถึง ความรู้สึกในแต่ละขณะที่เกิดขึ้นนั้น อาจเป็นผลสืบเนื่องจากประสบการณ์ในอดีต หรือเหตุการณ์ปัจจุบัน หรือสิ่งที่คาดหวังในอนาคต หรือเกี่ยวข้องกับทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต

4.3 ความสามารถที่จะได้สัมผัสกับโอกาส (Opportunity Sensing Capacity) ใหม่ๆในอนาคต ตามศักยภาพทางอารมณ์ของแต่ละบุคคล

4.4 การสร้างอนาคต (Creating the Future) อนาคตสำหรับคนบางคนสามารถกำหนดได้ สร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ๆได้ แต่อนาคตแต่ละคนจะเป็นอย่างไร อารมณ์ความรู้สึกของบุคคลนั้นมีส่วนกำหนดอนาคตไม่มากนัก

โดนัลด์สัน (Donaldson.1997 : 2) กล่าวว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ และมีความสำคัญมากกว่าในเชิงปัญญา บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์ จะรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตนเอง สามารถที่จะเผชิญความเครียดได้อย่างเหมาะสม มีความยืดหยุ่น มีเป้าหมายในชีวิต มองโลกในแง่ดี และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

ส่วนโครงสร้างที่สำคัญของความฉลาดทางอารมณ์นั้น โดนัลด์สัน (Donaldson) เสนอว่า ควรจะประกอบด้วย

1. การรับรู้ตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง (Emotional Self - Awareness)
2. มีแรงจูงใจในตนเอง (Self – Motivation)
3. สามารถอดทนอดกลั้น ยืนหยัดต่อความเครียดได้ (Stress Tolerance)
4. มีความยืดหยุ่น (Flexibility)
5. มีแรงบันดาลใจที่จะควบคุมตนเอง (Impulse – Control)
6. มองโลกในแง่ดี (Optimism)

ความฉลาดทางอารมณ์เป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจมากในปัจจุบัน เพราะเชื่อว่าบุคคลที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตจะต้องมีความฉลาดทางอารมณ์

สรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการรับรู้และแยกแยะความคิดกับอารมณ์ทั้งมีความเข้าใจและสามารถแสดงอารมณ์ได้อย่างมีปัญญาและไหวพริบ ตลอดจนสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ทุกสถานการณ์ ทำให้เผชิญต่อปัญหาและอุปสรรคไปได้โดยมีเป้าหมายในชีวิตสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

จากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง หากได้มีการศึกษาและพัฒนาให้เหมาะสมอย่างเป็นลำดับตลอดช่วงชีวิตของแต่ละบุคคล ก็จะช่วยให้บุคคลนั้นสามารถที่จะรู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมรู้จักรับผิดชอบชีวิต รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง มีความเป็นอิสระมีความเต็มใจที่จะผูกสัมพันธ์กับบุคคลอื่น พร้อมทั้งจะสร้างเสริมสภาพจิตใจและอารมณ์ของตนเอง

พร้อมที่จะยอมรับความเป็นจริง และมองเห็นถึงความสัมพันธ์ที่ถูกต้องระหว่างตนและสิ่งแวดล้อม ตลอดทั้งมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกลดภัยทั้งทางกายและทางใจ มีความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ไม่ถูกครอบงำด้วยอารมณ์ ตลอดทั้งปราศจากความกังวลใจที่ไม่จำเป็น ซึ่งก่อให้เกิดคุณภาพในชีวิตของบุคคลและส่งผลถึงการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขของคนในสังคมด้วย

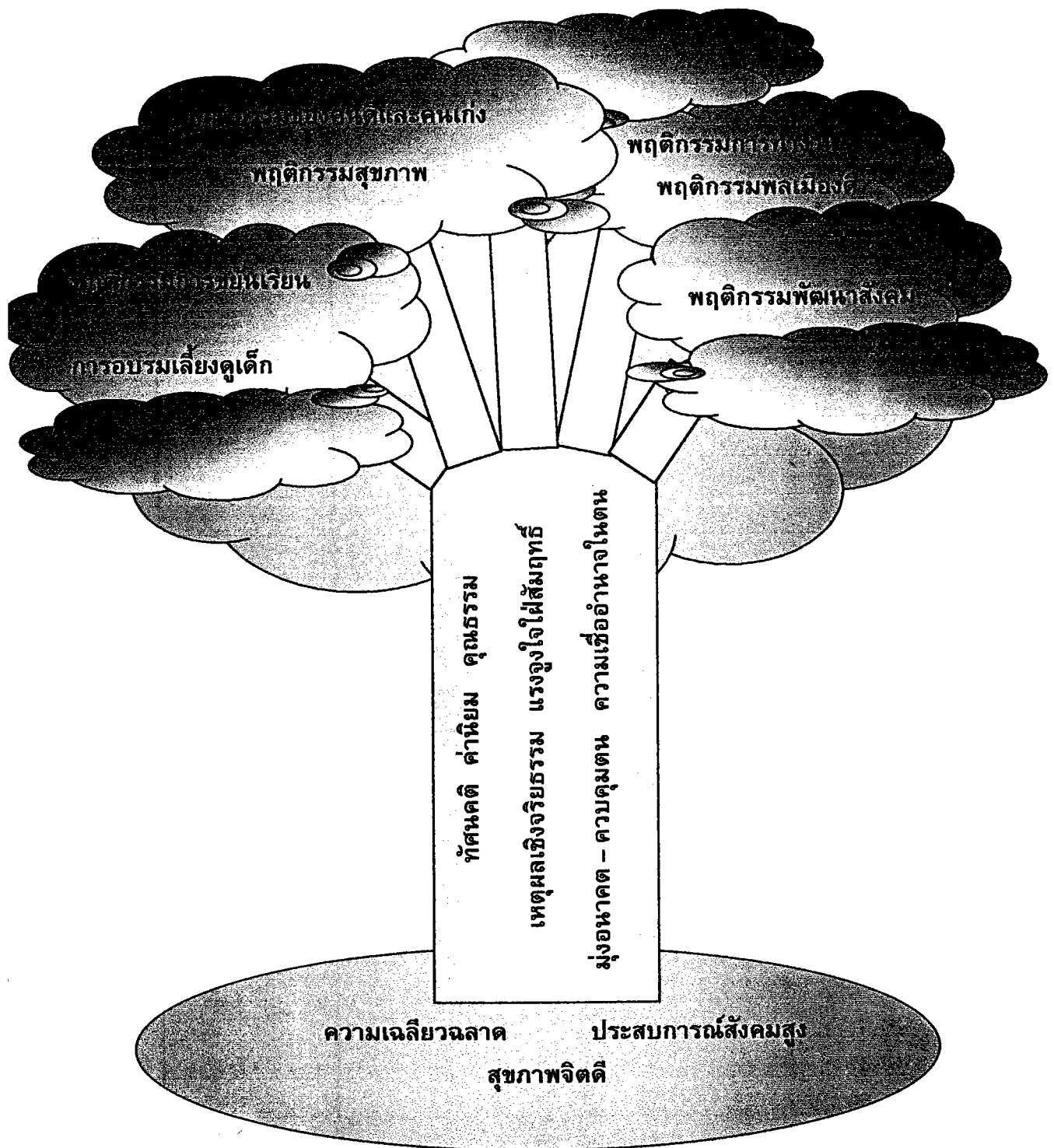
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2535 : 36-38)

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของคนไทยนี้อาจกล่าวได้ว่า เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาทฤษฎีแรก ของนักวิชาการไทย ที่สร้างขึ้นโดยการสรุปรวมผลการวิจัยในประเทศไทย ในหลายสาขา เข้าด้วยกัน โดยเฉพาะงานวิจัยของนักจิตวิทยาไทย นักสังคมศาสตร์ไทย และนักวิจัยการศึกษาไทยทั้งที่เป็นอาจารย์และนิสิตนักศึกษาชั้นสูง ทฤษฎีนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นของวิชาการและการประยุกต์ทางด้านนี้ในประเทศไทย

ลักษณะของทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทย

ทฤษฎีสำหรับต้นไม้จริยธรรมนี้มี 3 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นดอกและผลไม้ของต้นไม้ส่วน ลำต้นและส่วนที่เป็นรากแก้ว รูปภาพประกอบ 2 ในส่วนแรกคือ ดอกและผลไม้บนต้น แสดงถึงพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็ง เพื่อส่วนรวม ส่วนแรกนี้เป็นพฤติกรรมประเภทต่างๆ ที่เข้าเป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศและพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ผลที่ออกมาเป็นพฤติกรรมต่างๆที่น่าปรารถนา มีสาเหตุอยู่ 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือ สาเหตุทางจิตใจที่เป็น ส่วนของลำต้นของต้นไม้อันประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ (1) เหตุผลเชิงจิตวิทยา (2) มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง (3) ความเชื่ออำนาจในตน (4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (5) ทศนคติ คุณธรรม และค่านิยม (ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้นๆหรือสถานการณ์นั้น) ถ้าต้องการที่จะเข้าใจอธิบาย ทำนายและพัฒนาพฤติกรรมชนิดใด จะต้องใช้จิตลักษณะบางด้านหรือทั้ง 5 ด้านนี้ประกอบกันจึงจะได้ผลดีที่สุด ส่วนที่สามของต้นไม้ จริยธรรมคือรากแก้ว ซึ่งเป็น จิตลักษณะกลุ่มที่สอง มี 3 ด้าน คือ (1) สติปัญญา (2) ประสบการณ์ทางสังคม และ (3) สุขภาพจิต จิตลักษณะทั้งสามนี้อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้นของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิต 3 ด้านดังกล่าวและอยู่ใน สภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียน และทางสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้นบุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้โดยวิธีการอื่นๆ ด้วยฉะนั้น จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการจึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและของคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้จิตลักษณะ 3 ประการที่รากอาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้นเพื่อ ใช้อธิบาย ทำนายและพัฒนาพฤติกรรมดังกล่าวมาแล้วด้วย

ภาพประกอบ 2 ภาพทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมแสดงจิตลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจที่จะนำไปสู่พฤติกรรมทางจริยธรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538)

จากการวิจัยที่ได้ศึกษาทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมสำหรับคนไทยพบว่าคนที่จะเป็นผู้มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับสูงนั้นต้องประกอบด้วย จิตลักษณะ 8 ประการด้วยกันโดยแบ่งเป็นจิตลักษณะส่วนราก 3 ประการได้แก่ (1) สติปัญญา (2) ประสบการณ์ทางสังคม (3) สุขภาพจิตกับจิตลักษณะที่เป็นส่วนของลำต้น 5 ประการได้แก่ (1) เหตุผลเชิงจริยธรรม (2) ลักษณะมุ่งอนาคต (3) ความเชื่ออำนาจภายในตน (4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (5) ทศนคติ คุณธรรมและค่านิยม

การวิจัยในครั้งนี้จึงทำการวิจัยโดยใช้ปัจจัยทางชีวสังคมได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมาจากสติปัญญาการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนอันเป็นผลทำให้สุขภาพจิตดี ด้านสังคมคือประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการจริยธรรม และด้านลักษณะทางจิตคือมีลักษณะมุ่งอนาคตซึ่งเป็นปัจจัยร่วมกันในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นไปตามจิตลักษณะของทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

งานวิจัยในต่างประเทศ

★โจนส์ และมอริส (Jones and Morris. 1956 : 781-783) ได้ทำการวิจัยพฤติกรรม และความรู้ด้านจริยธรรมของเด็กพบว่าพฤติกรรมและความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมของเด็ก มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก การสอนความรู้ทางศีลธรรมที่โรงเรียนไม่สามารถจะชักจูงเด็กให้แสดงคุณค่าทางจริยธรรมได้ทั้งนี้เพราะสังคมครอบครัวต้องการและความรู้สึกของเด็ก เป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากกว่าศีลธรรมของโรงเรียน ฉะนั้นโรงเรียนจึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาการสอนจริยธรรม และศีลธรรม ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

★แบนดورا (Bandura. 1965 : 264-272) ได้ศึกษาอิทธิพลของการใช้การเสริมแรงทางสังคมและพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างต่อการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของเด็กโดยกลุ่มทดลองมีอายุระหว่าง 5-11 ขวบ จำนวน 165 คน โดยสุ่มแบ่งออกเป็นสามกลุ่ม กลุ่มที่หนึ่งให้ดูแบบผู้ใหญ่แสดงการตัดสินใจทางจริยธรรมที่ขัดกับเด็กเป็นอยู่ กลุ่มที่สองให้ดูแบบแต่ไม่มี การเสริมแรงหลังจากที่ทดลอง ทดสอบระดับการตัดสินใจทางจริยธรรมพบว่าการใช้พฤติกรรมเป็นแบบอย่างมีผลต่อการปรับปรุงการตัดสินใจจริยธรรมของเด็ก ด้วยการใช้วาจาเป็นแบบในการตัดสินใจจริยธรรมให้เห็นผลการทดลอง ทั้งที่การอธิบายนั้นขัดกับจริยธรรมที่เด็กมีอยู่เดิมโดยไม่ต้องมีการเสริมแรง ทั้งนี้มีการแสดงให้เห็นว่ามี การเปลี่ยนแปลงแบบผู้ใหญ่เกิดขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องเป็นขั้นจริยธรรมเดิมที่เด็กมีอยู่

★ทูเรียล (Turlel. 1966 : 611-618) ได้วัดจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นแล้วให้เด็กแสดงเป็นบุคคลในเรื่อง ซึ่งมีปัญหาและไปขอคำแนะนำจากเพื่อนสองคน เพื่อนสองคนนี้จะแนะนำไปคนละทาง โดยใช้เหตุผลทางจริยธรรมในขั้นเดียวกัน เด็กบางคนจะได้รับคำแนะนำ

จากการใช้เหตุผลสูงกว่าระดับจริยธรรมของตนหนึ่งขั้น บางคนจะได้รับคำแนะนำสูงกว่าระดับจริยธรรมของตนเองถึงสองขั้น บางคนได้รับคำแนะนำที่ต่ำกว่าระดับจริยธรรมของตนหนึ่งขั้น เด็กบางคนไม่มีประสบการณ์ดังกล่าวเลยหลังจากนั้นหนึ่งสัปดาห์ เด็กทุกคนจะถูกวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่าเด็กที่ได้รับคำแนะนำประเภทที่ใช้เหตุผลสูงกว่าระดับจริยธรรมของตนเองหนึ่งขั้นนั้น มีพัฒนาการทางจริยธรรมมากที่สุด และเป็นลักษณะพัฒนาการที่สามารถแผ่ขยายไปยังปัญหาอื่นๆได้ด้วย

★ เลอเฟอจี และวาโลชิน (Lefurgy and Waloshin. 1969 : 104-110) ได้ทำการทดลองยกระดับจิตใจของเด็ก โดยใช้กลุ่มเพื่อนคือให้เด็กที่ได้รับการทดลองรับฟังเหตุผลจากเพื่อนๆ ผลการวิจัยพบว่าเหตุผลที่เพื่อนๆ เสนอนั้นมีอิทธิพลอย่างรุนแรงนั้นถึงขั้นสามารถเพิ่มหรือลดขั้นการพัฒนาทางจริยธรรมได้ และการเปลี่ยนแปลงนี้มีผลคงทนได้หลังจากการฝึก 100 วันและความคงทนในการเปลี่ยนแปลงระดับจริยธรรมที่สูงขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นขั้นต่ำกว่า

★ มิคาสกี ไบรอัน และบรีคแมน (Midlasky Bryan and Beickman. 1975 : 321-328) ได้ศึกษาผลการใช้แม่แบบและรางวัลที่มีต่อการฝึกพฤติกรรมเอื้อเฟื้อกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กเกรดหก จำนวน 72 คน แม่บทที่ใช้ในการทดลองมีสามลักษณะคือ แบบเอื้อเฟื้อแบบเป็นกลางและแบบละโมภ การทดลองใช้สถานการณ์ที่สร้างขึ้นโดยเล่นเกมส้อย่างหนึ่งเมื่อเล่นชนะจะได้รับรางวัลมูลค่า 4 เซนต์ส่วนพฤติกรรมเอื้อเฟื้อนั้น ให้รางวัลโดยใช้คำพูดยกย่อง ผลการวิจัยพบว่าแม่แบบและรางวัลที่เป็นคำพูดยกย่อง มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ

★ แบลท และโคลเบอร์ก (Kohlberg. 1975 : 52-53 , citing Blatt and Kohlberg n.d.) ได้ทดลองการพัฒนาการเหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยวิธีอภิปรายกลุ่มในห้องเรียนโดยใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนมัธยมศึกษา จำนวนสี่ห้องเรียน และแต่ละห้องเรียนนั้นประกอบด้วยผู้เรียน ซึ่งมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสามขั้น คือการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับขั้น 2-4 การฝึกนั้นใช้วิธีอภิปรายกลุ่มในหมู่นักเรียนด้วยกัน ทำให้กลุ่มทดลองมีเหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ และเมื่อทดสอบอีกครั้งหลังจากการฝึกหนึ่งปีก็ยังพบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มทดลอง ยังสูงกว่าของกลุ่มควบคุม

★ เซลแมน และลิปเบอร์แมน (Selman and Lipberman. 1975 : 712-716) ได้ทดลองใช้ฟิล์มสตริปที่มีเสียงประกอบ ในการเสนอเรื่องราวในการสอนร่วมกับการอภิปรายปัญหาจริยธรรมกับนักเรียนเกรดสอง พบว่ามีผลในการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นกว่าไม่ใช้ฟิล์มสตริปนั่นคือ การใช้สื่อเสนอเรื่องราวปัญหาให้เด็ก ทำให้เด็กเข้าใจปัญหามากขึ้น

★ บิสกิน และ ฮอสกินสัน (Biskin and Hoskisson. 1977 : 407-425) ได้ทดลองสอนจริยธรรมโดยใช้วิธีการจัดโครงการอภิปรายเกี่ยวกับจริยธรรมที่ต้องตัดสินใจจากวรรณคดีและการอ่านเรื่องราว โดยใช้นักเรียนในระดับ 4-5 แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม แล้ววัดจริยธรรมตามแบบวิธีของโคลเบอร์ก จากนั้นก็ทดลองตามกลุ่มทดลองมีการจัดโครงการสร้างการประเมินเพื่อยั่วให้ผู้เรียนสมมุติบทบาทของตนลงไป ส่วนกลุ่มควบคุมปล่อยให้

การอธิบายเป็นไปตามธรรมชาติ จากนั้นทดสอบระดับจริยธรรมในตอนหลัง ผลการวิจัยพบว่าการอธิบายอย่างเป็นระบบที่ให้โอกาสผู้เรียนให้อยู่ในบทบาทในท้องเรื่อง สามารถเปลี่ยนการตัดสินใจจริยธรรมในระดับที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญนั้นหมายความว่า ผู้สอนสามารถพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้โดยให้เขาได้มีโอกาสอภิปรายขณะที่อยู่ในสถานการณ์ทางสังคมที่ทำให้เขาต้องกระทำบทบาทต่างๆ กันมาก X

งานวิจัยในประเทศ

บุญธร แก้วส่อง (2522 : 64-65) ทำการวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นในสังคมเมืองและชนบทที่มีกรอบการอบรมเลี้ยงดู และแบบการคิดแตกต่างกัน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาอายุ 13-18 ปี จากโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร และศรีสะเกษ จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามการคิด และแบบสอบถามวัดพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นชายและหญิงไม่แตกต่างกัน และพัฒนาการทางจริยธรรมของวัยรุ่นในสังคมเมืองและสังคมชนบทไม่แตกต่างกัน”

ในปี พ.ศ. 2522 ได้มีผู้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียน 10 คุณลักษณะทางจริยธรรมได้แก่

1. ความรับผิดชอบ
2. ความซื่อสัตย์สุจริต
3. ความมีเหตุผล
4. ความกตัญญูกตเวที
5. การรักษาระเบียบวินัย
6. ความเสียสละ
7. ความสามัคคี
8. การประหยัดและออมทรัพย์
9. ความยุติธรรม
10. ความอดุสาหะ

ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเทคนิคการฉายออก (Projective Technique) และผู้วิจัยแต่ละคนเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างต่างๆ ดังนี้

วิมล เสวตกนิษฐ์ (2522 : 105-107) เลือกศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง 455 คน ในภาคเหนือ
 สุรพล นาควานิช (2522 : 130-132) เลือกศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง 680 คน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประภาศรี จิตรักดี (2522 : 137-139) เลือกศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง 467 คน ในภาคใต้

พรพิมล สันติหิรัญภาค (2522 : 111-113) เลือกศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง 517 ในเขต กรุงเทพมหานคร

ยุพาพร จุนเจืองาน (2522 : 87-89) เลือกศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง 640 คนในภาคกลาง (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร)

ผู้วิจัยทั้งห้าคน ได้เปรียบเทียบพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนกับเกณฑ์ที่คาดหวังผลจากการวิจัยทั้งหมด พอสรุปได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคต่างๆ ของประเทศไทยมีพฤติกรรมอยู่ในสภาพที่ไม่พึงประสงค์ตรงกันอยู่ 6 คุณลักษณะทางจริยธรรมคือการรักษาระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความสามัคคีและความอดุสาหะและความยุติธรรมโดยเฉพาะใน 3 คุณลักษณะทางจริยธรรม คือ การรักษาระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริตและความรับผิดชอบนักเรียนจะมีพฤติกรรมทางจริยธรรมในระดับที่ไม่พึงประสงค์มากที่สุด

เพ็ญพรรณ สุขจันทร์ (2524 : 80-81) ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี” เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนใน 6 คุณลักษณะ คือ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความสามัคคี ความอดุสาหะและความยุติธรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบเทคนิคการฉายออก (Projective Technique) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีพฤติกรรมทางจริยธรรม รวมทั้ง 6 คุณลักษณะ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่อาศัยอยู่ในเมืองกับนอกเมืองมีพฤติกรรมทางจริยธรรม ในคุณลักษณะความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และความสามัคคี ไม่แตกต่างกันส่วนในคุณลักษณะความอดุสาหะและความยุติธรรมนั้น นักเรียนที่อาศัยในเมืองกับนอกเมืองมีพฤติกรรมทางจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิริยาภรณ์ ชัยชลทรัพย์ (2525 : 70-71) ได้ทำการวิจัยโดยการทดสอบความกตัญญูกตเวทีก่อนนักเรียนที่มีระดับสติปัญญาต่างกัน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ความกตัญญูกตเวทีก่อนและแบบทดสอบวัดทัศนคติต่อการแสดงความกตัญญูกตเวทีก่อน

การให้คะแนนเป็นแบบให้ 3,2,1 ตามลำดับ สำหรับข้อความทางบวก ถ้าเป็นข้อความทางลบให้คะแนนในลักษณะตรงกันข้ามความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ.76

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่สอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์มีทัศนคติต่อการแสดงความกตัญญูกตเวทีกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำราญ นิลทอง (2526 : 113-117) ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อศึกษาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ใน 7 คุณลักษณะทางจริยธรรม คือ การรักษาระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ

ความสามัคคี ความอดสาเห ความยุติธรรม และความมีเหตุผล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 500 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบลิเคอร์ท ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมในชีวิตประจำวันทั้ง 7 คุณลักษณะทางจริยธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ฉลวยศรี มีใจเย็น (2526 : 46-48) ได้ทำการโดยการทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านกตัญญูกตเวที เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที จำนวน 40 ข้อ ลักษณะแบบทดสอบเป็นชนิดเลือกตอบ สี่ตัวเลือก มีคำถามและตัวเลือกในรูปสถานการณ์สมมติ

เกณธ์การให้คะแนน ให้คะแนนตามขั้นของจริยธรรมโคลเบอร์ก คือข้อความที่มีเหตุผล ในขั้นที่หนึ่ง ให้ 1 คะแนนไปตามลำดับ จนถึงขั้นที่ 4 คะแนนการหาคุณภาพของแบบทดสอบ จากการนำแบบทดสอบไปสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 500 คนได้ค่าความเชื่อมั่นโดยวิธี Alpha Coefficient เท่ากับ 0.6725 ส่วนความเที่ยงตรงตามเนื้อหาใช้วิธีตรวจสอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการทดลองพบว่าคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านกตัญญูกตเวที นักเรียน หลังเรียนโดยวิธีแสดงบทบาทสมมติกับวิธีเรียนตามปกติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ.01

~~ศรียา~~ ศรีสมยศ (2538 : 93) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทัศนคติเชิงจริยธรรมของกลุ่มที่สอนด้วยการแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มที่สอนด้วยการใช้อภิปรายกลุ่ม ซึ่งผลปรากฏว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมติ กับการใช้อภิปรายกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทัศนคติเชิงจริยธรรม และเหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

~~พิพัฒน์~~ ปิ่นจินดา (2531 : 109) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสอนจริยธรรมเพื่อยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมโดยใช้การอภิปรายกลุ่มและการสอนโดยวิธีเบญจกัณฑ์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนวัดมัชฌันติการาม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นสองกลุ่ม ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย แต่ละกลุ่มมีจำนวน 20 คน กลุ่มทดลองที่หนึ่งเรียนจริยศึกษาเป็นคุณธรรมความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และความเสียสละ ความซื่อสัตย์ หน้าที่และความรับผิดชอบ หลังจากเรียนจบบทเรียน ให้นักเรียนทำแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมทันทีทั้งสองกลุ่มและนำคะแนนที่ได้จากการตรวจมาวิเคราะห์ความแตกต่างด้วยสถิติ t-test แบบ Independent

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งต่างประเทศและในประเทศพอสรุปได้ว่า ส่วนใหญ่วิธีการ

ปลูกฝังพฤติกรรมทางจริยธรรมที่แตกต่างกันจะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมทางจริยธรรมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนที่สอนโดยครูเข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรมกับ นักเรียนที่สอนโดยครูที่ไม่ได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรมของโรงเรียนในสังกัด อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มนี้จะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกันหรือไม่

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางชีวสังคม

2.1 เพศกับจริยธรรมของบุคคล

จากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ ฟรอยด์ (Freud) (อ้างอิงมาจากดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจณปัจจนิก. 2520 : 16-17) กล่าวว่าเด็กชายที่อยู่ในครอบครัวที่บิดาและมารดาอยู่พร้อมเพรียงกัน จะมีการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมเมื่ออายุประมาณ 5 ขวบ กล่าวคือ ในช่วง 3-4 ขวบ เด็กชายจะรู้สึกว่าการบิดาของตนจะแย่งความรักจากมารดาไปจากตน จึงเกิดความรู้สึกที่ไม่เป็นมิตรต่อบิดา ครั้นต่อมาเด็กชายที่พัฒนาการทางสังคมอย่างปกติจะสามารถแก้ปัญหาขัดแย้งกับบิดาของตนได้ด้วย การยอมรับบิดาเป็นแบบอย่างแข็งขัน ทำให้ฟรอยด์ ทำนายว่า เด็กชายจะมีจริยธรรมสูงกว่าเด็กหญิง

จากการศึกษาความแตกต่างของระดับพัฒนาการทางจริยธรรมระหว่างเพศชายกับเพศหญิง วัยต่างกัน โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1964 : 316) พบว่า เพศชายและเพศหญิงในวัยเด็ก และวัยโตไม่มีความแตกต่างกัน แต่สำหรับเด็กวัยรุ่นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือ เพศชายจะมีระดับพัฒนาการทางจริยธรรมดีกว่าเพศหญิง

ส่วนทฤษฎีพัฒนาการลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 113) ให้ข้อทำนายที่ตรงกันข้ามกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์เพราะผลการวิจัยการพัฒนาการลักษณะต่างๆ ของหญิงเปรียบเทียบกับชายพบว่า หญิงมีพัฒนาการ ทางภาษาดีกว่าชาย ทำให้หญิงมีความฉลาด และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าชาย ซึ่งอาจทำให้หญิงมีความเข้าใจกฎเกณฑ์ที่เป็นข้อเรียกร้องทางสังคมได้เร็วและมากกว่าชาย หญิงมีการคล้อยตามสังคมสูงกว่าชาย อาจทำให้คาดได้ว่าในวัยก่อนและระหว่างวัยรุ่น หญิงจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าชาย แต่ลักษณะการยึดมั่นต่อสังคมจะทำให้พัฒนาการทางจริยธรรมของผู้หญิงช้าลงกว่าชายในช่วงอายุวัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

จากความเกี่ยวข้องกันของเพศกับจริยธรรมของบุคคลดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า เพศมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการด้านจริยธรรมของบุคคล ฉะนั้นในการศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้น เพศก็น่าจะเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลอยู่ด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำมาศึกษาในครั้งนี้ด้วย

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับจริยธรรมของบุคคล

จากทฤษฎีพัฒนาการลักษณะที่จะส่งเสริมจริยธรรมนั้น นักทฤษฎีเชื่อว่า การพัฒนาทางสติปัญญาและอารมณ์ เป็นรากฐานการพัฒนาการทางจริยธรรม คือโคลเบอร์ก (Kohlberg. 1964 : 320) นักทฤษฎีท่านนี้เชื่อว่า จริยธรรมของเด็กจะเจริญขึ้นตามความเจริญของความสามารถในการรับรู้ (Cognitive ability) สติปัญญาและอารมณ์ของเด็ก

นอกจากนี้การศึกษาวิจัยของ บูลล์ (Bull. 1969 : 7) ได้ตรวจสอบพบว่า ระดับสติปัญญาความสัมพันธ์เหตุผลเชิงจริยธรรม และกิลล์ (Gill. 1962 : 147-149) ได้รายงานผลการศึกษาว่า เด็กที่มีผลการเรียนดีจะมีความสามารถในการแก้ปัญหาด้านการปรับตัวได้ดีกว่าพวกที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สบโชค พูลนวม (สบโชค พูลนวม. 2523 : 48) พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากทฤษฎีและผลการวิจัยที่กล่าวมานี้สรุปได้ว่า เด็กที่มีพัฒนาทางสติปัญญาสูงสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้งและรวดเร็ว รู้จักใช้เหตุผลประกอบในสิ่งที่ควรกระทำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบทางด้านสติปัญญา จัดว่าเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาเป็นตัวแปรในการศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในครั้งนี้ด้วย

2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนกับจริยธรรมของบุคคล

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักคือการที่บิดามารดากระทำตนสนิทสนมกับบุตร ให้ความรักความสำคัญแก่บุตร ทำให้บุตรรู้สึกว่าเป็นที่ภาคภูมิใจของบิดามารดา นอกจากนี้ยังให้ความอบอุ่นเป็นกันเอง สนใจทุกข์สุขช่วยแก้ปัญหาให้บุตร ให้รางวัลด้วยการแสดงความรัก และตามใจเด็กพอสมควร (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก. 2520 : 10 , ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2520 : 25)

เบเนดิก (ประมวญ คิตติสัน. 2512 : 8 อ้างอิงจาก Benedek.1949) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเรื่องนี้ว่า กระบวนการซึ่งเป็นแรงหนุนให้เกิดพัฒนาการทางจิตใจอาศัยความรักเป็นสำคัญ ต้องมีการผสมผสานระหว่างกันและกันอยู่ตลอดเวลา จึงจะนำมาซึ่งความรู้สึกอ่อนโยน ความกตัญญูรู้คุณ และการนับถือซึ่งกันและกัน

ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริคสัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก. 2520 : 23) กล่าวว่า การที่บิดามารดาให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ลูกอย่างเพียงพอ จะทำให้ลูกมีความมั่นคงทางอารมณ์ เกิดความรู้สึกมั่นใจในความต้องการของผู้อื่นต่อไป เมื่อเด็กมีความไว้วางใจในขั้นเริ่มต้นของชีวิตแล้ว จะทำให้เด็ก มีความเชื่อถือในผู้อื่นเมื่อเติบโตขึ้นด้วย

ส่วนนักทฤษฎีที่ใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ เป็นรากฐานเช่นเซียร์และคนอื่นๆ (Sears & Other.1957 : 372) ได้อธิบายที่เด็กยอมรับลักษณะของบิดามารดาเป็นของตนไว้ว่า ความรักของบิดามารดาเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็ก ถ้าในช่วงแรกเด็กที่ได้รับการรักความอบอุ่นโดยได้รับการบำบัดความต้องการต่างๆทางร่างกายอย่างเพียงพอ เด็กจะมีความรู้สึกพอใจ และมีความสุขเมื่อผู้เลี้ยงดูได้ใกล้ชิดตนเด็กได้เลียนแบบผู้เลี้ยงดูอย่างไม่รู้จักตัว เมื่อห่างเหินการเลี้ยงดูจะเกิดความรู้สึกว่าหิวและวิตกกังวล เด็กสามารถแก้ความรู้สึกของตนได้ด้วยการแสดงลักษณะและการกระทำคล้ายคลึงกับผู้เลี้ยงดูเป็นเครื่องทดแทน ซึ่งทำให้เด็กรู้สึกพอใจและมีความสุข ทำเช่นนั้นบ่อยครั้งจะติดเป็นนิสัย การที่เด็กจะสามารถรักคนอื่นหรือยอมเลียนแบบคนอื่นๆ ได้ เด็กจะต้องเกิดความรักในผู้เลี้ยงดูตนเป็นอันดับแรกก่อน ฉะนั้นการกระทำตามกฎเกณฑ์ของสังคมจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าเด็กไม่ยอมทำตามกฎเกณฑ์ภายในบ้านเสียก่อน

ฮอฟแมน (Hoffman. 1970 : 291) ได้รวบรวมการวิจัยที่ศึกษาการเลี้ยงดูแบบให้ความรักกับลักษณะที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม 4 ประการคือ การยึดหลักภายในตน การมีความรู้สึกผิดการต้านทานสิ่งยั่วชวนใจ และการยอมรับและสารภาพผิด ปรากฏว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมากทั้งชายและหญิง อายุ 4 ถึง 13 ปี เป็นเด็กที่มีลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 4 ประการนั้นสูงกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อย

จากการศึกษาการเลี้ยงดูภายในประเทศที่ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก กับลักษณะที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ได้ผลที่สอดคล้องกัน กล่าวคือผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก มีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย เช่นการศึกษาของ ประณต เล็กสวาสดี (ประณต เล็กสวาสดี. 2516 : 92) พบว่าวัยรุ่นที่รายงานว่าตนได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมากมีลักษณะรับผิดชอบมากกว่า วัยรุ่นที่รายงานว่าตนได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อย กลุ่มที่รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อยควบคุมมากมีลักษณะความรับผิดชอบต่ำสุด ซึ่งผลการศึกษาใกล้เคียงผลการศึกษาในปีต่อมาของวารินทร์ ม่วงสุวรรณ (วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. 2517 : 97) ซึ่งพบว่าวัยรุ่นที่รายงานว่าตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากนั้นมีวินัยทางสังคมและเป็นผู้มีลักษณะเอื้อเฟื้อมากกว่าผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อยด้วย จากผลการศึกษาที่สอดคล้องกับผลการศึกษาในต่างประเทศเป็นเครื่องยืนยันว่าความรักของบิดามารดาเป็นสิ่งที่สำคัญมากต่อการมีลักษณะอันดีงามของบุตร

แม้การศึกษาโดยการทดลองในห้องปฏิบัติการ ที่มีการสร้างตัวแบบที่ให้ความอบอุ่นแก่เด็ก และตัวแบบที่ห่างเหินจากเด็ก พบว่าเด็กจะเลียนแบบคนที่ให้ความสนทนสนมเป็นกันเอง กับตนมากกว่าคนที่ทำตัวห่างเหิน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิก. 2520 : 24 อ้างอิงจาก Flander. 1968 : 327)

ส่วนผลการวิจัยจริยธรรมของเยาวชน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิก. 2520 : 102) พบว่าผู้ที่รายงานว่าตนได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมากมีจริยธรรมสูง

กว่าผู้ที่รายงานว่าได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อย

สรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่แสดงความรักอย่างเปิดเผย เอาใจใส่ สนใจทุกข์สุข ให้ความใกล้ชิดสนิทสนมและได้กระทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับลูกพร้อมทั้งให้การสนับสนุนช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา

จากการศึกษาค้นคว้าและการศึกษาเอกสารต่างๆ ทำให้คาดได้ว่าพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน

2.4 ประสพการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการจริยธรรมกับจริยธรรมของบุคคล

การบูรณาการจริยธรรมของโรงเรียนเป็นการนำแนวคิดแบบบูรณาการจริยธรรมเข้ากับเนื้อหาวิชาต่างๆ ทุกวิชา โดยครูผู้สอนแต่ละคนนำจริยธรรมเข้าไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในวิชาของตนด้วยเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนได้เต็มความสามารถโดยการนำของครูทุกคนเป็นครูจริยะศึกษา

ความจำเป็นในการเสริมสร้างจริยธรรม

จริยธรรมเป็นหลักประเพณีที่ดั่งามของคนในสังคม หากคนในสังคมประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดี และถูกต้องก็จะทำให้สังคมเกิดความสุข ดังนั้นจริยธรรมจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อคนในสังคม ได้มีผู้กล่าวถึงความจำเป็นของการเสริมสร้างจริยธรรมในสังคมไว้ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541 : 192-193) ได้พูดถึงแนวทางการจัดการศึกษาปัจจุบันว่าต้องเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นจริยธรรม เพราะคุณธรรมและจริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนไทย หากได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอยู่เสมอ ผู้เรียนจะเป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพเป็นทั้งคนเก่งและคนดีและมีแนวทางในการดำเนินชีวิตในสังคมที่ถูกต้องและไม่ก่อให้เกิดปัญหาในสังคมและประเทศชาติในอนาคตและยังให้แนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนว่าควรมีนโยบายที่ชัดเจน ด้วยการจัดให้มีหลักสูตรการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้เรียนด้วยทั้งนี้เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติและนำความรู้ไปใช้ให้ถูกทาง เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ คุณธรรมและจริยธรรมที่โรงเรียนควรสร้างให้แก่ผู้เรียนได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร และความเสียสละ เป็นต้น

ทิตนา แคมมณี (2541 :1) ยังได้กล่าวว่าในสภาพของปัญหาความเสื่อมของสังคมไทยในปัจจุบัน “ในภาวะเช่นนี้จึงน่าที่คนไทยทั้งหลายจะต้องมาช่วยแสวงหาแนวทางแก้ปัญหาและช่วยกันแก้ปัญหาอย่างจริงจังเพื่อความสงบสุขของชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป”

พระธรรมปิฎก (2541 : 118) กล่าวถึงแนวทางการเสริมสร้างจริยธรรมในสังคมไว้ว่า “สิ่งที่สังคมไทยต้องการอย่างมากคือ พลังทางจริยธรรมที่ยึดเหนี่ยวผู้คนให้สัมพันธ์ต่อกันด้วยความเกื้อกูลและร่วมกันสร้างสังคมไทยให้น่าอยู่” นอกจากนั้นยังได้พูดถึงการเสริมสร้างจริยธรรมเพื่อรับมือกับปัญหาของยุคพัฒนาว่า จริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตและสังคมใน

ยุคที่สังคมร่ำรวยถึงจริยธรรมในสภาพสังคมที่เสื่อมโทรมทางจิตใจจำเป็นต้องเร่งรัดการเสริมสร้างจริยธรรมและพัฒนาทางจิตใจเป็นพิเศษรวมถึงการพัฒนาจริยธรรมชนิดที่เตรียมรับมือไว้ให้พร้อมกับการพัฒนายุคใหม่ที่ยังมาถึงพร้อมความเจริญทางวัตถุต่างๆที่จะตามมาในอนาคต (พระธรรมปิฎก. 2541 :4-5)

อย่างไรก็ตาม เพ็ญศิริ จีระเดชากุล (2539 : 41) ได้กล่าวถึงวิกฤติทางจริยธรรมในสังคมไทยที่เกิดขึ้นทั่วไปและนับวันที่จะทวีความรุนแรงขึ้นว่า “สถาบันทุกสถาบัน องค์การทุกองค์กรในสังคมต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะรับผิดชอบต่อนโยบายจริยธรรมในสังคม”

ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540-2544) ได้เน้นว่าจะมุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมือง โดยเน้นให้มีคุณธรรมจริยธรรม และมีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. 2541 : 96)

จากแนวคิดและคำกล่าวของบุคคลระดับต่างๆในสังคมที่กล่าวมาแล้วนั้นแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการเร่งเสริมสร้างจริยธรรมทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในวิถีของสังคมให้ถูกต้องเพื่อช่วยให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสงบและมีสันติ

ความหมายของการบูรณาการ

การบูรณาการ (Integrated) เป็นการนำสิ่งต่างๆซึ่งเป็นส่วนย่อยและกระจัดกระจายอยู่มารวมเข้าด้วยกันให้มีความสำคัญเกิดความเป็นหนึ่งเดียวกันได้มีผู้ให้ความหมายของคำบูรณาการ (Integrated Instruction) คือ เน้นที่องค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้รายวิชา

สำหรับพระธรรมปิฎก (2540 : 29-30) ให้ความหมายของคำว่า บูรณาการ ดังนี้ การบูรณาการ หมายถึง การทำให้สมบูรณ์โดยการนำหน่วยย่อยต่างๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันมารวมเข้าเป็นองค์ประกอบ ประสานกันทำให้เกิดความสมดุลพอดี และสามารถดำเนินไปด้วยกันอย่างดี

ชาญชัย อาจินสมอาจาร (2537 : 30-31) ได้พูดถึงการบูรณาการหลักสูตรว่าเป็นกระบวนการสร้างหลักสูตรเพื่อการจัดความกระจัดกระจาย และความโดดเดี่ยว (Isolation) ของวิชาและเพื่อรวมกิจกรรมต่างๆ ไว้ดังนี้ว่า บูรณาการของหลักสูตรมี 2 สาขา คือ บูรณาการส่วนบุคคลและการบูรณาการทางวิชาครู การบูรณาการส่วนบุคคลหมายถึง การพัฒนาพฤติกรรมทางสมองของคนที่ประสานกัน โดยใช้หลักสูตรเป็นสื่อซึ่งเป็นการบูรณาการความสามารถทางสติปัญญาที่เกิดขึ้นในตัวเองแต่ละบุคคล ส่วนบูรณาการทางวิชาครู หมายถึงการบูรณาการทางจิตวิทยา เช่น ความต้องการ ความสนใจ ประสบการณ์ การเรียนรู้ของนักเรียน ตลอดจนกิจกรรมต่างๆซึ่งเกิดขึ้นภายนอกตัวบุคคลแต่ละคน

นอกจากนี้ ชาตรี สำราญ (2542 : 23-24) กล่าวว่า การบูรณาการ คือ การนำเอามวลประสบการณ์ต่างๆเข้าสู่ห้องเรียนโดยจัดให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มประสบการณ์ต่างๆให้มากที่สุด กำหนดตารางเรียนโดยจัดให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มประสบการณ์ต่างๆให้มาก

ที่สุด กำหนดตารางสอนให้มีเรื่องต่างๆสัมพันธ์กันและสอดแทรกคุณธรรมต่างๆในทุกกลุ่มประสบการณ์เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้พัฒนาลักษณะนิสัยอันดีงามควบคู่ไปด้วย

จากแนวคิดต่างๆของความหมายคำว่า บูรณาการ (Integrated) นั้นสามารถแปลได้หลายความหมาย และการบูรณาการนั้น สามารถบูรณาการได้หลายประเภท เช่น บูรณาการหลักสูตรบูรณาการการเรียนการสอน ฯลฯ ซึ่งสามารถรวมความได้ว่า การบูรณาการเป็นการนำสิ่งต่างๆซึ่งเป็นองค์ประกอบย่อยๆ ที่มีความสัมพันธ์กันมารวบรวมให้สัมพันธ์ประสานกันให้เกิดความสมดุลพอดี และสามารถดำเนินไปด้วยกันได้เป็นอย่างดี

การใช้ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีทางจิตวิทยากับการเรียนการสอนบูรณาการจริยธรรม

จากแนวคิดของนักจิตวิทยาสาขามนุษย์นิยม (Humanism) แนวคิดของนักมนุษยนิยมเกี่ยวกับการเรียนการสอน คือ มุ่งเน้นเกี่ยวกับการให้ผู้เรียนรู้จักตัวเองเป็นหลัก หลักสูตรเป็นการจัดการเรียนการสอนลักษณะบูรณาการที่ตอบสนองความต้องการและความเจริญเติบโตของแต่ละบุคคล เป็นการพัฒนาคนให้ครบ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และจิตใจ การเรียนการสอนต้องสนองความต้องการของแต่ละบุคคล มุ่งพัฒนาศักยภาพของแต่ละคนให้ถึงขีดสูงสุด กระบวนการเรียน การสอนเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน และจัดการเรียนการสอนสนองต่อความสามารถที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537 : 30) การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้ สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาดังต่อไปนี้

ทฤษฎีของ โรเจอร์ (Rogers. 1969 : 299) เป็นทฤษฎีภายในที่เน้นถึงลักษณะภายในตัวบุคคลมากกว่าสิ่งแวดล้อม ใช้วิธีการทางอ้อม (Nondirective) หรือ ผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง (Client-Centred) ซึ่งแนวคิดของ โรเจอร์ (Rogers) ตรงกับ มาสโลว์ (Maslow) ในเรื่องของการบูรณาการและศักยภาพของคน ที่เชื่อว่า “ถ้าศักยภาพของคนได้รับการบูรณาการ หรือได้รับการพัฒนาอย่างสมบูรณ์เต็มที่แล้ว ก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข” และยังพบว่าผู้ให้คำปรึกษาจะช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กได้รับการพัฒนาง่ายขึ้น ครูจึงเป็นผู้ช่วยในการเรียนรู้ของเด็ก

หลักการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของ โรเจอร์ (Rogers) มีดังนี้ (สมจิต ธนสุกาญจน์ . 2522 : 159 – 160)

1. เชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพการเรียนรู้ตามธรรมชาติ
2. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นถ้าผู้เรียนเห็นถึงความสัมพันธ์ของผู้เรียนและวัตถุประสงค์ของตน
3. ผู้เรียนจะต้องต่อต้านการเรียนรู้ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงหรือจัดระเบียบตัวเองเมื่อเห็นว่าไม่เหมาะสมของตนน่ากลัว
4. ถ้าไม่มีการบังคับการเรียนรู้จะเป็นที่ยอมรับและดูดซึมได้ง่าย
5. การเรียนรู้จะดำเนินไปได้ ถ้าความน่ากลัวต่อผู้เรียนต่ำ ผู้เรียนจะมี

ประสบการณ์ด้วยวิธีต่าง ๆ

6. การเรียนรู้มาจากการลงมือกระทำ
7. การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดการเรียนรู้ง่ายขึ้น
8. การเรียนรู้จักตัวเองด้านสติปัญญาและความรู้สึกเป็นความรู้ถาวร
9. การประเมินตนเองเป็นสิ่งสำคัญ ช่วยให้รู้จักตัวเองและยอมรับตัวเองทำให้เกิดความมั่นใจในตัวเอง

10. เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับสามารถนำมาบูรณาการตัวเองทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ดังนั้นกระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดของ โรเจอร์ (Rogers) นั้น เชื่อว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาคือ “การที่ศักยภาพของมนุษย์ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่” และผู้ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้แล้ว จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ด้วยความเชื่อมั่นในตนเองและภูมิใจในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ วิชัย ดิสสระ (2535 : 82) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้ โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตน เพราะถ้าศักยภาพของคนได้รับการพัฒนาให้สมบูรณ์แล้ว มนุษย์จะมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างสมบูรณ์ด้วย

นอกจากนั้นการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของโรเจอร์ (Rogers) นั้น ได้กล่าวถึงลักษณะของครูผู้สอนในแนวนี้ว่า ครูต้องมีความเชื่อและศรัทธาในความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน มีความไว้วางใจ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนให้ถึงขีดสูงสุด ครูต้องมีความจริงใจให้เกียรติและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน (วัฒนาพร ระบุทุกข. 2541 : 5)

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีของโรเจอร์ (Rogers) นั้น การเรียนการสอนเป็น การปฏิสัมพันธ์ และการร่วมมือระหว่างครูและผู้เรียน ครูเป็นผู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาศักยภาพของตนได้ง่ายขึ้น และศักยภาพของผู้เรียนจะได้รับการบูรณาการ หรือพัฒนาขึ้นอย่างสมบูรณ์เต็มที่ (วิชัย ดิสสระ. 2535 : 82)

ทฤษฎีความต้องการขั้นพื้นฐานของ มาสโลว์ (Maslow) (วิชัย ดิสสระ 2535 : 83 – 84) มีความเชื่อว่าความต้องการของมนุษย์นั้นไม่มีที่สิ้นสุด แม้จะได้รับการตอบสนองก็ตาม และหากไม่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการจะเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งมาสโลว์ (Maslow) ได้ลำดับความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ไว้ดังนี้

1. ความต้องการทางร่างกาย ซึ่งเป็นความต้องการขั้นต่ำสุด ได้แก่ อาหาร อากาศ น้ำ ที่อยู่อาศัย แสงสว่าง เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ
2. ความต้องการความปลอดภัย เป็นความรู้สึกต้องการความปลอดภัยและความมั่นคงในชีวิต
3. ความต้องการทางสังคม เป็นความต้องการที่สูงกว่าระดับที่ 2 เป็น

ความรู้สึกรักใคร่กลมเกลียวเป็นหนึ่งเดียวและอยากได้รับความรักจากผู้อื่น

4. ความต้องการได้รับการยกย่องในสังคม เป็นความต้องการที่ต่อเนื่องจากระดับที่ 3 คือ ได้รับการยอมรับว่าเป็นสมาชิกของสังคม ได้รับการยกย่องนับถือจากสมาชิกในกลุ่ม

5. ความต้องการเป็นตัวของตัวเองเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ ซึ่งอยู่ในระดับที่ยากมาก เป็นความรู้สึกว่า เมื่อทำสิ่งใดไปจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ทำให้เกิดความมั่นใจภูมิใจในตนเอง

นอกจากนั้น มาสโลว์ (Maslow) เชื่อว่า เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานแล้ว จึงจะเกิดความรู้และยอมรับในธรรมชาติของตนเอง เข้าใจตนเอง อันจะทำให้เกิดการบูรณาการในตนเอง ซึ่งจะทำให้คนมีลักษณะดังต่อไปนี้ (สมจิต ธนสุกาญจน์. 2522 : 156) คือ

1. เกิดการยอมรับความจริงได้อย่างดี
2. ยอมรับตัวเองและผู้อื่น และธรรมชาติ
3. ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเองมากขึ้น
4. สามารถยอมรับปัญหาต่าง ๆ
5. สามารถแยกตัวเองออกจากผู้อื่นได้
6. เป็นตัวของตัวเอง
7. มีความทราบซึ่งระดับสูง
8. มีประสบการณ์ระดับยอด
9. ยอมรับความเป็นมนุษย์ของคนอื่น
10. รักความเป็นประชาธิปไตย
11. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
12. มีค่านิยมที่ถูกต้อง
13. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

จากแนวคิดของ มาสโลว์ (Maslow) แสดงให้เห็นถึงความต้องการระดับต่าง ๆ ของมนุษย์ที่ต้องได้รับการตอบสนอง ดังนั้นการเรียนรู้ในแนวนี้นั้นความรู้สึกภายใน อารมณ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ กระบวนการเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภายใน (intrinsic learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบพึ่งตัวเอง และเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นการจัดการเรียนการสอน ครูต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และค้นพบตัวเอง ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ จริยธรรม ครูต้องนำจิตวิทยานี้ไปเป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามความต้องการของ ผู้เรียนด้วยและสนองต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน

ทฤษฎีการพิจารณาและเสริมสร้างค่านิยม ของ แรทส์ (Raths)(วัชร ฐวธรรม. 2538 : 133, 135) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นสิ่งที่บุคคลเลือกและยึดถือเป็นหลักในการดำรงชีพของตน บุคคลที่ไม่มีค่านิยมในการดำรงชีวิตมักจะเป็นผู้ที่ตัดสินใจช้า โลเล เคว้งคว้าง ฯลฯ เพราะขาดอุดมการณ์ในการตัดสินใจ แต่บุคคลที่มีค่านิยมถูกต้องชัดเจน มักสามารถตัดสินใจได้รวดเร็ว มีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีเจตคติที่ดีต่อตัวเอง และจะประพฤติปฏิบัติตนตามที่ตัวเองเป็นเช่นนั้น ดังนั้นหน้าที่ของครูผู้สอน ต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาค่านิยมที่ถูกต้อง และยึดถือเป็นหลักในการดำรงชีวิตของตน มีเจตคติที่ดีต่อตนเอง เมื่อผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อตัวเองแล้ว ก็จะมีการยอมรับ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและยึดถือค่านิยมที่ถูกต้องเป็นหลักในการดำรงชีวิตของตน แรทส์ (Raths)ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า ค่านิยมที่แท้จริงมีลักษณะครบ 7 ประการ ซึ่งเป็นค่านิยมที่บุคคลควรปฏิบัติดังนี้

1. เลือกอย่างเสรีโดยไม่ถูกบังคับ
2. เลือกจากตัวเลือกหลายตัว
3. เลือกโดยผ่านการพิจารณาถึงผลที่จะตามมาทั้งทางบวกและทางลบ
4. ภูมิใจในสิ่งที่ตนได้เลือก
5. ยอมรับในสิ่งที่ได้เลือกอย่างเปิดเผย
6. หลังจากเลือกแล้วได้ลงมือปฏิบัติตามค่านิยมนั้นจริง
7. ปฏิบัติตามค่านิยมที่เลือกอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการดังกล่าว เป็นกระบวนการพัฒนาตนเอง (Self-Development) แสดงให้เห็นว่า เมื่อมนุษย์เรียนรู้จักตัวเอง และเข้าใจบุคลิกภาพของตน จากการใช้วิธีการในการหาทางเลือกปฏิบัติหลาย ๆ อย่าง และเลือกปฏิบัติค่านิยมที่ตนเลือก ด้วยความสมัครใจ ดังนั้นบุคคลจะสามารถดำเนินชีวิตตามค่านิยมของตน มีความคิด ความรู้สึก และการกระทำสอดคล้องกัน บุคคลนั้นจะสามารถใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มประสิทธิภาพ นอกนั้นผู้เรียนยังเกิดความตระหนักในคุณค่าของตัวเองและผู้อื่น มั่นใจในศักยภาพของตน และพร้อมที่จะทำประโยชน์แก่สังคมและส่วนรวม

ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences) เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของโลกที่สลับซับซ้อน และหลากหลาย ดังนั้นการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ต้องเป็นการศึกษาที่หลากหลายวัฒนธรรม และเป็นการศึกษาเพื่อเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ในโลก เป็นการสร้างศักยภาพของผู้เรียน ให้สามารถเผชิญปัญหาและสถานการณ์ อย่างเต็มศักยภาพของความเป็นมนุษย์ (กรมวิชาการ. 2541 : 53) เรื่องศักยภาพที่หลากหลายของมนุษย์นั้น แต่เดิมเรามักเชื่อว่า ผู้ที่มีเชาว์ปัญญาเลิศ จะต้องสามารถสอบวัดเชาว์ปัญญาด้านภาษา และคณิตศาสตร์ แต่ที่จริงแล้ว มนุษย์ยังมีปัญญาอีกหลายด้านที่ถูกละเลย มนุษย์มีความเชื่อเช่นนี้มาเป็นเวลายาวนาน จนกระทั่ง ปี 1983 การ์ดเนอร์ (Gardner) (กรมวิชาการ. 2541 : 52) ได้กล่าวว่า มนุษย์มีพหุปัญญา คือ ปัญญาต่าง ๆ 8 ด้านดังนี้

1. ด้านภาษา
2. ด้านตรรกศาสตร์และการคิดคำนวณ
3. ด้านมิติสัมพันธ์
4. ด้านดนตรี
5. ด้านกีฬา
6. ด้านมนุษยสัมพันธ์
7. ด้านการรู้จักตนเอง
8. ด้านสิ่งแวดล้อม

จากทฤษฎีพหุปัญญาที่ การ์ดเนอร์ (Gardner) เชื่อว่า แต่ละคนจะมีสติปัญญาไม่เท่ากัน ในทุกด้าน แต่ทุกคนมีโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพของคนได้เช่นกัน โดยการได้รับการสนับสนุน ที่ถูกทาง และการแนะแนวที่เหมาะสมตั้งแต่เด็ก และช่วยอายุที่เหมาะสม จะทำให้บุคคลได้รับการช่วยเหลือและพัฒนาด้านศักยภาพและสติปัญญาที่เหมาะสม เป็นประโยชน์ต่อตัวเองและสังคม ดังนั้นเมื่อรู้ว่า สติปัญญาของมนุษย์มีหลากหลายด้านแล้ว ครูและโรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนอย่างน้อย 2 ด้าน ด้วยเหตุผลดังนี้

1. เด็กทุกคนมีความสนใจ และความสามารถที่แตกต่างกัน จึงไม่ควรเรียนรู้ด้วยวิธีเดียวกัน

2. ตามความเป็นจริงของโลกปัจจุบัน ไม่มีใครสามารถเรียนรู้ได้ครบถ้วนทุกสิ่งทุกอย่างอย่างนักเรียนต้องเลือกเรียนสิ่งที่เหมาะสมกับตนเอง และผู้เกี่ยวข้องต้องให้ข้อมูลที่ มีทางเลือก ดังนั้นโรงเรียนที่จัดการเรียนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ต้องมีชีวิตและประเมินผลหลายมิติ คือ ทั้งด้านความรู้ ปัญญา และจิตใจ

ดังนั้นแนวคิดตามทฤษฎีพหุปัญญา โรงเรียนต้องจัดวิธีการสอน โดยให้นักเรียนได้มีโอกาเรียนตามวิธีการของแต่ละคน ให้นักเรียนมีโอกาสแสดงออกทางสติปัญญา ด้านความรู้ ความคิด และค่านิยมต่าง ๆ ให้เด็กมีทางเลือกมากขึ้น เพื่อพัฒนาศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ไปสู่สังคมโลก ซึ่งเป็นสังคมที่จะต้องพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งแนวคิดตามทฤษฎีนี้สอดคล้องกับที่ ประภาศรี สีหอำไพ (2540 : 216) ได้พูดถึงพื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรมของมนุษย์ว่า เป็นการแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาของชีวิต ดังนั้นระบบจริยธรรมจะทำให้คนมีคุณภาพ มีศักยภาพ ใช้ความคิดในทางสร้างสรรค์ ใช้ปัญญาวิเคราะห์ความขัดแย้ง ทำให้มนุษย์มีคุณค่าของความเป็นมนุษย์ และอยู่ในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์และสงบสุข ตามแนวคิดนี้ครูสามารถนำมาจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมแก่เด็กได้

จากทฤษฎีของกลุ่มมนุษย์นิยม ตลอดจนทฤษฎีการพิจารณา และเสริมสร้างค่านิยม (Value Clarification) และทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences) เป็นหลักจิตวิทยาที่ครูต้องเรียนรู้เพื่อนำมาปรับใช้กระบวนการเรียนการสอนบูรณาการจริยธรรม เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของครู ได้สนองตอบการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ทำให้ครูเข้าใจเด็กมาก

ขึ้นเกิดการยอมรับและการร่วมมือในการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนสังกัดองค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ ในปัจจุบัน

การสอนบูรณาการจริยธรรม

การสอนการบูรณาการจริยธรรม เป็นการนำหลักการใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยนำจริยธรรมมาหลอมรวมกับเนื้อหาวิชาการต่างๆ ให้กลมกลืนกันเพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนในด้าน สติปัญญา และคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อมๆ กัน ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของการสอนแนวนี้อย่างต่อไปนี้

ชาตรี สำราญ (2542 : 23-24) ให้ความหมายของการบูรณาการว่า เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบบเชื่อมโยง สิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริงแล้ว ยังได้เน้นการสอดแทรกคุณธรรมต่างๆ เข้าไปด้วยซึ่งถือว่าการบูรณาการคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไปในการจัดการเรียนการสอนของครูด้วย

พระธรรมปิฎก (2540 : 50-51) ได้ให้ความหมายการสอนบูรณาการจริยธรรมไว้อีกแง่มุมหนึ่งดังนี้ว่า “การบูรณาการจริยธรรมนั้น เป็นการประสานคนเข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมให้เกิดความพอดีและเป็นอยู่อย่างดี” ซึ่งหมายถึงการนำเอาจริยศึกษามารวมกับการมนุษยให้เป็นการพัฒนาคนให้ครบทุกด้าน เป็นการพัฒนาดังนี้จะเกิดประโยชน์แก่สังคมและธรรมชาติโดยรวม นอกจากนั้นยังได้ให้แนวความคิดของการสอนบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนว่า การสอนจริยธรรมในระบบโรงเรียนในปัจจุบันนั้นควรเน้นการสอนด้วยการให้จริยธรรมประสานกลมกลืนกับเนื้อหาวิชาการอื่นๆ ให้เกิดความสมดุลกันกลมกลืนกัน ดังนั้นการสอนจริยธรรมแบบบูรณาการจะไม่แยกเนื้อหาของจริยศึกษาออกจากวิชาอื่นๆ

นอกจากนั้น เพ็ญศิริ จิระเดชากุล (2539 : 42) ยังได้อธิบายถึงการสอนบูรณาการจริยธรรมในแง่ที่กว้างออกไปอีกว่าจะสามารถนำเอาความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างไร โดยที่ครูทุกคนควรจะเป็นครูจริยศึกษาด้วย

จากแนวคิดและความหมายของการสอนบูรณาการจริยธรรมที่มีผู้กล่าวไว้หลายแนวความคิดที่แตกต่างกันไปนั้น พอจะสรุปได้ว่า การสอนแบบบูรณาการจริยธรรมนั้น เป็นการสอนจริยธรรมโดยตัวครูผู้สอนซึ่งทุกคนสามารถเป็นครูจริยได้ นั่นต้องตระหนักถึงบทบาทในการเน้นและปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนในทุกเนื้อหาวิชาที่สอน และทุกโอกาสโดยไม่จำเป็นต้องแยกหรือตั้งเนื้อหาจริยธรรมขึ้นมาเป็นพิเศษแต่ครูผู้สอนนั้นสามารถโยงความรู้ในเนื้อหาวิชาการที่เรียน และประเด็นของจริยธรรมในเนื้อหานั้นมาผสมผสานเข้าด้วยกันและเน้นให้นักเรียนได้เห็นถึงความสำคัญของจริยธรรมไปพร้อมกัน ด้วยวิธีการต่างๆ ที่ครูสามารถนำมาใช้ในการอภิปรายหรือในการพูดคุยกับนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเข้าใจง่ายขึ้น ดังนั้นการสอนบูรณาการจริยธรรมที่ครูฝึกฝนเด็กทุกๆ วันและทุกๆ วิชา นั้น จะเป็นการพัฒนาคุณ

ธรรมชาติของนักเรียนโดยต่อเนื่องและยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริงของตนได้ด้วย ซึ่งเมื่อผู้เรียนได้ฝึกฝนเช่นนี้ประจำ ก็จะปฏิบัติตามได้โดยไม่ยาก จนกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของตนจึงเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้เรียนดังนี้ และเป็นความต้องการของสังคมปัจจุบัน อันจะส่งผลให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข เพราะจิตสำนึกของคนในสังคมที่ก่อรูปไปด้วยคุณธรรมและจริยธรรมเป็นสำคัญ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการจริยธรรม

งานวิจัยในต่างประเทศยังไม่มีผู้ใดวิจัยเกี่ยวข้องกับประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการจริยธรรมโดยตรง แต่มีใกล้เคียงดังนี้

ลานนอตติ (Iannotti, 1978 : 5216 -B) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พัฒนาการของการสำรวจ การปลูกฝัง การเห็นใจผู้อื่น ความไม่เห็นแก่ตัว และความก้าวร้าว การวิจัยในครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นเด็กอายุ 6 ปี 30 คน อายุ 9 ปี 30 คน โดยแบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม ให้กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มทดลอง กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มควบคุม ในกลุ่มทดลองนั้นจะแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มย่อยอีก กลุ่มละ 5 คน แต่ละคนในกลุ่มจะถูกกำหนดให้มีบทบาทต่าง ๆ กัน ตามเรื่องที่ได้อ่านเมื่ออ่านแล้วเด็กแต่ละคนก็จะแสดงบทบาทไปตามบทของตน ซึ่งอาจเป็นการแสดงทางกาย วาจา หรืออารมณ์ แต่ละกลุ่มจะมีการเปลี่ยนบทบาทในทุก 5 นาที เด็กจะมีประสบการณ์อย่างน้อย 5 บทบาท ต่าง ๆ กัน ในช่วงการฝึกครั้งหนึ่ง ส่วนกลุ่มควบคุมก็จะอ่านเรื่องเกี่ยวกับกลุ่มที่ทดลองสวมบทบาท แล้วจะมีการถามว่าความรู้เกี่ยวกับเนื้อเรื่องนั้นโดยผู้ฝึก การฝึกทั้งหมดใช้เวลา 10 วัน วันละ 25-35 นาที ซึ่งผลของการวิจัยครั้งนี้พบว่า การฝึกสวมบทบาทมีผลต่อการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเห็นได้ชัด

ฮิลตัน (Hilton, 1978 : 3375 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างระดับตัดสินใจทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กับระดับความเชื่อของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และสติปัญญา ตัวอย่างประชากรคือ นักเรียนเกรด 11 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เดนเวอร์ จำนวน 195 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ The Defining Issues Test (Rest, 1974) , The Interpersonal Trust Scale (Rotter, 1972) และสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลสำมะโนประชากรซึ่งประกอบไปด้วย ชื่อ ที่อยู่ อาชีพ รายได้ การศึกษาของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง แล้วนำมาคิดเป็นคะแนนสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองใช้ข้อมูลจากระเบียนสะสมมาวัดคะแนนของระดับสติปัญญาของนักเรียนแต่ละคน การวิเคราะห์ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามก็คือ การตัดสินใจทางจริยธรรมและตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร คือความเชื่อระหว่างบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และระดับสติปัญญา ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระที่สามารถทำนายผลในการตัดสินใจทางจริยธรรมได้ดีที่สุด ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามคือการตัดสินใจทางจริยธรรมและตัวแปรอิสระเกี่ยวกับระดับสติปัญญา มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามคือ การตัดสินใจทางจริยธรรมกับตัวแปรอิสระคือ สถานภาพ

ทางเศรษฐกิจและสังคม ตัวแปรอิสระทั้งสองคือ ระดับสติปัญญาและสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม สามารถทำนายตัวแปรตามคือ การตัดสินใจทางจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.1 ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างตัวแปรตามคือการตัดสินใจทางจริยธรรมกับตัวแปรอิสระเกี่ยวกับความเชื่อระหว่างบุคคลมีสหสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างตัวแปรอิสระเกี่ยวกับระดับสติปัญญา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และตัวแปรอิสระเกี่ยวกับระดับสติปัญญากับความเชื่อระหว่างบุคคล

โอซากะ (Osakwe. 1981 : 2056-A-2057 -A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาจริยธรรม : ทักษะการอภิปรายเกี่ยวกับประสบการณ์เบื้องต้น โดยใช้รูปแบบพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (สำหรับครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในไนจีเรีย) การวิจัยครั้งนี้ต้องการเสนอการพัฒนาการของหลักสูตรพัฒนาการสอนของครูโดยมีแบบอย่างการพัฒนาการของโคลเบอร์ก ซึ่งกล่าวว่า พัฒนาการทางจริยธรรมเกิดขึ้นทีละขั้นในโครงสร้างทั้ง 6 เป็นลำดับ อันเป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ทุกคนจะผ่านขั้นต่างๆโดยไม่มีใครกระโดดข้ามขั้น แต่ว่าก้าวช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมขั้นหนึ่งไปยังอีกขั้นหนึ่ง ในการนี้อาจช่วยได้โดยการชี้แจงอภิปราย ซึ่งต้องมีการนำเรื่องแต่ละเรื่องที่จะช่วยในการพัฒนาของโคลเบอร์กนำไปสู่สถานการณ์ที่ขัดแย้งสภาพการณ์เช่นนี้ ครูในฐานะผู้นำต้องรู้ทักษะการชี้แจงอันประกอบไปด้วย

1. ความสามารถที่จะรู้ว่าคำตัดสินนั้นอยู่ในขั้นใด
2. ความสามารถในการกระตุ้นให้ไปสู่ที่สูงขึ้น

วิธีการที่ใช้เป็นแบบประเมินผลโดย 1. เตรียมเนื้อหาในหลักสูตร 2. ทดลองกับกลุ่มครู 3. ปรับปรุงผลและนำไปใช้ในที่สุด จุดมุ่งหมายของการทดลองนี้เพื่อประเมินว่าขอบเขตใดในหลักสูตรที่จะช่วยเสริมการสอนข้างต้น เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินเป็นแบบปรับปรุงของเรสต์ (Rest's Defining Issues Test) ใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรครูที่เข้าร่วมประชุมฝึกอบรม ผลการวิจัยพบว่า ครูสามารถเรียนรู้การตัดสินใจทางจริยธรรมได้มากกว่า 75 เปอร์เซ็นต์

ลองกิโอบาร์ดี (Longobardi. 1982 : 3959 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการฝึกอบรมครูที่มีผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียน การวิจัยในครั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นครูซึ่งทำการสอนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง ซึ่งตั้งอยู่ในตำบลเล็กๆทางตะวันตกของบอสตัน ครูเหล่านี้ได้ผ่านการฝึกทั้งในด้านเทคนิค การนำการอภิปรายทางจริยธรรมและยังได้เข้าร่วมในการอภิปรายทางจริยธรรมที่ยากๆ เพื่อส่งเสริมและยกระดับขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมในตนเองของครูเหล่านั้น ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามคือ The Rest's Defining Issues Test ให้ครูและนักเรียนตอบก่อนทั้งหลังกระบวนการ และใช้แบบสอบถามนี้กับครูอีกกลุ่มในกลุ่มควบคุมที่ไม่มีเคยมีพัฒนาการทางด้านจริยธรรมมาก่อนเลย โดยให้ครูและนักเรียนตอบก่อนและหลังกระบวนการเช่นกัน ผลการวิจัยพบว่า ทั้งกลุ่มครูที่เคยมีประสบการณ์และกลุ่มควบคุมมีระดับขั้นของการพัฒนาทางจริยธรรมที่ดีขึ้น แต่เมื่อนำทั้งสองกลุ่มมาเปรียบเทียบกันแล้วปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ผู้วิจัยจึงสรุปว่า

1. การให้การอบรมครูยังไม่เพียงพอ
2. ผู้วิจัยคิดว่าครูแต่ละคนแม้จะรู้และเข้าใจในสถานการณ์ยากๆนั้นก็ตาม แต่ก็อาจมีปฏิกิริยาแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ของเขา
3. ครูอาจจะยังไม่เข้าใจสถานการณ์ที่ยากนั้นจริง จนกว่าเขาจะมีประสบการณ์ด้วยตัวเอง

เลวิส (Lewis, 1982 : 5088 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง พัฒนาการทางจริยธรรม และพัฒนาการทางพุทธิปัญญา ของเด็กพิเศษ โดยพิจารณาจากตัวแปร ด้านเพศ สถานะทางเศรษฐกิจสังคม และอายุ โดยศึกษาความสัมพันธ์ของพัฒนาการทางจริยธรรมและความรู้ของนักเรียนที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งแตกต่างในเรื่องของเพศ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และอายุ เครื่องมือที่ใช้การให้คะแนน "P" จาก Defining Issues Test ส่วนคะแนนที่ให้เพื่อวัดพัฒนาการทางความรู้ใช้ของเพียเจต์ (Inventory of Piaget's Development Tasks) และใช้ Home Index เพื่อดูสถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียน 120 คน เป็นชาย 60 คน หญิง 60 คน ซึ่งมาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาแถบชานเมืองและชนบท จากเกรด 10,11 และ 12 การวิเคราะห์ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (3 – Way Analysis of Variance) โดยใช้การวิเคราะห์เชิงจริยธรรมทางความรู้ และสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลจากการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีสำคัญในพัฒนาการทางจริยธรรม ระหว่างนักเรียนที่มีความสามารถกับนักเรียนปกติ รวมทั้งพัฒนาการทางด้านความรู้และจริยธรรม มีความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางด้านความรู้และสถานภาพทางเศรษฐกิจ ไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศ อายุ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทางพัฒนาการทางความรู้และจริยธรรม นักเรียนที่มีความสามารถมากมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับนักเรียนปกติในเรื่องสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

ส่วนในประเทศไทยมีผู้วิจัยเกี่ยวข้องกับประสบการณ์การเรียนรู้ บูรณาการจริยธรรมยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัย แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงดังนี้

อาภรณ์ ปรีดาสุวรรณ (2527 : ง-ฉ) ได้สอบถามการสอบของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ได้รับการฝึกอบรมจากโครงการอบรมครูประจำการในการสอนสอดแทรกจริยธรรมตามหลักสูตรประถมศึกษาตามการรับรู้ของครูและนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความเห็นว่าการนำเทคนิคต่างๆไปใช้ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์มีการเปลี่ยนระดับการนำไปใช้เรียงลำดับดังนี้ มากที่สุด คือ กลุ่มงานพื้นฐานอาชีพ รองลงมาคือกลุ่มประสบการณ์พิเศษ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มทักษะ (ภาษาไทย และคณิตศาสตร์) ด้านการรับรู้ของนักเรียน นักเรียนมีความเห็นว่าหลังจากที่ครูได้รับการฝึกอบรมแล้ว ครูมีพฤติกรรมการสอนอยู่ในระดับใช้บ่อยครั้งใน 2 ข้อ คือ ให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และสังเกตนักเรียนทำงานอย่างใกล้ชิด

ปณิธาน นุ่มศิริ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชา

ภาษาไทยและครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานครจำนวน 317 คน
เกี่ยวกับการสอดแทรกจริยธรรมในการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านความ
สำคัญและความสัมพันธ์ของจริยธรรมที่มีต่อวิชาภาษาไทย ผลการวิจัยพบว่า

1. จริยธรรมมีความสำคัญและมีความสัมพันธ์ต่อวิชาภาษาไทยอยู่ในระดับมาก
  2. หัวข้อจริยธรรมที่ควรนำมาสอดแทรกจริยธรรมอยู่ในระดับมากคือ ความซื่อสัตย์
สุจริตและความกตัญญูทดแทน
  3. เนื้อหาภาษาไทยที่ควรสอดแทรกจริยธรรมอยู่ในระดับมากคือการใช้ภาษาและ
วรรณคดี
  4. ครูภาษาไทยควรสอดแทรกจริยธรรมด้วยวิธีการปลูกฝังจริยธรรม โดยการเปิด
โอกาสให้นักเรียนได้ประพฤติปฏิบัติเพื่อแสดงถึงความเป็นผู้มีจริยธรรมอยู่เสมอๆ เช่น ให้
นักเรียนประหยัดน้ำ ไฟ รักษาความสะอาดของห้องเรียนและโรงเรียน
  5. ครูภาษาไทยควรสอดแทรกจริยธรรมโดยตรงด้วยวิธีการใช้กิจกรรมคือ จัดป้าย
นิเทศ และแสดงบทบาทสมมติ
  6. ครูภาษาไทยควรสอดแทรกจริยธรรมตามสภาพการณ์ โดยครูยกย่องชมเชยและ
ประกาศความดี ความสามารถของนักเรียนผู้มีความประพฤติดีแต่งกายเรียบร้อย และในการ
ตรวจ ดัดสิน ให้คะแนนต่างๆครูต้องกำหนดเกณฑ์ไว้ล่วงหน้าและกระทำอย่างยุติธรรม
  7. ครูภาษาไทยควรสอดแทรกจริยธรรมด้วยการสอนแบบสัมพันธ์วิชา โดยครูนำ
เนื้อหาความรู้จากวิชาอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาจริยธรรมที่มีอยู่ในวิชาภาษาไทยมาสอนให้
สัมพันธ์กัน จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอโปรแกรมการสอดแทรกจริยธรรมในการสอนภาษา
ไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งประกอบไปด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เนื้อหา
จริยธรรมและภาษาไทย บทบาทของครูภาษาไทยในการปลูกฝังจริยธรรม วิธีการสอดแทรก
จริยธรรมในการสอนภาษาไทย การติดตามผล และตัวอย่างแผนการสอน
- อรุณศรี อึ้งประเสริฐ (2533 : บทคัดย่อ) การนำเสนอรูปแบบการสอดแทรกความรู้
ด้านจริยธรรมในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเป็น
อาจารย์สอนวิชาคณิตศาสตร์ที่สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในเขตการศึกษา 9
จำนวน 255 คน โดยผู้วิจัยสร้างรูปแบบการเรียนการสอนสอดแทรกด้านจริยธรรม และสอบถาม
ความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง ความรู้ด้านจริยธรรมที่สอดแทรกคือ ความรับผิดชอบ ความ
ซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูทดแทน ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ความสามัคคี
การประหยัด ความยุติธรรม ความมีเหตุผล ความอดุสาหะและความเมตตากรุณา ผลการวิจัย
พบว่าวิธีการทางอ้อมที่จะสอดแทรกความรู้ทางจริยธรรมในการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์
คือ ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ เช่น มอบหมายให้ทำงานล่วงหน้า การแบ่งกลุ่มให้ทำงาน การให้
นักศึกษาทำงานเป็นรายบุคคล นอกจากนี้ครูใช้กลวิธีการสอนโดยยกตัวอย่างโจทย์ปัญหาที่
อ้างอิงถึงความรู้ด้านจริยธรรม

ชุดิมา ปัญญาพินิจนุกร (2540 : 175 -177) ได้พัฒนาหารูปแบบการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมทางการพยาบาล โดยบูรณาการแนวคิดเชิงพุทธ และการเน้นปัญหาเป็นหลัก ซึ่งใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในหอผู้ป่วยด้วยวิธีบันทึกกระบวนการ การเรียนการสอนแบบเน้นปัญหาเป็นหลักผสมผสานกับแนวคิดการพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธด้วยมรรคมีองค์แปด โดยทดลองกับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2539 ผลการวิจัยพบว่า

1. การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมทางการพยาบาล จากการออกแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกันและในระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.01 จากการออกแบบประเมินพฤติกรรมจริยธรรมตามแนวมรรคมีองค์แปดก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ กลุ่มทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ส่วนกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยคะแนนก่อนทดลองสูงกว่าหลังการทดลอง และในระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมทางการพยาบาลด้านการนำไปใช้

ครูคลีนิกมีความเห็นว่า ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้จริงเพื่อเสริมสร้างจริยธรรม มีความเหมาะสมมาก นักศึกษาประเมินว่ามีความเหมาะสมมากที่สุดเกือบทุกขั้นตอนกับความพึงพอใจครูคลีนิกประเมินว่าเนื้อหาสาระช่วยให้เข้าใจขั้นตอนการเรียนรู้ชัดเจนดีขึ้นและสามารถเตรียมพร้อมในการนิเทศ มีความมั่นใจต่อการแสดงบทบาท และการเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักศึกษา

นักศึกษาประเมินว่า การได้วิเคราะห์จริยธรรมตามแนวมรรคมีองค์แปดเป็นการเรียนรู้ที่มีประโยชน์มาก เสนอแนะว่าควรจะมีการส่งเสริมให้นักศึกษาทุกคนได้เรียนรู้ในลักษณะนี้อีก

มยุรา วาปีโส (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาการปฏิบัติงานของครูตามโครงการการฝึกอบรมบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนสังกัดองค์กรสังคมมณฑล กรุงเทพฯ จากกลุ่มตัวอย่าง 399 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามปรากฏว่าในด้านการใช้ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีทางจิตวิทยาการเรียนการสอนบูรณาการนั้น ครูได้ปฏิบัติในทุกข้อ โดยครูส่วนใหญ่ได้นำความคิดส่วนใหญ่จากการบูรณาการจริยธรรมนั้น ครูส่วนใหญ่ได้มีการปฏิบัติในทุกข้อโดยครูได้มีการบูรณาการจริยธรรมในการกำหนดจุดประสงค์ของแผนการสอนด้วยจิตพิสัย(คุณธรรมจริยธรรม) มากที่สุดแต่ครูพบปัญหาเรื่องความจำกัดด้านเวลา ในด้านการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางครูได้ปฏิบัติมาก โดยครูได้นำจิตวิทยาต่างๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ใน

การเสริมแรง แต่ยังมีปัญหาในเรื่องจำนวนนักเรียนในห้องเรียนมีมากจัดกิจกรรมได้ลำบากในด้านการวัดประเมินผลพบว่าครูส่วนใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่าไม่ได้ปฏิบัติ โดยก่อนสอน ขณะสอน และหลังสอนครูได้มีการประเมินด้านคุณธรรมของผู้เรียนโดยใช้การสังเกตมากที่สุด แต่ยังมีปัญหาเนื่องจากการประเมินด้านคุณธรรมจริยธรรม ต้องใช้เวลานานและต่อเนื่อง ส่วนด้านการนิเทศเยี่ยมเยียนการสอนนั้นครูส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากการมีผู้ให้การนิเทศ เพราะได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันและกันแต่ยังมีปัญหาเนื่องจากต้องใช้เวลามากในการเดินทาง

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศไทยพบว่าการสอนโดยการสอดแทรกจริยธรรม ครูได้เห็นความสำคัญของการสอดแทรกจริยธรรมและได้ปฏิบัติและนำไปใช้ ในการสอนทั้งยังพบว่าวิธีการบูรณาการจริยธรรมลงไปในวิชาต่างๆที่สอนก็มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังจริยธรรมให้กับนักเรียนในระดับหนึ่ง

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตของบุคคลแบบลักษณะมุ่งอนาคต

3.1 ลักษณะมุ่งอนาคต

ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคต

มีด (Mead. 1971 : 175) กล่าวว่าลักษณะมุ่งอนาคตเป็นความสามารถของบุคคลเป็น การคาดการณ์เกี่ยวกับตนเองในอนาคต

โรบินสัน (กนกวรรณ อุ่นใจ. 2535 : 24 ; อ้างอิงมาจาก Robinson. 1971 : 1225-B) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง การวางแผนการระยะยาวเกี่ยวกับอนาคตของบุคคล

มิสเชล (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ 2529 : 99 ; อ้างอิงมาจาก Mischel. 1974 : 287) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตไว้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นความสามารถของบุคคล ในการคาดการณ์ไกลและเล็งเห็นความสำคัญของผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถวางแผนการปฏิบัติเพื่อรับผลดีหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

ซีจีเนอร์ (Seginer. 1991 : 224 – 237) ได้กล่าวถึง ลักษณะมุ่งอนาคตโดยการรวบรวม จากนักจิตวิทยาอื่น ๆ ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเกี่ยวข้องกับทฤษฎีที่ไร้เดียงสาของแต่ละบุคคล สำหรับพยากรณ์อนาคต ซึ่งประกอบด้วยวางแผน ความปรารถนา ความหวังและความกลัว เกี่ยวกับความเป็นไปได้ของเหตุการณ์และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สำคัญ รวมทั้งจินตนาการใน อนาคตของแต่ละบุคคล ความต้องการ ค่านิยมของบุคคลที่เกี่ยวกับการจูงใจด้านอารมณ์และ คุณสมบัติด้านสติปัญญา

ทรอมสดอร์ฟ (Pulkkinen, Lea and Ronka, Anna. 1994 : 261 ; citing Trommsdorff. 1983) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตไว้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นการคาดการณ์และ ประเมินตนเองในอนาคตที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 24) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตไว้ว่าเป็น ความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล ซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมของการอดใจรอได้ใน

สถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การรอรับรางวัลที่ใหญ่กว่าในอนาคตแทนรางวัลเล็กน้อยซึ่งจะได้รับในทันทีหรือการงดบำบัดความต้องการในปัจจุบันของตน เพราะเล็งเห็นผลร้ายที่จะเกิดตามมาหรือการเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต ลักษณะมุ่งอนาคตนี้ตรงข้ามกับลักษณะมุ่งปัจจุบันและอาจเป็นบุคลิกภาพของบุคคลได้

เพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2527 : 15) กล่าวว่า ลักษณะนิสัยมุ่งอนาคต หมายถึง ลักษณะนิสัยที่อดใจรอได้ รู้จักหักห้ามใจตนเองเพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางความสำเร็จหรือผลตอบแทนที่ยิ่งใหญ่หรือที่มีคุณค่ามากกว่า

พนิดา สินสุวรรณ (2527 : 8) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคลซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่อดใจรอได้ในสภาพการณ์ต่าง ๆ เพราะเล็งเห็นผลที่จะเกิดตามมาหรือการเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต

จรรจา สุวรรณทัต (2531 : 48) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง เป็นลักษณะของการมองสู่อนาคตข้างหน้าซึ่งเป็นการมองที่ลึกซึ้ง กว้างไกล ที่ไม่ได้มีผลเพียงแต่ตัวผู้มองเท่านั้น หากครอบคลุมไปถึงบุคคลอื่นและสังคมมนุษยชาติ ที่บุคคลนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย และถือว่าเป็นจิตลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

บุญรับ ศักดิ์มณี (2532 : 16) กล่าวว่า การมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถทางความรู้และการคิด ตลอดจนการรับรู้ถึงสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งที่เป็นเวลาใกล้ปัจจุบันหรือห่างไกลปัจจุบันออกไปทุกที

สมดุล ชาญนุวงศ์ (2533 : 51) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกลและเล็งเห็นผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถวางแผนปฏิบัติรับผลดีหรือแก้ไขปัญหาก็จะเกิดขึ้นในอนาคต

สุรพงษ์ ชูเดช (2534 : 46) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและการบังคับตนเองให้อดใจรอได้หรือเลือกที่จะไม่รับประโยชน์เล็กน้อยในทันที แต่จะรอรับประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่หรือสำคัญกว่าที่ตามมาในภายหลัง

กนกวรรณ อุ้นใจ (2535 : 37) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง เป็นการมองสู่อนาคตของบุคคลโดยผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตเป็นผู้ที่สามารถคาดการณ์ไกลและตัดสินใจเลือกกระทำอย่างเหมาะสมหาแนวทางแก้ไขปัญหาและวางแผนดำเนินการเพื่อเป้าหมายที่ต้องการในอนาคต รู้จักการปฏิบัติให้เกิดการอดใจรอได้และมีความเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต

จักรวาล ภูพาน์ (2537 : 38) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง เป็นลักษณะของการมองอนาคตของบุคคล การคาดการณ์ไกลการวางแผนเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายในอนาคตของการมองอนาคตของบุคคล การคาดการณ์ไกลการวางแผนเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายใน

อนาคตและสามารถตัดสินใจเลือกอย่างเหมาะสม มีความเพียรพยายามเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และอดได้รอได้เพื่อความสำเร็จในอนาคต

จากความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตที่รวบรวมไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นความสามารถในการมองการณ์ไกล และอนาคตของบุคคลรู้จักวางแผนเพื่อเป้าหมายที่ต้องการในอนาคต มีแนวทางในการแก้ปัญหาและสามารถตัดสินใจเลือกกระทำได้อย่างเหมาะสม เพื่อความเจริญของตนเองและส่งผลต่อประเทศชาติ

ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต

ไรท์ (Wright. 1975 : 298) กล่าวถึง ความสัมพันธ์ลักษณะมุ่งอนาคตไว้ว่า ผู้ที่มีลักษณะนี้สูงจะเป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ ไม่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของศาสนาและกฎหมายและเป็นผู้มีจริยธรรมสูง

โคลเบอร์ก, มิเชล, ไรท์ (ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์นิก. 2520 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Kohlberg. 1964 ; Mischel. 1974 ; Wright. 1975) กล่าวว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงสามารถระงับหรือชลอการบำบัดความต้องการต่าง ๆ ของตนได้ ฉะนั้นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง คือ ผู้ที่สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะและไม่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของศาสนาและกฎหมาย จึงเห็นได้ว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจัดเป็นผู้มีจริยธรรมสูงด้วย

ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์นิก (2520 : 37) กล่าวถึง ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตว่า เป็นลักษณะหนึ่งของความเป็นพลเมืองดี และเป็นลักษณะหนึ่งซึ่งจะทำให้บุคคลมีความเพียรพยายามต่อสู้อุปสรรคเพื่อความเจริญของตนเองและประเทศชาติ

จรรยา สุวรรณทัต (2531 : 50) กล่าวถึง ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตว่าเป็นลักษณะทางจิตใจที่สำคัญอย่างหนึ่ง และเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลในตัวบุคคลและสังคม ซึ่งลักษณะนี้ยังมีความสัมพันธ์กับลักษณะจิตอื่น ๆ ของบุคคลด้วย ที่สำคัญคือสติปัญญาและจริยธรรม

บุญรับ ศักดิ์มณี (2532 : 7-8) กล่าวถึง ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตว่าเป็นการคำนึงถึงอนาคตและควบคุมพฤติกรรมไปสู่แนวทางนั้น ๆ ทำให้บุคคลสามารถปรับวิธีการและเป้าหมายให้ถูกต้องและสัมพันธ์กัน ซึ่งจันทนา นนทิก (2533 : 32-33) กล่าวว่าบุคคลที่มีเป้าหมายหรือมีการกำหนดสิ่งที่ต้องการไว้ล่วงหน้าที่ชัดเจนย่อมมีความตั้งใจและใช้ความพยายามอย่างจริงจังในการกระทำพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในอนาคต ซึ่งเป้าหมายจะมีหน้าที่สำคัญ 2 ประการ ที่เป็นพื้นฐานของแรงจูงใจที่มุ่งตรงไปสู่พฤติกรรม คือเป้าหมายจะกำหนดแนวทางการตัดสินใจว่าควรจะใช้ความพยายามเท่าใดในการทำงานนั้น เป้าหมายมีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมต่อการทำงานโดยต้องตระหนักถึงความสำคัญ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2529 : 100) กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่มุ่งอนาคต และสามารถควบคุมตนเองได้ ดังต่อไปนี้

1. สามารถคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของอนาคตและตัดสินใจเลือกกระทำอย่างเหมาะสม

2. หาแนวทางแก้ปัญหาและวางแผนดำเนินการเพื่อเป้าหมายในอนาคต

3. รู้จักการปฏิบัติให้เกิดการอดได้รอได้อย่างเหมาะสม

สามารถให้รางวัลและลงโทษตนเองเมื่อกระทำไม่เหมาะสม

สมดูล ชาญนวงศ์ (กนกวรรณ อุ๋นใจ. 2535 : 29 ; อ้างอิงมาจาก สมดูล ชาญนวงศ์. 2533 : 51) ได้สรุปลักษณะของบุคคลที่มุ่งอนาคตและมีการควบคุมตนเองสูงไว้ดังนี้

1. สามารถวางแผนล่วงหน้าได้ และสามารถคาดการณ์ถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

2. สามารถอดได้ รอได้ “ สามารถอดเปรี้ยวไว้กินหวาน ”

3. มีความเชื่อมั่นในผลของการกระทำว่า ทำดีย่อมได้ผลดีตอบแทน

4. เป็นบุคคลที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆอย่างสมเหตุสมผล

5. สามารถงดเว้นจากการกระทำบางชนิดที่สังคมไม่ยอมรับหรือเป็นผลเสียต่อ

สุขภาพได้จากความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตที่รวบรวมไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีและมีจริยธรรมสูง สามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับกาลเทศะ มีเป้าหมายในชีวิต มีการวางแผนเพื่ออนาคต มีความเพียรพยายามเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต เพื่อความเจริญของตนเอง และส่งผลต่อประเทศชาติเป็นลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศด้วย

พัฒนาการของลักษณะมุ่งอนาคต

เนอร์มี (Nurmi. 1991 : 8) ได้กล่าวถึง หลักพัฒนาการของลักษณะมุ่งอนาคตไว้ 3 ข้อ ดังนี้

1. ลักษณะมุ่งอนาคตมีพัฒนาการอยู่ในสิ่งแวดล้อมด้านวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น ความคาดหวังต่าง ๆ ที่เป็นบรรทัดฐานและความรู้ที่เกี่ยวกับอนาคต ซึ่งเป็นพื้นฐานของความสนใจต่อการมุ่งอนาคตและการวางแผน

2. ความสนใจการวางแผนและความเชื่อเกี่ยวกับอนาคต เกิดจากการเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่เฉพาะพ่อแม่ แต่กลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลต่อความคิดของเด็กในเรื่องการวางแผนสำหรับอนาคต (Nurmi. 1991 ; Citing kandel & Lesses. 1969)

ลักษณะมุ่งอนาคตจะดีโดยมีอิทธิพลจิตวิทยาอื่น ๆ ประกอบ เช่น พัฒนาการด้านสติปัญญาและสังคม

นอกจากนี้เนอร์มี (Nurmi. 1991 : 1-59) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตประกอบด้วย

กระบวนการทางจิตวิทยา 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นแรงจูงใจ** บุคคลจะตั้งเป้าหมายขึ้นต้นโดยเปรียบเทียบจากแรงจูงใจค่านิยมและความคาดหวังในอนาคตของตนเองเป็นพื้นฐานสำหรับเป้าหมายในอนาคต
2. **ขั้นวางแผน** บุคคลจะกระทำเพื่อให้เป้าหมายเป็นจริง โดยการวางแผนการทำงานและวิธีการแก้ปัญหาจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อความสำเร็จในอนาคตของตน
3. **ขั้นประเมินผล** บุคคลจะประเมินผลถึงความเป็นไปได้ของความสัมฤทธิ์ผลของเป้าหมายและความสมบูรณ์ของแผนงาน ที่บุคคลวางไว้และตัดสินใจเลือกแนวทาง เพื่อความสำเร็จในอนาคตของตน

จากพัฒนาการของลักษณะมุ่งอนาคตที่รวบรวมไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตนั้นเกิดจาก 2 ปัจจัย คือ ลักษณะส่วนบุคคล เช่น ความสนใจ ค่านิยม สติปัญญา เกิดจากสภาพแวดล้อม เช่น วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคม

ปัจจัยที่ส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคต

เคย์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิก. 2520 : 36 ; อ้างอิงมาจาก Kay. 1950) เชื่อว่าบ่อเกิดของลักษณะมุ่งอนาคตนั้นอยู่ที่ลักษณะมั่นคงทางสังคมของบุคคล การที่เด็กจะเรียนรู้ว่าควรอดใจรอ นั้นส่วนมากจะเกิดในครอบครัวฐานะปานกลางและฐานะสูงเท่านั้น เพราะครอบครัวฐานะยากจนย่อมไม่สามารถจะหาสิ่งของให้เด็กตามสัญญาได้มากนัก ทำให้เด็กขาดความเชื่อถือเกี่ยวกับอนาคต นอกจากนั้นการประสบความสำเร็จด้านต่าง ๆ ในชีวิตก็เป็นสิ่งที่เคย์เชื่อว่าจะช่วยให้บุคคลนั้นมีลักษณะมุ่งอนาคตสูง ทำให้บุคคลเกิดความมานะพยายามในการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ เพราะมีความคาดหวังว่าจะทำให้สำเร็จดังที่ประสบมาแล้ว ฉะนั้นลักษณะมุ่งอนาคตจึงเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมนั่นเอง

มิสเซลและคนอื่น ๆ (ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจฉิก. 2520 : 36 ; อ้างอิงมาจาก Mischel & others. 1966, 1974) กล่าวว่า การเลือกที่จะชลอการบำบัดความต้องการของบุคคลนั้นเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตและการเลียนแบบจากผู้อื่นด้วย นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์กับลักษณะอื่น ๆ ของบุคคลอีกมาก เช่น ความรับผิดชอบทางสังคม วัฒนธรรม และครอบครัว ลักษณะมุ่งอนาคตนี้จะเพิ่มขึ้นตามอายุ มิสเซล กล่าวว่า ความสามารถที่จะคิดถึงเหตุการณ์ในระยะยาวไปในอนาคตนั้น เป็นคุณสมบัติของผู้ที่มีคุณสมบัติด้านสุขภาพจิตและสติปัญญาสูงด้วย และแม้จะมีความสัมพันธ์กับสติปัญญาแต่ไม่สัมพันธ์กับความสามารถทางวาจา

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิก (2520 : 35) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตนี้ นักจิตวิทยาพบหลักฐานว่าเป็นด้านหนึ่งของพลังอีโก้ (Ego – strength) ของบุคคลซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้ที่มิลักษณะมุ่งอนาคตสูง สามารถถ่วงระงับหรือชลอการบำบัดความต้องการต่าง ๆ ของตนได้

รัตนา ประเสริฐสม (2526 : 37 – 38) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตนี้เป็นด้านหนึ่งของบุคลิกภาพที่พัฒนามาจากการเรียนรู้ การศึกษา และกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมซึ่งจะพัฒนาอย่างช้า ๆ ในวัยเด็ก บุคคลบางคนจะอาศัยความสามารถของตนและเวลาในปัจจุบันเป็นรากฐานที่จะคาดการณ์เกี่ยวกับตนเองในอนาคตได้ โครงสร้างของอนาคตขึ้นอยู่กับความคิด มีวิธีการหลายวิธีที่ก่อให้เกิดแผนและโครงการระยะยาว การมุ่งอนาคตจะสัมพันธ์กับความจำเป็นที่จะต้องมีความคิดในการวางแผน ความตั้งใจที่จะกระทำและรายละเอียดบางอย่างที่จะทำซึ่งเปลี่ยนไปตามเวลา

สุรพงษ์ ชูเดช (2534 : 4) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตจะเกิดได้ต้องอาศัยพื้นฐานด้านความคิดและสติปัญญา เนื่องจากบุคคลที่มุ่งอนาคตจะต้องเป็นผู้ที่คาดการณ์ได้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต เห็นคุณค่าของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมากกว่าสิ่งเล็กน้อย ที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบัน และจะต้องเป็นผู้ที่เชื่อว่าสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจะเกิดขึ้นกับตนได้จริง จากปัจจัยที่ส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตที่รวบรวมไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตนั้นเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม สภาพแวดล้อมทางสังคม การอบรมเลี้ยงดู ครอบครัวและการศึกษา ลักษณะมุ่งอนาคตยังมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอีกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคต

มิสเชล และกิลลิแกน (Mischel and Gilligan. 1964 : 375-417) ได้ทำการวิจัยซึ่งแสดงว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะโง่งน้อยและถ้าเด็กประเภทนี้โง่งก็จะใช้เวลานานก่อนที่จะกระทำเช่นนั้น ส่วนการวิจัยอาชญากรวัยรุ่นพบว่า เด็กเหล่านี้มีลักษณะมุ่งปัจจุบันมาก และจะไม่ยอมรอคอยรางวัลใหญ่ แต่ขอรับรางวัลเล็กที่จะได้ทันที นอกจากนั้นเด็กเหล่านี้ยังไม่สามารถชลอการบำบัดความต้องการของตนได้ ส่วนเด็กที่ทำผิดกฎหมายและผ่านการอบรมนิสัยในสถานกักกันมาแล้ว จะเป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตมากขึ้นกว่าก่อนที่จะเข้ารับการอบรม

โรบินสัน (Robinson. 1971 : 1225-B) ศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนเกรเทที่ไม่เคยถูกจำคุก กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กเกรเทที่เคยกระทำความผิด 2 ครั้งหรือมากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป แต่ไม่เคยถูกฟ้องทางกฎหมาย 48 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กเกรเทหรือเด็กที่ไม่มีจริยธรรมจะมองอนาคตในระยะสั้นและมีลักษณะมุ่งอนาคตน้อย นอกจากนี้ยังพบว่าความวิตกกังวลไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะมุ่งอนาคต

ไรท์ (Wright. 1975) ได้รวบรวมผลการค้นคว้าซึ่งแสดงว่าเด็กที่มีความอดได้ รอได้หรือเด็กที่มีลักษณะมุ่งอนาคตนั้น จะไม่โง่งในการเล่นเกมมากเท่าเด็กที่ขาดลักษณะนี้ นอกจากนั้นเด็กที่ขโมยเงินจะแต่งเรื่องซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระยะเวลาที่สั้นกว่าระยะเวลาในเรื่องซึ่งแต่งโดยเด็กที่มีได้ขโมยเงิน

ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2520 : 102-109) ได้ศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาล และนิสิตชายหญิงในเขต

กรุงเทพมหานครเป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 1, 3, 5 และมหาวิทยาลัยปีที่ 2 ซึ่งมีอายุระหว่าง 11-25 ปี และมาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจและสังคมทั้งสามระดับ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะมุงอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังไม่พบงานวิจัยที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุงอนาคตกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยตรง แต่จะมีความสัมพันธ์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุงอนาคตกับพฤติกรรมการโกง คือ ผู้ที่มีลักษณะมุงอนาคตสูงจะมีพฤติกรรมการโกงน้อยกว่าผู้ที่มีลักษณะมุงอนาคตต่ำ ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั่นเอง ซึ่งพฤติกรรมการโกง ก็คือ ความไม่ซื่อสัตย์ นอกจากนี้ ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม (2520 : 102-109) ยังได้ศึกษาพบว่า ลักษณะมุงอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอีกด้วย

สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำประสบการณ์การเรียนการสอนแบบบูรณาการจริยธรรมมาใช้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะพบว่า ประสบการณ์การเรียนการสอนแบบบูรณาการจริยธรรม เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถใช้พัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้ และจากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม จะเห็นได้ว่า จิตลักษณะหลายประการที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางจริยธรรม อันได้แก่ เพศ สถิติปัญญา สุขภาพจิตอันเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และลักษณะมุงอนาคตดังเอกสารที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ข้างต้น แต่จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารทางวิชาการจะพบว่า ประสบการณ์การเรียนการสอนแบบบูรณาการจริยธรรม สามารถใช้เป็นวิธีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้ ในขณะที่เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และลักษณะมุงอนาคตมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับลักษณะทางจริยธรรมเช่นกัน ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนำมาใช้เป็นตัวแปรร่วมกันในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการวางแผน การสร้างเสริมและพัฒนาลักษณะทางจริยธรรมต่อไปในภายหน้า

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย

ประวัติการศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย

จากการศึกษาและหลักฐานที่มีอยู่ ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกได้เริ่มเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ.2110 สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 แห่งกรุงศรีอยุธยา ต่อมาในปี พ.ศ.2203 สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้มีพระบรมราชานุญาตให้มิชชันนารี ชาวฝรั่งเศสสังกัดคณะมิชชันต่างประเทศแห่งกรุงปารีส เข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในกรุงศรีอยุธยา และได้พระราชทานที่ดินที่บ้านปลาเห็ด จังหวัดพระนครศรีอยุธยาสำหรับเป็นที่

อยู่อาศัย สามารถสร้างโบสถ์ บ้านพักหรือโรงเรียนได้ ดังนั้น ในปี พ.ศ.2208 โรงเรียนเอกชนคาทอลิกแห่งแรกในประเทศไทยได้ถือกำเนิดขึ้น คือ วิทยาลัยการศึกษาทั่วไป (General College) สร้างขึ้นโดย ฯพณฯ แลมแบร์ เดอลาโมท์ (Bishop Lambert de La Motte) เป็นโรงเรียนสามัญสำหรับเด็กชาย เพื่อให้การศึกษาแก่เยาวชนไทยในกรุงศรีอยุธยา เรียกกันโดยทั่วไปว่า โรงเรียนสามเณร เพราะเป็นโรงเรียนสำหรับเด็กที่เตรียมตัวเข้าบ้านเณร และเด็กสามัญโดยทั่วไปด้วย ส่วนใหญ่จัดการสอนด้านวิชาการและด้านจริยธรรม ในแนวทางที่ปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมและประเพณีของประชาชนท้องถิ่นอย่างเห็นคุณค่า หลังจากนั้นคณะมิชชันนารีได้ขยายกิจการโรงเรียนไปสู่จังหวัดอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2214, ที่ลพบุรีในปี พ.ศ.2216, ที่กรุงเทพฯ ในปี พ.ศ.2217, ที่พิษณุโลกในปี พ.ศ.2218, และที่จันทบุรี ในปี พ.ศ.2250 โรงเรียนเหล่านี้มีได้ยู่ต่อมาถึงปัจจุบัน เนื่องจากเหตุการณ์ผันผวนและศึกสงครามของบ้านเมืองในสมัยนั้น

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ บาทหลวง คอลอมเบต์ (Reverend Father Colombet) ได้ตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กชาย คือ โรงเรียนอัสสัมชัญขึ้น ในปี พ.ศ.2428 ซึ่งถือว่าเป็นโรงเรียนคาทอลิกสมัยใหม่แห่งแรกในยุคใหม่ และดำเนินการต่อเนื่องเรื่อยมา โดยอำนวยการประโชยชน์ให้แก่ผู้เรียนและบ้านเมืองเป็นอย่างมากจนเป็นที่นิยมอย่างสูงของผู้ปกครองและนักเรียนในปัจจุบัน นับตั้งแต่นั้นมา ได้มีคณะนักบวชอุทิศตนด้านการศึกษาหลายคณะ เช่น คณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร (พ.ศ.2448) หรือกลุ่มโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์, คณะอัสสัมชัญ (พ.ศ.2468) หรือกลุ่มโรงเรียนมาแตร์เดอี วิทยาลัย, คณะซาเลเซียน (พ.ศ.2470) หรือกลุ่มโรงเรียนเซนต์ดอมินิกหรืออาชีวศึกษาดอนบอสโก เป็นต้น ได้ทยอยกันเข้ามาทำงานแพร่ธรรม และตั้งโรงเรียนเอกชนคาทอลิกเพิ่มขึ้นมากมาย ตั้งแต่ระดับอนุบาลศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา

ในปี พ.ศ.2502 สภามุขนายกคาทอลิกแห่งประเทศไทย (หรือสภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย) ได้เห็นความสำคัญที่จะจัดให้โรงเรียนเอกชนคาทอลิกรวมตัวกันขึ้นเป็นรูปองค์การเพื่อจะได้แลกเปลี่ยนทัศนะ ประสบการณ์และนโยบายร่วมกัน จึงได้มีมติตั้ง “คณะกรรมการโรงเรียนคาทอลิกแห่งประเทศไทย” โดยมอบหมายให้ ฯพณฯ ปีเตอร์ คาเร็ตโต (Bishop Peter Carretto) ผู้แทนสภามุขนายกคาทอลิกแห่งประเทศไทย เป็นประธาน ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย” โดยมีมติเอกฉันท์ของที่ประชุมสมัชชาครั้งแรกของโรงเรียนเอกชนคาทอลิกในเดือนตุลาคม พ.ศ.2512

ปัจจุบัน “สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย” ได้รับอนุญาตจัดตั้งเป็นสมาคม เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2533 โดยใช้ชื่อว่า “สมาคมสภาการศึกษาคาทอลิก(ประเทศไทย)” (สภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย), 2533 : 2)

พื้นฐานของการศึกษาคาทอลิก

จุดเริ่มต้นและแรงจูงใจของการศึกษาคาทอลิก มาจากพระคริสตธรรมในพระคัมภีร์ ทั้งภาคพันธสัญญาเก่าและพันธสัญญาใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระวรสารหรือคำสอนของพระเยซู ที่ผูกพันเป็นพันธกิจของคริสตชนหรือคาทอลิก ที่จะต้องถ่ายทอด เผยแพร่พระวรสารและพระธรรมคำสอนของพระเจ้าเพื่อประโยชน์สุขแก่มนุษย์ทุกคน และจัดการศึกษาอบรมแก่ประชากรทั้งปวง ทั้งที่เป็นบุตรหลานคริสตชนคาทอลิก และมีใช้คาทอลิก ด้วยกิจการสอนอบรมด้วยวาจา และการเป็นพยานแบบอย่างด้วยชีวิต (สมณสาส์นว่าด้วยการศึกษาคาทอลิก มาตรา 1) การจัดการศึกษาคาทอลิกมีลักษณะมุ่งเน้นการอบรมคน รวมทั้งการใส่ใจในการจัดบริบทของโรงเรียนหรือสถานศึกษา เพื่อประสานการเรียนรู้และพัฒนาการทุกอย่างเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนให้ครองชีวิตส่วนตัวอย่างถูกต้อง ชอบธรรมและในความศักดิ์สิทธิ์ของความจริง และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมและโลกของเรา คุณลักษณะดังกล่าวเป็นเอกลักษณ์และเหตุผลเบื้องหลังของการจัดการศึกษาของโรงเรียนคาทอลิก และเป็นคุณภาพการจัดการศึกษาหรือการเรียนการสอนที่ผนวกการสอนพระธรรมของศาสนาเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอบรมนักเรียน (มิติต้านศาสนาของการศึกษาในโรงเรียนคาทอลิก มาตรา 68) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 6 ที่ต้องการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อีกทั้งการจัดการศึกษามีได้จำกัดเฉพาะบุตรหลานคริสตชนคาทอลิกเท่านั้น แต่ยังคงรวมไปถึงที่มีใช้คาทอลิกอีกด้วย ตามที่มาตรา 10 ได้กำหนดไว้คือความเสมอภาคทางการศึกษา กล่าวคือ บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการศึกษาในสถานศึกษาคาทอลิก

เอกลักษณ์ของสถาบันการศึกษาคาทอลิก

สมาคมสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) ได้กำหนดเอกลักษณ์สำหรับสมาชิกโรงเรียนได้ยึดเป็นแนวปฏิบัติ ตามแนวพื้นฐานการศึกษาและการจัดการศึกษาคาทอลิก การบริการด้านการศึกษาแก่สังคมไทย เป็นต้น สำหรับเด็กและเยาวชนไทย ตามเจตนารมณ์ของนโยบายการศึกษาแห่งชาติ สมาชิกสภาการศึกษาคาทอลิก จะต้องมีความรู้ลักษณะดังนี้ ได้รับการรับรองจากสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) อบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน ให้เป็นบุคคลที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมและความรู้ และเป็นพลเมืองดีของชาติ ตามหลักคริสตธรรม เทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

เอกลักษณ์ของการศึกษาคาทอลิกมิได้ละเลยเจตนารมณ์ของนโยบายการศึกษาแห่งชาติ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการกำหนดเอกลักษณ์ของการศึกษาคาทอลิกจึงเป็นไปตามมาตรา 7 ที่มุ่งปลูกฝังให้เยาวชนมีจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ อันแสดงให้เห็นถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ปรัชญาการศึกษาคาทอลิก

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาคาทอลิกให้ความสำคัญกับคุณค่า ศักดิ์ศรีของมนุษย์ สิทธิเสรีภาพและความรับผิดชอบต่อสังคม และถือว่าการศึกษาร่วมกันพร้อมกับชีวิต อาจกล่าวได้ว่าตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิ นั่นคือ การให้การศึกษอบรมถือว่าเป็นหน้าที่ประการแรกของพ่อแม่ เด็กได้รับรู้และเรียนรู้จากพ่อแม่เป็นบุคคลแรก เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง รอบตัวเอง เรียนรู้ประสบการณ์และสภาพแวดล้อม เรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลอื่น เรียนรู้สังคมและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัว และเรียนรู้สังคมรอบข้างตนเองทั้งในระดับกว้าง (Horizontal level) และระดับลึก (Vertical level) ด้วยการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในสังคมและระหว่างสังคม บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม ในฐานะสมาชิกหรือการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้นการศึกษาจึงพิจารณาในมุมมองที่กว้างที่สุด หมายถึงการเรียนรู้, การศึกษา, การอบรมสอน ถ่ายทอดทั้งในรูปแบบ, นอกกรอบแบบและการศึกษาแบบอรรถาธิบาย และการถ่ายทอด การปรับและพัฒนาเชิงวัฒนธรรมในสังคมระหว่างสังคม และระหว่างอารยธรรมหรือระหว่างประเทศ กล่าวคือเป็นการเรียนรู้และเข้าถึงความรู้ทุกอย่างที่มนุษย์สามารถ พัฒนาการตามวัยหรือศักยภาพของมนุษย์ ทั้งในมิติของปัจเจกบุคคล (Personal Dimension), มิติด้านสังคม (Social Dimension), มิติด้านกาลเวลา (Temporal Dimension) และมิติด้านพื้นที่ (Spatial Dimension) ที่จะเกิดประโยชน์แก่มนุษย์ สังคมและโลก แก่นแห่งความรู้ทั้งปวง แสดงตัวผ่านทางกระบวนการเรียนรู้เชิงความคิด อาศัยสติปัญญา เหตุผลความคิดอ่าน หรือการทดลอง การกระทำหรือการปฏิบัติ ตามแนวทางการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการเรียนรู้เชิงวิทยาศาสตร์ การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญมากในชีวิตมนุษย์ และเป็น สิ่งที่มีอิทธิพลเพิ่มขึ้นเสมอเหนือความเจริญก้าวหน้าของสังคม โรงเรียนคาทอลิกจึงเป็นพันธกิจสำคัญที่พระศาสนจักรเน้นคุณค่าอย่างหนักแน่น ในบทบาทการรับใช้และให้การศึกษอบรมแก่ประชาชนหรือสังคม ซึ่งยึดหลักสำคัญเกี่ยวกับการศึกษอบรมดังนี้คือ มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาอบรมที่ตรงกับเป้าหมายเฉพาะของตนที่เหมาะสมกับคุณลักษณะ, เพศ, วัฒนธรรมและประเพณีของตน เพื่อเขาจะได้มีความสามารถวินิจฉัยอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับคุณค่าทางศีลธรรมด้วยจิตใจเที่ยงตรงต่อสิ่งที่เกิดกับเขาและแวดล้อมชีวิตของเขา การศึกษามีได้จำกัดอยู่ที่ถ่ายทอดความรู้แต่รวมถึงการฝึกอบรม ลักษณะเฉพาะของการให้การศึกษ อบรม ซึ่งนับว่ามีความสำคัญสูงสุดของนักการศึกษาคาทอลิก คือการสื่อความจริง และการศึกษาอบรมที่แท้จริงคือการส่งเสริมศักดิ์ศรีของมนุษย์ รวมทั้งการสร้าง ความสัมพันธ์ที่จริงใจ และจริงจังต่อกัน อีกทั้งเป็นการเปิดตนเองสู่พระสังฆธรรม บิดามารดาเป็นผู้ให้การอบรมที่สำคัญที่สุดอันดับแรกของบุตร หากขาดการ อบรมของบิดามารดาก็ยากที่จะหา การอบรมอื่นใดมาทดแทนได้ และมีสิทธิอย่างแท้จริงในการเลือกโรงเรียนสำหรับลูกหลานของ

ตน ณ สถาบันที่เรียกว่าโรงเรียนนี้ เยาวชนเรียนรู้ที่จะขั้นตอน ที่จะเปิดตนเองสู่ชีวิตในสภาพที่เป็นจริง และสร้าง เจตคติต่อชีวิตดังที่น่าจะเป็น เป้าหมายของการสอนที่โรงเรียนคือ การให้การศึกษอบรม ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาคนจากภายใน ช่วยสร้างอิสรภาพจากภาวะเปิดกันใดๆ เพื่อให้เขาเจริญขึ้นเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และพระศาสนจักรให้ความสำคัญ สนใจต่อวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมทุกอย่าง เป็นวิธีการเฉพาะของพระศาสนจักรเอง การอยู่ร่วมกันฉันพี่น้อง นับเป็นหัวใจของ การศึกษาคาทอลิก โรงเรียนไม่เพียงพำสอนเรื่องนี้ด้วยวาจาแต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโรงเรียนต้องแสดงความจริงอันนี้ การศึกษาต้องชี้นำมนุษย์ให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างพี่น้อง ในทุกสังคมของชีวิต และจะกระทำเช่นนี้ได้ ถ้าเข้าใจความหมายของครอบครัวมนุษย์ จาก ประสบการณ์นี้เขาจะสามารถสร้างสังคมแห่งความรักได้ในครอบครัว ในที่ทำงาน หมู่บ้านประเทศชาติ และในโลก คำพูด การปฏิบัติ การให้กำลังใจ และความช่วยเหลือคำแนะนำ และการแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนอย่างนุ่มนวล ล้วนเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในกระบวนการให้การศึกษอบรมที่จะทำให้ครูบรรลุเป้าหมาย ซึ่งหมายถึงความสำเร็จของนักเรียนในด้านวิชาการ ในการปฏิบัติตนอยู่ในจริยวัตรที่เหมาะสม รวมทั้งมิติทางด้านศาสนาในชีวิต

ดังนั้น การศึกษาคาทอลิกจึงตระหนักในบทบาทหน้าที่ภายในบริบทของสังคม ให้ความสำคัญเคารพและเน้นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น ภารกิจของการศึกษาจึงเป็นการเสริมสร้างจุดแข็งของสังคม/ชุมชน พัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมให้ดีขึ้น ในขณะที่พัฒนาศักยภาพความสามารถของมนุษย์ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมให้งอกงาม เจริญก้าวหน้าครบถ้วนทุกมิติของชีวิตและสังคม เมื่อคนของสังคมมีความรู้ เฉลียวฉลาด พวกเขาจะได้เป็นกำลังเข้มแข็งของสังคม และมีบทบาทที่ดีในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า

ปรัชญาการศึกษาคาทอลิกจึงสอดคล้องกับความมุ่งหมายและหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ไม่ว่าจะเป็นมาตรา 6 ที่มุ่งหวังให้การพัฒนาคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มาตรา 7 ที่มุ่งหวังการปลูกฝังจิตสำนึกของความเป็นไทย มาตรา 8 การจัดการศึกษาที่เป็นการศึกษาตลอดชีวิต การมีส่วนร่วมของสังคม และการพัฒนาหรือกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมาตรา 9 ที่การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาปรัชญาการศึกษาคาทอลิกก็สะท้อนให้เห็นถึงความมีเอกภาพด้านนโยบายและความหลากหลายในการปฏิบัติ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชนและองค์กรชุมชน

แนวคิดการจัดการศึกษาคาทอลิก

แนวคิดการจัดการศึกษาคาทอลิกมีองค์ประกอบสำคัญดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการศึกษา คือ การถ่ายทอดและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ครบทุกด้าน และให้สามารถบรรลุถึงความดีงามครบครันของมนุษย์ตามหลักพระคริสตธรรม

2. หลักการจัดการศึกษา เอกสารสังคายนาวาติกันที่ 2 เกี่ยวกับการศึกษา
 อบรมตามหลักคริสตธรรม และเอกสารของสมณกระทรวงว่าด้วยการศึกษาคาทอลิก เรื่อง
 “โรงเรียนคาทอลิก” ขณะกำลังเข้าสู่สหัสวรรษที่สาม ได้ให้หลักการและเน้นความสำคัญของการ
 ศึกษาอบรมว่าต้องคำนึงถึงความสำคัญในประเด็นต่อไปนี้ คือ

- 2.1 พ่อแม่เป็นครูหรือผู้ให้การศึกษาอบรมคนแรกของลูกตนเอง
- 2.2 การให้การศึกษาอบรมต้องเน้นด้านคุณธรรมสำหรับชีวิต ไม่ว่าจะเป็นโดย
 ทางตรงหรือทางอ้อม, การอบรม สั่งสอนหรือด้วยการสอนเชิงบูรณาการศีลธรรมและจริยธรรม
 ในหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขาวิชาต่างๆ กิจกรรมการเรียนการสอนหรือในโรงเรียนและใน
 บรรยากาศของสถานศึกษา
- 2.3 ให้ความสำคัญและเป็นหน้าที่สำคัญแก่การศึกษาอบรมเยาวชน ตาม
 หลักการอภิบาลเยาวชนของพระศาสนจักรคาทอลิก
- 2.4 เน้นบทบาทและความรับผิดชอบต่อสังคม การศึกษาอบรมจะต้องเป็น
 กระบวนการเสริมสร้างค่านิยม การกล่อมเกลาทางสังคม ให้ทุกคนตระหนักถึงบทบาทและความ
 รับผิดชอบต่อสังคมโดยเน้นบทบาทการมีส่วนร่วม รับผิดชอบต่อสังคมหรือกลุ่มสมาชิกองค์กร
 ของตน และการอุทิศตนบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมส่วนร่วม
- 2.5 ใช้วิทยาการและเทคโนโลยีที่ดีและมีคุณค่า ทันสมัย เป็นเครื่องมือทาง
 การศึกษาอย่างเหมาะสมให้เกิดประโยชน์รับใช้ชีวิตมนุษย์และสังคม
- 2.6 ปรับหรือให้มีอำนาจการแยกแยะ เลือกใช้กระแสแนวคิดต่างๆ ให้เหมาะสม
 กับบริบททางสังคมท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของสังคม
- 2.7 เคารพต่อสิทธิหน้าที่ ศักดิ์ศรีของมนุษย์ และเสรีภาพที่ควบคู่กับความ
 รับผิดชอบ และเคารพต่อคุณค่าของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของสังคมด้วย
- 2.8 ปกป้องสิทธิของชนกลุ่มน้อยและคนด้อยโอกาส

สภาพการจัดการศึกษาคาทอลิกในปัจจุบัน

วิสัยทัศน์ (Vision) ของการศึกษาคาทอลิก

สภาการศึกษาคาทอลิกได้กำหนดวิสัยทัศน์ของการศึกษาคาทอลิกไว้ว่า “บุคคลแห่งการ
 เรียนรู้ ชุมชนที่รักและเอื้ออาทร มุ่งสู่ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์ ตามหลักคริสต-ธรรม”
 (Learning Persons, Loving and Caring Community Reaching for Human Excellence,
 According to Christian Principles)

บุคคลแห่งการเรียนรู้

บุคคลแห่งการเรียนรู้ คือ บุคคลที่นำข้อมูล ประสบการณ์ มาพิจารณาไตร่ตรอง อย่าง

สม่ำเสมอ เกิดความเข้าใจ และสามารถประยุกต์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติ จนกลายเป็นวิถีชีวิตของตน

ผู้บริหาร ครู นักเรียน เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ก็ต่อเมื่อแต่ละคนเป็นผู้ใฝ่รู้ แสวงหาความคิดใหม่ ๆ ตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด และพัฒนาปรับปรุงความรู้และการปฏิบัติของตนอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหาร ครู นักเรียน ติดต่อสื่อสารต่อกันในบรรยากาศของความไว้วางใจ และโลกทัศน์ที่เปิดกว้าง มีการแบ่งปันความรู้ และการแก้ปัญหาาร่วมกัน

สิ่งสำคัญ คือ การเรียนรู้ที่ลึกซึ้งที่สุด เป็นการค้นพบสัจธรรมของชีวิต บุคคลแห่งการเรียนรู้แสวงหาความจริงของชีวิต อาศัยการไตร่ตรองอย่างสม่ำเสมอ

ชุมชนที่รักและเอื้ออาทร

โรงเรียนคือ กลุ่มบุคคลที่ผูกพันกันด้วยความคิด และอุดมคติ ชุมชนโรงเรียนคาทอลิก ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และนักเรียนสะท้อนความเป็นประชากรของพระเจ้า โดยการใช้ปฏิบัติ “บัญญัติแห่งความรัก” ให้ความเคารพ ความเอาใจใส่ เอื้ออาทร ต่อความต้องการของกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างสม่ำเสมอ

มุ่งสู่ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์

การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์เป็นเรื่องของคุณธรรม ความรู้ และการหล่อหลอมบุคคลอย่างเป็นองค์รวม

ในมิติบุคคล ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์ หมายถึง มนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้าน จิตวิญญาณ สติปัญญา อารมณ์ และร่างกาย

ในมิติสังคม ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์ หมายถึง มนุษย์ที่รับผิดชอบ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เสียสละ และอุทิศตนเพื่อส่วนรวม กล่าวคือเป็น “คนเพื่อคนอื่น

พันธกิจ (Mission) ของการศึกษาคาทอลิก

จัดการศึกษาอบรมเสริมสร้างคุณธรรม ความรู้ โดยให้ผู้เรียนมีความสุข

จัดการศึกษาด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

ให้โอกาสผู้ยากไร้และด้อยโอกาสเข้ารับการศึกษาตามความเหมาะสม

สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในบรรยากาศแห่งความรัก เอื้ออาทร

ให้การอภิบาลเพื่อเสริมสร้างคุณค่าของชีวิตครอบครัว

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด สถานศึกษา และชุมชนในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ

ส่งเสริมบรรยากาศการเสวนาระหว่างศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น

เชื่อมโยงความรู้กับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดความหมายที่แท้จริงสู่การปฏิบัติในชีวิต

เป็นประจักษ์พยานถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วยชีวิตที่เป็นรูปธรรม

จัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสร้างสังคมแห่งความจริง ยุติธรรม และสันติ

กลยุทธ์การจัดการศึกษาคาทอลิก

“คุณธรรมนำความรู้คู่ความสุข” เป็นแนวคิดที่สภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) ใช้เป็นแนวทางสร้างยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตามแนวปรัชญาการจัดการศึกษาคาทอลิก ซึ่งมีความหมายและวัตถุประสงค์ ดังนี้

สอนให้ผู้เรียนรู้จักสัจธรรมความจริง การเข้าถึงธรรมอันสูงส่งตามคำสอนของพระเยซูคริสตเจ้า คือ ความรัก ความยุติธรรมและสันติภาพ รวมทั้ง คุณธรรมตามหลักสากลของทุกศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณีไทยด้วย จัดการศึกษาอบรมที่มีคุณภาพ เน้นความเป็นเลิศ ทั้ง ภาควิชาและปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้เป็นประโยชน์ในอนาคต โดยสามารถนำทักษะที่เรียนรู้ไปแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ สอนให้นักเรียนรู้จักนำวิชาความรู้ที่ตนได้รับมา ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อ ตนเอง ต่อครอบครัวและสังคม ด้วยจิตสำนึกว่า ตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ต้องรับผิดชอบต่อสังคม รู้จักเสียสละ รับผิดชอบช่วยเหลือสังคมตามสภาพและฐานะของตน

โรงเรียนคาทอลิกเป็นสถาบันการศึกษาที่มีจุดประสงค์การอบรมสั่งสอนกุลบุตรธิดาของชาติให้เป็นบุคคลที่บรรลุถึงความสมบูรณ์ ประกอบด้วยความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม รวมทั้งหลักปรัชญาของศาสนาและจริยธรรมและพร้อมที่จะทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติให้มากที่สุดตามหลักพระคริสตธรรม โรงเรียนคาทอลิกมุ่งมั่นให้การศึกษาอบรมโดยมีเป้าหมาย คือ 1. พัฒนาเด็กนักเรียนให้เป็นบุคคลทั้งครบคือ พัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ตลอดจนเอกลักษณ์และบุคลิก (ตามแนวปรัชญาของแต่ละสถาบัน) 2. ปลุกฝังค่านิยมด้านจิตใจให้มีจริยธรรมมีความเคารพซึ่งกันและกัน เห็นคุณค่าในตนเอง มีวินัยในตนเอง มีความฉลาดทางอารมณ์ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อความดีของส่วนรวม มีความรักและกตัญญูรู้คุณต่อ พ่อแม่ ครู และสถาบัน 3. ปลุกฝังให้เป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตยโดยเน้นให้มีความรักต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ อันเป็นวิถีของคนไทยในระบอบประชาธิปไตย รู้จักรักษาศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของชาติ

4. ส่งเสริมด้านวิชาการและการปฏิบัติโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะที่จำเป็นเพื่อเป็นพื้นฐานอาชีพในอนาคต (บุญเรือน หมั่นทรัพย์. 2531 : 227 – 234)

การเรียนการสอน

นอกจากจะยึดตามพระราชบัญญัติการศึกษา ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม และมีผลบังคับใช้วันที่ 20 สิงหาคม 2542 แล้วการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติ และเต็ม

ตามศักยภาพ

นอกจากนี้ การศึกษาตามมาตรา 23 ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา

สำหรับสถาบันการศึกษาคาทอลิกนั้น เห็นว่าสมควรที่จะเน้นเรื่องการเตรียมตัว ให้นักเรียนเป็นผู้ที่สามารถมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ในสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 นี้ การศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย (2542 – 2543 : 80-81) นอกจากนั้นต้องสามารถเตรียมตัวพวกเขาให้เป็นนักเรียนที่ดีและเก่งนั้นควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ด้านตนเอง

มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์แข็งแรง
 มีความรู้ในวิชาการและวิชาชีพอย่างแท้จริง มีความรู้แบบบูรณาการของสหวิทยาการ (Interdisciplinary Integration of knowledge)
 มีวัฒนธรรมในการรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต
 เห็นคุณค่าในตนเอง
 มีความฉลาดทางอารมณ์
 มีความคิดสร้างสรรค์ มองการณ์ไกล
 กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ
 มีมนุษยสัมพันธ์สูง

2. ด้านคุณธรรมจริยธรรมทั่วไป

ขยันและวิริยะ
 ซื่อสัตย์สุจริต
 เล็กน้อยบายมุขสิ่งเสพติด
 ลดการเห็นแก่ตัว
 ประหยัดมีเหตุผล
 เสียสละ
 รับผิดชอบ
 มีวินัย
 อุตุน

3. ด้านสังคม

มีจิตสำนึกและภูมิใจในความเป็นไทย
 วางตัวในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม รับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ สร้างความ
 สมานฉันท์ขึ้นในสังคม

พัฒนาตนเองสอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่ยังคงดำรงคุณค่า (Values) ของความเป็นไทยเอาไว้ได้

เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ดำรงชีพในสังคมได้อย่างเหมาะสม และมีความสุขตามอัตภาพ

4. ด้านการจัดการ

รู้หลักการบริหารจัดการกับชีวิตนักเรียนของตนเองได้

รู้จักเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

ทำงานเป็นทีมกับผู้อื่นได้

รับฟังความคิดเห็นรอบด้าน ติดตามข่าวสารต่าง ๆ อย่างกว้างขวางแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับผู้อื่น

5. ด้านความเป็นสากล

รู้จักคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รู้รอบ รู้ทันต่อกระแสโลก กระแสโลกาภิวัตน์และมีความเป็นสากล

ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้เป็นอย่างดี

จากเป้าหมายที่กล่าวมานี้จะเห็นว่าในด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นคุณสมบัติที่พึงปรารถนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างบุคคลให้มีความตระหนักหน้าที่และความรับผิดชอบซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่สังคมประชาธิปไตยต้องการ

สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาของสภาคาทอลิกมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

และในครั้งนีฝ่ายการศึกษาของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯจึงได้สนองเจตนารมณ์ตามแนวนโยบายของสภาการศึกษาคาทอลิก เป็นผู้จัดทำโครงการบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยมีเป้าหมายเน้นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้เกิดในตัวผู้เรียนควบคู่กับความเป็นเลิศทางวิชาการ

5.เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

โครงการบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นโครงการหนึ่งในแผนพัฒนาการศึกษาระยะเวลา 5 ปี (2540-2544) ของฝ่ายการศึกษาในโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีเป้าหมายในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมที่ยั่งยืนแก่ผู้เรียน โดยการนำจริยธรรมมาบูรณาการในเนื้อหาวิชา

ต่าง ๆ ในกระบวนการเรียนการสอน ในการทำงานและชีวิตประจำวันของผู้เรียน เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้ถึงขีดสูงสุด

วัตถุประสงค์ของโครงการ

ในการจัดทำโครงการการฝึกอบรมการบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ นั้น มีวัตถุประสงค์หลักด้วยกัน 4 ประการ ดังต่อไปนี้ (ฝ่ายการศึกษาโรงเรียนองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. 2540 : 1-2)

1. เพื่อพัฒนาและปลูกฝังคุณธรรมที่ยั่งยืนให้แก่นักเรียนในสังกัดของฝ่ายการศึกษาในโรงเรียนขององค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ให้สามารถพัฒนาตนเองมีความสำนึกในมโนธรรม เห็นคุณค่าในตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) มีวินัยในตนเอง มีความฉลาดทางอารมณ์ มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย พร้อมทั้งจะออกไปเป็นคนที่มีความประพฤติดีในสังคม

2. เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนของฝ่ายการศึกษา ให้เน้นกระบวนการประชาธิปไตยการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในการเอื้อให้ผู้เรียนสร้างความรู้เอง โดยใช้ข้อมูลใหม่ ๆ เพื่อเข้าสู่ความรู้แท้ บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมเข้าไปในการเรียนวิชาต่าง ๆ และในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู และนักเรียน ตลอดจนบรรยากาศในชั้นเรียน บ้าน ชุมชน และสังคม ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้สามารถพัฒนาศักยภาพของแต่ละคนให้ไปถึงขีดสูงสุด

3. พัฒนาผู้บริหารและครูผู้สอน ให้เข้าถึงกระบวนการพัฒนาและเสริมสร้างค่านิยมกระบวนการเสริมพลังในตน กระบวนการทางปัญญา และเทคนิคต่าง ๆ ในการบูรณาการจริยธรรมเข้าไปในวิชาต่าง ๆ และในวิถีการดำเนินชีวิตทั้งของตนเอง และนักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้พร้อมในการไปพัฒนาผู้เรียน ให้มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย คือ ยึดกระบวนการเชิงเหตุผล ยุติปัญญาด้วยกระบวนการทางปัญญา เห็นคุณค่าของตัวเอง เพื่อการเห็นคุณค่าของคนอื่น ยอมรับในคุณค่า ในความเป็นมนุษย์ของตนเองและผู้อื่น เห็นความสำคัญของการทำงานเป็นกลุ่ม มีความเสียสละเพื่อส่วนร่วม ยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมและมีวินัยในตนเอง

4. เพื่อรณรงค์ให้เกิดบรรยากาศแห่งการส่งเสริมและการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณธรรมในด้านความรัก และการแบ่งปันตามพระวรสาร ให้เกิดแก่นักเรียนและบุคลากรภายใน

เนื้อหาในการฝึกอบรม

เนื้อหาในการฝึกอบรมครูในโครงการบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ประกอบด้วยทฤษฎีจิตวิทยาสาขามนุษยนิยม (Humanism) ทฤษฎีการพิจารณาและเสริมสร้างค่านิยม (Value Clarification) ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligence) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-Centered) การเขียน

แผนการสอนบูรณาการจริยธรรม การวัดผลประเมินผล และการนิเทศเยี่ยมเยียน การสอนในโรงเรียนซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดต่อไป

การเขียนแผนการสอนบูรณาการจริยธรรม

การปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ ให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีการวางแผนอย่างดีไว้ล่วงหน้าก่อนเสมอจึงจะทำให้งานนั้นดำเนินไปตามขั้นตอนจนสำเร็จ ในการจัดการเรียนการสอนก็เช่นเดียวกัน ครูควรมีการวางแผนการสอนล่วงหน้า เพื่อให้การสอนของครูเป็นไปตามขั้นตอน และเกิดความมั่นใจในการสอน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายของแผนการสอน (lesson Plan) แผนการสอนเป็นการเตรียมตัวของครูล่วงหน้าก่อนที่จะทำการสอนจริงในชั้นเรียน เป็นสิ่งที่ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของครูดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ได้มีผู้ให้ความหมายของแผนการสอนไว้ดังนี้

บุรณชัย ศิริมหาสาคร (2539 : 32) กล่าวว่า แผนการสอนหมายถึง “การวางแผนการสอนหรือการเตรียมการสอนล่วงหน้าก่อนที่จะทำการสอน แล้วจัดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้ใครก็ตามที่จะทำการสอนในวิชานั้น ๆ สามารถใช้เป็นแนวทางในการสอนได้”

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2535 : 163) ให้ความหมายของการวางแผนการสอนว่า “เป็นการเตรียมการสอนวิชาต่าง ๆ ล่วงหน้า โดยวิเคราะห์หลักสูตรและเอกสารต่าง ๆ แล้วนำมาสร้างเป็นกำหนดการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร”

กรมวิชาการ (2533 : 1) กล่าวว่า “แผนการสอนเป็นการนำเอาวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์ที่จะสอนตลอดภาคเรียน มาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจัดเนื้อหาสาระ จุดประสงค์ สื่อ อุปกรณ์ ให้สอดคล้องกับหลักสูตร สภาพผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียน”

กล่าวโดยสรุปว่าแผนการสอนเป็นการเตรียมงานของครูล่วงหน้า ในแต่ละเรื่องย่อย ๆ หรือในแต่ละวิชา โดยมุ่งหวังจะให้เกิดพฤติกรรม การเรียนรู้ในเนื้อหา และประสบการณ์หน่วยใดหน่วยหนึ่ง ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ เพื่อให้การสอนของครูดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบของแผนการสอน การเขียนแผนการสอนของครูเป็นกระบวนการมีลำดับขั้นตอน และมีองค์ประกอบหลายอย่างเพื่อช่วยให้ครูได้ทำการสอนได้ง่ายขึ้น ในการเขียนแผนการสอนนั้น มีองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

สุพิน บุญชูวงศ์ (2538 : 116) ได้กำหนดองค์ประกอบของการเขียนแผนการสอนไว้ดังนี้

1. ชื่อกลุ่มวิชาและระดับชั้น
2. ชื่อหน่วย หัวเรื่อง เวลา และวินาที
3. ความคิดรวบยอด หรือมาโนคติ

4. คุณสมบัติที่ต้องการเน้น
5. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
6. เนื้อหา
7. กิจกรรมการเรียนการสอน
8. สื่อการเรียน
9. การประเมินผล
10. หมายเหตุ

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่าการเขียนแผนการสอน เป็นกระบวนการและมีลำดับขั้นตอน ซึ่งจะทำให้ครูได้จัดการเรียนการสอนด้วยความราบรื่น และเกิดความมั่นใจ ทำให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

แนวคิดในการเขียนแผนการสอนบูรณาการจริยธรรม การเขียนแผนการบูรณาการจริยธรรม เป็นการประยุกต์การเขียนแผนการสอนที่ได้นำเอาคุณธรรมจริยธรรมหรือจิตพิสัยที่เป็นคุณลักษณะ รวมทั้งทักษะ ที่ต้องการพัฒนาด้านศักยภาพของผู้เรียน มาบูรณาการหลอมรวมกับเนื้อหาวิชาอื่น ๆ โดยการกำหนดคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนาเหล่านี้ ไว้ในแผนการสอนของครู ซึ่งในการเขียนแผนการสอนบูรณาการจริยธรรมนี้ ครูจะนำจริยธรรมเข้าไปบูรณาการในแผนการสอน 3 จุด ได้แก่ ในจุดประสงค์ ในกิจกรรมการเรียนการสอน และในการประเมินผล

ดังนั้นการเขียนแผนบูรณาการจริยธรรมนี้ ครูต้องกำหนดจุดประสงค์ให้ครอบคลุมทั้งในด้านการเรียนรู้หรือสติปัญญา *(Psychomotor)* ทักษะพิสัย (Cognitive) จิตพิสัย (Affective) และด้านการปฏิบัติ ซึ่งจะต้องกำหนดพฤติกรรมย่อย และเกณฑ์การปฏิบัติที่ชัดเจน สามารถประเมินได้อย่างครอบคลุม

จุดเด่นของแผนการสอนบูรณาการจริยธรรม ซึ่งแตกต่างจากการเขียนแผนการสอนโดยทั่วไป คือ การกำหนดคุณลักษณะด้านจิตพิสัยที่ต้องการพัฒนาและคุณธรรมจริยธรรมไว้ในแผนการสอนอย่างเด่นชัด ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สอนได้บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาครบทุกด้าน ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบองค์รวมตามหลักการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การกำหนดขอบเขตเกี่ยวกับพฤติกรรมและทักษะที่ต้องการพัฒนาในการเขียนแผนการสอนบูรณาการจริยธรรม เพื่อช่วยให้ครูสามารถบูรณาการพฤติกรรม และทักษะที่ต้องการพัฒนา ในจุดประสงค์การเรียนรู้ หรือจุดประสงค์การเรียนการสอนได้ชัดเจน ครูต้องกำหนดพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงหรือปฏิบัติได้ เพื่อช่วยให้การวัดและการประเมินชัดเจนขึ้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมและทักษะที่ต้องการพัฒนาเหล่านี้ได้แก่

1. ทักษะการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้ที่หลากหลายด้วยวิธีการต่าง

ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ และการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตัวเอง และการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน เช่น

1.1 รู้แหล่งข้อมูล มีวิธีการแสวงหาความรู้หลากหลาย ผ่านสื่อและเทคโนโลยี พฤติกรรมที่แสดงออกได้แก่ สามารถบอกแหล่งข้อมูลและแสวงหาข้อมูล

1.2 มีทักษะในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ฟัง อ่าน สังเกต บันทึก ฯลฯ พฤติกรรมที่แสดงออกได้แก่ การเลือกใช้วิธีรวบรวมข้อมูลสังเกตข้อมูลที่กำหนดได้

1.3 มีทักษะในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ จำแนก ลำดับ ฯลฯ พฤติกรรมที่แสดงออกได้แก่ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ จำแนกประเภทของข้อมูล เชื่อมโยงความรู้เดิม ฯลฯ

2. ทักษะการคิด หมายถึง กระบวนการทำงานของสมอง โดยใช้ประสบการณ์สัมพันธ์กับสิ่งเร้าและสภาพแวดล้อม โดยนำมาเปรียบเทียบ สังเคราะห์อย่างมีเหตุผล เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา เช่น

2.1 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง รอบคอบ สมเหตุสมผลพิจารณาให้รอบคอบแล้วจึงตัดสินใจ พฤติกรรมที่แสดงออกได้แก่ การตัดสินใจในระดับต่าง ๆ

2.2 การคิดอย่างสร้างสรรค์ คือ ใช้ความคิดเชิงประจักษ์ เพื่อให้ได้ผลงานใหม่ที่เป็นประโยชน์จากสิ่งที่คิด พฤติกรรมที่แสดงออกได้แก่ การปฏิบัติงานได้ตามระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ธรรมดาจนถึงดีที่สุดใน

3. ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น ๆ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อคนอื่น ซึ่งจะส่งผลให้งานประสบความสำเร็จ พฤติกรรมที่แสดงออกได้แก่ การตัดสินใจร่วมกับผู้อื่น ยอมรับความสามารถของผู้อื่น รู้จักควบคุมอารมณ์ ฯลฯ

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลประเมินตนเองว่ามีคุณค่า มีความสามารถ มีความสำคัญ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ทำอะไรให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ยืนยันว่าตนเองเป็นผู้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นด้วย

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความขยัน อดทน อดออมและประหยัด หมายถึง การมีความอดทนกระตือรือร้น และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า พฤติกรรมได้แก่ ทำงาน ตรงต่อเวลา ไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง ไม่เบื่อง่าย กระตือรือร้น ไม่ฟุ่มเฟือย ฯลฯ

5. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่มุ่งมั่นในการทำงาน และพฤติกรรมของบุคคลตามแบบแผน ตามเกณฑ์ในสังคม พฤติกรรมที่แสดงออกได้แก่ มุ่งมั่นทุ่มเทในงาน รับผิดชอบของตน ตรงต่อเวลา มีวินัย รู้จักการวางแผนในการทำงาน

6. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ สุจริต หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกโดยการประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาอย่างเหมาะสมทั้งกาย วาจา และใจ การตรงต่อหน้าที่ ตรงต่อกฎเกณฑ์ ระเบียบที่ดีของสังคมตรงต่อความเป็นจริงทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

8. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการมีจิตสำนึกในความเป็นไทย หมายถึง จิตใจที่

เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดและความปรารถนาต่างๆที่เกี่ยวกับความรักชาติ ความผูกพัน รวมทั้งความรู้สึกพึงพอใจ ความภาคภูมิใจและนิยมชมชอบในความเป็นไทย

9. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านมีความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง สามารถใช้สติปัญญาในการบริหารอารมณ์หรือควบคุมอารมณ์ของตนเองได้

พฤติกรรมที่ต้องการพัฒนาตามที่กล่าวมาแล้วนั้น ครูต้องกำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน เพื่อเป็นประโยชน์ในการวัดและประเมินผล นอกจากนั้นกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 7) ยังกำหนดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในเรื่องความมีวินัย และความเป็นประชาธิปไตยที่ต้องได้รับการพัฒนาในระดับประถมศึกษาไว้ดังนี้ คือ

มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน

มีความรับผิดชอบ

การเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น

ความอดทนและอดกลั้น

ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

จากพฤติกรรมที่ต้องการพัฒนาด้านต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้วนั้น แสดงให้เห็นถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดแก่ผู้เรียนโดยการปรับรูปแบบในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน ด้วยการนำจริยธรรมเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง และคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อมกับความรู้ด้านสติปัญญาด้วย

การนิเทศเยี่ยมเยียนการสอนภายในโรงเรียน

การนิเทศการศึกษาเป็นความพยายามในการร่วมมือ และประสานงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่จะช่วยกันพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในระบบการศึกษา เพราะการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีต่าง ๆ ในสังคม จึงต้องมีการนิเทศติดตามการสอนของครู เพื่อจะได้รับความรู้ความเข้าใจใหม่ ๆ ได้มีผู้กล่าวถึงการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ดังต่อไปนี้

ชาญชัย อาจินสมจาร (2525 : 5) กล่าวว่าความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนมีดังนี้ 1. การศึกษาเน้นกิจกรรมที่ซับซ้อนและยุ่งยาก 2. การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อความเจริญของงานของครูที่ต้องปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ 3. การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อการช่วยเหลือครูในการเตรียมการสอน 4. การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นในการพัฒนาครูให้ทันสมัย เกิดการพัฒนาทางการศึกษา

สวัสดิ์ อุทรานันท์ (2530 : 12) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการทำงานร่วม

กับครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์สูงสุดในการเรียนของนักเรียน

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2525 : 93) ให้ความหมายว่า การนิเทศภายในโรงเรียนหมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการที่ผู้นิเทศนำมาใช้ในการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติของครู ให้มีผลต่อการปฏิบัติงานการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดที่กล่าวมานั้นสรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารจะต้องสนใจ เพราะเป็นหน้าที่โดยตรง เป็นความร่วมมือของบุคลากรในการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพ อยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อนักเรียนซึ่งจะเป็นผู้ได้รับความรู้จากการเรียนการสอนอย่างสูงสุด

การนิเทศเยี่ยมเยียนการสอนในโรงเรียนตามโครงการบูรณาการจริยธรรม การนิเทศเยี่ยมเยียนการสอนภายในโรงเรียนเป็นความร่วมมือของบุคลากรในการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอนี้เพื่อประโยชน์ต่อนักเรียนซึ่งจะเป็นผู้ได้รับความรู้จากการเรียนการสอนอย่างสูงสุด

อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ผู้บริหารและครูที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมในแต่ละโรงเรียน ที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูและพัฒนาครูผู้เข้าร่วมโครงการให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดประสงค์ของการนิเทศเยี่ยมเยียนการสอนภายในโรงเรียน คือ เน้นการสร้างให้เกิดบรรยากาศของการพัฒนาร่วมกันในทางสร้างสรรค์มากกว่าการสร้างบรรยากาศของการจ้องจับผิดหรือการขัดแย้งตามแบบของการนิเทศแบบเก่า ซึ่งไม่เกิดผลดีในการพัฒนาครู

รูปแบบของการเยี่ยมเยียนการสอนภายในโรงเรียน เป็นการออกไปเยี่ยมเยียนครูผู้เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนต่างๆ เพื่อเยี่ยมเยียนการสอนแบบบูรณาการจริยธรรม ตามที่ครูได้รับการฝึกอบรมมา ครูผู้มาเยี่ยมเยียนจะให้การนิเทศแก่ครูในโรงเรียนที่ไปเยี่ยม มีการแบ่งปันข้อคิด คำแนะนำ กำลังใจและนำเสนอข้อดีหรือการพัฒนาของเพื่อนครู หลังจากให้การนิเทศ ขณะเดียวกันครูทุกคนที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมจะออกไปนิเทศการสอนหรือเยี่ยมเยียนครูในโรงเรียนอื่นในลักษณะเดียวกัน โดยการสับเปลี่ยนหมุนเวียนไปตามที่โครงการกำหนด ดังนั้นการนิเทศเยี่ยมเยียนนี้ ครูผู้เข้าร่วมโครงการทุกคน จะได้รับการนิเทศจากครูจากโรงเรียนต่าง ๆ ขณะเดียวกัน ก็จะออกไปเยี่ยมเยียนและให้นิเทศการสอนแก่ครูโรงเรียนอื่น ๆ ด้วยการนิเทศเยี่ยมเยียนการสอนภายในโรงเรียนนี้ เป็นกระบวนการหนึ่งในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาครู การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็นและเทคนิควิธีการสอนตามโครงการบูรณาการจริยธรรม แก่กันและกัน ทำให้ครูแต่ละคนเกิดความเชื่อมั่นในการสอนของตนได้รับความรู้ เทคนิควิธีการใหม่ ๆ และมีทัศนคติที่ดีต่อการนิเทศการศึกษาและต่ออาชีพครู

จากที่กล่าวมาแล้วนั้นสรุปได้ว่า การนิเทศเยี่ยมเยียนการสอนในชั้นเรียนเป็นเทคนิควิธีการนิเทศ ในรูปแบบของการเยี่ยมเยียนการสอนของครูในชั้นเรียน ซึ่งทำให้ครูแต่ละคนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สังเกตการสอน และแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ ความ

สามารถที่ดีแก่กันและกันอันจะทำให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนา และเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

สรุปได้ว่าการจัดทำโครงการบูรณาการจริยธรรมของฝ่ายการศึกษาในองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯมุ่งเน้นการฝึกอบรมครูให้ปฏิบัติการสอนและใช้เทคนิคการสอนโดยการบูรณาการจริยธรรมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของทุกวิชาเพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในตัวผู้เรียนอันเป็นการส่งผลถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาเรื่อง “ การศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน” ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แนวคิดในการวิจัย จากการทบทวนเอกสาร ตำราวิชาการ และการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องที่จะทำการศึกษา จากนั้นมากำหนดเป็นกรอบความคิด และกำหนดรูปแบบในการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่ออธิบายถึงการเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกันโดยมีรายละเอียดดังนี้

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 36 โรงเรียน ได้แก่

เขตการศึกษา 1

1. โรงเรียนอัสสัมชัญศึกษา
2. โรงเรียนสามัคคีสงเคราะห์
3. โรงเรียนวิริยาลัย
4. โรงเรียนเปรมฤดี
5. โรงเรียนกุหลาบวิทยา
6. โรงเรียนกุหลาบวัฒนา
7. โรงเรียนเซนต์หลุยส์ศึกษา
8. โรงเรียนราฟาแอล

เขตการศึกษา 2

9. โรงเรียนคอนเซ็ปชัญ
10. โรงเรียนโยนออฟอาร์ค
11. โรงเรียนแม่พระฟาติมา
12. โรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์

เขตการศึกษา 3

13. โรงเรียนแม่พระประจักษ์ กรุงเทพฯ
14. โรงเรียนตรีมิตรวิทยา

15. โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์
16. โรงเรียนช่างดาครุสต์ศึกษา
17. โรงเรียนประชานาถ

เขตการศึกษา 4

18. โรงเรียนเซนต์แอนโทนี
19. โรงเรียนพระวิสุทธิวงศ์
20. โรงเรียนมาเรียลัย
21. โรงเรียนมารดานฤมล
22. โรงเรียนเซนต์เทเรซา
23. โรงเรียนดาราสมุทร
24. โรงเรียนมาลาสวรรค์พิทยา
25. โรงเรียนสิงห์ประสาทวิทยา

เขตการศึกษา 5

26. โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์
27. โรงเรียนบอสโกพิทักษ์
28. โรงเรียนนักบุญเปโตร
29. โรงเรียนอัมมัลัย

เขตการศึกษา 6

30. โรงเรียนราชภัฏรำลึกศิลป์
31. โรงเรียนแม่พระประจักษ์สุพรรณบุรี
32. โรงเรียนยอแซฟอุษยา
33. โรงเรียนแสงทองวิทยา
34. โรงเรียนไตรราชวิทยา
35. โรงเรียนประสาทศิลป์
36. โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ อุ้มทอง

จำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2545 จำนวนรวมทั้งสิ้น 6,912 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนจากโรงเรียนซึ่งครูผู้สอนได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม มีจำนวนทั้งสิ้น 32-โรงเรียน เป็นนักเรียนจำนวน 6,523 คน นักเรียนจากโรงเรียนซึ่งครูผู้สอนไม่ได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรมมีจำนวนทั้งสิ้น 4 โรงเรียน ได้แก่

เขตการศึกษา 1 โรงเรียนกุหลาบวัฒนา

เขตการศึกษา 3 โรงเรียนประชานาถ

เขตการศึกษา 4 โรงเรียนดาราสมุทร

เขตการศึกษา 6 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ อู่ทอง

เป็นจำนวนนักเรียน 389 คน

กลุ่มตัวอย่าง สำหรับการศึกษารั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรทั้งสองกลุ่ม ด้วยวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอแกน (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนจากโรงเรียนที่ครูผู้สอนเข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรมจำนวน 364 คน และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนจากโรงเรียนที่ครูผู้สอนไม่ได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรมจำนวน 196 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยมีวิธีการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1. สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เพื่อแยกเป็นกลุ่มโรงเรียนทั้ง 2 กลุ่ม คือกลุ่มโรงเรียนที่ครูผู้สอนเข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรมและกลุ่มโรงเรียนที่ครูผู้สอนไม่ได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม

2. สุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ในการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่ได้แบ่งชั้นไว้แล้วในขั้นแรก เพื่อให้ได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ ดังนี้

2.1 กลุ่มโรงเรียนที่ครูผู้สอนเข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการจับฉลากจาก 6 เขตการศึกษาตามการจัดแบ่งของฝ่ายการศึกษาในโรงเรียนอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ได้เขตการศึกษาละ 1 โรงเรียนดังนี้

เขตการศึกษา 1 โรงเรียนเปรมฤดีศึกษา

เขตการศึกษา 2 โรงเรียนแม่พระฟาติมา

เขตการศึกษา 3 โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์

เขตการศึกษา 4 โรงเรียนเซนต์เทเรซา

เขตการศึกษา 5 โรงเรียนนักบุญเปโตร

เขตการศึกษา 6 โรงเรียนแม่พระประจักษ์ สุพรรณบุรี

ในแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้เลือกผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียนคิดเฉลี่ยจากจำนวนนักเรียนของแต่ละโรงเรียน

2.2 กลุ่มโรงเรียนที่ครูผู้สอนไม่ได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม ได้เลือกผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียนคิดเฉลี่ยจากจำนวนนักเรียนของแต่ละโรงเรียนดังนี้

1. โรงเรียนกุหลาบวัฒนา

2. โรงเรียนประชานาถ

3. โรงเรียนดาราสมุทร

4. โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ อู่ทอง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับข้อมูลทั่วไปแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต และแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านต่าง ๆ โดยแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ได้แก่ โรงเรียนที่นักเรียนสังกัด เพศ อายุ ระดับผลการเรียน มีลักษณะเป็นแบบกำหนดให้เลือกตอบ (Check list) และเติมคำในช่องว่าง รวมเป็นคำถามสำหรับตอนที่ 1 จำนวน 3 ข้อ

ตัวอย่างแบบสอบถาม

1. โรงเรียน.....
2. เพศ
☐ ชาย ☐ หญิง
3. ระดับคะแนนเฉลี่ยเมื่อภาคเรียนที่ผ่านมา..... (ตอบเป็นเกรด เต็ม 4)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของ สุวรรณี ทองรัมย์ภากุล (2539) ที่ได้สร้างโดยอาศัยแนวคิดจากแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูของ ดวงเดือน พันธุมนาวินและคนอื่นๆ (2528) ซึ่งแบบสอบถามนำมาหาค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.6574 เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert's Scale) จำแนกระดับความรู้สึกและการรับรู้ของปัจจัยต่าง ๆ ออกเป็น 5 ระดับ มีจำนวนทั้งสิ้น 10 ข้อ โดยแต่ละระดับมีความหมายดังต่อไปนี้

จริงที่สุด	ระดับคะแนน	5
จริง	ระดับคะแนน	4
จริงบ้าง	ระดับคะแนน	3
จริงน้อย	ระดับคะแนน	2
ไม่จริงเลย	ระดับคะแนน	1

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
1 แม่แสดงให้เห็นว่าท่านรักฉันมาก					
2 แม่ชอบพูดคุยกุญแจกับฉันที่เพื่อนกับฉันเสมอ					
3 แม่ต้องการให้ฉันมีส่วนร่วมในกิจกรรมแทบทุกอย่าง					

ตอนที่ 3 ลักษณะการมุ่งอนาคต ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตของ สุนันท์ ปรีชาชัยสุรัตน์ (2542) ที่สร้างโดยอาศัยแนวคิดจากแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบปัจฉิม (2520) ซึ่งแบบสอบถามนำมาหาค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.6792 เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert's Scale) โดยจำแนกระดับความรู้สึกและการรับรู้ของปัจจัยต่าง ๆ ออกเป็น 5 ระดับ มีจำนวนทั้งสิ้น 12 ข้อ โดยแต่ละระดับมีความหมายดังต่อไปนี้

จริงที่สุด	ระดับคะแนน	5
จริง	ระดับคะแนน	4
จริงบ้าง	ระดับคะแนน	3
จริงน้อย	ระดับคะแนน	2
ไม่จริงเลย	ระดับคะแนน	1

กรณีคำถามเชิงลบจะทำการกลับค่าคะแนนใหม่ มีความหมายดังนี้

จริงที่สุด	ระดับคะแนน	1
จริง	ระดับคะแนน	2
จริงบ้าง	ระดับคะแนน	3
จริงน้อย	ระดับคะแนน	4
ไม่จริงเลย	ระดับคะแนน	5

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
1 เด็กทุกคนควรเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ เพื่อจะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปในอนาคต					
2 ถ้าฉันพบปัญหาไม่ว่าเรื่องใดก็ตาม ฉันจะหาทางแก้ปัญหานั้นให้หมดไป โดยไม่ให้ผู้อื่นเดือดร้อน					
3 ฉันคิดว่าตัวเองยังเด็กเกินไปที่จะคิดถึงเรื่องเกี่ยวกับอนาคต					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของโรงเรียนคาทอลิกฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยแบ่งพฤติกรรมเชิงจริยธรรมออกเป็น 3 พฤติกรรม ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตัวเอง การมีวินัยในตนเอง และ การมีความฉลาดทางอารมณ์

แบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของการเห็นคุณค่าในตนเองผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเองของ ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา (2539) ซึ่งแบบสอบถามที่นำมาวัดค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74 และนำมาปรับปรุงเพื่อใช้เป็นข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ

แบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของการมีวินัยในตนเอง โดยมีเนื้อหาของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต ด้านการประหยัดและออม และด้านการมีจิตสำนึกในความเป็นไทย

แบบสอบถามด้านความรับผิดชอบผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามความรับผิดชอบของ สุทธิพงศ์ บุญผดุง (2541) ซึ่งแบบสอบถามที่นำมาวัดค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 และ จากแบบวัดคุณธรรมความรับผิดชอบของ ภาควิชาประเมินผล และวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2536)

แบบสอบถามด้านความซื่อสัตย์ สุจริตผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามความซื่อสัตย์ สุจริตของอารมย์ สุดมี (2537) ซึ่งแบบสอบถามที่นำมาวัดค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

แบบสอบถามด้านการประหยัดและออมผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามการประหยัดและออมของ ศรีนยา ชัยเพียรเจริญกิจ (2530) ซึ่งแบบสอบถามที่นำมาวัดค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

แบบสอบถามด้านการมีจิตสำนึกในความเป็นไทย ผู้วิจัยสร้างขึ้นด้วยตนเอง รวมข้อคำถามของการมีวินัยในตนเอง 8 ข้อ

แบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการมีความฉลาดทางอารมณ์ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ของ คมเพชร จัตรศุภกุล และ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2544) และนำมาปรับปรุงเป็นข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ

รวมเป็นข้อคำถามทั้งสิ้นจำนวน 24 ข้อ และนำมาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9255 คำถามที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert's Scale) โดยจำแนกระดับความรู้สึกและการรับรู้ของปัจจัยต่าง ๆ ออกเป็น 5 ระดับ โดยแต่ละระดับมีความหมายดังต่อไปนี้

จริงที่สุด	ระดับคะแนน	5
จริง	ระดับคะแนน	4
จริงบ้าง	ระดับคะแนน	3
จริงน้อย	ระดับคะแนน	2
ไม่จริงเลย	ระดับคะแนน	1

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
<u>1 ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง</u> 1.1 ฉันไม่แสดงอาการหวั่นไหวต่อเหตุการณ์ต่างๆ 1.2 ฉันรู้สึกลำบากใจในการพูดหน้าชั้นเรียน <u>2 การมีวินัยในตนเอง</u> 2.1 ความรับผิดชอบ 2.1.1 เมื่อได้รับมอบหมายงานฉันจะพยายามทำให้เสร็จตามกำหนด 2.1.2 ฉันยอมลำบากเพื่อให้งานสำเร็จอย่างดีที่สุด					
2.2 ความซื่อสัตย์ สุจริต 2.2.1 ข้าพเจ้าไม่หยิบสิ่งของ ของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต 2.2.2 ข้าพเจ้าจะไม่ลอกการบ้านหรือรายงานแม้ข้าพเจ้าทำไม่ได้ก็ตาม					
2.3 ความประหยัด 2.3.1 ฉันแบ่งเงินส่วนหนึ่งที่ได้รับจากผู้ปกครองเก็บสะสมไว้ 2.3.2 ฉันแบ่งเวลาทบทวนบทเรียนเพื่อเตรียมตัวสอบ 2.4 มีจิตสำนึกในความเป็นไทย 2.4.1 ฉันใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องทั้งการพูดและการเขียน 2.4.2 ฉันเลือกซื้อสิ่งของเครื่องใช้ที่ผลิตในประเทศไทย <u>3. มีความฉลาดทางอารมณ์</u> 3.1 ฉันสามารถบอกได้ว่าตนเองมีอารมณ์อย่างไร 3.2 ขณะที่ฉันมีอารมณ์โกรธมากทำให้ฉันลืมตัว					

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำวิจัย เพื่อวิเคราะห์ความหมายและพฤติกรรมของผู้มีจริยธรรมและสร้างแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยใช้คุณลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์ของโรงเรียนคาทอลิก ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นเกณฑ์ในการสร้าง และ คัดเลือกแบบสอบถามอื่น ๆ ซึ่งใช้ร่วมสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของสุวรรณี ทองรัมย์ภากุล และแบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต ของ สุนันท์ ปรีชาชัยสุรัตน์
3. ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าประมวลความหมายและพฤติกรรมทางจริยธรรมแล้วนำมากำหนดกรอบของจริยธรรมที่จะศึกษาแล้วแบ่งเป็น 3 พฤติกรรม แล้วสร้างข้อสอบจำนวนทั้งสิ้น 24 ข้อ
4. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ
5. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะและตรวจสอบภาษาแล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ
6. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มประชากรเดียวกันไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง (Try-Out) จำนวน 100 คน ซึ่งจากโรงเรียนที่ส่งครูเข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมจำนวน 50 คน จากโรงเรียนที่ไม่ส่งครูเข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมจำนวน 50 คนแล้วนำมาหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อและหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha-Coefficient) ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

โดยที่	α	หมายถึง	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	n	หมายถึง	จำนวนข้อ

S_i^2	หมายถึง	คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
S_t^2	หมายถึง	คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

และในการวิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อ (Item-Analysis) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก ใช้การทดสอบที (t-test) โดยใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_{\text{สูง}} - \bar{X}_{\text{ต่ำ}}}{\sqrt{\frac{S2_{\text{สูง}} + S2_{\text{ต่ำ}}}{n_{\text{สูง}} + n_{\text{ต่ำ}}}}}$$

เมื่อ	t	หมายถึง	ค่าที่ใช้พิจารณาการแจกแจงแบบที
	$\bar{X}_{\text{สูง}}$	หมายถึง	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\bar{X}_{\text{ต่ำ}}$	หมายถึง	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	$S2_{\text{สูง}}$	หมายถึง	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
	$S2_{\text{ต่ำ}}$	หมายถึง	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
	n	หมายถึง	จำนวนคนในแต่ละกลุ่ม

7. ปรับปรุงแก้ไขเพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์
8. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ติดต่อประสานงานไปยังโรงเรียนต่างๆ ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบท กรุงเทพฯ ทั้งที่ครูเข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรมและที่ครูไม่ได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลของแต่ละโรงเรียนในกลุ่ม
2. ควบคุมการเก็บข้อมูลด้วยตนเองทุกโรงเรียนเพื่อลดความผิดพลาดและความลำเอียง (Bias) ในการเก็บข้อมูล และขอความร่วมมือกับอาจารย์ประจำชั้นเพื่อช่วยเหลือในการควบคุมห้องทดสอบ

เกณฑ์ในการให้คะแนน

กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนเป็นแบบอัตรภาคชั้น (Class Interval) ซึ่งมีวิธีในการกำหนดแต่ละช่วงคะแนนดังนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2531 : 9)

$$\begin{aligned}
 \text{พิสัย} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5 - 1}{3} \\
 &= 1.33
 \end{aligned}$$

จากเกณฑ์ดังกล่าว สามารถแปลความหมายของระดับคะแนนได้ดังนี้

<u>ระดับคะแนน</u>	<u>ความหมาย</u>
1.00-2.33	ต่ำ
2.34-3.67	ปานกลาง
3.68-5.00	สูง

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการสอบถามประชาชนกลุ่มตัวอย่างเสร็จสิ้นแล้ว ผู้ศึกษาจะนำแบบสอบถามมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลมาลงรหัส (Coding) และนำไปวิเคราะห์ประเมินผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS for Windows version 10.0 (Statistical for the Social-Science/for Windows) โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์และประมวลผลดังต่อไปนี้

- 1 . สถิติพื้นฐาน (Descriptive Statistics) ได้แก่
  - 1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)
  - 1.2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean)
  - 1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S)
2. สถิติที่ใช้เพื่อการทดสอบสมมติฐานข้อ 1 – 5 โดยการใช้สถิติ t-test (Independent)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าเฉลี่ยที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ประสพการณ์การเรียนรู้ และลักษณะมุ่งอนาคต

ตอนที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

ตอนที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำแนกตาม เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ประสพการณ์การเรียนรู้ และลักษณะมุ่งอนาคต

ผลการศึกษาค้นคว้า

ตอนที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ประสพการณ์การเรียนรู้ และลักษณะมุ่งอนาคต ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัด
 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ประสบการณ์การเรียนรู้ และลักษณะมุ่งอนาคต

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	196	35.0
หญิง	364	65.0
รวม	560	100
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
ผลการเรียนสูง	378	67.5
ผลการเรียนต่ำ	182	32.5
รวม	560	100
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน		
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก	139	50.9
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย	134	49.1
รวม	273	100
4. ประสบการณ์การเรียนรู้		
โรงเรียนที่ครูเข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม	364	65.0
โรงเรียนที่ครูไม่เข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม	196	35.0
รวม	560	100
5. ลักษณะมุ่งอนาคต		
ลักษณะมุ่งอนาคตสูง	151	56.1
ลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ	118	43.9
รวม	269	100

จากตาราง 1 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมเทศบาลกรุงเทพฯที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 560 คน จำแนกเป็น นักเรียนเพศชายร้อยละ 35 และเพศหญิง ร้อยละ 65 เป็นนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนสูง ร้อยละ 67.5 และผลการเรียนต่ำ 32.5 คน เป็นนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ รักสนับสนุนมากร้อยละ 50.9 และเป็นนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ร้อยละ 49.1 เป็นโรงเรียนที่ครูเข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรมร้อยละ 65 โรงเรียนที่ ครูไม่เข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรมร้อยละ 35 และเป็นนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต สูงร้อยละ 56.1 เป็นนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำร้อยละ 43.9

ตอนที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพฯ ดังตารางที่ 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพฯ โดยรวมและรายด้าน

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม	$\bar{X}$	s	ระดับ
1. การเห็นคุณค่าในตนเอง	3.27	.53	ปานกลาง
2. การมีวินัยในตนเอง	3.73	.55	สูง
3. ความฉลาดทางอารมณ์	3.55	.49	ปานกลาง
รวม	3.52	.41	ปานกลาง

จากตาราง 2 แสดงว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพฯ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.52$) และ
เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบท
กรุงเทพฯ มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมรายด้านอันได้แก่การเห็นคุณค่าในตนเอง และความฉลาด
ทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการมีวินัยในตนเองอยู่ใน
ระดับสูง

ตอนที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ ดังตารางที่ 3 – 7

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม	เพศ				t
	ชาย (N = 196)		หญิง (N = 364)		
	$\bar{X}$	s	$\bar{X}$	s	
1. ด้านการเห็นคุณค่าตนเอง	3.27	.46	3.28	.56	.307
2. ด้านการมีวินัยในตนเอง	3.60	.50	3.80	.56	4.19**
3.ด้านความฉลาดทางอารมณ์	3.50	.45	3.58	.51	1.73
รวม	3.46	.36	3.55	.43	2.80**

จากตาราง 3 แสดงว่า นักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกับนักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ในข้อ 1

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการมีวินัยในตนเอง แตกต่างกับนักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการมีวินัยในตนเองสูงกว่านักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมแห่งประเทศไทย ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน				t
	สูง (N = 378)		ต่ำ (N = 182)		
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. ด้านการเห็นคุณค่าตนเอง	3.34	.54	3.14	.47	4.29**
2. ด้านการมีวินัยในตนเอง	3.78	.53	3.63	.57	3.00**
3.ด้านความฉลาดทางอารมณ์	3.59	.50	3.47	.47	2.59**
รวม	3.57	.42	3.42	.37	4.10**

จากตาราง 4 แสดงว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ในข้อ 2

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทุกด้านสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมพลกรุงเทพฯ ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม	การอบรมเลี้ยงดู				t
	แบบรักสนับสนุนมาก		แบบรักสนับสนุนน้อย		
	(N = 139)		(N = 134)		
	$\bar{X}$	S.	$\bar{X}$	S	
1. ด้านการเห็นคุณค่าตนเอง	3.46	.55	3.13	.53	5.00**
2. ด้านการมีวินัยในตนเอง	3.93	.52	3.49	.58	6.55**
3.ด้านความฉลาดทางอารมณ์	3.76	.47	3.38	.51	6.17**
รวม	3.72	.40	3.33	.43	7.52**

จากตาราง 5 แสดงว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ในข้อ 3

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทุกด้านสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรม กับครูในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรม

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม	ประสบการณ์การเรียนรู้				t
	โรงเรียนที่ครูเข้า		โรงเรียนที่ครูไม่ได้เข้า		
	อบรม (N = 364)		อบรม (N = 196)		
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. ด้านการเห็นคุณค่าตนเอง	3.35	.54	3.14	.48	4.71**
2. ด้านการมีวินัยในตนเอง	3.78	.54	3.64	.55	3.01**
3.ด้านความฉลาดทางอารมณ์	3.60	.50	3.45	.45	3.57**
รวม	3.58	.42	3.41	.37	4.71**

จากตาราง 6 แสดงว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่ครูเข้าอบรม

โครงการบูรณาการจริยธรรมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่ครูไม่ได้เข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่ครูเข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่ครูไม่ได้เข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ในข้อ 4

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่ครูเข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทุกด้านสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่ครูไม่ได้เข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกับลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม	ลักษณะ				t
	มุ่งอนาคตสูง (N = 151)		มุ่งอนาคตต่ำ (N = 118)		
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. ด้านการเห็นคุณค่าตนเอง	3.50	.62	3.06	.45	6.70**
2. ด้านการมีวินัยในตนเอง	4.09	.49	3.29	.51	12.88**
3.ด้านความฉลาดทางอารมณ์	3.80	.49	3.22	.52	9.28**
รวม	3.80	.41	3.19	.37	12.32**

จากตาราง 7 แสดงว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ในข้อ 5

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทุกด้านสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาคุณภาพประชากรทั่วไปของประเทศให้มีประสิทธิภาพนั้น คือการปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีให้แก่ประชาชนในประเทศ ลักษณะความเป็นพลเมืองดี คือการเป็นผู้มีจริยธรรมสูง การพัฒนาคุณภาพคนให้เป็นผู้ที่มีจริยธรรม จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรกระทำควบคู่กันกับการพัฒนาสังคมในด้านอื่นๆด้วย จริยธรรมจึงเป็นปทัสถานและเครื่องกล่อมเกลามนุษย์ ให้มนุษย์เป็นคนดี เป็นผู้สร้างสรรค์สังคมให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ในปัจจุบันสภาพปัญหาด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนพบว่า เยาวชนเด็กไทยในโรงเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเสื่อมลง ขาดจิตสำนึกในมโนธรรมที่ดี การจัดการศึกษาจึงควรมุ่งเน้นและปลูกฝังจริยธรรมที่ยั่งยืนแก่ผู้เรียนสืบไป

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน ซึ่งจะทำให้ได้รับข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตลอดจนเกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในนักเรียนโดยมีความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก กับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย
5. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมกับครูในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรม
6. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกับลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ

ในการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยมีวิธีการสรุปได้ดังนี้

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ขั้นตอนแรกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มโรงเรียนที่ครูผู้สอนเข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม และกลุ่มที่ครูผู้สอนไม่ได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม ขั้นตอนที่สองใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายจากกลุ่มโรงเรียนที่ครูผู้สอนเข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม 6 โรงเรียน จำนวน 364 คน และสุ่มแบบเจาะจงจากกลุ่มโรงเรียนที่ครูผู้สอนไม่ได้เข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม 4 โรงเรียน จำนวน 196 คน สองกลุ่มรวมกันเท่ากับ 560 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถามต่าง ๆ ทั้งที่ได้นำของผู้อื่นมาใช้ นำมาปรับปรุงและทำการพัฒนาขึ้นใช้เอง คือแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักเรียน แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตและแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากการนำแบบสอบถามไปให้นักเรียนทำในชั้นเรียนโดยผู้วิจัยได้ชี้แจงในแบบสอบถามและดูแลให้นักเรียนตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้มาคัดเลือกฉบับสมบูรณ์นำมาวิเคราะห์ผลได้จำนวน 560 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100.00

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณในการวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรม SPSS หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำค่าเฉลี่ยของกลุ่มไปเทียบเกณฑ์การแปลความหมายเพื่อหาระดับจริยธรรมของนักเรียน และวิเคราะห์การเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจำแนกตามเพศ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การอบรมเลี้ยงดู, ประสพการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการจริยธรรมและลักษณะมุ่งอนาคต โดยใช้ t – test (Independent Sample)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

จากการศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน สรุปผลได้ดังนี้

1. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัด องค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในด้านการมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับสูง โดยการเห็นคุณค่าในตนเองและความฉลาดทางด้านอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง

2. เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ปรากฏว่านักเรียนหญิงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมสูงกว่านักเรียนชายโดยมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการมีวินัยในตนเองสูงกว่านักเรียนชาย ส่วนด้านการเห็นคุณค่าในตนเองและความฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปรากฏว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมและในแต่ละด้านสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

4. การเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมและในแต่ละด้านสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย

5. การเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมกับครูในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรม ปรากฏว่านักเรียนที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมและในแต่ละด้านสูงกว่านักเรียนที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูในโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรม

6. การเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกับลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ ปรากฏว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมและในแต่ละด้านสูงกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ

อภิปรายผล

การศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรม เชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกันมีประเด็นสำคัญ ที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางซึ่งประกอบไปด้วยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง ($\bar{X} = 3.27$) การมีวินัยในตนเอง ($\bar{X} = 3.73$) และความฉลาดทางอารมณ์ ($\bar{X} = 3.55$)

แสดงว่านักเรียนในโรงเรียนอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลางแต่ค่อนข้างไปในทางสูงเนื่องจากสภาพการศึกษา คาทอลิก (ประเทศไทย) ได้วางเป้าหมายในตัวผู้เรียนให้เป็นนักเรียนที่ดีและเก่ง มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยให้ฝ่ายการศึกษาสืบทอดเจตนารมณ์ลงสู่โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ให้การอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนให้เป็นบุคคลที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมและความรู้ เป็นพลเมืองดีของชาติตามหลักคริสตธรรม เทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในตัวผู้เรียนและจากผลการวิจัยครั้งนี้ได้ทราบระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้เพิ่มพูนต่อไป เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการมีวินัยในตนเองของ นักเรียนอยู่ในระดับสูงซึ่งเป็นไปตามปณิธาน เป้าหมายของโรงเรียน ในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่กำหนดไว้ อันอาจมีปัจจัยสนับสนุนหลายประการซึ่งนอกจากการจัดกระบวนการศึกษาในโรงเรียนแล้วยังอาจเป็นผลมาจากการที่ผู้บริหารระดับสูงเป็นนักบวชซึ่งต้องเคร่งครัดต่อการปฏิบัติตน มีระเบียบวินัยในตนเอง จึงสามารถสืบทอดเจตนารมณ์และเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ จึงทำให้นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีวินัยในตนเองอยู่ในระดับสูง

2. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ผลจากการวิเคราะห์พบว่านักเรียนหญิงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกับนักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงมีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชายซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จีรพรรณ วิรัชกุล (2524 : 104) ; อาลัย จันทร์พานิชย์ (2524 : 81 – 84) ; บัณฑิต พัดเย็น (2527 : บทคัดย่อ) และ บุญสม โพธิ์เงิน (2537 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงแตกต่างกันโดยนักเรียนหญิงจะมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชาย

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมในแต่ละด้านพบว่า นักเรียนหญิงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการมีวินัยในตนเองแตกต่างกับนักเรียนชายโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการวินัยในตนเองสูงกว่านักเรียนชายสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร พงษ์ประเสริฐ (2526 : 71 – 72) ที่พบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมในเรื่องการรักษาระเบียบวินัยแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของกุหลาบ ดิยะสัตย์สกุลโกวิท (2531 : 48) ; จารุวรรณ พานทอง (2536 : 76) ที่พบว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงจะแตกต่างกันเมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า นักเรียนหญิงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชาย ทั้งนี้ อาจเนื่องจากสภาพสังคมไทย ครอบครัวและผู้ใหญ่ให้ความเอาใจใส่อบรมบุตรหลานเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ประกอบกับเพศหญิงว่านอนสอนง่าย เชื่อฟังคำสั่งสอน โอกาสในการปลูก

ฝึจริยธรรมโดยตรงให้แก่เพศหญิงจึงมีมากกว่าเพศชาย นอกจากนี้ค่านิยมในสังคมไทยยังมีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเพศหญิงอีกด้วย พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากความปกติของเพศหญิงจะไม่ใช่ที่ยอมรับและทำให้ได้รับความอับอาย ในขณะที่เดียวกันสังคมจะขัดเกลาและเปิดโอกาสให้เพศชายได้เรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ โดยไม่มีขอบเขตจำกัด ด้วยเหตุผลดังกล่าวเพศชายและเพศหญิงจึงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน ด้วยเหตุผลนี้เพศชายและเพศหญิงจึงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจุณี (2520 : 215) ที่ว่าลักษณะสังคมไทยในด้านการอบรมเลี้ยงดูให้บุตรชายและหญิงแตกต่างกัน โดยหญิงจะได้รับการอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดการควบคุมเข้มงวดกวดขัน ในขณะที่ชายได้รับอิสระและต้องควบคุมตนเองมากกว่า โอกาสการปลูกฝึจริยธรรมจากครอบครัวจึงน้อยกว่าเพศหญิง ด้วยเหตุผลดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุให้นักเรียนหญิงมีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชาย

3. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ผลการวิเคราะห์พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำโดยรวมและในแต่ละด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่าทุกด้าน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน : 2522 : 3; อ้างอิงมาจาก Kohlberg, 1969) พบว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์ด้วย นอกจากนี้การศึกษาวิจัยของบูลส์ (Bull - 1969 : 7) ได้ตรวจสอบพบว่า ระดับสติปัญญามีความสัมพันธ์กับเหตุผลเชิงจริยธรรม และกิลล์ (Gill . 1962 : 147 – 149) ได้รายงานผลการศึกษาว่าเด็กที่มีผลการเรียนดีจะมีความสามารถในการแก้ปัญหาด้านการปรับตัวได้ดีกว่าพวกที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสเปซค พูลนวม (2532 : 48) พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 วิวัฒน์ อัสวณิชย์ (2525 : 56) พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ศิริพร แก้วพุ่ม (2526 : 69) พบว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และภาวนา ไพศาลสุขสมบูรณ์ (2535 : 78 – 80) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ และความขยันหมั่นเพียรกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัด อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ผลการวิเคราะห์พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยโดยรวมและในแต่ละด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยทุกด้าน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้สอดคล้องกับ เบเนดิก (ประมวญ ดิติดิสัน 2512 : 8 อ้างอิงมาจาก Benedek . 1949) ได้กล่าวว่า กระบวนการซึ่งเป็นแรงหนุนให้เกิดการพัฒนาทางจิตใจอาศัยความรักเป็นสำคัญต้องมีการผสมผสานระหว่างกันและกันอยู่ตลอดเวลา จึงจะนำมาซึ่งความรู้สึกอ่อนโยน ความกตัญญู รู้คุณ และความนับถือซึ่งกันและกัน และทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริกสัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจณี 2520 : 23 อ้างอิง Erikson) กล่าวคือ การที่บิดามารดาให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูกอย่างเพียงพอจะทำให้ลูกมีความมั่นคงทางอารมณ์ เกิดความรู้สึกมั่นใจในความต้องการของผู้อื่นต่อไป เมื่อเด็กมีความไว้วางใจในชั้นเริ่มต้นของชีวิตแล้วจะทำให้เด็กมีความเชื่อถือในผู้อื่นเมื่อเติบโตขึ้นด้วย เซียร์และคนอื่น ๆ (Sears & others 1957 : 372) กล่าวว่าเด็กยอมรับลักษณะของบิดามารดาเป็นของตนเองไว้ ความรักของบิดามารดาเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็ก ถ้าในช่วงแรก ๆ เด็กที่ได้รับการรักความอบอุ่น โดยได้รับการบำบัดความต้องการต่าง ๆ ทางร่างกายอย่างเพียงพอเด็กจะมีความรู้สึกพอใจ และมีความสุขเมื่อผู้เลี้ยงดูได้ใกล้ชิดต่อเด็ก ได้เลียนแบบผู้เลี้ยงดูอย่างไม่รู้ตัว เมื่อห่างเหินการเลี้ยงดูจะเกิดความรู้สึกว่าหวาดและวิตกกังวลเด็กสามารถแก้ความรู้สึกของตนได้ด้วยการแสดงลักษณะและการกระทำคล้ายคลึงกับผู้เลี้ยงดูเป็นเครื่องทดแทนซึ่งทำให้เด็กรู้สึกพอใจและมีความสุขการที่เด็กจะสามารถรักคนอื่นหรือยอมเลียนแบบคนอื่น ๆ ได้ เด็กจะต้องเกิดความรู้สึกรักในผู้เลี้ยงดูตนเป็นอันดับแรกก่อน ฉะนั้นการกระทำตามกฎเกณฑ์ของสังคมจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าเด็กไม่ยอมทำตามกฎเกณฑ์ภายในบ้านเสียก่อน ฮอฟแมน (Hoffman . 1970 : 291) ได้รวบรวมการวิจัยที่ศึกษาการเลี้ยงดูแบบให้ความรักกับลักษณะมีเกี่ยวข้องกับจริยธรรม 4 ประการ คือ การยึดหลักภายในตน การมีความรู้สึกผิด การต้านทานสิ่งยั่วยวนใจ และการยอมรับและสารภาพผิดปรากฏว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมากทั้งชายและหญิง อายุ 4 – 13 ปี เป็นเด็กที่ลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 4 ประการนั้นสูงกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อยและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประณต เล็กสวัสดิ์ (2516 : 92) พบว่าวัยรุ่นที่รายงานตนว่าตนได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมากมีลักษณะความรับผิดชอบมากกว่าวัยรุ่นที่รายงานตนว่าได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อย กลุ่มที่รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อยควบคุมมากมีลักษณะความรับผิดชอบต่ำสุด ซึ่งผลการศึกษานี้ใกล้เคียง

ผลการศึกษาในปีต่อมาของ วารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517 : 97) พบว่า วัยรุ่นที่รายงานตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก มีวินัยทางสังคมและเป็นผู้มีลักษณะเอื้อเฟื้อมากกว่าผู้ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อย ด้วยผลการวิจัยจริยธรรมของเยาวชนของดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิก (2520 : 102) พบว่าผู้ที่มีรายงานว่าตนได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมาก มีจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่รายงานตนว่าได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อย

5. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัด อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมกับครูในโรงเรียนที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมผลการวิเคราะห์พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกับนักเรียนที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมโดยรวมและในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากครูโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการบูรณาการจริยธรรมในทุกด้านซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ประเด็นที่สำคัญคือ สภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) ได้วางเป้าหมายในตัวผู้เรียนให้เป็นนักเรียนที่ดีและเก่งมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยฝ่ายการศึกษาของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯเป็นผู้รับนโยบายสืบทอดเจตนารมณ์ให้โรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ นำแนวปฏิบัติไปดำเนินการ ฝ่ายการศึกษาของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯจัดโครงการฝึกอบรมครูบูรณาการจริยธรรม เป็นการนำจริยธรรมมาหล่อหลอมรวมกับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ให้กลมกลืนกัน เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนในด้านสติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อม ๆ กัน และเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริงของคนได้ด้วย ซึ่งผู้เรียนฝึกฝนเป็นประจำจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของตนและเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้เรียนโดยครูผู้สอนได้นำเอาคุณธรรมจริยธรรมเน้นลงสู่แผนการสอน จุดประสงค์การเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ต้องพัฒนา ทั้งยังมีการวัดผลประเมินผลคุณธรรมจริยธรรมที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนในแต่ละวิชาด้วย และงานวิจัยของมยุร วาปีโส (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของครูตามโครงการฝึกอบรมบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ปรากฏว่า ในด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีทางจิตวิทยาการเรียนการสอนบูรณาการนั้นครูได้ปฏิบัติทุกข้อ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ได้มีการบูรณาการจริยธรรมในการกำหนดจุดประสงค์ของแผนการสอน การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอนได้ปฏิบัติมาก โดยครูได้นำจิตวิทยาต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้การเสริมแรง ทั้งในการวัดประเมินผลพบว่าครูส่วนใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่าไม่ได้ปฏิบัติ โดยใช้การสังเกตมากที่สุด จึงเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากครูที่เข้าร่วมโครงการบูรณาจริยธรรมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากครูที่ไม่ได้เข้าร่วมในโครงการบูรณาการจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องไปตามทฤษฎีของ โรเจอร์ (Carl Rogers 1969 : 299) ในเรื่องของการบูรณาการและศักยภาพของคนที่ยืนยันว่า ถ้าศักยภาพของคนได้รับการบูรณาการหรือได้รับการพัฒนาสมบูรณ์เต็มที่แล้วก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข และในทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2535 : 36 – 38) ต้นไม้จริยธรรมนี้มี 3 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นดอกและผล ส่วนของลำต้นและส่วนที่เป็นรากแก้ว ส่วนที่สามของต้นไม้จริยธรรมคือรากแก้ว ซึ่งเป็นจิตลักษณะประกอบด้วย 3 ด้านคือ (1) สติปัญญา (2) ประสบการณ์ทางสังคม (3) สุขภาพจิต บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิต 3 ด้านดังกล่าว และอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้านการจัดประสบการณ์ของโรงเรียนและสังคม จะเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งนั่นเอง

6. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ ผลการวิเคราะห์พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ โดยรวมและในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มิลเซลและกิลลิแกน (1964 : 375 – 417) ได้วิจัยพบว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะไถ่ถอนและถ้าเด็กประเภทนี้ไถ่ถอนจะใช้เวลาอันยาวนานก่อนที่จะกระทำเช่นนั้น โรบินสัน (Robinson 1971 : 1225) ศึกษาบุคลิกภาพของนักเรียนเกรที่ไม่เคยจำคุกผลการศึกษพบว่า เด็กเกรหรือเด็กที่ไม่มีจริยธรรมจะมองอนาคตในระยะสั้น และมีลักษณะมุ่งอนาคตน้อย ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจวบจันทน์ (2520 : 102 – 109) ได้ศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทย พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์กับระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมทั้งนี้ลักษณะมุ่งอนาคตจะเกิดได้ต้องอาศัยพื้นฐานด้านความคิดและสติปัญญา เนื่องจากบุคคลที่มุ่งอนาคตจะต้องเป็นผู้ที่คาดการณ์ได้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคตเห็นคุณค่าของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมากกว่าสิ่งเล็กน้อยที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบัน และลักษณะมุ่งอนาคตนั้นเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ทางสังคม สภาพแวดล้อมทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูครอบครัวและการศึกษาซึ่งสิ่งเหล่านี้นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลส่วนใหญ่ได้รับพื้นฐานการอบรมจากสภาพแวดล้อมของทางโรงเรียน สภาพแวดล้อมจากครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูในระดับดี นักเรียนส่วนใหญ่จึงมีลักษณะมุ่งอนาคตสูง ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในด้านการมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับสูง ส่วนการเห็นคุณค่าในตนเองและความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นที่น่าพึงพอใจ อย่างไรก็ตามโรงเรียนควรจะได้มีการวางแผนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้อยู่ในระดับสูงขึ้นโดยการจัดให้มีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียนที่เอื้อต่อการปลูกฝังจริยธรรม บุคลากรจริยธรรมในการสอนวิชาต่างๆ รวมทั้งกิจกรรมเสริมหลักสูตร และจัดโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมจริยธรรมอย่างต่อเนื่องต่อไป

2. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากครูที่เข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากครูที่ไม่ได้เข้าอบรมโครงการบูรณาการจริยธรรม ซึ่งเห็นได้ว่าการให้ครูเข้าอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรมเป็นผลให้เกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในระดับสูง โรงเรียน ผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาควรสนับสนุนให้ครูอาจารย์ได้เข้ารับการอบรมในโครงการบูรณาการจริยธรรม หรือทำการเผยแพร่ ขยายผล ให้ความรู้กับครูอาจารย์ในเรื่องของการเรียนการสอนบูรณาการจริยธรรม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้เกิดกับตัวผู้เรียนควบคู่ไปกับการพัฒนาทางวิชาการ

3. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้ปกครอง ควรให้ความสนใจ อบรมเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด เข้มงวดกวดขัน มีการแบ่งเบาภาระความรับผิดชอบ โดยเฉพาะในด้านการมีวินัยในตนเองควรเร่งปลูกฝังและฝึกการปฏิบัติตนในเพศชายให้มากขึ้น

4. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้ปกครองควรให้ความสนใจ เอาใจใส่ ดูแลและมีการส่งเสริมปลูกฝังให้เกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำให้มากขึ้น

5. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ดังนั้นควรมีการประชุมผู้ปกครองให้ความรู้ ข้อมูล หรือแจกเอกสาร วารสาร ให้แนวทางและวิธีการอบรมเลี้ยงดู เนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากเป็นผลให้เกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในระดับสูง

6. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ

ดังนั้นโรงเรียนควรมีการประชุมผู้ปกครอง ให้ความรู้ ข้อมูล หรือแจกเอกสาร วารสาร ในเรื่องของการอบรมเลี้ยงดู เนื่องจากลักษณะมุงอนาคตนั้นเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ทางสังคม สภาพแวดล้อมทางสังคม การอบรมเลี้ยงดู ซึ่งจะก่อให้เกิดลักษณะมุงอนาคตสูงและเกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้กับกลุ่มตัวอย่างที่ต่างสังกัด เช่น โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร, โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ฯลฯ เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษา
2. ควรมีการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ในระดับชั้นอื่นของโรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพฯ
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านอื่น ๆ เช่นจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของแต่ละโรงเรียนที่ได้กำหนดไว้ เพื่อนำผลไปใช้ในการปลูกฝังและส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ อุ่นใจ. (2535). ผลของการใช้เทคนิคการพยากรณ์ที่มีต่อลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. (2526). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สยามมกุฎราชวิทยาลัย.
- กรมวิชาการ. (2523). แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2533). แนวการทำแผนการสอนหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ฉบับใช้ในโรงเรียนร่วมพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2540). ชุดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อเทคโนโลยีเครื่องมือวัดและประเมินผล เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมและจริย-ธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2541). คู่มือพัฒนาโรงเรียนด้านการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมการศาสนา. (2522). ศิลปกรรมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : กรมฯ.
- กฤตรินทร์ นิมทองคำ. (2542). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กุหลาบ ดิยะสัจย์. (2531). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาและการเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2530 โรงเรียนสวนอนันต์. กรุงเทพฯ : กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). คลื่นลูกที่ 5 ประชาชนสังคม : สังคมไทยที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : บริษัทซัคเซสมีเดีย จำกัด.
- โกวิท ประวาลพุกษ์. (2529). “การพัฒนาจริยศึกษา,” ในจริยศึกษา เอกสารการสอน ชุดวิชา หน่วยที่ 1-5. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540). รายงานผลการนิเทศ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2539). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544. ม.ป.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (252, 21 ตุลาคม). รายงานผลการประชุมปรับปรุงแผนและทิศทางการทำงาน. หน้า 82. ณ สวนสามพราน จังหวัดนครปฐม.
- คมเพชร ฉัตรศุภกุล และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2544). รายงานวิจัยเรื่อง การสร้างมาตรฐานประเมินและปกติวิสัยของความฉลาดทางอารมณ์สำหรับวัยรุ่นไทย. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จรรจา สุวรรณทัต. (2531). ประมวลบทความวิชาการระหว่างปีพุทธศักราช 2526-2531. ฉบับอภินันทนาการครบรอบ 33 ปี สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ :เยาวชนไทยกับการมุ่งอนาคต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จักรวาล ภูวนันท์. (2537). ผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนสถานสงเคราะห์เด็กหญิง บ้านราชวิถี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จันทนา นนทิกกร. (2533). การทดลองใช้ชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการทำงานโดยวางเป้าหมายสำหรับเยาวชน. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จารุวรรณ พานทอง. (2536). การเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- จำนง อติวัฒนสิทธิ์. (2541). ความสำคัญของจริยธรรม. เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสังคม. ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิรวรรณ วิรัชกุล. (2524). การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายสำเนา.
- เจียมจิต บุญรักษ์. (2534). การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาในเขตภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- ไฉทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2535). การพัฒนาหลักสูตร : หลักและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อัสสัม เพรส.

- ฉลวยศรี มีใจเย็น. (2526). การทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความ
กตัญญูกตเวทีของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ชนิดา สุวรรณศรี. (2542). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนผู้ติดยา
เสพติด. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา. (2539). ผลการฝึกอบรมที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ชาติรี สำราญ. (2542). เส้นทาง Story Line สู่การเรียนรู้. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสตรี สฤณีวงศ์.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2537). นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ชุติมา ปัญญาพินิจนุญ. (2540). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมทางการพยาบาลโดย
บูรณาการแนวคิดเชิงพุทธ และการเน้นปัญหาเป็นหลัก. ปรินิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2523). จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายสำเนา.
- _____. (2524). "ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียน
วัยรุ่น," รายงานการวิจัย ฉบับที่ 26. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2524). พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 และจิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2526). คู่มือการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน จุลสารฉบับที่ 4. สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2535). แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2538). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ :
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่นๆ. (2529). ชุดการฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณลักษณะ
ข้าราชการพลเรือน. กรุงเทพฯ : กรมศาสนา.

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม. (2520). *จริยธรรมของเยาวชนไทย* รายงานการวิจัย ฉบับที่ 21. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน, อรพินทร์ ชุชม และสุภาพร ลอยด์. (2529). *การควบคุมอิทธิพลของสื่อมวลชนของครอบครัวกับจิตลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เดโช สวานนท์. (2512). *ปทานุกรมจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ทัศนีย์ อินทรบำรุง. (2529). *วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นทานก่อนกลับบ้าน*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ทิพย์ ดวงวิไล. (2532). *พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร ตามทัศนะของครูวิชาการโรงเรียนและศึกษานิเทศก์อำเภอ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายสำเนา.
- ทิตนา แคมณี. (2541). *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : สมาคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ธีรพร อุวรรณ. (2526, เมษายน-มิถุนายน). “แล้วเราจะเสริมสร้างจริยธรรมกับคนในวัยใด,” *ครุศาสตร์*. 1(4) : 1-6.
- นริสา จิตรสมนึก. (2540). *ผลของการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนกระทำผิดกฎหมายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จ.ขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา พูลทอง. (2535). *การศึกษาวิธีการที่ครูใช้ในการปรับพฤติกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- นिरาศศิริ โรจนธรรมกุล. (2534). *ผลของการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มที่มีต่อการเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีในสถานสงเคราะห์หญิงบ้านเกร็ดกระการ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นุชจรี ญาณีเนตร. (2538). *ผลของการฝึกทักษะการดำเนินชีวิตที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของคนพิการ*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

- บุญชร แก้วส่อง. (2522). การเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นในสังคมเมือง และชนบทที่มีการอบรมเลี้ยงดูและแบบการคิดแตกต่างกัน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- บัณฑิต พัดเย็น. (2527). การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสมุทรสาคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2531). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีอนันต์.
- บุญรับ ศักดิ์มณี. (2532). การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ. ปรินิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายสำเนา.
- บุญเรือน หมั่นทรัพย์. (2531). “การพัฒนาเด็กและเยาวชน และแนวทางในการประสานงาน,” เอกสารสัมมนาของสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ถ่ายเอกสาร.
- บุญสม โพธิ์เงิน. (2537). คุณธรรมในการอยู่ร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- บุรณชัย ศิริมหาสาคร. (2539, มกราคม-มีนาคม). “จากหลักสูตร...สู่แผนการสอนตอนที่ 2 หลักการเขียนแผนการสอน,” สารพัฒนาหลักสูตร. หน้า 124.
- ปณิธาน นุ่มศิริ. (2528). การนำเสนอโปรแกรมการสอดแทรกจริยธรรมในการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประณต เล็กสวาสดี. (2516). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การฟังผู้อื่น พฤติกรรม ด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกับผิดชอบ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาศรี จิตรักดี. (2522). การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาศรี ศรีอำไพ. (2540). พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประมวญ คิตตินันท์. (2512). ความรักตามความหมายทางจิตวิทยา. เอกสารทางวิชาการ ฉบับที่ 2 วิทยาลัยครูมหาสารคามและวิทยาลัยวิชาการศึกษามหาสารคาม.
- ประเสริฐ กิติรัตน์ตระกูล. (2532). การพัฒนารูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนชนบท. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์. (2524). การทดลองใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อพัฒนาจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ปรีชา ศรีสมยศ. (2528). การเปรียบเทียบการสอนจริยศึกษาโดยการใช้การแสดงบทบาทสมมติและการใช้การอภิปรายกลุ่ม ระดับประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายสำเนา.
- แปลก สนธิรักษ์. (2513). แบบเรียนศีลธรรมประโยคประถมศึกษาตอนปลาย : อักษรเจริญทัศน์. ฝ่ายการศึกษาในโรงเรียนของอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ. (2540). แผนงานและโครงการประจำปี 2540. กรุงเทพฯ : สุชาติการพิมพ์.
- _____. (2543). วารสารเซนต์โทมัส. ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 ตุลาคม กรุงเทพฯ.
- พินดา สีนสุวรรณ. (2527). การเปรียบเทียบลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในวิชาสังคมศึกษา เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยการสอน โดยใช้เทคนิคการพยากรณ์กับการสอนแบบบรรยาย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พนัส หันนาคินทร์. (2523, มกราคม). “การสร้างจริยธรรมให้แก่นักเรียนไทย” ในแนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย เอกสารการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย. หน้า 122-127.
- _____. (2523). แนวทางพัฒนาจริยธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2524). หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- พรพิมล สันติศิริฤภาค. (2522). การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2532). พฤติกรรมการเมือง ขอบข่ายทางทฤษฎี. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.
- พระธรรมญาณมุนี. (2531). พระธรรมญาณมุนี 84. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.

- พระธรรมปิฎก. (ป.อ.ปยุตโต). (2539). วินัยเรื่องใหญ่กว่าที่คิด. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัทสหธรรมมิก.
- _____. (2540). การศึกษาพัฒนาการหรือบูรณาการ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.
- _____. (2541). ทางสายอิสรภาพของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระเมธีธรรมาภรณ์. (2535). พุทธศาสนากับปรัชญา. กรุงเทพฯ : บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- พุทธทาส อินทปัญโญ. (2514). ความแตกต่างระหว่างศีลธรรมกับศาสนา. นนทบุรี : โรงพิมพ์ เอกรินทร์.
- พิพัฒน์ ปิ่นจินดา. (2531). การเปรียบเทียบการสอนจริยศึกษาเพื่อยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยการอภิปรายกลุ่มและการสอนโดยวิธีเบญจขันธ์ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เพ็ญแข ประจันปัจฉินก. (2527). "ลักษณะนิสัยมุ่งอนาคต," เอกสารการสอนวิชาพัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม หน่วยที่ 9-15. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เพ็ญสิริ จีระเดชากาล. (2539). "กระบวนการทัศน์ของการพัฒนาและการศึกษาวัยรุ่นของวิกฤตทางจริยธรรมในสังคมไทย," พัฒนาศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพียงพรรณ สุขจันทร์. (2524). การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- โพธิ์ทอง จิตอ่อนน้อม. (2529). พฤติกรรมทางจริยธรรมของครูพลศึกษาในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และนักเรียนในเขตการศึกษา 7. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไพบุลย์ เทวรักษ์. (2529). จิตวิทยา : ศึกษาพฤติกรรมภายนอกและภายใน. กรุงเทพฯ : โครงการตำราวิทยาศาสตร์อุตสาหกรรม.
- ภาควิชาประเมินผล และ วิจัยทางการศึกษา . (2540). การสร้างแบบวัดคุณธรรมความรับผิดชอบ. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ภาวนา ไพศาลสุขสมบูรณ์. (2535). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษามัธยมปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7. ปริญญาโท กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- มยุรา วาปีโส. (2543). การปฏิบัติงานของครูตามโครงการฝึกอบรมบูรณาการจริยธรรมในโรงเรียน สังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพฯ. ปริญญาโท กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- มานิชย์ ดันชนวนิชย์. (2523). “ปัญหาการถ่ายทอดจริยธรรมกับอนาคตของชาติ,”
ครุปริทัศน์. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- มาลินี จุฑะภพ. (2537). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์.
- เมธี บิลันธนาพันธ์. (2526). วิธีการปลูกฝังและการเสริมสร้างค่านิยม. ครุปริทัศน์ 8.
- ยุพาพร จุนเจือจาน. (2522). การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- รัตนา ประเสริมสม. (2526). การสร้างจิตลักษณะส่งเสริมอนามัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา. ปริญญาโท กศ.ด. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์
- _____. (2530). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2530. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ลัดดาวรรณ ณะระนอง. (2525). การทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเอง. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตรและคณะ. (2539). สรุปรายงานการวิจัย ฉบับที่ 60. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. (2525). หลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วรรณ ภัคดี. (2529). ความสำนึกในความเป็นคนไทยของชาวเขา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วัชร ฐวธรรม. (2538). “จิตวิทยามนุษย์นิยมกับการพัฒนาวินัยและประชาธิปไตย,” คำบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2541). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : บริษัททันอ้อ 1999 จำกัด.
- วัลลิมา สงสุวรรณ์. (2541). ผลการใช้ชุดการเรียนรู้เรื่องการบวกและการลบที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความมีวินัยในตนเองและความคงทนในการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. (2517). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และแบบควบคุมความเอื้อเฟื้อ และวินัยทางสังคม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. : วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย ดิสสระ. (2535). การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- วิชาการ, กรม. (2524). การศึกษาหาเกณฑ์ปกติของระดับพัฒนาการทางจริยธรรมและองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- วิเชียร พงษ์ประเสริฐ. (2526). ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประจำปีการศึกษา 2525 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วิมล เศวตกนิษฐ์. (2522). การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายสำเนา.
- วิริยาภรณ์ ชัยชลทรัพย์. (2525). การทดลองสอนความกตัญญูแก่ผู้เฒ่าแก่ที่มึระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- วิวัฒน์ อัคราณิชย์. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วิภาหวัณ มูลสถาน. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความมีวินัยในตนเอง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร
- ศรินยา ชัยเพียรเจริญกิจ. (2530). ผลการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริพร กล่อมจันทร์. (2526). ความรับผิดชอบ การพึ่งตนเอง และวินัยในงานตนเองของการศึกษาวิทยาลัยครู. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริพร แก้วนุ่น. (2526). การศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในเขตการศึกษา 12. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ศักดิ์ สุนทรเสณี. (2531). เจตคติ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2525). จริยศาสตร์ศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- _____. (2541). "รายงานการวิจัยประกอบร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.... ประเด็น ปรัชญาการศึกษา". กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สัจด์ อุทรานนท์. (2530). การนิเทศการศึกษา: หลักการทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- สงบ ลักษณะและคณะ. (2524). "การศึกษาและพัฒนาจริยธรรมไทย," การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สบโชค พูลนวม. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรับผิดชอบ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย. (2542, สิงหาคม-2543, กรกฎาคม). การศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย สิงหาคม 2542 – กรกฎาคม 2543. กรุงเทพฯ : สมาคมสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย.
- สมจิต ธนสุกาญจน์. (2522). จิตวิทยากับการศึกษา. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูสวนสุนันทา.

- สมดุล ชาญนวงศ์. (2539). ลักษณะทางจิตใจของประชากรไทยที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมเดช มุงเมือง. (2527). “ การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน ” คุรุปริทัศน์. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สมพร เทพสิทธา. (2526). คุณธรรม 4 ประการตามพระบรมราโชวาท. กรุงเทพฯ : สมชายการพิมพ์.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2524). การปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สามัญศึกษา, กรม, หน่วยงานนิเทศก์. (2526). ชุดการสอนการปลูกฝังและสร้างค่านิยมพื้นฐานเรื่องการประหยัดและการออม. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว
- สาโรช บัวศรี. (2522). “วิเคราะห์ความหมายของจริยธรรม” ในแนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทยวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2523). จริยธรรมไทยในสังคมปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สายพิน ประจักษ์. (2538). การศึกษาความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมโดยครูสร้างกฎเกณฑ์และเด็กสร้างกฎเกณฑ์. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายสำเนา.
- สำรอง เพ็ญ. (2524). เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สำราญ นิลทอง. (2526). ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุชา จันท์เอม. (2517). หลักการศึกษาจิตวิทยา : หลักสูตรการสอน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา.
- สุดใจ ชันทองคำ. (2533). การพัฒนาแบบขจัดความซื่อสัตย์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2541). การสร้างแบบทดสอบวัดลักษณะความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรง ความไม่เที่ยงตรง และความเชื่อมั่น. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- สุนันท์ ปรีชาชัยสุรัตน์. (2542). การใช้เทคนิคแม่แบบในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างกัน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัตรา สุภาพ. (2525). สังคมและวัฒนธรรมไทย. คำนิยม สังคม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพิน บุญชูวงศ์. (2538). หลักการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักการสอน คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต.
- สุพงษ์ ชูเดช. (2531). ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะที่สำคัญของนิสิต. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุพล นาควานิช. (2522). การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุรัตน์ ศรีตาเดช. (2532). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการติดต่อสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนกับขวัญของบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัด พิษณุโลก. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- สุวรรณ กุลวิจิตรรังสี. (2520). ความสำคัญต่อชาติของนักเรียนในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุวรรณ ทองรัมย์กุล. (2539). การอบรมเลี้ยงดู การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัว และลักษณะทางชีวสังคมที่มีผลต่อความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น (10-12 ปี). ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สิตา เพียรพิจิตร. (2542). ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของพนักงานท่าอากาศยานกรุงเทพ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาอุตสาหกรรม) : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ลีปนพนธ์ เกตุทัต. (2541). การปฏิรูปการศึกษาไทยในยุคปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : ฝ่ายโสตทัศนศึกษาสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- โสภา ชูพิกุลชัย. (2528). ความรู้เบื้องต้นทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุตรไพศาล.

- อดิศักดิ์ ภูมิรัตน์. (2535). ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- อาภรณ์ ปรีดาสุวรรณ. (2527). การสอนของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ได้รับการฝึกอบรมจากโครงการฝึกอบรมครูประจำการ ในการสอดแทรกจริยธรรมตามหลักสูตรประถมศึกษาตามการรับรู้ของครูและนักเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- อารมณี สดมี. (2537). พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- อาลัย จันทรพาณิชย์. (2524). การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- อำนวย ทะพิงค์แก และชยันต์ วรรณะภูติ. (2522, มิถุนายน-กรกฎาคม). "จริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะของนักศึกษา," วารสารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 13(5) : 36-37.
- อุทัย คำมูล และคนอื่น ๆ. (2542). *Child – Center : Story Line Method* การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : พี ที พรินส์ จำกัด.
- อรุณศรี อึ้งประเสริฐ. (2533). การนำเสนอรูปแบบการสอดแทรกความรู้ด้านจริยธรรมในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- Bandura, A. (1965). *Principles of Behavior Modification*. New York : Rinehart and Winston Inc.
- Bar-On, Reuven. (1998). *EQ-I : Facilitator's Resource Manual*. New York : Multi Health Systems, Inc.
- Biskin, Donald S. and Kenneth Hoskisson. (1977). "An Experimental Test of the Effect of Structured Discussions of Moral Dilemmas Found in children's Literature on Moral Reasoning," *The Elementary School Journal*. 77(5) : 407-415.

- Braun, Joseph A., Jr. (1983). *The Role of Consciousness Education in Developing A Global Perspective*. The Social Studies (September/October).
- Brown, R. (1965). *Social Psychology*. New York : Free Press.
- Bull, Norman J. (1969). *Moral Education*. London, Routledge & Kegan Paul.
- Roger, C.R. (1969). *Freedom to Learn*. Columbus Ohio : C.E. Merrill.
- Cooper, Robert K. and Ayman Sawaf. (1997). *Executive EQ*. New York : Grosser / Putnam.
- Coopersmith, S. (1984). *SEI : Self-Esteem Inventories*. Palo Alto C.A. : Consulting Psychologist Press.
- Donaldson, June. (1997, June). "Emotional Intelligence Test," Edmonton Journal.
- Gill, L.T. (1962). "Some Norm Intellectual Correlates of Academic Achievement Among Mexican Secondary School Student" *Journal of Education*.
- Goleman, D. (1997). *Emotional Intelligence*. New York : Bantam Books.
- Good, C.V. (1964). *Dictionary of Education* (2d ed.). New York : McGraw-Hill Book Co.
- Hett, Jane E. (1991). *The Development of Instrument to measure Global-Mindedness*. UMI Dissertation Service, University of San Diego.
- Hoffman, M. L. (1970). "Moral Development," in Carmichael's *Manual of Child Development*. 261-360, v.2. p. ed. By P. H. Mussen. New York : John Wiley and Sons, Inc.
- James, Test R. (1977). "A Theoretical Analysis of Moral Judgment Development." Minnesota : University of Minnesota.
- Jones, V. and Morris. (1956, May). "Relation of Temperament to the Choice of Values," *Journal of Abnormal Social Psychology*. 53 : 781-783.
- Joseph, Gusfield R.. (1978). "Tradition and Modernity : Misplaced Polarities in the study of social Change," in *Social Change*
- Koffa, K. (1948). *Consciousness*. *Encyclopedia of the Social Sciences* 3-4.
- Kohlberg, L. (1964). *Sex Difference in Morality in E.E., Maccoby (ed.) Sex Role Development*. New York : Social Science Research Council.
- Kohlberg, L. (1969). "Stage and Sequence : The Cognitive Development Approach to Socialization: p.3. Theory and Research. Chicago : Rand McNally.

Kohlberg, L. (1975). "Moral Education for a Social in Moral Transition, W Educational Leadership. 33(1) : 52-53 ; October.

Lefurgy, W.G. and G.W. Waloshin. (1969). "Immediate and Longterm Effects of Experimentally Induced Social Influence in the Modification of Adolescents Moral Judgements," Journal of Personality and Social Psychology. 18(12) : 104-110 ; December.

Lewis, Christine Lynne. (1982). *The Relationship of Moral Development and Conitive development within Gifted Students Examined in The Light of The Variables of sex , Socioeconomic Status*. Dissertation Atstracts International 42 (June) 5038 : A

Longobardi, Ronald Paul. (1982). *The Effects of Teacher Training Sessions on The Moral Development of Their Students*. Dissertation Abstracts Internation. 42 (March) : 3959-A.

Maslow, A. (1970). *Motivation and Personality*. 2nd ed. New York : Haper & Row.

Mayer, John D. and Salovey, Peter. (1997). *What is your Emotional Intelligence?*. New York : Basic Books.

Mead, Robert D. (1971). "Future Time Perspective of College Students in America and India," Journal of Social Psychology. 83 : 175-182.

Midlasky, F.G., J.H. Bryan and P. Brickman. (1975). "Aversive Approval : Internation Effects on Modeling and Reinforcemant on Altruistie Behavior," *Children Development*. 44 : 321-325.

Mischel, W. (1974). "Processes in Delay of Gratification," in L.Berkowitz (ed) *Advances in Experimental Social Psychology*. Vol.7 p.249-293. New York : Academic Press.

Nurmi J.E. (1991). "How Do Adolescents See Their FutureM A Review of the Development of Future Orientation and Planning." *Development Review*. 11 : 1-5.

Osakwe, Vincent Chukwuka. *Moral Education : Discussion Skills for a Beginning Experience in The Use of Kohlber's Stage-Developmental Model (For Nigerian Secondary School Teachers)*. Dissertation Abstracts International. 42 (November) : 2056-2057-A.

- Pulkkien, Lea. And Ronka, Anna. (1994). *"Personal Control Over Development, Identity Formation and Future Wrientation as Components of Life Orientation : A Development Approach,"* Developmental Psycholoty. 30(20) : 260-271.
- Rosenberg,M. (1979). *Conceiving the Self*. New york : Basic Book.
- Sagotsky, Garald et al. (1981). *"Learning to Cooperate : Effects of Modeling and Direct Instruction,"* Child Development. 52 : 1037-1042.
- Sasse, C.R. (1978). *Person to Person*. Illinois : Bennep Publishing Co.
- Sears, R. R., E. E. Maccoby and H. Levin. (1957). *Pattern of Child Rearing*. New York, Peterson and Company.
- Seginer, Rachel and Hoda Halabi. (1991). *"Cross-Cultural Variations of Adolescents' Future Orientation : The Case of Israeli Druze Versus Israeli Arab and Jewish Male,"* Journal of Cross Cultural Psycholoty. 22(2) : 244-257.
- Selman, Robert L. and Marcus Liberaman. (1975). *"Moral Education in The Primary Grades : An Evaluation of a Development Curriculum,"* Journal of Educational Psychology. 67(5) : 712-716.
- Turiel, Elliot. (1966). *"An Experimental Test of the Sequentiallity of Development Stages in the Child's Moral Judgement,"* Journal of Personality and social Psychology. 3(6) : 611-618 ; June.
- Wright, D. (1975). *The Psycholoty of Moral Behaviour*. Middleses. England : Penquin Book Ltd.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบสอบถาม

ตาราง 8 คำอำนาจจำแนก (t) ของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถาม
ลักษณะมุ่งอนาคต และแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ข้อ	การอบรมเลี้ยงดู (t)	ลักษณะมุ่งอนาคต (t)	พฤติกรรมเชิงจริยธรรม (t)
1	4.840	2.208	3.137
2	4.078	2.573	10.123
3	4.840	3.066	4.148
4	4.644	4.038	2.699
5	10.123	3.253	10.123
6	2.208	10.123	1.820
7	3.719	2.906	10.123
8	4.840	6.853	10.123
9	10.123	2.842	10.123
10	1.930	2.408	10.123
11		10.123	2.251
12		10.123	10.123
13			3.641
14			3.059
15			3.481
16			4.291
17			3.143
18			10.123
19			10.123
20			3.277
21			4.137
22			2.892
23			10.123
24			4.137

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู	=	.6574
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต	=	.6792
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม	=	.9255

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนั่น มีชันหมาก ภาควิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
2. รองศาสตราจารย์สุนทร จันทรรตรี ภาควิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
3. รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ พวงเกษม ภาควิชาการประถมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

ที่ ทม 1012/ 3042

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔๐ พฤษภาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ครูใหญ่โรงเรียนแม่พระประจักษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางจิราภรณ์ สุทธิรักษ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรต้นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อ้อมเดือน สดมณี เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่ และขอให้นักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 จำนวน 55 คน ตอบแบบสอบถามการศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรต้นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน ในระหว่างเดือนมิถุนายน 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางจิราภรณ์ สุทธิรักษ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภกรรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 02-258-4119

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมชนบทกรุงเทพฯ ที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นผู้ตอบ โดยแบ่งเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม

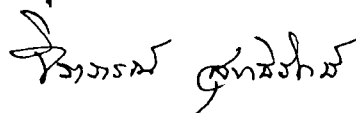
ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคต

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน

สุดท้ายนี้ ต้องขอความกรุณาจากท่านได้โปรดให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามนี้
ตามความเป็นจริง

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง

นางจิราภรณ์ สุทธิรักษ์

ผู้วิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมนทลกรุงเทพฯ ที่มีปัจจัยทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน

*****

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ( ) หน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียน

1. โรงเรียน.....
2. เพศ
( ) ชาย
( ) หญิง
3. ระดับผลการเรียนเฉลี่ยทุกวิชาของภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544
( ) ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2.00 ลงมา (ต่ำกว่า 60.00 %)
( ) ระดับผลการเรียนระหว่าง 2.01-2.99 (60.00% – 69.00%)
( ) ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป (70.00% ขึ้นไป)

ตอนที่ 2 – 4

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ ให้ตรงกับคำตอบที่ท่านเลือกเพียงคำตอบเดียว

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริง น้อย	ไม่จริง เลย
0	แม่แสดงให้เห็นว่าท่านรักฉันมาก	☒	☐	☐	☐	☐
00	แม่ชอบพูดคุยหยอกล้อฉันที่เพื่อนกับฉัน เสมอ	☐	☐	☒	☐	☐
000	แม่ต้องการให้ฉันมีส่วนร่วมในกิจกรรม แทบทุกครั้ง	☐	☒	☐	☐	☐

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู

แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู

แบบสอบถามต่อไปนี้ ขอให้นักเรียนอ่านอย่างระมัดระวัง แล้วตอบให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด และขอให้ทำความเข้าใจกับคำว่า "พ่อแม่" ในข้อความทั้งหมดข้างล่างนี้ หมายถึง บุคคลที่อบรมเลี้ยงดูนักเรียนมานานที่สุด อาจเป็นพ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง

ส่วนคำว่า "ดิฉัน" หมายถึง ตัวของนักเรียนเอง

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด,	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	ไม่ จริง เลย
1.	แม่แสดงให้ฉันรู้ว่าท่านรักฉันมาก					
2.	แม่ชอบพูดคุยหยอกล้อฉันเพื่อตลกกับฉันเสมอ					
3.	แม่ต้องการให้ฉันมีส่วนร่วมในกิจกรรมแทบทุกอย่าง					
4.	แม่เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของฉันอยู่เสมอ					
5.	แม่มักแสดงให้ฉันรู้ว่า แม่ภูมิใจในตัวฉันมาก					
6.	แม่ชอบให้ฉันปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากท่านเสมอ					
7.	แม่ชอบพูดคุยกับลูกด้วยเสียงอันไพเราะนุ่มนวลเสมอ					
8.	แม่สามารถช่วยให้ฉันหายกลุ้มใจและคลายทุกข์เสมอ					
9.	แม่ไม่เคยแสดงให้ฉันรู้ว่าแม่รักฉันมากเพียงใด					
10.	แม่เห็นว่าฉันดีกว่าลูกคนอื่นเสมอ					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	ไม่จริง เลย
1.	เด็กทุกคนควรเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ เพื่อจะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปใน อนาคต					
2.	ถ้าฉันพบปัญหาไม่ว่าเรื่องใดก็ตามฉันจะ หาทางแก้ปัญหานั้นให้หมดไป โดยไม่ให้ ผู้อื่นเดือดร้อน					
3.	ฉันคิดว่าตัวเองยังเด็กเกินไปที่จะคิดถึง เรื่องเกี่ยวกับอนาคต					
4.	ฉันคิดว่าเราไม่ควรปล่อยเวลาว่างโดยไม่ ทำประโยชน์อะไร ควรใช้เวลาว่างในการ ทำกิจกรรมต่างๆ					
5.	ฉันพยายามทำงานที่คุณครูสั่งให้เสร็จก่อน ถึงเวลากำหนด					
6.	ฉันหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อความก้าว หน้าในการเรียน					
7.	ฉันคิดว่าความขยันหมั่นเพียร และความตั้งใจ จะทำให้ฉันประสบความสำเร็จในการเรียน					
8.	ฉันจะพยายามเรียนต่อไป แม้ว่าผลการ เรียนในบางวิชาจะไม่ค่อยดีนักก็ตาม					
9.	ถ้าพบปัญหาในเรื่องใดก็ตาม ฉันจะหาทาง แก้ปัญหานั้น โดยพยายามคิดวางแผนแก้ไขอย่างรอบคอบ					
10.	ถ้าได้รับมอบหมายงานจากคุณครู ฉันจะ คิดวางแผนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอนจน งานสำเร็จลุล่วง					
11.	ฉันวางแผนเกี่ยวกับการเรียนต่อในอนาคต ไว้แล้ว					
12.	ฉันจัดตารางสอนก่อนไปโรงเรียนทุกวัน เพื่อจะได้ไม่ลืมแบบเรียนวิชาใด					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
เพื่อนๆมักเห็นด้วยกับความคิดของฉัน					
ฉันมีความรู้สึกว่าตนเองไม่ทัดเทียมกับคนอื่น					
เพื่อนๆมักชอบเล่นกับฉัน					
เพื่อนๆมักมาปรึกษาหารือกับฉันเมื่อมีปัญหา					
ฉันไม่สามารถเป็นที่พึ่งของใครได้					
ฉันมักได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าทำงานต่างๆเสมอ					
ฉันเป็นที่ชื่นชอบในหมู่เพื่อนวัยเดียวกัน					
ฉันมักจะเสียใจในสิ่งที่ทำลงไปแล้ว					
เมื่อได้รับมอบหมายงาน ฉันจะพยายามทำให้เสร็จตามกำหนด					
ฉันยอมพลาดรายการโทรทัศน์ที่ชอบที่สุดถ้างานนั้นยังไม่เสร็จ					
ฉันปฏิบัติตามคำสั่งของครูไม่ว่าจะอยู่ต่อหน้าหรือลับหลัง					
ฉันไม่วิ่งเล่นบนอาคารเรียนตามระเบียบของโรงเรียน					
ฉันไม่สามารถแบ่งเวลาเรียนกับเวลาเล่นได้					
ฉันนำสมุดเก่าที่เหลือใช้มารวบรวมไว้ใช้เป็นสมุดโน้ต					
ฉันคิดว่าควรใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องทั้งการพูดและการเขียน					
ฉันคิดว่าเสื้อผ้าของต่างชาติมีคุณภาพดีกว่าของประเทศไทย					
ฉันสามารถบอกได้ว่าในขณะนี้ตนเองมีอารมณ์อย่างไร					
ฉันรู้สึกไม่พอใจเพื่อนๆ บ่อยครั้ง					
ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนฉันก็ปรับตัวได้					

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
แม้ว่าฉันจะหมดกำลังใจ ฉันก็พยายามสู้ต่อไปเพื่อความสำเร็จในชีวิต					
เพื่อนๆรักและไว้วางใจฉัน					
ฉันค่อนข้างจะเอาแต่ใจตนเอง					
ฉันสามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในสภาวะของความ เป็นจริงได้					
ฉันเป็นคนมีอารมณ์ขันอยู่เสมอ					

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางจิราภรณ์ สุทธิรักษ์
วันเดือนปีเกิด	9 พฤษภาคม 2506
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	14/4 ซอยวัดพรพระร่วง ถนนสายไหม แขวงออเงิน เขตสายไหม จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10220
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	หัวหน้าระดับประถมศึกษา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนแม่พระฟาติมา เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2525	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 แผนกศิลปภาษา โรงเรียนอินทรพิสัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
พ.ศ. 2530	ระดับปริญญาตรี การศึกษามัธยมศึกษา (เอกจิตวิทยาการแนะแนว) จากมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2545	ระดับปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต (เอกการประถมศึกษา) จากมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ